

~~Mar~~
~~1575~~

P. K. I.
1040.
1. péld.
(Teljes.)

Lydius S. Scripturae Lapis,

LELKI PROBA KÖ

avagy

Az örök életre el-választatott, idvefségét bizonyosan várható embernek, a' Sz. Írásból szedegettetett meg-csalhatatlan jegyei, mellyeket magában fel-találván eszében veheti, Istennek élötte minémű állapotban legyen.

MELLYEKET

A' Colosvári Reformata Ecclesiában bizonyos alkalmatosságokkal prædikállott, most pedig Zilahon egybe-szegetvén közön-félegessé tótt.

BATAI B. GYÖRGY Z. P.

2 Cor. 13. v. 5.

Ti magatokat késérsétek-meg ha vadtoké a' hitben? ti magatokat proballjátok-meg. Avagy nem esméríteké magatokat hogy a' Jesus Christus ti bennetek vagyon? hanem ha meg-vettetek vadtok.

S Z E B E N B E N,

Nyomtattatott SZENCI K. ABRAHAM által.

M. DC. LXVI.

Mor.

1573.

P R A L. 24. v. 3, 4.

Kitsoda mégyen-fel az Urnak hegyére? és kitsoda áll-meg az ő szentségének helyén?

Felelet, v. 4. Az ártatlan kezű, a' tiszta szívű, és ki fel nem emelte lelkét a' hejábanvalóságra, sem csalárdsággal meg nem esküött.

v. 5. Ez vészén áldást a' Jehová-tól, és igazságot az ő idvezítő Istenétől.

Geophtu Salanki

A'

MELTOSAGOS FFJEDELEMNEK

APAFI MIHAL URUNKNAK,

Isten kegyelméből Erdély orszá-
gának Fejedelmének, Magyar ország
részeinek Urának, és Székelyek Ispán-
nyának; Az Ur Christus, Magyar nem-
zetből gyűjtögetett kitsiny, de igaz val-
lásu Ecclesiájának, hűséges Dajká-
jának, nékem kéglmes
Urának,

*Istentől hoszszu életet, jó egészséget, és minden id-
veséges jókat kívánok.*

Egyelmes URAM, fele-
dékenségben nem ment
előttem, a' Nágod hoz-
zám való Fejedelmi ke-
gyelmessége. Midőn e'

* 2

szegény

D E D I C A T I O.

Szegény hazának sok veszedelmes ügy-
 ben forgo állapoti, s' bujdosásim után
 1664 Colosvári örökségem látogatá-
 sára mentem volna, Nāgod ott valo
 lételemet értvén, kívánta hogy a' Re-
 formatufok templomában (melyben
 az előtt a' boldog állapotban 13 éfzen-
 dőkig szolgáltam) prædikálnék, mely-
 re mit izentem légyen Nāgodnál *in re-
 centi memoria* lehet. Nem azért nem vá-
 laltam-fel azt a' szent munkát, mint ha
 azt a' szép Ecclesiát (melynek sokkal
 tartoznám) a' Nāgd kegyelmes paran-
 csolattyára nézve meg nem akartam
 volna ékesíteni: hanē fejemnek szédél-
 gése miat (mely a' magas helyeket nem
 izenvedhette). Nāgod még-is propo-
 situmában meg nem csüggedett, ha-
 nem rólem egyigyűrtől kívánta halla-
 ni az Isten igéjét, mellyet a' Nāgod ke-
 gyelmes parancsolattyára, véghez-is
 vittem a' Palotán, prædikálván az Esa.

D E D I C A T I O

1. v. 16, 17, 18. Az után Nágod szemben
 lévén velem, méltóságos Fejedelmi
 Asztalához méltóztatott, holott szép
 istenes dolgokrol volt Nágodnak dis-
 cursusa, az el-prædikáltatott igéknek
 alkalmatosságával, kérdést támasztván
 Nemzetes Gilányi Gergely Uram-is,
 ruminálván a' prædikációt, követvén
 ebben a' tiszta állatokat, Levit. 11. v. 3.
 O vajha a' nagy rendek ezt cseleked-
 nék! el-hiszem mindenk job karban
 volnának, de gyakorta az Isten igéjé-
 nek magva az utra, néha a' kősziklára,
 néha a' tővissék közé esik, ritkán pe-
 nig a' jó földbe, Luc. 8. 5, 6, 7.

Voltpenig a' discursus a' prædikálta-
 tott materia szerént illyenekről: 1 *An*
homo irrogenitus in primo act u conversio-
nis se merè passivè habeat? Et; *An solis*
naturæ viribus sine speciali Dei auxilio bo-
num morale absque peccato præstari possit?
 A' mely két águ kérdésre a' Prædikatio-

D E D I C A T I O

ban meg-feleltem. Az elsőt *Bellarminus Tom. 4. de Grat. & Lib. Arbit. lib. 6. cap. 9. negativè* állatván: mi penig az irással *affirmativè*, erőlséget vévén *ex natura Subjecti*; Mert *homo irregenitus naturâ suâ mente cæcus*, Eph. 5. 8. *voluntate pravus*, Gen. 6. 5. *affectibus rebellis*, Tit. 3. 3. *impotens ad cognoscendum verum*, 1 Cor. 2. 14. 2 Cor. 3. 5. *ad faciendum bonum*, Jer. 13. 23. Matth. 7. 18. *in peccatis mortuus*, Eph. 2. 1.

2. *Ex natura Prædicati*; Mert *conversio hominis irregeniti non pendet à sua cooperatione*, Phil. 1. 6. c. 2. 13. meg-előzi ez az ujja-születetlen embernek minden cselekedetét, Esa. 65. 1. Rom. 10. 20.

Az *Objectio a' Conciobol* ez volt: Parancsollya Isten az Esaiás által, hogy, *Mosdgyanak-meg, &c.* A' melyre illyen felelet volt: 1. A' parancsolatokból, és tiszteinknek meg-mutatásából erőnket, (*in statu miseria*) nem szedegethet-

tyúk,

D E D I C A T I O.

tyúk, hanem ezek azért léfznek, hogy
 rész fzerént *tisztúnk*, rész fzerént *te-*
*betetlesegúnk*et eszúnkbe vegyúk, mely-
 be magunkat ejtettúk. 2. Fel : A' sze-
 mélyek kétfelek a' kiknek a' parancsolat
 adatik, választottak avagy meg-vetret-
 tek; az elsőben maga vílzi véghez Isté
 a' mit parancsol, Ezech. 36. 37. mert *ba-*
talmas erő *vagy*on *az ő beszédeben*, nem
 úgy mint az emberekében, Rom. 1. 16.
 1 Cor. 4. 15. mint a' teremtésben paran-
 csolt, hogy *legyen világosság*, a' föld szül-
 lyón *fűveket* &c. mindgyárt meg-lettek
 Gen. 1. 3. 24. Psal. 33. 9. *Lázárnak*, ki ne-
 ggyed napi halott volt, szolott, mind-
 gyárt a' koporsóból ki-jött, oly ereje
 volt e' szonak, *Jój-ki Lázár*, Joh. 11. 43.
 44. A' kérdésnek másik ágára, melyről
 szoll *Bellar: de Grat. & Lib. Arb. lib. 5. c.*
 4. & seq. ez *determinatio* lett : hogy *Ho-*
mo irrogenitus sine gratia praveniente,
 2 Cor. 3. 5. *præparante*, 1 Cor. 2. 14. *ope-*
rante,

D E D I C A T I O.

rante, Coloss. 2. 13. *cooperante*, Joh. 15. 5.
Et perficiente, Phil. 1. 6. *cap. 2. 13.* semmi
 idvességes jot, jól nem cselekedhetik.

Továbbá lett emlekezet a' *Concio*-
 ban, meg-kévánatando *Signumokrol*,
Mediumokrol, *indito okokrol*, és egyéb
 ezekhez hasonlo Istenes dolgokrol,
 ezeket halván örültem szivemben,
 hogy a' miként Nágod gyermeki álla-
 pattyában szerette az Isten igéjét, így
 most is Fejedelmi állapattyában Josiás-
 ként, 2 Chron. 34. 1, 2. nem csak el-kez-
 dette a' jot, hanem követője-is, szede-
 gettem hogy nem csak a' *theorian*, ha-
 nem a' *praxiffon* nyugszik-meg. Erre
 képest arra vettem magamat, hogy a'
 Nágod méltóságos neve alatt közönsé-
 ges jora nézendő könyverskét bocsá-
 tanék-ki, hogy kiki állapattyát és éle-
 tének nemét vizsgálná-meg, hogy az ó-
 rók életből ki ne maradna. Ez penig
 nem csak *meg-lehetős*, hanem ugyan
 felette

felette igen *szükséges* munka-is, mint a^a
parancsolatokból ki-tetzik, 2 Cor. 13. 5.
1 Cor. 11. 28. Thren. 3. 40. Gal. 6. 4.

Azért e^{kis} munkát Nágdnak *dedica-*
lom, nem félvén attól hogy Nágodtul
gyengeléggéért, egyigyű *Stilus*áért meg-
ítéltessem: mert az Isten Sátorának épi-
tésére nem csak *aranyat*, ezűstöt *É*c. vit-
tek *Mosesnek*, hanem *ketske* szórt-is, az-
iskedves volt, Exod. 35. 26. a^a mint Nágd
olvashatta. Vegye tehát ez őszitővér
oblaiomat kedvessen, olvaſſa ſzorgal-
matosan, mert egy a^a *szükséges dolog*,
Luc. 10. 42. Phil. 3. 14. Matt. 16. 26. ſzívé-
ben el-rejtſe, cselekedettel-is köveſſe.
Melyre az Ur Isten ſegéllye Nágodat.
Irtam Zilahon Anno 1665. 21 Junii.

Nagyságodnak igaz hiva,

BATAI GYÓRGY,
Z. P.

A^a kegyes

A' kegyes Olvasohoz.

Még az Istennek bölcseséggel teremtetett munkái-is nem egyaránt tetzenek mindeneknek, hanem abban-is gáncsot találnak némellyek, nem hogy e' kis munka tetzenetnék, még pedig olyaknak, kik a' magok értékét először meg nem vizsgálják, sem pedig meg nem gondolják, hogy a' jó igyekezetet-is cselekedet gyanánt vészi Isten, 2 Cor. 8. v. 12. Ő a' szívet nézi, 1 Sam. 16. 7. gyakorta ő előtte többet nyom a' kevés a' foknál, mint az özvegy aszszony két filléretskéje, Marc. 12. 42. En az én Uramtól reám biztatott egy talentumotskát sem ástam-el a' gonosz szolgával, Matth. 25. v. 24. hanem kereskedésre ki-adtam.

Te Kegyes Olvasó pedig így érts e' munkáról:

1. Arbitraria methodust követtem, ad captum vulgi néztem, mert haszontalan a' predikálás a' mellyet a' halgatók nem értenek, 1 Cor. 14. v. 6. & segg.

2. Ha hosszúnak tetzik valamely materiáról való discursus, az olyak után Ideátskát irsam, melynek alkalmatosságával az el-maradt szitkelt tractálhatni.

3. Ha a' szent írásbéli tanuknak valamely igében változás lött, nézd-meg a' Sidot, Görögöt, avagy csak a' Tremellius fordítását.

4. Nem

4. Nem szaggattam a' czifra szokra a' fül
gyönyörködtetéséért, hanem a' miket irtam a'
szívre szabtam. Mert cathedram in coelo ha-
bet, qui corda docet, Agostonként tract. 3. in
Epist. Joh.

5. Ne itéld tautológiának hogy nem egyszer,
hanem többször hoztam azon egy szükséges dol-
got elő, mert követtem ebben az Apostolt, Phil.
3. 1. 2 Cor. 1. 13.

6. Ha valamit találsz e' munkában olvasni,
mellyet valahol másképpen olvastál, meg ne út-
közzél. Mert veteres multum egerunt qui
ante nos fuerunt, sed non peregerunt, nec
ulli nato post mille secula præcluditur occa-
sio aliquid adjiciendi. Sen. Epist. 64.

7. Ely véle, és fordítsad magad és mások éle-
tének jobbitására, az Ur világosítsa elmédet, hogy
az idvességre tartozando dolgokban ne csak tu-
dos lehess, hanem azt valósággal el-is vehessed.

A M E N.

MUTATO UJJA.

Melyben a' Prædicátioknak *rendi*,
és azokban lévő leg nevezeteseb
dolgok számláltatnak elő.

I. A' választottak *kevés száma* voltokrol.
Matth. 22. 14.

1. Az emberek Istentől *öröktől fogván*
két karban álitattak, &c.

2. Kevellek a' választottak.

3. *Három* dolgokbol végére mehet
akarki a' maga állapattyának.

II. Az örök életre el-választottaknak mi-
képpen rövidíti-meg Isten *nyomor-
úságoknak napjait*, Marc. 13. 20.

1. Az emberek *kegyetlenségéről*.

2. Az Isten igazságát irgalmasságá-
val elegyíti.

3. A' választottak hat jegyei.

III. A' lelki joknak *kut fejéről*, a' Szent Lé-
lekről, Zach. 12. 10.

1. Két titulussal illetetik.

2. Közöltetésének modgya.

3. Két jegyei nálunk lételének.

MUTATO UJJA.

4- Eszközzel kell élni.

Ez után halgato locusok.

1. Az Isten Lelkének hajlékáról.

Esa. 44. v. 4. 5.

1. A' száraz szívnek jegyeiről.

2. A' meg-öntöztetett szívnek kétjeles gyümölcsseiről.

2. Az Isten parancsolatinak meg-cselekedésére való segítő erőről.

Ezech. 36. v. 27.

1. A' Jehovai és a' Jehovi nevek közt való különbségekről.

2. A' lelki erőben való részesülésnek jegyeiről.

3. Az Isten kegyelmében való végig megmaradásról, Ezech. 39. 29.

1. A' pecséttel négy dologért élünk.

2. Fundámentomi a' perseverantianak, távol valok 6. közel valok 2.

3. A' választottaknak bizonyos számokról.

IV. Az istenes bánatnak fő szerző okáról, Zach. 12. v. 10.

1. Mások bűneiben directè vagy indirectè részesülünk.

2. A' Szent Léleknek két munkái,

1. A'

MUTATO UJJA.

1. A' Messiás elismerése.
 2. A' kesergés.
 3. A' Sirásnak modgyai.
 4. Az igaz bánatnak hat jegyei.
 5. Motivák.
- V. A' szívnek bűnön való meg-keseredéséről,
2Sam. 24. 10.
1. Az istenes és világi bánattól. 2. Ide-
je a' bánatnak. 3. Mediumok. 4.
Jegyei. 5. Regulák. 6. Indító okok.
- VI. A' kétségben ejtő bánatrol.
Matth. 27. v. 3, 4, 5.
1. A' Metanoja, és metamelea meg-ma-
gyaráztatnak.
 2. A' meg-térésnek három részei éli-
dáltatnak.
 3. Az igaz bánatnak jegyei kettőből
szedegettetnek:
 1. a' szívnek el-változásából.
 2. a' külső cselekedetekből.
- VII. A' szívnek meg-keseredésének eszközi
okáról, Aét. 2. v. 37.
1. A' törvény és Evangeliumbéli törő-
dés magyaráztatnak. 2. A' bűn-
nek elismerése kétféle. 3. Jegyek.
4. Mediumok. 5. Akadályok. 6.
Motivák.
- VIII.

MUTATO UJJA.

VIII Az Isten igének hathatos erejéről,

Act. 2. v. 37, 38.

1. A' pœnitentia, resipiscentia és conversio szok magyaráztatnak.
2. Ha hathatos volt éa' prædicáltatott igereád nézve, annak 5. jegyei. &c.

IX. A' bűnnek meg-vallásáról, 2 Sam. 24.

V. 10.

1. A' bűn, A' törvény és Evangéliom ellen léssen, hányképpen.
2. A' vallás-tételben hét dolgok szükségessék.
3. Minn kell leginkább keférgeni.
4. A' vallás-tétel ha szívesé. 5. Jegyei.
6. Modgyai. 7. Motivák.

Ideák; Prov. 28. v. 13.

1. A' vallás-tételnek különböztetési. 2. Psal. 106. 6 7. A' bűnőknek külömbfégi.
3. Psal. 32. 5. magunk kárhoztatása.

X. A' bűn bocsánatnak kéréséről, 2 Sam.

24. v. 10.

1. Az Istenhez folyamodoknak tanács adatik. 2. Akadály. 3. Jegyei.
- Ideák; Psal. 51. v. II.

1. A' bűn bocsánatnak nehezen való nyereséről.

I. Az

MUTATO UJJA.

1. Az Isten orczájának jedzése.

2. A' bűn bocsánatot Istentől kell kérni.
Luc. 18. v. 13.

1. A' könyörgésnek nemei magyarázatnak. 2. Kiknek könyörgések vezetnek meg. 3. A' könyörgésnek formája és Materiája tanittatik.

XI. Az Isten szeretetinek lángjáról, a' buzgóságrol, Num. 25. v. 11.

1. Az Isten zelotypiajáról.

2. A' bűnösök ki-gyomláltatásának hat modgyai. Akadályi. Motivái.

XII. A' buzgóságnak meg-juttalmaztatásáról, Num. 25. v. 12, 13.

1. Két nemeiről. 2. Jegyeiről. 3. Akadályirol. 4. Motivák.

XIII. A' bűnnek meg-zabolázásáról,
Rom. 6. v. 12.

1. Az Eredendő bűnről. 2. Jegyei az újjá-születetteknek. 3. Az uralkodó bűnnek jegyei.

Idea; 1 Pet. 2. 11. Másik Col. 3. 5, 6. d.

1. A' földi tagoknak meg-halálosításának Jegyei.

XIV. A' kész engedelmeségről. Rő. 6. 11.

1. A' kész engedelmeségnek jegyei. 2. Indító okai. 90

1

AZ VÁLASZTOT-
TAKNAK KEVES SZÁ-
ma voltokrol.

Textus, *Matth. 22. v. 14.*

Sokan vadmak az hivatalosok, de kevesen a' választottak.

AZ Isten öröktől fogván, Ephes. 1. 4.
2 Theff. 2. 13. az ő senkitől nem fűg-
gő szabados tetzéséből, Rom. 9. 18.
Eph. 1. 5, 11. nem indittatván az em-
berekben lévő, avagy leendő, jok-
tul, avagy gonofzságtul, két karban
satta az embereket, némelleyek azok között választ-
tak, némelleyek meg-vettettek, mellyet a' szeretet-
k és a' gyűlölésnek igéjével fejez-ki, Rom. 9. 11, 13.
Mikor még az gyermekek (Esau és Jácob) nem szület-
tek, és semmi jót vagy gonofzt nem cselekedtek volna, hogy az
ennek az ő választása szerint való végezése (mely nem a'
cselekedetektől hanem az hivo Istentől volt) az ő erősségé-
n meg-maradna, Jácobot szerette, az Esaut gyűlölte.
Mld Rom. 11. 7. 2 Tim. 1. 9.
2. Idő szerént is ez Elerben az emberek két ré-
szre osztattak, Istenfélők, vagy Istentelenek, Psal. 34.
16, 17, 18, 22. vagy Isten fiai, vagy őrdogái, 1 Joh. 3. 10.
A kik

2 Idvességét bizonynyal várható embernek
kik között némelyek a' szoros uton, némelyek
lenben a' tágaslon járnak, Matth. 7. 13. 14.

Az utolsó közönséges ítéletnek napján is két felol-
latterván két nevezetekkel illetetnek, Matth. 25. 73.
Az *Juhok* jobb kéz felől, a' *kétszék* pedig bal kéz felől
lésznek, emezek *áldottaknak*, ezek *átkozottaknak*
vezetnek v. 34. 41. emezeknek így szól: *Venite, es-*
nek, *Ite* Illyen két rendbéli emberekről szól a' s-
tus, *Mert sokan vadnak &c.*

S U M M A J A.

Okát adgya, miért hogy némelyek az öket
vogato Istentől szereztetett lelki lakodalomba el n-
mennek, v. 4, 5, 6.

R E S Z E I K E T T Ő K.

- I. Két rendbéli embereknek nevei vadnak, *Hu-*
talosok és Választottak.
- II. Azoknak különözö számok, *Sokak és a-*
vesek.

A Z E L S Ő R Ő L.

A Bban két ígéket kell meg-fejtegetnünk; 1. a'
Hivatal. 2. Az El-választást, a' mellyel
az emberek hivatalosoknak és választottaknak
vezetnek.

I. Az *hivatal* kétféle, Külső és Belső, melynek fi-
damentomát lárd Matth. 22. 4, 5. a' kik *külsőképpensé-*
vattattak, azok magokat *vonogatván* haszontan-
mentségekkel éltek, &c. a' kik *belsőképpen* az un-
rol, azok engedtek, v. 10. a' király szolgái szavár-
A' Külső *hivatalban*, az Isten külömb külömb d-
eszközökkel hívja magához az embereket, és az ii s-

lek külömb külömb fele czitkeleiben és oráiban.

Az elközök ezek, 1. néha az *igének predikálása* által, mint Aét. 2. 41. három ezeren szaporodtanak a hivek egy Prædication. A' Cándáces királyné kornikját, Aét. 8. 35, 36. 2. néha külső áldási és jo-
teményi által, mint Ephraimot, Hof. 11. 3, 4. az egész
raelt, Esa. 65. 2, 3, Námán Syrust, 2 Reg. 5. 15, 16, 17.
néha a' keresztek és a' nyavalyák által, mint a'
enturiot, Math. 8. 5. A' Canaán nemzetéből valo
szszonyi állatot, Matth. 15. 21, 22.

Az időnek külömb külömb fele czitkeleiben, mint a'
lida betz édben jelenti, Matth. 20. 1, 3, 4, 5. reggel, há-
m orakor, hat, kilencz, tizenegy orakor ment-ki a'
ölő mivesek hívására a' szőlőnek gazdája; némelyle-
et Isten gyermek korokban hiv-el, mint Josiást nyolcz
tendős korában, 2 Chron. 34. 1. némelylet *iffusá-*
ban, mint János Evangelistát, némelylet *meg-éleme-*
t állapattyában, mint Saulust, Aét. 9. 5, 6. némelylet
ségében, avagy halálának idején, mint a' tolvajt, Luc. 23.
43. Itt a' textusban az ige által valo hivatalról vagy ő
szó, mert a' királyi ember ki-küldte az ő szolgait, v. 4.
urancsolattal: Mondgyátok meg az hivatalosoknak, &c.
A' másik hivatal, Belső, mellyel a' Sz. Lélek, a' kül-
elközök által a' szivben hathatosképpen munká-
dik, azt lágyittya, engedelmeslé, fájósá téfzi, hogy
idvelségnek elzökeit keresék, mint Aét. 2. 37, 38.
hivatal csak a' választottnaké, Rom. 8. 30. c. 9. 23, 24.
ról a' textusban nincs szó.

III. A' választás nem *tisztre valo*, minémű vala a' Ta-
ványoké, Luc. 6. 13. és Judás Ischáriotesé, Joh. 6. 70.

4. Idvességét bizonynyal várható embernek
 Nemde nem tizenketten választottalaké titeket, és nem
 nem ördögé egygyitek 2. Nem időszéri, valamely no
 zetnek a' több pogányok között ki-szakasztása, m
 az Izrael fiaté, Deut. 7. v. 6. Hanem 3. az örök
 re való értetik, a' minéműről szol Ephes. c. 1. v. 4.
 lyen öröktől fogván való választottak a' más re
 béliek, a' kikről itt szol.

A' MASODIK RESZRÓL,

A Bban különböző számok irattatik; Mert a' H
 talosok sokak. Ezért, mert nem mindenne
 hiv az Isten az ő követinek szolgálatyok által-ii-
 vefségre; Az O Testamentomban, a' Christus m
 testelülése előtt el-hadta vala a' pogányokat, Pfal. 1
 19, 20. Act. 14. 16. az ő születése után jök és gonost
 közöslég hivattattak, Matth, 22. 9, 10. de nem min
 nek, sok pogányokat még az Isten nem méltoztat
 arra, hogy azokhoz az ő igéjét ki-küldte volna, a'
 néműek a' Törökök. Tatárok, &c. ezért mond
Multi vocati, non omnes. 2. oppositè, mert számm
 választottakat meg-haladgyák, Matth. 7. 13, 14.

1. Ellenvetés. Nám Matth. 11. 28. így szol: Jö
 tek én hozzám mindnyájan, &c.

Fel: A' kikér ott ez igén *omnes* ért, meg-határoo
 A' kik meg-faradtatok, &c. az az, bűneiteknek
 hét érzitek, meg-akartok könnyebíteni, és az II
 kegyelmét szomjuhozzátok, Esa. 55. 1. akarmely n
 zerből valok, időbéliek, és rendűek legyetek, hidgbi
 tek én bennem, annyit éssen *Venire ad Christum*
 6. 44. az hit csak a' Választottaké, Act. 13. 48.

azok hivattattnak itt, azoknak ígértetik a' meg-könnyebítés.

II. Ellenvetés. 1 Tim. 2. 4. Az Isten minden embereket akar idvezíteni, &c. hát mindeneket hív az ō által, &c.

Fel. A' minden embereken, nem értetnek minden individuumok, hanem rendek, kikért parancsollya hogy könyörögjünk v. 1. 2. minden emberekért, a' királyokért és minden méltóságban helyezettettekért. Ezt így szokták a' Deákok ki-mondani, Particula Omnium, non collectivè, hanem distributivè accipitur in genera singulorum.

2. A' választottak kevesek; 1. nem ő magokban, mert erre képest, meg-számlálhatatlan az ő számok, 1. q. 7. 9. 2. Hanem ellenekben vetvén, és ő vélek egyben hasonlítván mondatnak keveseknek.

I. T A N U S A G.

Az Istennek választottai a' kegyes életű emberek itt világon ritkák és kevesek. text. *Pauci electi.*

A' tanuságnak meg-erősítése; Ezt bizonyíttyák,

1. A' szent írásnak tanui, Matth. 7. 13, 14. Luc.

32. Psal. 12. 2. Mich. 7. 1, 2. 1 Cor. 1. 23.

2. A' Példák, Az őzönviz előtt, csak Noé találott oly igaznak, ki az Urnak utáiban járt, Gen. 6.

és ő kívül minden ember meg-ferteztette vala az ő utát földön, v. 13. Amaz őt városokban, Sodomában, Gomorában, Adamában, Seboimban és Belámmenyi számtalan emberek voltak gyermekekkel együtt, de még-is tiz igazak nem találtattak, Gen. 18.

6 Idveségét bizonynyal várható embernek
 32. hanem az egy *Loth*, ki éjél és nappal gyötré ő
 látván a' Sodomabélieknek gonofzságokat, 2. s
 8. *Jerusalem*ben abban a' nagy városban egy i v
 nem találta, *Jer. 5. 1. Ilyés*, *Acháb* idejében azo
 nszolkodik, hogy egyedül maratt, 1 *Reg. 19. 10.*
 Isten azzal vizáztat v. 18. hogy ő kivüle megg
 elben hagyott hét ezer férfiakat az ő tiszteléséért
 ezek a' sokasághoz képest igen kevesek valánál
 3. Az okok bizonyitták. 1. Mert a' v
 tottak királyi nemzetnek hívattatnak, 1 *Pet. 2. 9.*
 rályi nemzet a' több néphez képest keveseb. 2. s
 jövevényeknek és bujdosoknak hívattatnak e' főöt
 1 *Chron. 29. 15. Psa. 39. 13. C. 119. 19. Hebr. 11. 12.*
 1 *Pet. 2. 12. 13.* azok a' lakóloknál kevesebek. 3. s
 a' választottak drága kőeknek, buzának mondat
Zach. 9. 16. immár akarki jól láttya, hogy az alál
 kőek, és mezőkön lévő fűvek többek emezel
 4. Mert Urunk e' világot négy részre osztotta, és
 egyik föld termette-meg az Isten igéjének gyü
 csét, *Luc. 8. 5, 6, 7, 8.* Lásd magyarázattát v. 11.
 &c. a' többi haszontalanok voltak.

C Z A F O L O H A S Z O N.

A' kik a' sokaságot mondgyák az igaz *Ecclesiá*
 külső esmérterű jegyenek lenni, úgy hogy a' *Religio*
 gában azt bizvást hihettyúk és cselekedhettyúk a
 ben a' sokaság meg-egygyezett. *Bellar. tom. 11. Co*
gen. 1. lib. 4. de notis Ecclesiæ, ez a' textus szos
 meg nem álhat, mert így szoll, *Pauci electi*; A' sok
 a' tagas uton jár, mely veszedelemre viszi, *Matth. 2. d*
 14. meg-tiltattunk annak követésétől, *Exod. 2. s.*

mert *gyakorta*, egy avagy két Istenfelők többet látnak,
 a' fogyatkozásokat inkább meg-esméri a' sokaságnál,
 melyre példákat látsz; 1. Az *első világban* mindnyá-
 jian egyenlőképpen el-vetemedtek vala az egy Noén
 kívül, és ő kivüle senki eszében nem vette hogy gonos-
 az ő utok, hanem egyedül ő, ezért mondatik Gen.
 6.9. 2. *Sodomában* az egy Loth győrtötte lelkét azért,
 a' mit a' sokaság szokásból jonak tartott lenni, Gen.
 19.4. 3. Pet. 2.8.

Az *Ilyés Prophet*a idejében eggyező elmével sánti-
 káltak két fele az Izrael fiai, a' Bálnak Papjaival a' bál-
 sványt tisztelén, mellyet ők szent dolognak tartot-
 tak lenni: de az egy *Ilyés* véteknek esmervén lenni,
 meg-fedde őket, 1 Reg. 18.21. A' négy száz *Propheták*
 egy időben azon egy dologban meg-eggyeztek, midőn
 kérdené, hogy ha el-mennyené *Rámoth Gi-*
thead alá, mindnyájan azt mondák, el-mennyen és
 győzedelmes léfzen, az egy *Micheáson* kívül, 1 Reg. 22.6.
 2. 13, 17. Mikor a' *Keresztelő János* az *Judæa* pusztá-
 ján kezdé prädikállani, akkor a' *Papi fejedelmek*, *Írás-*
írók, *népnek vénei* mind tévelygettek, és az akkori
 tévelygés mind egy aránt jonak tertzett lenni, kik ellen
Keresztelő János menydörgő prädikatioval ele, Matt.
 23.7. Lásd ez következendő locufokat, a' sokaság mi-
 nemű képtelen dolgokat cselekedett, Matth. 27. 22.
 1. Act. 7.57. c. 19.34. Apoc. 13.8, 16. Hát a' sokaság nem
 a' regula a' *Religio* dolgában, kiváltképpen ez utolsó
 világban, Luc. 18. 8. mert az hitetleneknek számok
 mindenkor több; innét vagyon az, hogy az írás az
 hitetleneknek sokságát a' Sárkának nevezetével fe-

8 Idvefségét bizonynyal várható embernek
jezi-ki, Jud. 6. 5. Jer. 46. 23. mely Sidoul arbem
Rab-rol, a' sokasítástól mondatik, mert mint a' Si
oly sokak az istentelenek, 1 Joh. 5. 19.

II. A' Luth. czáfoltatnak-meg, kik azt vallás
hogy az örök életre való el-választás közönséges, és
mély szerint minden embereké. Nem igitanít Ur
mondván, *Pauci electi*, ezt a' szo magais mutatya,
Magyarul, akár Deákul fejezd-ki. *Electio*, El választás
a' ki választ, az nem mindeniket vészi magához
nem némellyiket csak, a' többivel-hagyván, min
tetzik Joh. 15. 19. *En-választottalak ké titeket e'*
közül, h. e. az istentelenek közül, láld e' szos
Elegit, erejét Deut. 7. 6. Eck. Fasc. Contr. cap
Quast. 1.

TANITO HASZON.

Hát ez világnak *nagyob* része el-karhozik, miért
mert az idvefségnek eszközeit, az Isten igéjét, a' Sám
mentomokat, &c. meg-vetik. mint ezek Matth. 23.
5, 6. és a' Christus szavának nem engednek, 2 Th
1. 8. Erre képest mondgya hogy a' *tágas uton sokan*
nek a' veszedelemre, Matth. 7. 13.

CZIRKALO HASZON.

Miből eszméshettyük-meg mi az örök életre való
választatásunkat?

Fel. Annak világos jegyei vadnak, mellyeket
három dolgokból szedegerhetünk:

I. Az *írásnak* olyan *tanuiból*, mellyek az idvefsé
lendőknek nyilván való jegyeit adgyák, a' miném
vők ez következendő locufok. Elsőben, 1 Joh. 3. n.
Mi tudgyuk hogy az halálból által-vitettünk az életre

Mert szerettyük a' mi atyáncsint, &c. az hol azt mutatja-meg, hogy az atyafiúi szeretet jele az idvezű-
 lesnek. 2. Dávid ké' de' támaszt ez felől, meg-szol-
 ván az Isten, *Kisoda lakhatik az ő házában?* a' mely
 kérdés háromszor hoztatik elő az írásban, Esa. 33.
 4. Psal. 131. c. 24. 3. mindenik helyen az elmérettő
 gygyek a' feleletben le-étesnek: az 24 Soltárnak 4dik
 versében így felel a' kérdésre, *Az ártatlan kezű, és a'*
szíve szívé. &c. ilyen vagyé te? kérd-meg lelked-
 méretit, a' magad állapattját eszedben veheted. 3.
 Állás efféle jegyeket 2Cor. 7. 10. Rom. 8. 9, 15. Gal. 5. 22.
 2. c. 3. 17.

II. A' Cselekedetekből, mellyek tőle származnak,
 állath. 7. 17. Minden jó fajó gyümölcsöket terem, &c.
 az Istenről néked parancsoltatott dolgokat szeretet-
 tel cselekedé, szívbelé, Jos. 22. 5. minden időbenné?
 2. c. 2. 10: noha az Istennek Lelke gradusonként
 munkálodik be'ned. 2. Az Istennek minden parancso-
 lása vigyázzsá, csak egyet-is nem akarsz meg-há-
 rítani azok közzül, Jer. 11. 4. Jac. 2. 10. 2 Reg. 18. 6.
 1. c. 106. 3.

III. Az Ajándékokból, mellyeket az Isten egyedül
 ad a' választottakkal közöl ez életben. mellyek meg-
 csillogtatlan jegyei az örök életre el-választattaknak,
 minéműt forgat az Apostol Rom. 8. 30. *A' kiket el-*
választot, azokat el-is hívta, a' kiket el-hívott, azokat meg-
azósította, &c. az hol szol az hathatos hivatalról,
 mellynek bizonyos jegyei: 1. Az igaz hittel való meg-
 válasszó, ez csak a' választottaké, Tit. 1. 1. Act.
 13. 48. 2. Az Isten minden parancsolatihoz való kész

10 Idvességét bizonynyal várható embernek
 engedelmeség, Gal. 1. 15, 16. Act. 9. 6. 1 Sam.
 Pſal. 119. 32. Joh. 10. 26. Az Istentől nekünk adab
 ajándékok két-félék, vagy ollyak mellyek Ez
 lelki életünkre engedtetek, és az ég felé vezet
 a' minéműek az igazalevő hit. 2. A' mennyei jók
 várása, Esa. 26. 9. Pſal. 63. 1, 6. 3. A' bűnökön való
 ves sirás, Zach. 12. 10. 4. Az Istennek, igéjének,
 barátainknak szeretése, 1 Pet. 2. 2. Pſal. 1. 2. 1 Joh. 4. 7.
 A' Chriſtusnak ítélésre való várása, Phil. 3. 20, 21. A'
 rendbéli ajándékok ollyak, mellyeket az halál (se)
 rólhet-el, hanem azok az égben késérnek, a' n
 műek az Istennek idvességes esmérési, mely kez
 örök életnek, Joh. 17. 3. 2. Az Istennek és az idw
 szenteknek szeretése, ezek az örök életben tökéle
 re érkeznek, 1 Cor. 13. 12, 13. 1 Joh. 3. 2. Ezekenne
 káld-meg magadat, kétségnélkül meg-tudhat
 választott vagyé, vagy nem, a' Theſſalonicabélie si
 1 Theſſ. 1. 4, 5. *Scientes fratres a' Deo dilecti, electi*
vestri &c.

I N T Ó H A S Z O N.

Azon igyekezzetek hogy ez kevés számú vá
 tottak közzül legyetek, ne-is nyugodgyatok as
 mig végére nem mehetek. Erre a' parancsolat
 ditsanak, 2 Cor. 13. 5. 1 Cor. 11. 28. Thren. 3. 40.
 6. 4. Minden ember a' maga cselekedetét próbálja meg
 hogy penig a' kevés választottak között lehess, és
 meg-kivántatnak: 1. A' gonosztul távozzál-el, 1 TT
 2. 19. 2. Kövessed a' szent életet, Hebr. 12. 14. mel
 választásnak vége, Eph. 1. 4. 3. Az igazságot és az

galmak

valmaságot gyakoroljad, mert ezeknek készíttetett az
 örök élet, Matth. 25. 34. Mellyet nekünk-is
 adgyon-meg az Ur Isten, A-

M E N.

Text: Azon Materiáról, (melyben
 az örök életre el-választottaknak bi-
 zonyos jegyei mutogattatnak.)

Marc. 13. v. 20.

*Ha az Isten meg nem rövidítette volna azokat a na-
 pokat, el-veszne minden test, de a választot-
 takért, kiket el-választott, meg-rövidítette azo-
 kat a napokat.*

Lvassuk Ezech. 12. részében az 30, 31-dik
 versikben panasz nélkül nem tűrheti Isten,
 hogy mikor az ő haragjának és busulása-
 nak jeleit (az emberekben lévő gonofságokért)
 mutogattya, még-is azok meg nem hunyászkodnak,
 nem pedig az Istennek meg-engeszteltetéséről nem
 gondolkoznak és szorgalmatoskodnak, így szólván:
 keresék közöttük valakit, ki a fővént meg-építené, és ál-
 nna a törésen én előmbé a földért, hogy el ne pusztítanám
 ezt, de senkit nem találék. Ennekokáért ki-ontom ő reá-
 k az én haragomat és meg-emésztém őket az én haragom-
 nak tűzével, az ő utokat adom az ő fejekre, azt mondgya az
 Isten. A mellyekből ki-tetzik, mely igen igen
 hasznos

12. Idvefségét bizonynyal várható embernek
 hasznos legyen az Isten előtt való törekedés az
 moruságnak idején, el-mulatása pediglen káros
 noha az Istenfélőknek könyörgések *tellyesféggel*
 zónséges büntetést, a' népről el nem fordíthat
 de mindazonáltal Istentől azokra nagy tekintet
 gyon, Exod. ; 2. 14. ez az oka, hogy Christus U
 azt tanácsollya a' Sidok közt lévő választottas
 ezen résznek v. 18. *Imádkozzanak* hogy az ő fu
 tálben ne legyen, oka, v. 19. Mert oly nyomor
 gok léfzen a' *Sidoknak*, melyhez hasonlo *soha* nem
 nem-is léfzen. Ez el-olvasott igékben az választot
 nak nyujt vigasztalást, hogy az Isten az ő bűn
 igaságát, irgalmaságával elegyiri, mondván :
ten az választottakért meg-róvidíti a' nyomorúsá
napjait.

S U M M A J A.

Szól a' Sidok ellenséginek kegyetlen szándéká
 rol, kiket Isten meg-gátol.

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. A' Sidok ellenséginek kegyetlenségek ;
El-veszne minden test.

II. Az ellenség kegyetlenségének meg-gátolol
 text. *Az Isten meg-róvidíti a' napokat.*

A Z E L S Ő R E S Z E.

A Z első részében két czitkeleket lássunk-m
 1. Az ellenségnek kegyetlen szándékát, e
 gékben; *El-veszne minden test*, az az, mikor jerusalem
 nek végső veszedelme el-jön, tehát oly kegyetlen
 ne indulattal viseli magát a' pogányság, hogy a' m
 rajta

nyitok állana, csak egygyet-is se férfiak, gyermekek, szülők, és leányok között elevenen nem had-
munkának, kiváltképpen ha sokáig tartatnék a' táborozás.

„ Kik vesznének-el? text. Minden test.

Mit ért a' minden testen?

Felelet. Itt vagyon *Synecdoche partu pro toto*, mint
Gen. 6.12. Lev. 13.18. Esa. 49.5. a' test az emberért té-
stetik; az emberen viszont meg-határozva kell érteni a'
minden nemzeten, Luc. 21. 23. az mind el-veszne.

A' második részében-is lássunk két kérdéseket:

1. Ki gátolja-meg az ellenséget? 2. Kikért?

Az elsőre a' felelet ez. Textus. Az Isten meg-
vidíti a' nyomoruságnak napjait. Miképpen? Sokkép-
pen, de csudálatosan, s' néha az ő hiteit el-rejti az el-
lenség elől, bátorságos helyre költözteti, Psa. 27. 5.
vagy más által rejtje-el, mint a' száz Prophétákat Ab-
ráhám által, kiket meg-ölésre keres vala Jezabel, 1. Reg.
18. 4. néha az ellenséget vaksággal veri-meg, hogy a'
nem látják, meg ne ésmérhessék, így cselekedék
Izrael, mikor a' Sodomabéliektől szorongattaték,
Gen. 19. 11. Eliseussal, mikor a' Syriai vezérektől Do-
nán városában szorongattaték, 2 Reg. 6.18. néha el-vál-
asztattya az ellenség szívét, és a' gonosz akarókból jo-
sakarókat téstén, mint Lábánét és Esauét, kik mind-
ketten a' Jákobnak veszedelmére igyekeztek, de az
Isten sziveket meg-lágyítottotta, Gen. 27. 4. Gen. 31.
22. itt tölt az bé a' mit Salamon mond Prov. 16. 7.
Mikor joakarattal vagyon az Ur valakinek utához, még el-
lenségét is joakarioiává téstí: néha akadályt vét elejébe,
hogy a' mit végecszenek füstbe mennyen, véghez ne
vihet.

14. Idvefséget bizonynyal várható embernek
vineffék. 1 Sam. 23. 26. 27 : néha hirtelenséggel a
múlással veri meg, 2 Reg. 7. 6. 7. néha tellyességgel a
őket, mint Pharahot és Sennacheribot, Exod. 14. 28.
19. 3 5, 37 : néha kitsíny erő által bégycuit-meg sok
Gen. 14. 14, 15. Jud. 7. 6. 1 Sam. 14. 6. Ezeket a
szabadításnak utait és modgyait ember soha fest
találharná, magától, de bölcs az Isten, ki az ő válaszi
tinak életeknek meg-marasztásában modot talál
igy meg-rövidítettnek a' nyomoruságoknak napjait.
2. Kikért? text. A' választottakért, kiket el-vá-
rott, tudniillik az örök életre, rövidíti-meg a' u
kat ; az hol az Istennek az ő hűveire való nagy ga
viselelése jelentetik.

I. T A N U S Á G.

Az embereknek oly fene és kegyetlen az ő szől
azok ellen a' kikre meg-haragusznak, hogy a' s
rajtok állana éppen el-fogyatnák azokat. text. *Per
omni caro.*

E' tanuság erőlsitetik; 1. Az írásnak tanusított
a' példákbol. 3. Az okokbol.

I. Az írásnak tanuiezek, Psál. 83. 5. Ps. 124. 2, 3. Act. 25. 3.
II. A' Példák erőlsitik: 1. A' Jácob fiaí Simeon és Leá
Mikor a' Sichemirák kiráallyának fia az ő hugokata
nát el-kapván meg-szeplősité, annyira meg-harag
nak, hogy a' környülmetéllkedésnek is Sacramentoma
gonosz végre élterének másokat, és mikor a' fájl
lomnak süllye alatt volnának, a' Sichemirák várost
ra rohanának, semmi rendnek nem kedvezének, k
nem fegyverre hányák. Gen. 34. 15, 16. Mellyért né

1. b őket halá a oráján a' Pátriarchaságtól meg-fosztá,
 2. n. 49. 5, 6, 7. 2. Az Izrael fiai. Mikor a' Benjamin
 nemzetétől, azokat az gonosz tévöket a' büntetésre
 dő kérnek, a' kik az Levita feleségét meg-fertőztet-
 ták vala, emezek ki nem adák köz zülők, annyira
 meg-haragvának rájuk hog' haddal menének ellenek,
 csak el-nem törlek egészen a' Benjámin Nemzetét
 bid. 20. v. 12, 13, 47, 48. 3. David. Mikor Nábál dara-
 os szokkal illetve volna követir, annyira megharagi-
 ták, hogy meg-esküvék hogy még az ebét-is meg-öl-
 ták, melyet véghez viszen vala, ha az eszes Abigail ha-
 ggyát le nem csendesíti vala, 1 Sam. 25. 22, 23. Lásd
 erodeft Matth. 2. 16.

III. Oka: Mert azoknak haragjok bolond vakme-
 és kegyetlen: 1. Bolond, mert az elmét meg-hábo-
 rítja, hogy az igazságot ne láthassa, Jc. 1. 20. 2.
 akmerő, mint Levié és Simeoné, Gen 49. 7. 3. Ke-
 gyetlen, mint ama' szolgájé, kiról Matth. 18. 28, 30.

F E D D Ó H A S Z N O K.

II. A' kik haragjokkal nem birnak, hanem azt kül-
 tagokon-is ki-mutatják mint Cain, Gen. 4. 5, 6.
 nek nem adnak helyt az Apostol inté ének, Eph. 4.
 26, 27. Col. 3. 3.

II. A' kegyetlen természetűek, kikben semmi kö-
 örületesség nincs, melyet ők ki-mutarnak:

1. Cselekedetekben, midőn másokon személy szerén-
 sű javokon kegyetlenkednek mikor kezekben akad-
 ták, mint a' Philistéusok Samsonon, Birák könyv. 16.
 - javokat prädallják, házokat égerik, gyermeke-
 t a fegverre hánnyák, mint Saul, 1. Sam. 22. 18. 19.

16 Idveségét bizonynyal várható embernek

2. Szándékokban, midőn valami méltatlan okénél boszszu-állálta gerjedeznek, magokban így szólva. No hadd legyen csak valami alkalmatosságom reá, meggytromfolom ezt. Illyen volt Esau, Gen. 27. 41. Haman-is Mardocheus ellen. Esther. könyv. 3. 5, 6.

3. Az vádlásban, midőn hamis vádlást tésznek ellenek, melyből nem csak javokban károsittasnak, hanem életek-is el-fodgyon; mint Jezabel cselekedéllé Nábót ellen; Reg. 21. 9, 10. Potifárné Joseph ellen, Gen. 39. Az hamis birák Susánna ellen.

4. Rárhoztatásokban, mikor a' törvény tévők, vagy Urak, &c. jól meg nem vizsgálják az elejekben adott dolgot, hanem az ártatlant büntetés alá vetik, minn Cajaphás a' Christust, Matth. 26. 60.

5. A' csufolásokban, midőn a' nyomoruságban lévőken nem szánakoznak, hanem nyavalyájokat őregg bitik, mint az Edomiták, Psal. 137. 7. Abdias. 1. v. 10. 11, 12.

T A N I T O H A S Z O N.

Hát a' kik meg-maradhatnak az háboru időkben, egyedül csak az Isteni gondviselésnek tulajdonítsák az ő meg-tartatásokat. text. Az Isten rövidíti-meg a' nyomoruságnak napjait, hogy minden test el ne velzzen. Lásd Psal. 124. 6, 7. Jeremias firlalmában, c. 3. 21.

I N T Ő H A S Z O N.

Hát mikor szorongattatol, az Istenhez folyamodjál, ki fok utakat, és modokat talál az ellenségnek meg-gátolására, kérjed hogy ne engedgyen ellenséged kezébe esned, Psal. 27. 12. ugy ízoly mint David. 2Sam. 24. 14. &c.

II. T A A

II. T A N U S Á G.

Nem lehet soha oly meg-veszett állapot az ember között, hogy Isten magának szent népet nem hadna, nek meg-tartásokban az ő irgalmafságát a' vezeklemnek idejénis nem mutogatná. text. *A' választatékért röviditetnek-meg a' napok.*

Ez tanuság meg-erősítetik;

1. Az írásnak tanuiból, Esa. 1. 9. c. 10. 21, 22. c. 8, 9.

2. Példákból. Az első világot Özönvizzel el-borított, Noét meg-tartá, Gen. 6. Lothot a' Sodomabéliek szűzül, Gen. 19. Nagyiteleti vala Istennek Acháb idejében az Izraelen, midőn a' tévelygésnek lelkét borította reájok, de még-ishagyot vala magának szent maradvány, 1. Reg. 19 18.

3. Okból. Mert az Isten az igazságnak és az irgalmafságnak gyakorlásában minden munkáin és tulajdonjain selyyeb gyönyörködik, Mich. 7. 18. és gyakorta igazságát irgalmafságával elegyíti, Hab. 3. 2. mint erre példá adam, kit Isten nagy büntetés alá vete a' parancsolatnak meg-szegéséért, Gen. 3. 17, 18. de irgalmafságát ebben jelenté. v. 15. Semen mulieris conteret caput serpentis, Lásd Gen. 15. 16. Jer. 25. c. 10, 11.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kicsiny hitűek, kik ha látták az Isten harágját nemzetek ellen gerjedezni, mindgyárt úgy gondolkoznak, hogy az Isten őket: selyyeséggel meg-vetette, és lábba el akarja vesztetni, mint a' Sidok vélekedtek vala, a' Pharaoh insége alatt. Ugy vagyon az, hogy a' külömb külömb-fele ostromozások által az istentelen-

18 Idveségét bizonynyal várható embernek
leneket ki-tisztítja a' nép között, de meg hadgya Jor
suét és Calebet, Num. 14. 29. 30. c. 26. 65. és mikor fíntor
a' teglák meg-kettőztetnek, akkor küldi-el Mosest
Aront az ő népének szabadítására, Exod. 3. 10. mikor
erejek el-fogy, Deut. 32. 36. az ellenség azt véli hoggo
ő minden teherő, Joel. 2. 20. akkor szégyeníti-meg,
mikor azt ítélnék hogy hajójok el-merül, akkor
szélvész meg-feddi és nagy csendesség lesz.

Kérd. Mit cselekedgyünk mikor az Isten haragja
nak jeleit rajtunk tapasztalhatoképpen láttyuk?

Felel: Erezzük az Ur látogatását, Psal. 38. 3. hoggo
a' Jérémiás panasza rajtunk ne esék, Jer. 5. 3. Meg
verted őket, de nem bánkodnak, &c.

2. Az ostromlásnak okait magunkban keressük, Eze
64. v. 9. Imé meg-haragudtál, mivel hogy vétkeztünk, a'
szüntelen a' te utaidban meg-maradtunk volna, meg-ta
tattunk volna.

3. Eleitünket jobbitsuk, Thren. 3. 38, 39, 40. hoggo
ennél-is nagyobb veszedelembe ne esünk, Esa. 9. 13.

4. Az Istent minden cselekedetért igazítsuk s' má
gunkat kárhoztassuk, Dan. 9. 14. Neh. 9. 33.

5. Könyörögjünk, hogy az Ur ellenünk való harag
ját szállítsa-le, Psal. 85. v. 5, 8.

III. T A N U S A G.

Az Isten még a' nagy veszedelmes időben-is meggo
emlekezik az ő választottiról, és azokért az ő harag
ját, melyet méltán ki-önthetne az hitelenekre, meggo
enyhíti, és kissebbíti, Text. a' választottakért, kik
választott, rövidíti-meg a' napokat, 2 Reg. 19. 34. Palér
Act. 27. 24. kétízáz hetvenhat férfiaknak kedveze, o

tenge

geren való szomorú állapottyokat meg-elégle, v.
 . Lothért Soár városának kedvez, és ötet a' sodo-
 béliekkel el nem veszté, Gen. 19. 21.

O K A I A' T A N U S A G N A K.

1. Mert az Isten jó, Matt. 19. 17. Ps. 73. 1. a' valósa-
 ságonak ez természeti, hogy másokkal-is közölye-
 gát, immár ha a' romlásban meg nem hadná a' vá-
 lasztottakat, rájuk gondot nem viselne, kikkel köz-
 sé jóvoltát, holott *omne bonum sui est communicati-
 um & diffusivum.*

2. Mert mindenkor hozzájuk könyörülő szívet
 tel, Jer. 31. 18, 19. innét vagyon hogy mikor keser-
 fogságban volna az ő népe, s' így kesergene, Esa. 49.
 El-hagyott engemet az Ur &c. hozzáelő az édes anyát,
 hogy el-felelkezhetik az édes anya az ő méhének gyümöl-
 séről, &c. lehetne oly casus hogy az idegenséget mu-
 rhatna, mint Samariában, 2 Reg. 6. 29. De az Isten
 sa el nem felelkezhetik, mert az ő neveket tenyerére
 r-fel.

3. Mert az Isten az ő választottaihoz való szereteti-
 m soha meg nem változik, Joh. 13. 1. 2 Tim. 2. 13. ere-
 felett való nyavalyát rájuk nem bocsát, 1 Cor. 10. 13.
 nyörögésekre tekint, Luc. 11. 7, 8. c. 18. 7.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik az Istenfélőket gyűlölik, közzűlők ki-
 comlálni igyekeznek, mint a' Sádok a' Christust, Joh.
 8. 48. holott azokért kedvez Isten a' gonoszak-is,
 xxt. a' választottakért röviditretnek, &c. azokaért al-
 tlatnak-meg, mint Ægyptom Josephért, Labán háza-
 zobért, Genet. 30. 30. Mig Loth Sodomában vala,

20 Idveségét bizonynyal várható embernek
addig a' büntetés rájuk nem szálla.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Jegyei az örök életre el-választottaknak ezek:

1. Jegy: *Erzedé*, ha tebenned a' Szent Lélek lakoz-
zik, mert minden választott fiaival közli ezt az Isten
Joh. 14. 16. *En kérem az Atyát, &c.* Gal. 4. 6. *mivel fia-
i vagtok, ki-bocsátotta, &c.* ez pedig a' Lélek vala-
kiben vagyon bizonyossá teszi azzal, hogy ő Isten fia
Rom 8. 16. a' Christust véle meg-esmérteti, bűneit a'
bocsánattya, véle könyörögtet, Zach. 12. 10. (olvasd-meg a'
következendő Prædicatiót.)

2. Jegy, Vagyoné igaz *hited*, mellyel bűneidnek
bocsánattya a' Christus érdeméjért hiszed, és az Isten
nek hozzád való joakarattján meg-nyugszol, mert
ez az igaz hit csak a' választottaknak adatik, kik hat-
hatóképpen el-hivattattak, Tir. 1. 1. Aét. 13. 48 (Lásd a'
hitről és annak jegyeiről, ad Gal. 2. 20. itt második
Prædicatiomat.)

3. Jegy, Meg-igazittattálé? a' bűnnek hatalma alól
fel-szabadittattálé? nem uralkodiké tagaidban a' bűn
mert a' kiket el-hivott azokat meg-is igazította, Rom. 8.
8. v. 30. *In justificatione tollitur dominium peccati*, Rom. 8.
1. 33. 34. vagyoné csendes lelki elméreted, mely a'
meg-igazításnak gyümölcse, Rom. 5. 1. Ebben nincs re-
szek a' meg-vertetteknek, Eia. 57. 20, 21. c. 48. 22.

4. Jegy, Az *ujja sz ületésben* vagyoné rezed, akar-
tod, elméd és indulatid el-fordultanaké azoktól a' bűn-
nökök, mellyekben az előtt gyönyörködve éltél, egy-
aránt utálsz minden bűnököt, Psalm. 119. v. 128.
Azokert magadat mikor eszedbe jutnak meg-szedsz

gyem

gyenledé a' *Publicanussal*, Luc. 18. 13. *Esdrással*, c. 9. v. 6.
első harcot a' lélek és a' test között érzésze? Gal.
v. 17. Mert a' kiket Isten az örök életre el-válasz-
tatott azokat ujja szüli, 1 Pet. 1. 2, 3. Az Isten rendelése
szerint való választottakat mondja hogy ujja szülte.

5. Jegy, Vadnaké jó cselekedetid, mellyekről szol-
gal. 5. 21. Ezekkel erősitheted-meg el-választatáso-
kat, 2 Pet. 1. 10. Igyekezzétek atyámfiai a' ti hivatalto-
kat és el-választástokat meg-erősíteni, &c. mellyekkel
ld v. 5, 6, 7. e' vége a' választásnak, Eph. 1. 4.

6. Szívesen szeretedé a' kegyelemnek eszközeit, az
élet, a' Sácramentumokat, Joh. 8. 47. c. 10. 4. Az Isten igé-
mec sáfárloit, melynek jegye ez, ha közlöd t' ft j vai-
at vélek, Matth. 10. 41. mellyert Prophetának jutal-
sa ígértetik, az penig mi legyen, Dan 11. 3. ki fejez-
tik: Illyen vagyé te? ezeket a' jeleket ha fel-találod
sagadban, hidd-el bizonyossan hogy az örök életre
-választatott vagy.

[A' több jegyeket szedegessed az egymás után kö-
vetkező textusokból, ilyenképpen az örök életre el-
választatott ember, 1. Bűneit keserveessen sirattya,
ach. 12. 10. 2. Bűneiről vallást tévén magát kárhoz-
tattya, 2 Sam. 24. 10. 3. Isten irgalmaságához folya-
odik, 2 Sam. 24. 10. 4. Az Isten dicsősége mellett bu-
g, Num. 25. 11. 5. A' bünt meg-zabolázta, Rom. 6. 12.
A' mennyieket keresi, Col. 3. 1, 2. 7. Lelki életet él,
Gal. 2. 20. 8. A' Christust örömmel várja halálának orá-
ra, Phil. 1. 23. és az életre, Phil. 3. 20. Ezekről ideb-
b olvashatsz.]

Idveségét bizonynal várható embernek
VIGASZTALO HASZON.

Hát akarmely nagy veszedelmek vegyék-is körül a' válsztottakat, ne féljenek, mert Istennes gondgya vagyon reájok, Pál. 55. 24. Ezért mondgya Pál. 46. 1, 4, 8. *Ha a' föld meg-indulna-is nem félnénc,* és mert a' *Seregeknek Istene*, a' kitől mindenek függene és birattatnak, vagyon vélek, ha ő vélek vagyon, Isten arthat nekik? Rom. 8. 31. Ennek az ő válsztottira gondot vitelő Istennek adalsék dicsőség. Amen.

A' LELKI IDVESSEGES
joknak kutfejről.

Zach. 12. 10.

Ki öntöm a' Dávidnak házára, és a' Jerusalemlakosira, a' kegyelemnek és a' könyörgésnek Lelkét.

Oha mind az Ó és Új T. stamentumban azom egy Christus praedikáltatott, és az idvezülésnek-is egy utya s' modgya volt, Hebr. 13. 8. 1. Cor. 10. 3, 4. Apoc. 13. 8. mert a' Propheták, Evangelisták és Apostolok tudományoknak fundámento--o ma, sőt az egész szent írásnak veleje az *Ur Christus*, mint az írásbéli tanok állattyák, Joh. 5. 39, 46. *Az írásek résznek én rolam bizonyságor. Ha hinnétek Mosefnek, hinnétek nekem-is, mert ő én felőlem írt.* Lásd Act. 3. 24. 4. c. 10. 43. 1 Cor. 3. 11. Eph. 2. 20. mindazonáltal még is nagy

as nagy külömbség volt, az O és Uj Testamentumbéli
hívek között, mert amott a' meg-tesztelendő és meg-
tesztelő Christus által idvezültenek, Act. 15. 11. erre
bíztek hiteknek szemeivel Abrahámmal, Joh. 8. 56. ő lel-
keknek tartották Dáviddal, Psal. 16. 10. az ő nevében kő-
nyörgöttek, Dan. 9. 17. Itt pedig az Uj Testamen-
tomban, a' meg-tesztelt és meg-feszített Christus által,
jinnél többet nem akart esmértenia' Corinthusbéli-
ekkel, 1 Cor. 2. 2. ennek nevében könyörögnec, erre néz
Joh. 16. 23, 24. 2. Mert noha titkos-képpen, az O Testa-
mentombéli szenteknek-is a' szent Léleknek ajándéki
adattattak, 1 Petr. 1. 11. 2 Pet. 1. 21. Neh. 9. 20. ez
aditotta-fel a' szenteket, 2 Chron. 24. 20. de Szűkön,
köppenként, nem mindeneknek, hanem a' Patriárchák-
nak, Prophetáknak, Királyoknak, Biráknak csak igen
ritkán: *Privatus embernek* a' Sidok közt-is, az hon-
nan az Isten idvelsleges esmérésiis a' Sido határban szo-
rttatott vala, Psal. 76. 2. Az Uj Testamentumban el-
nben láthato formában, Act. 2. 3. búségeffen minden hi-
őkre, minden nemnek és állapotnak külömbözteté-
 nélkül, a' Joel prophetiája szerént, c. 2. v. 28. az hon-
an az Istennek esmérésiis nagyobb és világosabb móst,
jövendőlések szerént, Esa. 11. 9. Jer. 31. 34. itt-is erről
Isten ígéretet mondván: *Ki-öntöm, &c.*

S U M M A.

Igértetik az Uj Testamentombéli híveknek a' Sz.
Lélek ajándékinak búséges mértéke, az ő hat-
hatos munkáival együtt.

Ez ígéknek két részei vadnak:

I. A' szent Léleknek el-bocsáttatásáról való ígéret.

Text. *Ki-öntöm, &c.*

B 4 11. Az

II. Az hivekben való munkája. text. *Reám tekintenek, &c.*

Mostan az első részből szollyunk, abban-is négy dolgokat lássunk:

1. Az ígérő személyt; *Ki legyen az?*
2. Az ígéretet; *Mit ígér?*
3. Az ígéretnek formáját; *Miképpen?*
4. Subjektumit, felszkeit; *Kiknek? Votum.*

A Z E L S Ó R Ő L.

Az ígérő személyt Jehovának nevezi, v. i. *Ki három nevezetes munkáiról irattatik-le: 1. Hogy ő terjesztet-tes ki az egeket. 2. Ő fundálta a' földet. 3. A' lelket ő teremtetten az emberben.*

Kérd: Mivel a' teremtetten mind az három Isteni személyekkel köz, Psal 33. 6. *A' Fiúval, Joh. 1. 3. Col. 1. 16. a' szent Lélekkel, Job. 26. 13. c. 33. 4. talám itt az Jehovai nevezeten mind az három Isteni személyeket kell értenünk?*

Felel: Semmiképpen nem, mert noha a' szent Lélek ajándékinak bősfeges ki-öntésében egyenlőképpen munkálodtanak, az *Atya, Gal. 4. 4. Joh. 14. 16. az Fiú, Joh. 16. 7. A' Szent Lélek-is, 1 Cor. 12. 11. de azért itt csak a' Christus értetik az Jehovai nevezeten, mert a' ki-öntésnek utánna ilyen igék tétettek: Reám tekintenek a' kit bősfszusággal illettenec, az mondgya ezt, a' ki ki-önti, immár a' Christust illeték bősfszusággal, Apoc. 1. 7.*

2. Mit ígér? Azt kétképpen nevezi:

1. *Kegyelemnec,*
2. *Könyörgésnek Lelkénec.*

Kérd: *Miért neveztetik a' Szent Lélek kegyelemnek Lelkénec?*

Felel: *...*

Fel: 1. Mert az Istennek ingyen valo szabados kegyelméből és joakarattyából adatik, Prov. 4. 23. Ezech. 6. 27. 2. Mert a' kegyelemnek *fiainak a' júságnak* jussára nézve adatik, Gal. 4. 6. az honnét *Hiothesiának* mondatik, Rom. 8. 15. 3. Mert az Isten bűn bocsáto kegyelme felől ő téfszen bizonyossá, Rom. 8. 16. 4. Mert az Isten kegyelmes ajándékot, ugymint a' *szereztet, hitet, reménséget, békeséges tőrét, örömet, &c.* ő munkálodgya mi bennünk, Rom. 5. 1. Gal. 5. 22. ő erősít-meg a' mi bennünk el-kezdett jobban, mert nem elég a' szent Léleknek fengéjét venni, Rom. 8. 23. hanem meg-kivántatik hogy a' kegyelemben meg-erősítetvén, meg-maradgyunk, Rom. 5. 2. hogy a' *juvalmat el-vehessük.* Matth. 24. 13. Apoc. 2. 10. Ennek a' Léleknek meg-erősítő erejét kíváná Dávid, Psal. 51. 2. Lásd Rom. 15. 13. 2 Cor. 1. 21, 22. 2. Munkálodtattyávalunk a' kegyelemnek ajándékot, segít, &c. A' miként a' Christuson meg-nyugodván az Urnak Lelke, Esa. 40. 2. Joh. 1. 32, 33. minden ő közbenjároi hivatalos szízeire kész és alkalmas volt, Psal. 40. 8. Joh. 3. 34. egy a' kik a' kegyelemnek Lelkétől birattatnak, *késsék, szorgok az jora,* Tit. 2. 14. Példák lehetnek, Mikora' a' prophétákra szállott, nagy dolgokat *félelem nélkül örövest* véghez vitték, mint Illyés, Zachariás, s' többek. A' Birák-is, Jud. 6. 11, 13, 14. részeiben. Innét *Erőnc,* Tim. 1. 7. Bölcseségnek, Eph. 1. 17. *Oktatonac, vezérnc,* &c. Neh 9. 20. Psal. 143. 11. mondatik. 5. Mert az Isten idvezítő kegyelmében ez a' Lélek részesít, *vezetvén minket a' Christushaz* amaz Istennek Szerelmeséhez, Matth. 3. v. ult. c. 12. 18, 19. kiből kedveltetünk, Eph. 1. 6.

*Idveségét bizonynyal várható embernek
ezt nézeti velünk, bűneinket meg-síratattya, Textus
Reám tekintenek és sírnak, &c.*

2. Az igéretet nevezi *könyörgésnek Lelkének.*

Miért? 1. Ezért, Mert a' könyörgésre való buzgóságot
indulatot ő szerzi sziveinkben, kiáltattya *ABBANAK*
az Istent, Rom.8.15. Gal.4.6. kivántattya kegyelmét
fohászkodtat, Rom.8.26. valamigez a' Lélek el nem fog-
lal, addig szíveffen Istenünket nem szerethettyük,
Rom.5.5. 2. Mért mitsodás formában adgyuk-béd
supplicationkat Istenünk eleibe ő tanít-meg, Rom.8.
8.26. *Nescimus, &c.* 3. Mert ő hullattat könyveket kü-
szemeinkből, meg-csmértetvén *vétkeinket*, az honnan
könyörgésnek Lelkének mondatik ugyan ez textusban
itt. *Reám tekintenek és keserviesen sírnak.* Erre nézve né-
mellyek *kesergésnek Lelkének* fordították, mert a' szí-
vet az ige által úgy meg-indittya és keseríti, hogy bű-
nőket sírassák, Aét.2.38. mert ő nem csak *vigasztal*,
hanem *keserítő, dorgáló Lélec*, Joh.16.8.

III. A' Szent Lélek el-bocsáttatásának formája.

Miképpen? Text. *Ki-öntöm.*

A' ki-öntésnek igéjében nagy hathatóság vagyon.

1. Ezzel a' Szent Lélek ajándékinak bősége je-
lentetik.

2. Hasonlatosságot vélszen az *hig állatokrol, o-
lajrol, vagy penig a' vízről.*

Az írásban ezek mondattatnak ki-önteni: 1. A'
szív. 2. A' könyörgés. 3. Az Isten haragja. 4. A' Szent
Lélek. A' szív és a' könyörgés akkor mondatnak ki-önter-
ni, mikor az Istennek minden nyavalyáinkat meg-
keseredett szívvel elő-számlálván meg-jelentyük.

1. Sam. 1. 15. Pſal. 61. 9. 2. Az *Isten haragja* ki-öntet-
ni akkor mondatik, mikor felette nagy mértékkal bo-
csáttya a' veszedelmet az emberekre, Pſal. 79. 6. Soph.
3. 8. Dan. 9. 11. 3. Az *ő Lelké* akkor önti-ki, mikor
külömb külömb féle ajándékival fel-ékesít, mint az
Apostolokat, Act. 2. 3, 4. &c.

Az Hig állatokrol.

1. Ha az hasonlatosságot vészszük az *Olajrol*, mel-
lyel a' Lévi nemzetéből való Papok és a' Sádoknak Ki-
rályi fel-kenettek a' *tiszte*, mely ugyan ábrázolja
lehetett a' szent Lélek ajándékinak, mellyel Christus
Urunk, *emberi természetire nézve*, minden társain fel-
lyúl meg-kenettetett, Pſal. 45. 8. Hebr. 1. 9. Act. 10. 38.
Esa. 61. 1. Az jelentetik ezzel; Hogy a' miként az A-
ron fejéről a' kenet szakállára alá folyt, Pſal. 133. 2, 3. így
az hitek is a' Christusteljeségéből vészik a' lelki a-
jándékokat, Joh. 1. 16. A' miként Num. 11. 25. monda-
tik hogy a' Mozes lelkéből szakasztott, és az 70 vének-
be öntötte, mely által az ő tisztekre, a' népnek igaz-
gatására alkalmatosokká lettek; Így a' Christus-is az
ő *Lelkének ajándékiból* tett részt minékünk, Joh. 3. 34.
mellyet mérték nélkül vett, Joh. 4. 13. Ez által va-
gyunk minden hivatalos tiszteinkre alkalmatosak.

2. Ha a' *Vizről* vészti az hasonlatosságot, ez-is il-
lendő, mert gyakor helyeken a' *Szent Lélek* az ő hatha-
los munkáira nézve a' *viznek nevezetivel exprimáltatik*,
mind az O és Uj Testamentumban, Esa. 44. 3. Joh. 3.
5. & cap. 7. v. 38, 39.

A' viznek tulajdonsági kiváltképpen ezek:

1. *Nedvesítő és hivesítő erő*, Pſal. 42. 1, 2.

2. *Tiszte*

2. Tisztító, Ezech. 36. 25. 3. Sirofiro, kővértitő
Esa. 55. 10, 11. 4. Szomjuságot el-olto, Jud. 15 19 e

Ezek e' lelki vízben mind fel-találtatnak, de meg-g
külömböztetéssel, mellyeket rendel lássunk:

1. A' viz, Természeti szerént, nem melegíti a' gyom-
rot, mint a' bor és egyéb fű szerűsámból csinált ita-
lok, hanem hivesíti, a' szomjuságot enyhíti, el-oltya-
az egészséges emberben: ilyen természetit mondgya-
Urunk annak a' víznek, melyről a' Samaritána előtt szol-
Joh. 4. 13. A' szent Lélek nem csak meg-hidegit, és e-
világi joknak kívánságit nem csak oltya-el, téfzi izet-
lenné, mint Barzillainak, 2 Sam. 19. 35. és Pálnak,
Phil. 3. 7, 8. és Salamonnak, ki ezt kiáltja: *Vanitas va-*
nitatum, &c. hanem ezen kívül a' lelkiekre gerjeszt,
azokat kívántattya a' Samaritánával, Joh. 4. 15.

2. A' viz mikor tagainkrol és öltözetünkről a' bennyet-
és motskot le-mossa, rajtunk nem marad. 2. magátis
rutittya-meg, magával együtt a' szennye trolunk el-
viszi. 3. nem ad szépséget a' testnek, hanem csak meg-
szabadittya az hozzáragadott motsoktól, a' Szerencsen-
ha meg-mosodik-is ugyan csak fekete ő, &c. de a'
Szent Lélek a' büntől való meg-tisztítás után nálunk
marad, Joh. 14. 17. bennünk lakik, melyre képest szent
lélek templominak hivattatunk, 2 Cor. 6. 19. 2. Szepít,
ékesít, az ujjá szülés által lelkiekké téfzen, fejérit, Psal. 1
51. 9. erőt ad, hogy a' testnek indulatit meg-győzhes-
sük, Rom. 7. 5, 6. Gal. 5. 2. 1 Cor. 9. 27.

3. Különbség, A' viz az öntés által, a' termő fának
és fűeknek természetit el nem változtattya, a' meg-
száradott fát nyereségre nem hozza, a' keserű gyü-
möl-

mölcsöt édesé nem téfzi, sem a' tövissel szőlővé nem változtartya, &c. de a' Szent Lélek, kivel lelkünk öntöztetik, el-változtat, a' Farkast báránnyá, az az, a' kegyetlent sziliddé téfzi, mint Saulust, Aét. 9. 1. &c. a' bűnben meg-boltakat meg-eleveníti, gyümölcsözővé téfzi, Col. 1. 10. Esa. 44. 3. Innét a' hivek a' viz mellett plántáltatott fákhoz hasonlítatnak, kiknek leveleknek zöldsége el nem hull, gyümölcsöket meg-termik, Psal. 1. 3. Psal. 93. 13, 14.

IV. Kikre önti-ki? Felel: text. A' személyeket két rendben állattya.

1. A' Dávid házára.

2. A' Jerusalemlakosira.

1. Kiket ért a' Dávid házá? A' népnek igazgatoit, Királyokat, Birákat, Hadnagyokat, &c.

2. A' Jerusalemlakosin érti; A' köz rendeket, alapon állapotban valokat, szolgákat, szolgálókat, minden rendbéli hívőket személy válogatás nélkül, Joel.

2. 28. melyet experiáltak az Apostolok, Aét. 10. 35. Rom. 10. 13.

I. T A N U S A G.

A' Szent Lélek az ő idveséges ajándékival együtt egyedül csak a' választottaknak adatic, text. Ki-öntem a' Dávid házára és a' Jerusalemlakosira; mellyen a' választottak börtetnek, kiket ez Lélek a' Christus esméretire és bűnöknek meg-síratására viszen. text. Reám tekintenek &c. és sírnak.

E' tanuság meg-erősítetik az Istennek ígérteiből: Ezech. 36. 7. Joh. 14. 16 17. az hol azt mondgya, *Mundus cum non potest recipere, Joh. 15. 26. Vobis.*

Az első ok vétetetik a *statu gratiæ*. Mert ez kegyelemnek és fiaságnak lelke, Rom. 8. 15. csak a' *filii jussu* által vagy on ehhez közünk, Gal. 4. 6. Mivel hogy fiak voltak &c. A' fiaké a' mennyei örökség, melynek záloga ez a' Lélek, Eph. 1. 13. 14. c. 4. 30.

A' második ok vétetetik, A' *sine effusionis & missionis*. text. 1. Hogy a' Christus vélek meg-esmérresse, 1 Cor. 11. 3. 2. Hogy bűnöket meg-síratassa &c. text. 3. hog' vélek meg-maradgyon, benne lakjék, Joh 14. 16, 17. az honnan Isten templomának neveztetnek, 1 Cor. 3. 16. és 6. 9. Holott immár az istentelenek nem Isten fia, Joh. 8. 44. 1 Joh. 3. 8. nem örökösök. 1 Cor. 6. 9. *An nescitis injustos non esse hereditatem Dei possessuros?* &c. tehát nincsen ehhez lemmi közök &c.

Kérd: Miért téved ezt hozzá, idévséges ajándékkal egyedül csak a' választottaknak adatik?

Felel: Ezért, hogy különbséget tudgy tenni, a' Sz. Léleknek közönséges ajándéki között, a' minéműek, *Cognitio veræ doctrinæ, donum prophetiæ, miraculorum, fortitudinis, prudentiæ, &c.* melyekben a' meg-vettetteknek-is részek vagy on, mint Bálámnak, az hamis Prophetáknak, Matth. 7. 22. 2 Pet. 2. 21. és a' kiváltképpen való ajándékok között; a' minéműek az *Efficax vocatio, Fides salvifica, Regeneratio, &c.* ezek csak a' választottaké, mint a' következendő tanuságból világosan ki-tetzik, mely ez.

II. T A N U S Á G.

A' Szent Léleknek reánk ki-öntése, és nálunk lételeszerző oka minden bennünk lévő, és tőlünk származhatójának. Text. Ki-öntöm, &c. mindgyárt utánna veri; és Reám tekintene, &c.

Ezt 33

Ezt a Tanúságot meg-bizonyítom három dol-
gokból :

1. Az Ó és Új Testamentumoknak tanuiból.
2. A Példákból.
3. Az Okokból.

Az O Testamentumbéli tanuc, Efa. 4.4. 2, 3. az hol a' wizenek nevezetén az Ő Lelkét, a' szárazon és a' szomju-
hozon a' Jákob maradékát érti, mint maga meg-ma-
gyarázza. Ennek munkái, az elevenesség, nyereség. text.
Virágoznic, &c. ezen értetik az hit, a' jóságos csele-
kedetek, mellyeket elő-számlál az Apostol Gal. 5. 22.
Rom. 8. 15, 16, 26. kiáltat, bizonytságot téfszen, fohász-
kodtat. 2. Munkája, a' Confessio, v. 5. egyyik azt
mondgya; *En a' Jehovájé vagyoc, &c.* Az hol az ta-
nítottatik, hogy mig az Isten Lelke nem dajkálkodik a'
szívvvel, addig hasonlo a' száraz földhöz, mellyet az
ke meg nem járhat, alkalmatlan a' gabona termésére,
mevelésére. Így a' száraz szív-is alkalmatlan a' lelki
dolgoknak cselekedésére, akarmint fenyegeffe-is az
Isten a' bűnért, de meg nem indul, akarmint áldgya-is
külsőjokkal, életét ugyan még-is nem jobbittya, Jer.
2. 30. c. 5. 3. Efa. 9. 12, 13. Amos 4. 8. & seqq. Láts más
erőtséget Efa. 3. 2. 13, 14. Az hol az tanítottatik, hogy eg-
gyik gonoszbol a' másakra mennek által, mig a' Szent
Lélek onnét fellyúl az égből reájok ki nem öntetic, v. 15. az
után a' pufzta termővé leszzen, az az, az Emberec, a' kik
ezelőtt hasonlok voltak a' meddő sovány földhöz, egye-
ket nem teremhettek bojtörjännál, az az, hejábavalo-
nálnál, a' testnek munkáinál, mellyeket elő-számlál
Gal. 5. 19, 20, 21.

2. Az Új Testamentomból, Joh. 14. 26. 2 Cor. 3. 16, 17, 18. 1 Cor. 12. à v. 4. ad 12 versum.

II. A' Példákból erősfittetik a' Tanúság; az O Testa-
mentombéliék az 70 vének, kik az Izrael népe közzül
ki-választatának, mihelt az Istennek Lelke reájok szál-
la, ottan mindgyárt prophetálni kezdének, és a' népnek
igazgatására alkalmatosokká tétetének, Num. 11. 25. 27.
Gedcon, Jud. 6. 34. Eliseus, 2 Reg. 2. 15. Az Új Testa-
mentombéliék, Simeon, kit az Isten fel-indita, hogy
azon szempillantásban menne a' templomba, melyben
a' gyermek Jelus bé-vitettetnék, mindgyárt szája meg-
nyíléc, énekelni és prophetálni kezdé, Luc. 2. 29. &c. Mi-
helt Pünkösöd napján az Apostolok a' szent Lélek aján-
dékival bé-telének, mindgyárt azon orában, *cæperunt
loqui variis lingvis, prout Spiritus illis dabat eloqui.* Ithm
ennek a' jonak kutfeje, hogy az Isten nagyságos és csu-
dálatos dolgait új nyelveken szollották, mint Marc. 16. 17.
tanitnya, a' Sz. Lélek volt, *prout Spiritus illis dabat eloqui.*

III. Az Okokból : 1. Mert a' szent Lélek nélkül
az emberek egészen testek, Gen. 6. 3. Joh. 3. 5. a' test
az ujjá-született részel ellenkezik, Rom. 8. 7. Gal. 5. 19. 20.
Szívek a' kőhöz hasonlo, kemény, érzéketlen, engedetlen,
tisztátalan, de a' szent Lélek adattatván nékiek, szíve-
ket meg-ujitnya, tisztitnya, lágyitnya, a' jonak cseleke-
désére erőt adván fel-inditnya, Ezech. 36. 25. &c. *Hin-
tek ti reátok tiszta vizet,* &c.

2. Mert a' Szent Léleknek segítsége nélkül, a' jobanna
semmi tehető az ember, 2 Cor. 3. 5. a' lelkieknek meg-
nem érthetője, 1 Cor. 2. 14. mert a' Lélek jelenti-meg-
azokat, 1 Cor. 2. 10, 11, 13. Innét Dávid, Psal. 143. 10. c. 25. 26.

oc. 86.11. c. 11.9.35. kérj.

3. Mert soha ez Léleknek munkája nélkül az id-
szító Christust meg nem *esmerhetnóc*, nem könyö-
ghetnénk, Rom.8.26. sem bűncinket igazán meg
írathatnok. Text. az ő munkáinak taníttya eze-
t lenni. *Reám tekintenec. &c. és írának.*

C Z A F O L O H A S Z O N.

A' kik úgy vélekednek, hogy az el-essett ember-
ben az Isten Lelkének *kiváltképpen való segítése nélkül-*
wagyon erő, tehetség és akarat, a' mely által magátol
eg-indulhat, sok idvességes jokat is cselekedhetik,
után osztán a' szent Lélek-is az ő erejével, mint
w társul adgya magát mellé, úgy munkálodik véle.
nem igaz tudomány ez, mert így nem az Istennek
llke vezérленé, a' lelki dolgoknak cselekedésében az
bert, hanem ő vezérленé a' Lelket, holott elsőben
agától kezdi-el az jot, külömben tanít az Apostol
om.8.13. Phil.1.9. Phil.2.13. 1Cor.15.10. Azt kér-
im az holt, mozdulhaté, az élő ember munkáit vég-
sz vihetié? ehetié? járhaté? láthate? szolhaté? nem;
yenek mind azok, kik a' szent Lélek ajándékiban
lzt nem vettek, Eph.2.1,2. *Rosz féc*, Matt.7.17. Eze-
t az irás *wakoknak, bolondoknak, és testnek hijja, setétség-*
w, inabstracto, Eph.5.8. Lásd Jer.13.23. Rom.3.12.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik nem igyekeznek azon, hogy a' szent Lélek
ict, el-foglallya, nem ohajtyák ennek oktatását,
mint Dávid, Psal.143.10. Psal.51.10,12. hanem a' tisztá-

34 *Idveségét bizonynyal várható embernek*
 talan életre adgyák magokat, mellyel tőlők el-idegg
 nrik s' meg-szomorítják, az Apostol intése ellene
 Eph. 4. 30. Illyen volt *Saul*, 1 Sam. 16. 14. és minden
 testi emberek, kik meg-szokott bűnökben hevernek
 a' testnek kívánságát űzik, ezek felől lásd mit mond
 az Apostol, Rom. 8. 9. *A' kiben nincsen, &c.*

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Nofza szálljunk magunkban, vizsgáljuk-meg, H
 a' szent Lélek lakozik-e bennünk? nálunk vagy-on
 a' mint az okos lelket bennünk élni meg-tapasztal
 lyuk az ő munkáiból, így a' szent lelket is az ő munkái
 ból, mert valakiket ez el-foglal, azokban az ő erej
 láthatóképpen ki-mutattya, mint Aét. 6. 8, 10. c. 10
 44, 46. c. 13. 9.

Az jegyek mellyeket az ő hathatos munkáiból sz
 degethetünk ezek:

1. *Az Istennek mindenek felett való szíves szer*
tése, Rom. 5. 5.
2. *Istennel való békeségűnc*, lelkünk esméréte
 nek csendesége, Rom. 5. 1. c. 8. 15, 16, 17.
3. *A' test és a' lélek közt való tufakodás*, Gal. 5. 17.
4. *Az igaz hit*, mellyet rend szerint az ige által
 nemz, Rom. 10. 17.
5. *A' buzgó könyörgés*, Text.
6. *A' szent életnek gyakorlása*, Isten parancsol
 tihoz való kész engedelmeség, Rom. 8. 5. 2.

Lásd a' meg-veszett és ujja születetett embereknek
 különöző munkájokat, Gal. 5. 19, 20, 21, 22. mellyek
 ha magadban fel-talál, ítéletet tudcz tenni magadron

Ezok

Ezek közzül csak az hármáról szollyunk bővebb-
tskén: *A' Szeretetről, Könyörgésről, A' test és lélek kö-*
tt való Hartzrol.

I. Jegy: Erzedé szivedben hogy *Istenedet* oly buz-
indulattal szereted, hogy ő érette kész vagy min-
neket el-hadni, és még életedet-is le-tenni, Rom. 5. 5.
a' szent Lélek munkája benned; mondhatodé *való-*
gal magad felől azt, a' mit az Apostol 2 Cor. 5. 14. 15.
amely Istennek szereteti miben állyon, lásd Joh. 14. 23.
it foglallyon-bé, *hitet és felebarátunk szeretését,*
oh. 3. 23.

Hogy magadat valamiként meg ne csald az el-hite-
által, ezek jegyei az *Igaz és Szíves Szeretetnek*, mel-
el magát még az emberekben-is tapasztalhatóvá tési.

1. *Fervidus affectus.* A' kiket szeretünk, azokhoz
szgunk, dicsérjük, becsúllyük, oltalmazzuk, ha vala-
gonosb hir támad felőlök, takargattyuk, mentyük,
fellebittyük, &c. javainkat vélek közöllyük. Illyen
szgo indulattal volt *Jonathán Dávidhoz*, mint ki-tet-
nik 1 Sam. 18. 3, 4. c. 20. 28, 29. Istenedhez illyen buz-
o indulattal vagyé? *dicsóitedé őtet szívedben és külső*
tekedetidben? &c. a' te lelked tegyen tanut erről.

2. *Confidentia.* A' kiket szeretünk azokhoz bi-
unk, joakarattyokat el-hívén benne meg-nyug-
unk, segítségek felől nem kételkedünk, és még tit-
ainkat-is nékiek meg-jelentyük. *Sámson* példa, Jud.
6. 17. a' Christust-is a' szeretet vitte arra, hogy az id-
ségnek titkát az ővéinek ki-jelentse, Joh. 15. 13, 15.
gy mi-is ha meg-nyugszunk az Istennek reánk valo
nduifelésén, reá bizzuk minden dolgainkat, melyre

int Psal. 55. v. 23. a' mi titkos bűneinket néki jelentyűnk
meg, az ő jóvalta s' kegyelmessége felől nem kételked-
dünk, Psal. 119. 13. jellez az ő Szíves szeretetinek. Il-
lyen volt Ábrahám, Genes. 22. 8. Dávid, 2 Sam. 15. 20.
Daniel, cap. 6. v. 23.

3. *Obedientia & gratificandi studium.* A' kit szeren-
tünk, annak engedünk, kedveskedünk, kívánságá-
g tellyesfittyúk. Lásd Gen. 34. 19. &c. Mi-is szerettyük
az Istent, ha az ő parancsolatit kész engedelme-
ségig viszfizük véghez, Gen. 22. 2, 3. & seq. Az engedelme-
séget fellyeb becsülli a' külső áldozatoknál, 1 Sam. 15. 22.
találzék oly készséget magadban, a' minémű volt Sa-
muelben, 1 Sam. 3. 9. Saulusban, Act. 9. 6. Ha ezeket
magadban fel-találhatod, bizonyos lehetsz a' szent Lé-
leknek benned és nálad lakása felől.

2. Jegy. *Ha buzgóssággal értellemmel könyöröghetsz.*
Mert ez könyörgésre tanító és indító Lélek; text. A' köny-
örgésnek lelkét öntöm-ki, &c. az ő tanítása nélkül a'
könyörgésnek sem materiáját, sem formáját nem tudu-
gyuk, Rom. 8. 26. sem bizodalma-ssan Abbának nem-
szollithattyuk, Rom. 8. 15. melyet a' könyörgőktől meg-
kiván Urunk, Matth. 6. 9.

Kérd: Miből esmérhettyük-meg, hogy a' mi kö-
nyörgésünk a' szent Lélek indításából származott
vagy nem?

Felel: Nem a' sok, bú, és hoszszas beszédekből, men-
a' természetnek ilyen ajándéka, (hogy hoszszas bi-
beszéddel éllyen könyörgésében) vagyon a' meg-ve-
tettekben-is, kiknek könyörgések Istent előtt utálatos-
El. 1. 15. Matth. 6. 7, 8. 2. Fel: A' könyörgésben nem a'

hoszszas

szeszas beszédekre tekint Isten, sem nem mérleéli azt
beszédnek külső állapottyából, hanem a' szívnek tisz-
ságából, buzgó kívánságából, mely ha beszéd nél-
kül való fohászkodásból származik-is, meg-halgatta-
nk, mint Mojesé, Exod. 14. 15. 1 Sam. 1. 13. Annájé.

Hát micsoda jelekből tudhattuk meg?

1. Ha a' te könyörgésed *tiszta szívből* származiké?
mert a' szent Lélek kiváltképpen a' szívet foglallya-el,
honnan a' könyörgés-is *szívnek Istenhez való fel-
szólalásának és ki-öntésének* mondatik, Pál. 25. 1. c. 62.
9. ennek foganattya felől vagyonígéret, Jer. 29. 13.
a *szíves és nem színes*, Matth. 6. 5. tehát a' könyörgés
szent Lélek munkája benned.

2. Ha *hitből* származiké, azoknak meg-nyerések
felől *nem kételkedél* a' mit kérsz, Jac. 1. 5. 6, 7. az hi-
vőké az ígéret, Matth. 21. 22. Az *Hit* három dolgo-
t foglal-bé magában: 1. A' kérendő dolognak *érzé-
se*, mely Sáloméban nem volt, Matth. 20. 22. 2. Hi-
vő-ség, Act. 24. 14. 3. A' bizodalmat, 2 Tim. 1. 12.

2. Az *Hit* fundáltatik a' könyörgésnek idején,
ez hármakon kiváltképpen:

1. Az ígéretet tévő Istennek *mindenhatóságán és te-
hetségén*, Rom. 4. 20, 21. 2. Az Istennek *Atyai in-
teztettségén*, erre tanit Urunk Matth. 6. 9. így cselekedtek,
Mat. 63. 15, 16. Luc. 15. 18, 21. Lásd Matth. 7. 11. 3. Je-
sus Christus *végzetlen érdemén*, Joh. 16. 23. A' ki
amár kételkedik az Isten hatalma, jóakarattya felől,
oc. adhattya-e-meg? akarja-e? nem-e? annak könyörgése
nem a' szent Lélek indításából származik, mert a' Lé-
lek bizonyóságot téstén, &c. Rom. 8. 16, 17.

3. Ha Isten akarattya szerint való jokat kérészé, 1 Jollo
5.14. Mert ez a' szent Lélek nem tétet veled, sem foro
máltat oly könyörgéft, mely az Isten akarattyaival es
lenkezzék, a' minémű Jac 4.2,3.

4. Ha a' könyörgésben álharatos vagyé, a' Canan
nával, Matth. 15. mert a' Lélek nem csak el-kezdi it
jot benned, hanem véghez-ű viszi, Phil. 1.6. Gyakorn
az Isten annak meg-adását a' mit kérünk hallasztyas
nem azért, mintha utálná könyörgésünket, hanem
próbál, gyakorol, hogy annál buzgobbak legyünk
az jonak el-vétele után háláadobbak, erre int 1 Thess
5.19. Luc. 18.1. & seq. Ha ezeket fel-találod, &c.

I N T Ó H A S Z O N.

Ha a' szent Lélek kutsfeje minden joknak, mellye
bennünk és tőlünk származhatnak, tehát felette szűk
séges ennek a' Léleknek meg-szerzése.

II. Mitsoda eszközökkel éllyünk itt? 1. *Inopinq
agnitio*. Ugy kell kívánnod mint a' szomju föld a
esőt, Esa. 44. 3,4. itt nyavalyás voltodat kell megge
esméred. 2. *Preces*. Kérned kell, Luc. 11.12. Psall
50. 10,12. c. 143. 10. itt méltatlanságodat ne nézzed
hanem a' parancsola Istennek ígéretit, mely ez, a' k
kér el-vézi. A' testi anyák ollyakat-is adnak az ő fiok
nak, ha szűkségeket látnyák, a' mellyeket nem kértek
menyivel inkább nekünk, holott magát kötelezte
mondván: *Petite & accipietis*: annál-is inkább, holott
már arra az időre jutottunk, a' melyben azt ígerte
hogy minden *testre ki-önti az ő Lelkét*. 3. Az Isten
igéjét figyelmerelességgel halgassad, bé-vegyed, minni
a' jooj

a' jo föld a' magot, mert a' prädikáltatott ige által száll szivedben, Eph. 1. 13. Gal. 3. 2. Ez a' rend szerént valo esz-
köz, ezért mondgya 1 Thef. 5. 20. az holott az ige meg
szell kérőznöd, mint a' tiszta állat eledelér, Levit. 11. 3.
4. Alázd-meg magadat, mert 1 Pet. 5. 5. azoknak
adatik, Esa. 57. 15. ugy lakik benned. Miként az első
vize meg nem áll a' magas hegyeken, hanem a' lapály-
ra, völgyekre siet: Igy a' szent Lélek-is az aláza-
tokkal marad-meg. 5. Vond-el szivedet e' világra,
nyisd-meg a' Jesus Christusnak be-menetélére, Psal.
4. 7. Apoc. 3. 20.

Mitsodák inditsanak ennek a' szent Léleknek
meg-szerzésére?

1. Ha meg-gondoljuk, hogy ez Lélek nél-
kül soha az Isten bűn bocsáto kegyelme felől bizo-
nyosok nem lehetünk, mert ő a' kegyelemnek Lelke.
2. Isten előtt kedves és kellemetes könyörgést
nem tehetünk, mert ő a' könyörgésnek Lelke. textus.
3. Soha bűneinknek igazán valo meg-elmérésére
nem juthatunk, ő munkája a' bűnről valo hathatos
meg-győzés, hogy sziveink valoban meg-kefere-
dgyek. Textus. Sirnak.

VIGASZTALO HASZON.

A' kinél a' szent Lélek lakik az valoban boldog, és
még a' nyomorneágban-is igy szolhat Rom. 8. v. ult.
semmi el nem szakaszthat engemet, &c. abban bizonyos va-
nyok &c. Ki által vallyon? A' szent Lélek dítálása ál-
tal, ki a' Christusban eltott hit által, hathato ennek vi-
gasztalása, mellyel a' szivet be-tölti, 1 Pet. 1. 6, 8. Az
apostolok mivel a' szent Lélekkel be-tölttenek,

Act. 4. 31. mikor őket háborgatták, örültek, Act. 5. 41. Láttyátok, minémű jokat hoz a' kegyelemnek Lelköl magával együtt azoknak a' kiknek adatik. Az U adgya nekünk-is az ő Lelkét, ki minket testi és lelki háboruinkban vigasztaljon,

A M E N.

Következnek ollyá Locufok, mellyeknek alkalmatosságával, a' felső Prædikationnak némely czitkelyeit, tanúságít (az időhöz képest, hogy hosszúsas ne légy,) tractálhatni.

Textus. Esa. 44. 3, 4, 5.

Vizeket töltők-ké a' szomjuhozora és folyo &c.

Z Igék előtt való 1 és 2 versékben három dolgok vadnak: 1. A' figyelmetes meghaladásra való intés: *Audi.* 2. A' vigasztalás: *Ne timeto.* 3. A' személyek a' kiket int s' vigasztal. Azokat sokképpen írja-le. 1. Az ő régi Attyokrul nevezi *Jákobnac, Izraelnec,* az hol Synecdoche integri vagyon. 2. Az ő töltők kívánando titkekről *Jeschurnak*, v. 2. mely ige vött eredetet ama' Sido igétől *Jaschar*, rectum esse, videri in oculis, 1 Chr. 13. v. 4. pro placere & probari alicui. Ez nevezetett vöttc Esaiás a' Moses irásából, az hol *Jeschurnak* mondatik sok helyeken az Izraelnek népe, *à rectitudine.*

Lásd

Lásd Deut. 32. 15. cap. 33. 5, 26, mert az Izraelnek népe Istentől a' szent életnek gyakorlására választatott és hívattatott vala, melytől ő el-távozik. 3. *Ab electione divina*, a' kit választottam mind öröktől fogván, s' mind pedig idő szerint, e'tőb pogány nemzetek között örökségül, Deut. 7. v. 6, 7. 4. *A relatione*, az ő hozzá való kötelelségekről, *Serve mi ne timeto*, egy vigasztallya. Immár e' fel-vett igékben okát adja intélének és vigasztalásának, mondván: *Mert vi-
scesket töltők-ki a' szomjuhozora, &c.*

S U M M A J A.

A' Szent Lélek ajándékának bőlegessen valo el-bocsáttatásáról vagy on igéret, ki gyűmölcsözővé teszi a' választottakat.

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. Az el-bocsátásnak modgya és formája: *Vizeket töltők-ki.*

II. Munkája, v. 4, 5. *Virágoznak, &c.*

Az első részében ilyen négy czikkelyek vadnak:

1. Az igéretet tévő személy ki legyen?
2. Mit ígér?
3. Kiknek?
4. Modgya?

A Z E L S Ő R Ő L.

Azt kétképpen nevezi, v. 2. 1. Az ő tulajdon nevről, *Jehova*. 2. Az ő munkáiról, *Teremő, formáló*, mellyen az ujjonnan valo születés-is érte-
k, a' melyhez mivel Isteni erő kívántatik, erre képest *teremtésnek-is* mondatik, Psal. 51. 12. 3. *Segítő*, v. 1. *ez teszi az igéretet*.

A' Másodikrol.

Azt háromképpen esmérleti: 1. *Viznek*. 2. *Léleknek*. 3. *Aldásnak* nevezvén, az hol a' két első *Sók*nak magyarázoja az utolsó, az ő munkáira nézve az *szent* *Lelket* hasonlittya a' *vizhez*. [Lásd fellyeb az első *Prædikátzióban* az *harmadik* *czitkelyben* a' *viznek* tulajdonságait.] Illyen szollálnak formái *gyakori* helyeken találtnak, az hol *eggyik* *szó* a' *másikat* *magyarázza*, mint *Matth. 3. v. 11.* itt a' *tűzhöz* hasonlítottanak mondgya a' *szent* *Lelket*, *Joh. 3. 5.* a' *vizhez*, lássuk illyent *Col. 3. 17.* *Istennek* és az *Atyának*, az hol *ezsige*, *Es*, nem *connexiva* hanem *exegetica*, mint *Tit. 2. 13.*

Az Harmadikrol.

Kikre önti-ki a' *vizeket*? Azokat négy képpen nevezi: 1. *Száraznak*. 2. *Szomjubozonek*. 3. *Jákob maradványának*. 4. *Csemetéjének*, a' *mellyeken* érti a' *választottakat*, azok *közzül*-is a' *kik* *nyavalyás* *voltozat* *esmérik*, és az *Isten* *kegyelmét* *kivánnák*, *Matt. 5. 6.*

A' Negyedikrol.

Modgya a' *ki-öntésnek*? Felel: *Bólégeffen*, *ezsige*ben, *effundam*. [Lásd fellyeb *ez* *igének* *magyarázat*át az első *Prædikationak* *harmadik* *czitkeleiben*.]

A' MASODIK RESZRŐL.

Abban a' *szent* *Léleknek* két *nevezetes* *munkái* *fejeztetnek*-ki, *mellyeket* a' *választottakban* *véghez* *viszen*:

1. *Vera Fides.*
2. *Confessio.*

Vera Fides: *Es* *virágoznak*, *zöldellenek*, az hol az ő *nyerfelek* és *clevenfelek* *értetik*, ezt *hasonlatossággal*

gal világoftitya, mondván: *Mint a' füvek, és a' viz mel-*
lett plántáltatott fűz fák.

Kérd: Miért hasonlittatnak az hivek a' virágokhoz
és a' fűz fákhoz?

1. Felel: A' virágokhoz ezért hasonlittatnak, mert
a' miként a' virágok *Kikeletkor* az ó régi korojokból
ki-öltöznek, és meg-ujult állapattal serdülnek elő,
így a' kik a' szent Lélek ajándékiban, az *hitben, isteni*
szerezetben &c. részt vesznek, régi korojokat, vesztett
természeteket le-vetik, Eph4.22,24. 1Pet.2.1.

2. Mert a' miként a' virágok szépen *nevekednek*,
nem alá a' föld felé, hanem *egyenessen* az ég felé: Így a'
hívekben Isten az ó Lelkének ajándékot ki-tölti, azok
az ég felé sietnek, a' szent életben gyarapodván egy-
ik jószágos cselekedetet a' másíkhöz ragasztják. Textus.
Virágoznak, zöldellenek &c. Phil.3.14. 2Pet.1.5.c.3.18.

3. Mert a' miként a' virágok jó illatokkal kedvel-
tetik magokat: így az hivek-is a' jó cselekedetekkel,
tisztá életekkel, és buzgo imádságokkal kedveltetik
magokat Isten előtt, mint Joseph, Job. c.1.v.8. Noe,
akinek áldozatját az Ur illatozta, Gen.8.21. Innét
az hivek imádsága jó illatu fűsthöz hasonlittatik,
Psal.141.2. Apoc.5.8.

II. Az hivek a' fűzfákhoz ezért hasonlittatnak;
Mert a' miként azoknak ágai minden esztendőben
moha el-vágattatnak, de mindazonáltal azzal meg nem
halálnak, hanem annál sűrűbben nőnek-ki: így az hi-
vek-is mennél inkább háborgattatnak, annál inkább
erősödnek, hiteknék több gyümölcsseit mutogatják
a' vallás tétel által, buzgo könyörgésekben, &c.

Psal.

44. Idvességét bizonynyal várható embernek

Pfal. 116. 10. az hit szolloká téfzi, Pfal. 119. 23, 46. d
Rom. 10. 9. &c.

II. Munkája a' *Confessio*, mely kétképpen léfzen :

1. *Ore*, v. 5. Ez azt mondgya, En az Uré vagyok. ezt meg-kivánnya, 1Pet. 3. 15. Matth. 10. 32. Rom. 10. 10. ezt cselekedtek, Dan. 3. 29. c. 6. 27.

2. *Manu*, Némely maga kezével írja ; En az Jeho-vájé vagyok, &c. Izraelnek lelki fiának nevezi magát, így neveztetnek az Uj Testamentomban az hivek, Rom. 11. 26. Gal. 6. 16.

I. T A N U S A G.

A' szent Lélek az ő idvességes ajándékival egygyütt, csak egyedül a' választottaknak adatik ; Text. *Effundam Spiritum meum super semen tuum.* (Lásd az első Prædikationak tanuságát.)

II. T A N U S A G.

Isten azoknak adgya az ő Lelkének ajándékait, a' kik azt sziveffen ohajtyák. Text. *A' szomjuhozora töltöm-ki.*

1. Bizonyságok, Joh. 7. 37, 38. Esa. 55. 1.

2. Oka, Mert azok érzik nyavalyájokat és szükségeket, Matth. 11. 28.

III. T A N U S A G.

A' szent Lélek szerző és munkálodo oka minden valóságosjoknak, valamellyek a' választottakban találtatnak. Text. itt illyen nemes munkái emlittetnek :

1. Hogy a' kik a' bűn bocsáto kegyelmet ohajtyák, úgy mint a' száraz föld az esőt, azokat recreállyá, meg-ujtítya, itarttya, és elégíti, v. 2, 3. gyümölcsöztesíti, v. 4. 2. Bátrakká téfzi, hogy az Istenről és az ő

vallá-

vallásokrol félelemnélkül vallást tegyenek, v.5. Egy-
 tyik azt mondgya, én a' Jehovájé vagyok. (Lásd az első
 prädikatióban a' második Tanuságot.)

IV. T A N U S A G.

Minden ember természeti szerint, míg az Isten
 belkének ajándékiból részt nem vészen, olyan mint
 a' száraz föld. *Effundam super aridam*, &c. ezért ha-
 sonlittya a' természeti ember szívét a' kőhöz, Ezech.
 36. 25. a' kősziklához, Luc. 8. 6, 13. nem-is minden
 kőhöz, hanem az Adamás kőhöz, Zach. 7. 12. a' követ
 az első akarmint nedvesítse, de meg nem lágyul; Igy
 a' külső eszközök is a' szívet, *magokban*, jóvá nem te-
 netik a' szent Léleknek hathatos erejenélkül.

Lássuk a' tanuságnak okait melyek az hasonla-
 rotságokból vétetternék:

1. Ok: Mert a' miként a' száraz földet az eke
 meg nem járhattya: Igy a' prädikáltatott ige, és ostorok
 a' szívet meg nem hajthattyák. Innét vagyon az, hogy
 a' Törvényből akarmint fenyegeffe átokkal, az Evan-
 geliomból akarmely szép ígéreteket tégyen, áldgya,
 a' külső csapásival-is ostorozza, de szíve ugy meg nem
 undul, hogy ő azokkal életét meg-jobbítaná, mint
 Pharaho. Innét vadnak az Istennek ama' panaszi, Jer.
 2. 30. Esa. 9. 12, 13. Amos. 4. 4. &c.

2. Ok: Mert a' miként a' száraz föld, *alkalmatlan*
 a' termésre, a' gabonának nevelésére, és meg-érlelé-
 sére: Igy a' száraz szív-is az jonak cselekedésére.
 Láthatrad hogy a' *Magistratus* némellyeket fegyver-
 tal öllet, akasztat, tömlőczőztet, hogy mások ezt lát-
 ván meg-ijedgyenek, életüket meg-jobbítsák, de
 ezek-

46 Idvefségét bizonynal várható embernek
ezekkel jokká nem teheti, a' *Prédikátorok* feddőznek,
az jó *Atyák*-is gyermekeket tanítták, mint *Dávid* b
Absolon, de jokká nem tehetik, vallyon miért? mert
száraz szivek mind addig, míg Isten vélek nem daj-
kálkodik, mihelt az Isten *Lelke* el-foglallya, ottá mind-
gyárt engedelmesekké lélsznek. Text. *Virágoznak.*

C Z I R K A L O H A S Z O N.

A' száraz szívnek jegyei hármak: 1. Ha az Isten n
igéjéről nem *elmélkedhetel*, azt nem kívánod hallani, i
olvasni, Jer.6.10. száraz szívű vagy. 2. Jegye: Ha
az Isten igéje szivedben *gyökeret nem verhet*, gyümöl-
csöt nem teremhet, Luc.8.13. Illyen a' *kősziklás* és tő-
visszes szívű. 3. Ha a' jó intéstnek *helyt nem adsz*,
mint Prov.1.24,25. Math.23.37.

I N T Ő H A S Z O N.

Vévén eszedbe illyen nyavalyás állapotodat, ély az s
idvefségnek eszközeivel, az *Igével*, *Sácramentumokkal*,
könyörgésekkel, ohajtsad *Dáviddal*, Pfál.143.10. erre
indítson a' textusban lévő igéret: *Effundam Spiritum*
meum super sitientes. 2. Urunké, Luc.11.13. Az Ur
adgya nekünk-is az ó *Lelkét*, ki régyen alkal-
matossokká minden jora.

A M E N.

Másodizki

Második Textus.

[Azon materiáról, melyet az első
Prædikációból bővithetz.]

Ezech. 36. 27.

*Az én Lelkemet adom ti beléte, és azt cselekekszem hogy
az én parancsolatimban járjatok &c.*

AZ Istennek kétféle igéreti találatnak e' rész-
ben, mellyekkel a' Babyloniai fogságnak
terhét viselő népet vigasztallya. Az első
Testiek, ugymint 1. *Reductio in patriam*, v.
1. 24. 2. A' izent földön békeségben való lakások,
v. 9, 28. 3. Az embereknek és a' barmoknak meg-
szaporodások, v. 10, 11, 38. 4. A' romlásból és a' po-
rányok csufoltatásából való meg-menekedések, v.
2. ad 15. versum. A' másod rendbéliek *Lelkiek*,
mellyek három félek: 1. A' bűnöknek meg-bocsa-
tása, mellyet hasonlatossággal fejez-ki. A' uizen érte-
lik a' Christus vére, melynek tisztító ereje vagyon.
[Joh. 1. 7. még pedig minden bűnből. Text. v. 29.
2. Az ujjaszülés, mellyet az ő Lelke által viszen vég-
hez, v. 26. *Uj szívet adok, &c.* 3. Az jora való segítés
és erő adás. Text. v. 27. *Es azt cselekekszem &c.*

S U M M A J A.

A' Babyloniai fogságban lévő népnek az Isten ujjá-
szülő és jora segítő kegyelmét igéri.

R E S Z E I K E T T Ó K.

I. Az igéret. Textns. *Adom.*

II. Az ígértetett jonak munkái; *Es azt cselek:*

Az

Az Első Részében 3 dolgokat vizsgállyunk-meg:

1. Az ígérő személyt, ez ígében: *Adom.*
2. A' Subjectumokat; Kiknek? Text. *Ti belétek.*
3. Mit ígér? *Az én Lelkemet &c.*

A Z E L S Ó R Ó L.

I Gy szol: *En adom.* Kicsoda ez? az 23 vers ki-jelentése mondván: *Dictum Domini Jehovi*, az hol a' Jehoviv és a' Jehova között nagy külömbség vagyon, mert a' Jehovai nevezet az Istennek oly fáját neve, mely sem-mi teremtetett állatoknak nem tulajdonittatik, *Esa. 42.8.* oka, mert senkinek magától létele nincsen, sem elégsége a' meg-maradásra, a' mint hogy kezd-tek vagyon a' teremtetett állatoknak, úgy végek-is lé-zen, *Act. 17.28.* Ez Jehovai név eredetet vett e' Rá-dixtul, *Hava*, mely annyit téfzen mint, *volt*, *Neh. 6.6.* e' szót meg-magyarázta *Apoc. 1.4.* Békelesség attol, a' ki *vagyon*, a' ki *vala*, és a' ki *el-jöendő*; mikor Mosest el-küldötte ezt jelentette amaz ígével, *Ehjah Ascher Eh-jeh*, *Exod. 3.14.* Lészek a' ki lészek. A' Sido Docto-rok között R. Bechai in *Exod. fol. 61. col. 4.* azt írja, hogy a' Jehovai nevezet három időket foglal-bé, ha punctumit, vocalisit meg-nézed, praesent, praeteritu-mor, és futurumot, ez Dáviddal egyyez ki így szol, *Psal. 97.1.* Jehova malak, *regnavit*, *Psal. 99.1.* malek agnolam, *regnat in perpetuum*, *Psal. 146. 9.* imlok, *regnabit.*

Ennek nevében parancsolta vala Isten, hogy az A-Aron nemzeteből valo fő Papok az Izrael népét meg-gyaldgyák, *Num. 6.23, 24, 25, 26.* mellyet elő-hoz *Psal. 136.*

7.2. az holott a' három Isteni személyeknek munkái
militetnek.

Ez Jehovai nevezet kétképpen vétetik: 1. *Essen-*
liter, állat szerént, a' három Isteni személyekért,
Gal.24.1.C.121.v.2. 2. *Personaliter*, személy szerint;

Az *Atyáért*, Pfal. 110.1. 2. *A' Fiúért*, Esa.6.3,5,8.
a' Christusra magyarázza Joh.12.43. 3. *A' Szent*
Lélekért, Pfal. 95.6,7. vesd egyben a' Sidokhoz írt le-
lnek harmadik részével, a' hetedik versel, ismét c.
7. Esa.6.9. confet Act.28.25.

II. Ellenben a' *Jehovi* név annyit téfzen mint *Elo-*
h, mert annak punctumit birja, a' mely *Elohim* név
eredet e' radixbol *Alah*, mely *változhatatlant* és
eg-mozdithatatlant jegyez, mivel az Isten természe-
ben és beszédében meg-változhatatlan, ennek fin-
láraja az *Eloah*, mely csak egyszer találtatik a' Bib-
ban, Pfal. 50.22.

Ez *Elohim* nevezet háromképpen vétetik: 1. *Uni-*
cè. 2. *Analogicè*. 3. *Ironicè*. 1. *Univocè*, saját szollás-
ppen az igaz Istennek tulajdonitratik. Móses a' te-
ntésnek historiájában az 1. caputnak 1. versétől
gván, a' 2. résznek 4. verseig 34-szer tulajdonit-
Istennek. Néha az *Atyáért*, néha a' *Fiúért* vétetik,
mint Pfal.45.8. *Ob Elohim meg-kent téged*, itt a' *Chri-*
s értetik; ki kente meg? *A' te Elohimod*, az *Atya* ez;
néha az *Atyáért* és az *Fiúért* egyfzers' mind, Gen. 1.2.
az *Elohimnak* *Lelke terjeszkedett vala ki a' vizeken fel-*
ül, az az, *A' szent Lélek*, ki az *Atyának* és a' *Fiúnak*
Lelke, mert mindeniktől származik. Néha a' három
eni személyekért, mint Gen.1.1. *Az Elohimok te-*

50 Idveségét bizonynál várható embernek
 remte &c. mikor *verbum plurale* tételik melléje, minun
 Gen. 1. 26. Teremtsünk embert &c. Szállunk alá, Gen. 1.
 1. 7. az egy állatu Isten nem csak becsületnek okáért
 neveztetik több számu szoval, mert mindenkor ugy kel-
 lene őtet mindenütt nevezni, hogy becsületi és méltó-
 sága meg-adatnék, ha pedig in *singulari Eloah*-nak
 neveztetnék, becsületi meg nem adatnék, az *Antithe-*
*sis*ből ez következnék. Osztan az Istennek több neveit-
 is *pluraliter* kellene ki-mondani *Elimnek, Adonimnak*
 &c. mellyet nem cselekeszik az Irás, hát nem becsü-
 letnek okáért, hanem a' személyeknek többségeknél-
 jedzéséért.

2. *Analogicè*, a' tiszteletviselőknak, Biráknak, Psal. 81. 6.
Quia Dei judicantis & gubernantis vices gerunt: az An-
 gyaloknak-is, Psal. 8. 6. Jud. 13. 21. *Quia in ipsis divina*
& celestis refulget gloria.

3. *Ironice*, és a' bálványozoknak vélekedések berint-
 a' bálványoknak, *qui pro diis habentur à suis cultoribus*
 Jud. 16. 17. ezek reipsá, *Elilimek*, Lev. 26. 1. *quia sunt oman-*
nino nihil, juxta 1 Cor. 8. 4. *non quoad materiam, sed quoad*
ad virtutem. Itt a' textusban a' három Isteni személyek-
 ért vétetik, midőn így szol, *En Adom.*

A' *Sido Doctores* ilyen külömbséget tésznek e' két
 igék között: 1. Hogy a' *Jehovai* név, *nomen gratie &*
clementie, mellyet erőssitenek Exod. 3 4. 6. *Jehova gra-*
tiosus & clemens: Ellenben, az *Elohim* név, *nomen judi-*
cis, mint meg-tetozik Psal. 7. 12. c. 58. 15. Hogy Mozes
 így kezdi-el irását, *Bereschit bara Elohim*, egyéb okak-
 nem lehet hanem ez, ugy élyen az ember e' világos-
 az ő birtokába adattatott jokkal, hogy dolga száma-
 adásról.

Háfra menne, mert néki-is ítélő Birája léfzen, mint
Apostol szol Aét. 17. 26, 31. 2 Cor. 5. 10. Hebr. 9. 27.

Mikor e' két szók, *Jehova* és *Elohim* együtt említ-
nek, az jelentetik velek, hogy az igaz ítéletű Isten
ő igazságát, mellyet méltán rajtunk el-követhetne,
galmasságával elegyíti-meg, mint Gen. 2. 4, 5. Exod.
2. 3. *Jehova Elohim, Jehova ehad.*

II. Kiknek igéri? Text. *Ti belétek*, ezeket a' po-
nyoknak opponállya, v. 24.

III. Mit ad? Text. *Az én lelkemet.* Ez kétképpen
terik: 1. Az Isteni személyért, a' Szent Lélekért,
Gen. 1. 2. Matth. 28. 19. 1 Joh. 5. 7. 2. Az ő ajándéki-
Aét. 2. 4. melynek magyarázatját azon versben
Id mitsoda lélek volt, így kell érteni Aét. 19. 2, 3.
h. 7. 38, 39. Itt a' Textusban az utolsó jedzésben
terik.

A' MASODIK RESZRÓL,

Abban vagyon a' munka. Text. *Azt cselekefzem,*
6. Az hol két dolgok vadnak:

1. Kicselekefzi? Felel: Az ígéretet tévő sze-
mély, a' nekünk adattatott ajándéki által.
2. Mit? Felel: Ez hármakat: 1. Hogy az Isten
parancsolatiban járjanak. 2. Hogy az ő ité-
letit meg-örizzék 3. Hogy cselekedgyék
azokat.

I. T A N U S A G.

A' mit Isten nekünk parancsol, maga az ő Lelke
tal viszi véghez mi általunk. Text. *An cselekszem*

52 Idvességét bizonynyal várható embernek
azt, hogy az én parancsolatimban járjatok &c.

II. T A N U S A G.

Egyedül csak az Isten Lelkétől vagon az, hogy
idvességos jokat cselekedhesünk. Text. *Az én Lelke-
met adom ti belétek és azt cselekeszem &c.* [E' Tanusá-
got lásd fellyeb Zach. 12. 10. Prædikatioban.]

Testimon. Phil. 1. 6. c. 2. 13.

OKAI e' TANUSAGNAK.

1. Mert az ujjá valo születés előtt szívünk a' kő-
höz hasonlo, mellyet mig meg nem lágyit, el nem vé-
szen, tanulo, engedelmes szívünk nem lehet. Text.
v. 25, 26, 27. 2. Mert addig egészen testek vagyunk
Gen. 6. 3. a' test pedig a' lélekkel ellenkezik, Rom. 8. 7. 8.
Gal. 5. 17. a' jora nem bocsát, Rom. 7. 18, 23.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Nofza vizsgállyuk-meg sziveinket, ha a' szent Lelket
adtaé Isten minékünk? Ezekből meg-ésmérhet-
tyük: 1. Jegye, Az Isten parancsolatihoz valo kész-
engedelmesség. Text. v. 27. A' mely Lelket Isten az ő
hivcinekád, az a' jora serkengeti, a' jor cselekedteté.
2. Szivedet az Isten parancsolatinak meg-tartására
függesztedé? kívánszé Istennek szolgálni szentség-
ben és életednek meg-ujjításában? 1 Joh. 2. 5. c. 10. 12. 3.
mert ezt a' Törvény, Deut. 10. 12. és az Evangelium ki-
vánnják, Tir. 2. 11, 12. jutalmát lásd Mal. 3. 17.

Kérdés: Hány tulajdonsági vadnak az igaz enge-
delmességnek? Hármak: 1. Az Istennek minden-
paran-

parancsolátnak engedgy; *Egész légyen az engedelmes-*
ség, nem olyan mint Herodesé, ki felől iratik, hogy
Keresztelő Jánost meg-becsüllötte, az ő intésére sok
Holgokat cselekedett, Marc. 6. 10. de azért Herodiástól
el nem válék, akár mint prädikállá, *Nem szabad tenéked*
el-venned a' teatyádfiának feleségét, v. 18. az az Isten
ki-jelentett akarattya ellen vagyon, Lev. 18. 16. ha-
nem olyan mint *Dávidé,* mellyet az Ur keövelt, Psal.
119. 6. Jac. 2. 10.

2. *Allando légyen;* Ne egy oráig, egy s' két napig,
anem életednek végéig, Apoc. 2. 10. nem volt il-
lyen, Gal. 3. 3. nem elég a' pályafutást el-kezdeni, ha-
nem a' czélig kell futni, ha a' jutalmot el akarja venni,
Matth. 24. 13. Luc. 9. 62. 1 Cor. 9. 26. Illyen volt Pál,
Tim. 4. 7, 8.

3. *Az Isten igéjén fundáltatott légyen.* Text. v. 27.
Az én parancsolatimban járjatok. Innét mondgya, *Ha az*
en rendelésimben jártok, &c. nagy jutalmot ígér. Lásd
1. ev. 26. 3, 4, 5. Deut. 28. 1, 2, 3. Esa. 1. 19.

2. Jegye; Erzezté magadban tusakodást, el-
lenkezést, gyötrődést, bánatot? Gal. 5. 17. a' meg-ve-
zett természet akarjaé az ő vérkes indulatit véghez
vinni? érzedé hajlandóságodat a' bűnre? azonban
meg-eszmélvén magadat így szollasz: *hogy-hogy cse-*
lekedném azt a' mi elmémben ötlött? távol légyen
szót a' harczot, ellenkezést, minden ujja-született em-
ber meg-érezheti magában, ki kissé, ki nagyobb gra-
tusban, az Isten Lelkének munkálkodása szerint,
1. om. 7. 23.

Kérdés: Miben szokott ez a' hartz és ellenkezés

Idvefségét bizonynyal várható embernek
lenni? Felelet : E' négy részeidben :

1. Az Ertelemben.

2. Az Indulatokban.

3. Az Akaratban.

(ben.

4. A' Memoriában, avagy Emlekeztető elmé-

1. Az Ertelemben, midőn a' testi okosság képtelenek-
nek vagy lehetetleneknek tartya azokat, a' melyeket az
Isten parancsol. A' minéművek ezek, magatokért boss-
szut ne álljatok, ellenségekért könyörögjete, azokat áld-
gyátok &c. Rom. 12. 19, 20. Matth. 5. 44. Az néked azt
dicstállyá, hogy bosszúért bosszút álljon, mint Esau
monda Gen. 27. 41. El-jőnek az én atyámnak halálán való
keserves napok, akkor meg-ölöm Jákobot. Ellenben a' Sz.
Lelektől reformáltatott ujjá-szült okosság és értelem
azt dicstállyá, hogy a' gonoszt jóval győzze-meg, Rom.
12. 21. nem hogy dulsulna, hanem békefélegesen szen-
ved. Mitől vagyon az, hogy némely ember ha vala-
kitől meg-bántatik, nyugharatlankodik, minden ere-
jét, tehetségét arra fordítja, hogy kárt tehesse an-
nak, a' kitől meg-bántatott, elmélkedik és okoskodik,
Mich. 2. 1, 2. hogy hogy fogja-el uttyát felebaráttya-
nak, háloba miképpen kerithesse, akarmint dicstállyá
a' lelki-esméret, ez nem jó, a' szeretet ellen létszen, de
még-is nem szűnik-meg. Felelet : Ettől, hogy még
az Isten Lelektől ujjá nem született, a' testnek okos-
kodása vett erőt. Ellenben, honnét vagyon az, hogy
némely ember ha igen meg-bántatik-is felebaráttya-
tul, még-is ellenségesképpen nem viseli magát az el-
len, hanem inkább könyörög azon, hogy Isten esmér-
tesse-meg felebaráttjával fogatkozását, onnét va-
gyon

gyon hogy az ujja-született rész a' testet meg-zabol-
lázta, és immár a' Christus nyomdokát követi, kit
mikor szidalmaztak, ő senkit nem szidalmazott, sőt
még ellenségiért-is könyörgött, 1 Pet. 2. 23. Luc. 23. 34.
Mat. 7. 60.

2. Az *indulatokban*, a' minéműek a' szeretet, harag,
öröm, gyűlölet &c. Ha valamit meg-szeretz, kívánsz,
bármi vétkes dolog legyen-is, kész vagy véghez vin-
ni, de vagyon oly indulat benned, mely vilzsa von-
szon, meg-mutatván hogy afféle vétkes a' szivet meg-
keményitik, a' lelkieknek gyakorlására alkatmatlan-
ná tészik, végtére sok keserűséget és busulást szerez-
nek, és így ez okon ha kevélységre, irigységre &c. va-
gyon indulatokat érzesz magadban, így szólj, *por és fé-*
reg, mitsoda okod vagyon a' kevélységre? Ha más jo-
sainak szaporodását láttya, irigységre indulna, ottan
az indulatot meg-fojtya magában, mondván: *Isten*
ajándéka az valamivel bir az, szabados Ur ő, a' kinek mit
adni akar &c. és így a' bünt folyásában meg-gátoltya,
sz ilyenek Christusi. Gal. 5. 22. Rom. 13. 14. 1 Pet. 2. 11.

3. Az *Akaratban*, midőn az Isten akarattját érted,
azonban kedvetlenkedel, kívánod hogy bár még pa-
rancsolattya se volna Istennek arrol, a' mit cselekedel-
ni, *unadalmassan*, csak szokásból, egészen a' testet meg-
szerezni nem akarod, magadnál-is, a' miben gyönyö-
rűséget látsz, örömet hagynál, hajlandob és serényeb-
b a' gonoszoknak cselekedéjére; ezt vévén eszébe az
ujja-született rész, hadakozik ellene, örül az Istennek
jelenített akarattjának, örömet és szíveffen csele-
kednéje, áthatatosan hiba nélkül, a' mi Istennek tea-

56 *Idvességét bizonynyal várható embernek*
czik, az akadályokon buful, mint Rom. 7. 24. Csak egy-
gyet-is az Isten ellen való dologban nála nem akar-
marasztani, az erőtlenség és a' gonosz példák ellen
hartzol, mint a' három iffiak, Dan. 3. 17, 18.

4. *A' Memoriában* vagyon a' *Luča*, mikor eszedbe
jut hogy valaki rajtad bocsízut tett, adattatott oly al-
kalmatosságod, hogy annak kárt tehetnél, a' test azt
mondgya, most kell most meg-fizetni, neveli ellened
tett cselekedetét: Azonban a' *lelki-esméret* azt dicstál-
lya; Ne, hadd Istenre a' bocsízu-állást, ha hatalma alá
adatik-is nem károsítja, bántya, mint Joseph az ő
bátyyait, kik félnek vala tőle, meg-emlekeztén régi
gonoszságokról, Gen. 50. 20. Ihon ezekben mutat-
tya-ki magát a' test és a' lélek között való hartz, mel-
lyet ha magadban érzel, jól vagyon dolgozol.

Kérdés: *Hát a' meg-vettetett embernek a' bűn ellen*
nincsené hartz?

Felel: Nincs szives, mert valósággal és mindenest-
től fogva nem akarja azt a' mire Isten hívja, inti, Matt.
23. 37. a' mely hartz néha benne találtatik, de az vagy
a' *szolgai félelemtől* származik, mivel fél a' büntetéstől,
vagy a' *bálványozó félelemtől*, az emberektől fél, hogy
tisztességében meg-fogyatkozik, nem-is minden bű-
nök ellen hartzol, hanem a' mellyek a' *természetnek*
világosságával ellenkeznek, a' pogányok között-is urá-
latosok, és felettéb czégéreseknak tartatnak: ezek
együtt fekúsznek-le meg-fzokott bűnökkel, és egy-
gyütt kelnek-is fel, a' minémű cselekedettől az Ur
minket oltalmazzon. AMEN. [Lásd az első Prædi-
cátióban lévő Hasznokat ide applicáld.]

Harma-

Harmadik Textus. (Azon materiáról.)

Ezech. 39. 29.

Többé el nem rejtem az én országomat tőlök, &c.

AZ felső versekben tanittatik, hogy minek-
utánna az Isten az Izrael népet meg-ostoroz-
za a' bűnért, el-annyira, hogy mind magok
mind pedig a' pogányok az Istent igaznak esmérnék
benni, és a' népet méltónak a' büntetésre, tehát az Isten
szíve meg-esik rajtok, a' fogságból ki-szabadította, v.
25, 26, 27. ezzel a' testi joknak közlével meg nem
elégszik, hanem lelki jokat ad nekik, az ő Lelkéből-
részt tészén. Text. Többé el nem &c.

R E S Z E I K E T T Ő K.

- I. *Promissio divina gratia.* Text. *Non abscon-*
dam amplius.
- II. *Promissionis confirmatio.* Text. *Dictum Domi-*
ni Jehovi.

Mostan az első részről szollyunk, melyben három
czitkelek vadnak :

1. Mi értecsék az Istē országának el nē rejté-
2. Miért nem rejti-el az ő országát? (sén?)
3. Kiktől?

Az Elsőről, ott hasonlatossággal valo szollásnak
formája vagyon, mely az emberektől vétettetik, kik
midőn valakiket gyűlölnék, vagy reájok nehezeltel-
nek, elejekben-is nem bocsáttyák, mint Dávid Abso-

lont: ellenben a' kiket kedvelnek, azokat hozzájuk bocsátták, vélek nyájaskodnak &c. Itt az Isten országában az ő *favora*, *gratiaja*, *atyai protectioja* értetik, mint Dan. 9. 17. 20. Pál. 4. 7. 8. c. 31. 17. c. 44. 4. akkor nem rejti-el Isten az ő országát, mikor a' segítséget tölünk meg nem vonzza, ezt igéri a' Textusban.

2. *Miért?* Text. Mert az ő szent Lelkének nemcsak ajándékiban nekik bőfegebben részt tett, &c. *Ki-töltöttem, &c.*

3. *Kiktől?* Text. Az Izrael házából, az az, a' Jákob maradékitól és lelki fiaitól, &c.

I. T A N U S A G.

Csak a' választottakkal közli Isten az ő Lelkének idvességes ajándékait. Text. *Ki-öntöm az én Lelkemet az Izrael házára.* [Lásd az első Prædikationak Tanuságát.]

II. T A N U S A G.

A' miként az Isten országának el-rejtését követik minden féle nyomoruságok: Igy az Isten országának reánk fordulása után származik mi reánk minden féle jo, ezt akarja ez igével, *Non abscondam*, jelenteni. *A Similibus*, mikor a' Nap az ő világot tölünk meg-vonzza, sötétség következik, Igy mikor az Ur az ő jo kedvét meg-tartoztattya, szomoruságnál egyebet nem várhatunk, Pál. 104. 29. A' miként Josue mikor az égen meg-tartoztatta a' Napot könyörgése által, tehát az égen lévő csillagok-is azzal meg-állottak: így mikor az Isten meg-tartoztja az ő jo kedvét tölünk,

minden

minden joktul meg-fosztatunk, ellenben mikor hozzánk fordul, minden jokbol részt vészünk, ez az oka, hogy a' hivek azon könyörögnek, hogy az Ur az ő ortzáját fordítsa reájok, Pfal. 80. 4, 8.

Kérdés: *Mi cselekszi azt, hogy az Ur az ő ortzáját tőlünk el-rejse? Minden bűnök, mellyekben meg-térés nélkül élünk, Esa. 1. 15. c. 59. 2.*

O K T A T O H A S Z O N.

Mit cselekedgyünk hogy az Ur az ő ortzáját reánk Fordítsa? Felel: 1. Járjunk az ő rendelésiben, Lev. 26. 3. & seqq. azt igéri hogy ugyan köztünk lakik. 2. Vess-el tőled minden bűnöket, csak egyet is azok közzül magadnál ne hadgy, Esa. 1. 16. Ezech. 18. 1. valamely szempillantásban hív, mindgyárt mennyi hozzá, sirassad Péterrel bűneidet, Matt. 26. 75. Luc. 7. 38.

III. T A N U S A G.

Valakiknek Isten az ő Lelkét egyszer adgya, őket megújja-szüli, azoktul végképpen az ő jovoltát, segítségét meg nem vonsza. Text. Többé el nem rejtem az én országot, minekutánna az én Lelkemet ki-öntöttem. Ezt erősíti Urunk, Joh. 14. 17. A' Propheták, Pfal. 37. 24. Hos. 2. 19, 20. Apostolok, 1 Cor. 1. 8. Phil. 1. 6.

O K O K.

Az első Ok vétettetik *Ab immutabili Dei decreto.* Esa. 46. 10. 2 Tim. 2. 19. Az hol két dolgot említ: 1. Az Isten erős fundamentomának meg.állítását, 2. Ennek peccétit mondgya lenni. Text. *No-*

vit. Az örök életre való el-választást az erős fundamentomhoz hasonlítja: 1. Ezért, mert a' miként az állandó örökös épületeket nem valami fővenyen, annál-is inkább né *jég hátán*, és *ingo bingo* fundamentomon építik, mely csak valami kistsiny meleg szél miatt is el-olvadna: Igy az *híveknek és idvességek*, nem valami ingadozó nád szálhoz hasonló fundamentomon, az az, *Emberi érdemen és cselekedeten*, a' mely igen erőtlen tántorgó fundamentom, hanem erős meg-mozdulhatatlan fundamentomon, az *Isten kegyelméből való jó tet-czésen*, ezt bizonyítja Luc. 12. 32. Rom. 11. 5. Eph. 1. 5, 11.

2. Mert a' miként a' fundamentom az épület előtt vettetik-fel, az után építtetik azon az épület: Igy *elsőben* a' választásnak kellett meg-lenni, melyet az ember *teremtésének* kellett követni, azt a' hatható hivatal, meg-igazítás, és meg-dicsőítés, mellyek el-oldhatatlanul egybe-köttettek, Rom. 8. 30.

II. Ennek a' fundamentomnak, az Isten meg-változhatatlan decretomának pecsétet tulajdonít. Melynek pecsétje ez: *Tudgya Isten &c.*

A' pecséttel kiváltképpen négy végekre szoktak a' fő rendek élni: 1. Hogy a' dolog *titokban* legyen, és csak az tudgya a' kinek a' levél küldetik, 2 Sam. 11. 14, 15. *Uriás magaján a' maga veszedelmére be-pecsételtetett levelet.* 2. A' dolognak bizonyos voltáért, mint *Pilátusa* a' Christus koporsojának a'jtáját &c. Matt. 27. 66.

3. A' meg-különböztetésért valami marhára ütik.

4. A' méltóságért és hitelért, Márdocheusnak és Eszthernek adá Assverus gyűrűjét, hogy a' Sidokhoz küldendő leveleket meg-pecsételnék: Igy szintén az örök életre

letre való el-választás-ú titokban vagyon, mi meg-csal-
tatatlanképpen nem tudgyuk, ez vagy amaz ember
egyené el-választatván, noha a' szemmel látott jegyek-
ből szedegethettyük, hanem eggyen eggyen csak
azok vehetik magok eszekben, kiknek a' fiaságnak
elkét adta Isten. Melyről lásd Rom. 8. 15, 16.

A' második Ok vétetetik *A certo numero electorum*,
2 Tim. 2. 19. *Novit Dominus qui sunt sui*, az oka ez :
Mert bizonyos száma vagyon az Isten népének, ugy
nagy az, az Isten decretomára nézve sem szaporodha-
zik, sem kevesedhetik, Joh. 10. 14. c. 13. 18. Rom. 11. 1, 2.

C Z A F O L O H A S Z O N.

A' Pápisták és Luth. kik azt tanítták, hogy a' vá-
lasztottak az Isten kegyelméből ki-eshetnek, ezek
ellen tanít a' Prophetánál az Isten, mondván: Többé
az én őrzámat tőlök el nem rejtem, mivel az én Lelkemet
reájok ki-öntöttem &c.

Hogy fundamentomossan meg-érthessed ; Az
Orthodoxusok 1. Nem azt tanítták, hogy a' kik egy
ideig láttatnak az Ecclesiában lenni, az igaz tudományt bé-
venni, azt oltalmazni, azt el nem hagyhatnác, mint az ha-
nyos tanítók cselekedtec, 2 Pet. 2. 21. 1 Joh. 2. 19. Act. 20.
30. &c. 2. Nem-isazi ; Hogy a' kiknek csak idő szerént
gyökérnélkül való hitek vagyon, a' tudomány mellől, melyet
az előtt vallottac, el nem alhatnánac, mert Urunk így
szól Luc. 8. 13. *Tempore tentationis deficient*. 3. Nem-
is azt akariák állatni, hogy az hit a' választottakban meg-
nem kissebedhetnék, mert a' hitnek grádusi vadnak, né-
ha nevededic, néha gyengül, néha magát a' cselekedet-
tekben

62 Idvefségét bizonynyal várható embernek
tekben ki-mutattya, néha a' késértetnek hamjával úgy
bé-takartatik, hogy gyűmölcei-is nem láttatnak, az
ember is alig érzi magában ideig. Hanem azt taníttya,
hogy a' kiket Isten egyszer az örök életre el-választott, hit-
tel meg-ajándékozott, azok soha el nem kárhoznak, Rom.
8. 38, 39.

T A N I T O H A S Z O N.

Az Isten áthatatos és változás nélkül való szerete-
tire, nem változik-meg soha az ő szeretetiben.

Ellenvetés: E' tudomány az embereket a' testi bá-
torságra viszi. Felel: Semmiképpen nem, hanem inkább
a' bűnöktől meg-tartoztattya. Azt kérdem, Jácob Jo-
sephnek alkalmatosságot szolgáltatáé azzal, arra, hogy
ő ellenne támadgyon, mivel minden fiainál inkább sze-
reté? Semmiképpen nem. Dávid-is nem adott alkal-
matosságot Salamonnak arra, hogy őtet országából ki-űz-
ze, hogy még éltében királlyá tévé, hanem inkább ezzel az
ő szeretetire es meg-becsúllésére gerjelzté, mint Jose-
phet a' Potifár cselekedeti, Gen. 39. 9. 10. &c.

Kérd. Micsoda fundamentomi lehetnek ennek,
hogy a' választottak Isten kedvéből ki nem eshetnek,
mond-meg nekem?

Causæ remotæ sex: Propinquæ duæ:

Felelet: 1. Immutabile Dei decretum, Esa. 46.
10. 2 Tim. 2. 19. Innét Matth. 24. 24. azt mondgya,
hogy a' választottakat el nem csábíthattya.

2. Omnipotentia Dei, Joh. 10. 28. Esa. 40. 29. &c.

3. Æterna Dei dilectio, Jer. 31. 3. Joh. 13. 1.

4. Rata promissiones, melynek igazságát és változ-
hatatlan voltát, még a' hamis prophéta-is a' Bálám
állat-

Állattya, Num. 23. 19. Lásd ígeretét, Esa. 46. 3, 4. Pál. 17. 24. c. 125. 1, 2. 1 Per. 1. 5. minémű igaz légyen ígértében, 1 Reg. 8. 24. 2 Cor. 1. 20.

5. *Fœdus gratuitum*, mely fel-bomolhatatlan és ártiszfza-hivathatatlan, Jer. 32. 40. Esa. 54. 10. c. 59. 21. Pál. 89. 34, 35. *Benignitatem meam non irritam faciam.*

6. *Efficax intercessio Christi*, Rom. 8. 36. A' miként Péter hínért hogy el ne fodgyon könyörgött, Luc. 22. 32. így minden választottakért könyörög, töredezedik, Joh. 17. 11, 17, 20. az Attya csak egy kéréslet-is meg nem vetette, Joh. 11. 41, 42.

Causæ propinquæ duæ :

1. *Spiritus Sanctus*. Text. *Non abscondam amplius faciem meam &c.* Joh. 14. 16. 1 Joh. 2. 27. ez a' mi örök-gyűnknek záloga, Eph. 1. 13, 14.

2. *Fides salvifica*; Mely sóha, az ő állattyára nézve, nem fogy, noha a' munkára nézve néha meg-szünik: mert az Istennek ajándéki meg-bánhatatlanok, Rom. 11. 27. ez penig Isten ajándéka, Eph. 2. 10. Meg-mutathat az. hogy a' hivekben a' hit egy ideig munkáit ki nem mutatathattya. mint telben a' fa az ő virágát, leveleit, gyümölcsseit, noha benne vágyon az az erő hogy virágozzon, mellyet a' nyári melegségben ki-mutat, leveleinek zöldségében és gyümölcs hozásában, így az embernek-is Tele vágyon. Az Ur ki az ő Szent

Leikét adta nekünk tartson-meg

az örök életre. A-

M E N.

II. PRÆDIKATIO.

A' Szívnek bűnért való meg-keferedésének fő szerző okáról.

Zach. 12. v. 10. &c.

Reám tekintenek a' kit által-likasztottak.

KET okokból szokott származni a' firás :
 1. A' szívnek öréméből; mikor sok időktől fogván jó embereinket nem láttuk, úgy meg-indul és lágyul szívünk, hogy sűrű könyhullások folynak-ki szemünkből, egymásnak alig szólhatunk, Jácob és Joseph, Gen. 46. 29. Joseph és Benjamin, és az ő több atyafiai példák lehernek, Gen. 43. 30. c. 45. 2. 2. A' szívnek meg-sérődéséből; Lásd Jácobot, Gen. 37. 35. Christus Urunkat, Luc. 19. 41. Máriát, Joh. 11. 33, 35. Ezeknek a' Sidoknak-is sirások bánatból és szíveknek meg-keferedéséből származik, minekutánna a' szent Lélek vélek meg-ésmérteti, hogy ők ölték-meg a' Messiást, kefervefen sirnak az ő bűnökön. Text. *Reám néznek &c.*

S U M M A J A.

A' Szent Lélek a' bűnt meg-ésmértetvén, a' szívet nem csak meg-keferíti, és fájósá tést, hanem ugyan keferveffen meg-sirattatja.

A' melyből három kérdéseket vizsgállyunk-meg :

- I. Mit fog a' Dávidnak háza és a' Jerusalemlakó cselekedni, minekutánna el-vészi a' kegye-

kegyelemnek Lelkét. Text. *Reám néznek.*

II. A' Christusra valo nézés mit szerez bennnek? Text. *Sirattyák ötet.*

III. Modgya a' sirálnak. Miképpen léfzen? Text. *Mint szokta siratni &c.*

Az elsőről így szól: *Reám néznek a' kit &c.* Itt a' Népben érttetetik a' Messiásnak esméreti, az ő benne való hívés. A' Sidoban így vagyon, *Belém néznek,* melyet lelki szemekkel vísznek véghez, néz e' szollásnak formájában a' pusztában Mosestől fel-emelt Ertzgyóra, Num. 21. 9. mellyet Christus Urunk magáról az ő benne hívókról magyaráz, Joh. 3. 14. Mert az őt ábrázolta, &c.

Kérdés: Hogy hogy vagyon az, hogy a' Dávid királynak tulajdonittya az által-szegezést, holott a' Római vitéz cselekedte ezt? Joh. 19. 34.

Felelet: Nincs itt semmi ellenkezés: Mert a' vétek nem csak annak tulajdonittatik, a' ki azt meg-cselekedte, hanem a' ki tanácsollya, pártollya, javallya, okot és alkalmatosságot szolgáltat, meg-egygyez, akarja, a' vétket oltalmazza, &c. a' vétek versekben foglalván, a' más ember bűneiben való részesülésnek kilencz modgyait jelentik:

Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,

Participans, nutans, non obstans, non manifestans. A' kiker követ G. Perkinf. a' lelki esméret akadékiában, (tractatione 8. p. 32.) Ez a' mások bűneiben való részesülés két képpen léfzen: 1. *Directè* mikor a' bűnnek a' authorához adgya valaki erejét, tehetségét, azzal együtt munkálodik, valami vétkes dologban segíti, ott

E

ő causa

ő causa adjuvans, & administrans, mint Doeg, 1 Sam. 22. 17, 18. Herodes szolgai, Matth. 2. 16. ezeknek jajt kiált, Esa. 10. 1, 2. ez illyeneket *Promovens causa* nak-is hihatunk, a' minémű vala Achitophel, 2 Sam. 15. 1, 2, 3. a' Jonadáb a' Dávid rokona, Amnon kíván gát elő-segité, 2 Sam. 13. 3, 4, 5. &c. 2. *Indirectè*, mint kortifztit mulattya-el valaki, a' melyből ofztán bűn következik: Igy kiváltképpen a' Prædikátorok, Magistrátusok, Atyák, Anyák, Cselédes gazdák, &c. szesülnek az ő birodalmok és igazgatások alatt a' vőknök bűnökben, mikor a' bűnt meg nem gátolják, 1 Sam. 3. 13. Ezech. 3. 3, 6, 8. Aét. 20. 26, 27. látnak lanná tészik, el-szenvedik, oltalmaznak, javallya Rom. 1. 32. Mert a' ki el-szenvedik, javallya, avagy cséri a' vérkes dolgot, az azt jelenti magáról, hogy olyan véteknek cselekedéjére néki-is kész akarattal volna, ha az idő és az alkalmatosság hozná.

Itt immár a' kérdésre hogy meg-felellyünk, a' *Sidok* rol így érts: Részesültenek ók a' Romai vitézek bűnökben, kik Urunkat meg-csufolták, kinzották, láncokkal által-öklelték, meg-ölték, &c. mellyet elő-hoz Aét. 2. 24. *Vos, &c.*

1. *Consilio*; mert a' Sidoknak vénei tanácslottak a' költségnek, hogy Pilátussal a' Barrabást bocsátassák-el, a' Christust pedig meg-feszítették, Marc. 15. 21. Matth. 27. 20. Cajafást. Lásd Joh. 11. 49, 50.

2. *Mandato*, ők rancsolták-meg a' izolgáknak, hogy Urunkat meg-fognák, kötöznék, &c. Matth. 26. 47. Marc. 14. 43. így vékezett Dávid, 2 Sam. 11. 1, 2. Mert a' ki valamit parancsol, annak végbe vitelére

akarattal

va vagyon, a' mit az alatta valók cselekedsznek,
 Authora a' bűnnek, 2 Sam. 13. 28. 1 Reg. 12. 30.

Consensu, meg-eggyeztek a' Christus meg-öle-
 e, Joh. 11. 53. Matth. 26. 3, 4. keresték az alkal-
 got, Marc. 14. 1, 55.

Incitatione, Marc. 15. 12, 13, 14.

Confociatione, Matth. 22. 15, 16.

Approbatione, a' minémű gyalázatot, kénokat,
 a' eltöltöttének a' pogány tiűtnek hohér bolgai,
 akarták, javallották, örömmel nézték; ezek
 lévén, méltán tulajdonittya a' Christus olda-
 tal-likasztását nékiek.

Mit szerez a' Christusra valo nézés benne?

: Sziveknek meg-keseredését. Text. Sir-
 a, a' kit által-likasztottak. Itt a' bűnön valo
 matnak idveséges gyűmölcsé jelentetik, a' jaj-
 mely szozattal, kiáltással léfzen, mint Matth. 21. 8.
 csak könyhullatással, mely szozat nélkül-
 meher, ilyen külömbfég vagyon a' Planctus és
 közzött.

: Mitsoda időről kell ezt a' sirást érteni?

: Némellyek; A' Christus kénfszenvedésének
 látván a' nagy csudákat, Napnak meg-fetére-
 rc. tehát mellyeket verték, nagy fájdalommal
 meg a' városba, kétség nélkül Messiásnak hit-
 imi, mint a' pogány Százados-is, Matth. 27. 54.
 4. 47, 48. Némellyek; A' közönséges ítéletnek
 lól, a' mikor látható formában el-jön e' világ-
 g-ítélésére, akkor látván az istentelenek, kik
 bűtkeztek, sirnak, Apoc. 17. ezek igazak hogy

Idvességét bizonynyal várható embernek
 ugy voltak, az első ertelme szerént, szivekben meg-
 keseredtenek, és az utolsó ítéletkor-is keseregnek, de
 e' jóvendülés valósággal Pünkösdi napján tört-bé, ma-
 kor a' Péter a' Sidok előtt menydörgő Prædikációt tőnő
 mellyet halván szivekben meg-keseredtek, hittek, meg-
 tértek, és meg-keresztelkedvén a' Sz. Lélek ajándékát vesze-
 ték, Act. 2. 37, 38. &c. és successive, ma-is akkor telül-
 ez bé, mikor a' Szent Lélek bűneinket velünk meg-
 esmérteni, sziveinket meg-keserítvén, a' Jesus Chri-
 stushoz vezet, s' ő benne mutogatja az idvességet.

I. T A N U S A G.

A' bűn az ő meg-cselekedése után bánatot és gyö-
 trelmet hágy a' szivben. Text. *Sirnak.*

II. T A N U S A G.

A' buzgo, áhíratos könyörgés, a' Christusban való
 hit, és a' meg-cselekedett bűnökön való igaz bánat
 egyedül csak a' szent Lélek munkája. Text. *Ki-öntött*
a' kegyelemnek Lelkét, &c. és, Reám tekintenek, &c.
 Luc. 22. 61.

III. T A N U S A G.

Nem csak annak tulajdonittatik a' bűn, a' ki as
 maga személyében, tagjai, fegyveri által véghez
 teszi, hanem a' ki arra okot szolgáltat, indítója, &c.
 Text. *Sirnak a' kik által-likasztották, 1 Sam. 12. 9. A A*
22. 20. c. 7. s 8. [Lásd fellyeb az első rész alatt lévő köz
dést.]

I N T Ő H A S Z O N.

Hát nem csak meg-szokott *saját* bűneidtől, hanem
 másjaim

ok vétkeiktől-is oltalmazd magadat, 1 Tim. 5. 22.

..5.11. Apoc.18.4.

INDITO OKOK.

.. Mert az Ur parancsollya, Esa.52.11.2 Cor.6.
ígéreret tévén hozzája, v. 18.

.. Mert ha másnak bűneiben valami módon ré-
sülsz, (vagy *conniventia*, *silentio*, *defensione*, & *appro-*
prie, &c. mint Heli. 1 Sam. 2.23,24. és egyéb tisz-
t kikiről láss, Esa.50.10. Prov. 17.15. tehát a'bün-
ségeben-is részt vészelsz,) Mal.2.17. Apoc.18.4. cse-
budd hát az Apostol intését, Rom.12.1,2.

IV. TANUSAG.

A' kegyelemnek &c. Lelke, a' nagy bűnösöket a'
Christushoz vezet, és az idvességet egyedül csak ő
ad me mutogattya. Text. *Ki-öntöm*, &c. és, *En reám*
sentenec, &c. az az, engem esmérnek Messiásoknak
adni, én bennem hisznek, és én általam várják idves-
séket. Az Írásnak bizonysgai, és az okok állatják.

Tanu: Joh.15.16,27. A' Sz. Lélek bizonysgot téssén én
vám, &c. A' Christusról minden helyekből, és terem-
és állatoktól lótt bizonysg tétel, kik *Messias* nac
válták lenni; 1. Az égből maga az Atya lsten e' vi-
sának bé-mutatta, parancsolatot adván, Matth. 3.
Luc.17.5. ezt elő hozza az Evang. Joh.1.14. Szent
szert, 2 Pet. 1.17,18. Christus Urunk-is Joh.5.36,37.
Ez világból. A' Prophéták, Evangelisták, Aposto-
k. A' Et.10.42. Joh.5.39,46. Joh.15.27. *Et vos testimoni-*
perhibebitis. 3. A' Pokolbéli lelkekről, kik *publice*

Isten Fiának vallották lenni, Marc. 1. 23. Matth. 8. 29. **A' teremtetett állatok is bizonytságot tettek:** 1. Az Ég születésekor meg-nyilatkozott, és *Angyalok* le-szállottak a' Bethlehembéli Pásztorokhoz, Luc. 2. 10, 11. 2. Az *Új csillagnak* támadása, Matth. 2. 1, 2, 3. 3. A' *Napnak* meg-homályosodása az ő szenvedésének idején, Matth. 27. 45. 4. Az *őt árpa kenyerek* és a' kevés halak az ő parácsolattyára meg-saporodtanak, és a' sokaság meg-gelégtetett, Marc. 8. 6, 7. 5. A' *Föld meg-reszketett* az ő fel-támadásakor, Matth. 27. nagy és sok bizonytsá-gok ezek, de még-is e' világ Messiásnak lenni a' Jესust nem hitte volna, ha a' Szent Lélek sziveket el nem foglalta, és elméjeket meg nem világosította volna, Rom. 10. 9, 10. ő a' hitnek nemzője, Gal. 3. 22. a' s nyelvök igazgajója, Act. 1. 8. c. 2. 4. biztató, erősfítő, Rom. 8. 16.

2. Tanu: 1 Cor. 12. 2. Dávid, Matth. 22. 43.

Lássuk okait: A' bűnősnék miért mutogattya e-gyedül csak a' meg-feszítettetett Christust?

1. Oka: Mert csak egyedül ő benne vagyon az idves-ség, Act. 4. 12. ő az Atya előtt Szószólónk, 1 Joh. 2. 1, 2. Tőrekedőnk, Rom. 8. 33. 1 Tim. 2. 5. ő crette kedvelte-tünk, Matth. 3. 17. halgattatunk-meg, Joh. 16. 23.

2. Oka: Mert a' bűn oly rusnya mocsok, mellyet sem-mi egyéb le nem moshat, hanem csak a' Christus vére, 1 Joh. 1. 7. Ezech. 36. 25. Lásd Jer. 2. 22. Ez példázta-rott a' Levitai Ceremoniákban, midőn valaki valamely bűnnek cselekedeti által magát meg-terteztette, a' meg-ölettetett állatnak vérével hintettetett-meg, és úgy tisztult-meg, Hebr. 9. 13, 14. annakfelette a' meg-ölet-

őlettetett állatra néztek, arra tették kezeket, bűnöket meg-valván, &c. mellyek a' Christusnak ábrázolói voltak, innét vagy onnét Joh. 1. 29.

3. Oka: Mert valamig nyavalyáságunkat, erőtlenségünket és kárhozatra méltó voltunkat meg nem esmérhettyük, soha addig a' mennyei orvost szíveffen nem kereshettyük, hanem hasonlok vagyunk a' Laodiceai béli Tanitohoz, Apoc. 3. 17. Ezt pedig a' mi nyavalyás voltunkat a' Szent Lélek esmérteti-meg. Ezért mondatik a' kegyelemnek szövetségében, hogy minek-utánna a' Jehova az ő Lelkét adgya az ő népének, te-
hát meg-emlekeznek az ő gonofságokról, és a' magok ítéleti szerént is méltoknak ítélik magokat a' kár-
hozatra, Ezech. 36. 27, 31. az után mutattya őszint-
meg az idvelségnek érdemlő okát, a' Christus halálát.

C Z A F O L O H A S Z O N.

A' kik a' könyörgésnek idején nem tekintenek egyedül a' Christusra, nem elégsz nek-meg az ő köz-
ben-járásával, noha egyedül nyomta a' sájtót, Esa. 63.
w. 2. az írás is egynek mondgya a' Mediatort, 1 Tim. 2.
w. 5. mind ratine Redemptionis & Intercessionis, 1 Joh. 2. 1, 2.
Rom. 8. 33. hanem a' hoz elegyítik a' holt szentek tö-
rekedését is, mely valósággal csak emberi elmétől ko-
tholatott képzés, ezt nem a' kegyelemnek Lelkétől
tanulták, mert az a' Christust dicsósti, Joh. 16. 14. és a'
meg-feszítettett Jesust nézeti a' bűnössel, az ő kezein, lá-
bain és oldalán lévő sebeknek helyeit, azoknak szer-
ző okainak a' bűnöket mutattya lenni, Esa. 53. 4, 7.

CZIRKALO HASZON.

A' kegyelemnek Lelke téged a' Christushoz vezetté, ő benne mutattya az idvességet, jegyei ezek:

1. Az egy *Christus* érdemével meg-elég-szélé? Több d. Közben-járót kivüle nem esmér-szé? Mondhattya a' te lelked ezt Pál. 73. 25. Phil. 1. 21.

2. Magad és más cselekedetiben idvességedet nem keresedé? Elég-ségesnek hiszedé az ő szenvedését, vérenek ki-ontását minden bűneidnek el-mosására? Rom. 10. 9, 11, 13.

3. Ő általa bocsátodé könyörgésedet Istened eleibe? Joh. 16. 23.

4. Jegy: ő tőle várodé örök életedet? Joh. 10. 28. és halando testednek meg-dicsőíttetését, Phil. 3. 21.

I N T Ő H A S Z O N.

Hát te valamikor könyörgesz, nezz a' *Christus*ra, könyörgésedből és hálá-adásodból ki ne rekezd, hanem hitednek ölébe vevén, úgy meny Isten eleibe: mert a' miként hogy senki ő nála nélkül nem kedves, Eph. 1. 6. így nem-is halgattatik-meg. Jácob az áldást az ő bátyja köntőlében vette-el az ő atyától, így te-is hitednek általa a' *Christus* igazságát ruházd magadra. Jácob fiai *Benjamin*t vivék-el vélek, *Joseph*el úgy lehetének szembe: így te-is ezt a' lelki *Benjamin*t el ne hagyad, hogy az Atya Isten könyörgésednek idején eleibe bocsásson, és kedvellyen.

A M E N.

III. PRÆ-

III. PRÆDIKATIO.

A' Bűn Siratásának modgyai.

Text. Zach. 12. 10.

Sirattyák ötet miat ember szokta siratni egyetlenegy magzattyát, és keseregnek &c.

EZ tizedik versben 3. dolgok taníttatnak :
 1. Az Istennek a' nagy bűnösökhöz való buzgó szereteti és kegyelme. Mert az ő Lelkének ajándékit azokkal közli, a' kiknek a' Christus halálában részek volt. Text. Ki-öntöm a' Dávid &c.
 Ezt az Istennek bűnösökhöz való nagy kegyelmét mind tulajdonképpé, és hasonlatosság által való föllátnak formájában, Pál. 103. 8, 9, 11, 12. Matth. 11. 28. mind pedig példákban adgya előnkbe, a' nagy bűnösökhöz minémű indulattal volt. A' parázna és gyilkos Dávidnak, az ötet három izben esküvéssel és átkozódással meg-tagado Péternek, az ötet és Ecclesiáját üldöző Saulusnak meg-engede, hozzája vévé, &c. 2. A' nagy bűnösöknek meg-térések, bűnöknek meg-bánása, vélek magát meg-esmérteti. Text. Reám néznek és sirnak &c. 3. A' bűnökön való belső bánattyoknak külső jelek által való meg-mutatása, mellyet könyhullatásokkal, és jajgatással jelentenek-ki, mondván : Es sirattyák &c.

Az honnét egy kérdést lássunk-meg :

Miképpen sirattyák a' Christust a' Dávid háza és a' Jerusalemnak lakosi ? F: A' Sirásnak modgyát, és nagyságát két hasonlatossággal fejezi-ki, az elsővel vízi,

az egyetlen egy magzatról. 2. a' mafikat az első szü-
lőről, kiack halála keserves. Text. Nevezetes si-
rások emlitternek az írásban, mellyek között nem
utolsók ezek: 1. A' Jácob halálán, mellyet törttek az
Aegyptombéliek a' Jácob fiaival együtt, a' honnét a'
helyet-is Abelmiczraimnak neveztek Gen. 50. 11. Az Izrael
fiai-is, mellyet törttek a' Christus dorgáló beszédére,
Jud. 2. 4. a' melyről azt a' helyet-is Bochimnak neve-
zék. A' Josias halálán a' Megiddo mezején, az hol min-
den rendbéliek sírtak, férfiak asszonyállatok, és a' je-
rémiás-is síralmas éneket írt, azzal síratva, 2Chrő. 35.
22. melyről itt-is emlekezik. v. 11. Az énekről em-
lekezik, Thren. 4. 20. *Spiritus narium nostrarum, Un-
ctus Domini captus est in retibus eorum, &c.* de mind
ezeknél keservebb, az egyetlen és első szülőttől va-
ló sírás. Ha a' testi szüléknek sok gyermekek vagyón-
is, ha valamellyik azok között el-hal, keservebben sír-
nak, mint Jácob Josephen, Gen. 37. 35. de ha egyetlen
egy magzattya vagyon, a' kire a' jószág, örökség néz-
ne, kiben hire neve meg-maradna, ha az el-hal, tehát
ki-mondhatatlan keserűséggel zokogva síratják mint
a' Naimi özvegy, Luc. 7. 11. az Isten ezzel fenyegeti a'
meg-térhetetlen Sádokat, hogy oly keserűségre jutattya ügyő-
ket, mint a' ki egyetlen eggyén kesereg, Amos. 8. 10. es-
mét azt tanácsollja; Ha a' veszedelemnek eleit akarják
venni, tehát oly keservebben sírjanak, mint a' ki egyetlen
eggyét síratva, Jer. 6. 26. itt azért ez hasonlatosá-
gokkal való szollásokban az adatik előnkbe, hogy
oly nagy bánat és keserűség leszen azoknak szívükben, vala-
kikkel a' szent Lélek bűnőket meg-esmérteti, hogy
annál

annál nagyobb és kelevellebb nem lehet.

I. T A N U S A G.

Soha a' szív addig meg nem keseredhetik az *Isten szerint való bánattul*, mely ő benne bűnének valóságos meg-utálását és el-hagyását nemzené, valámig a' szent Lélek meg nem keseríti. Text. *Ki-öntöm &c. Reám tekintenek &c. és sírnak.*

II. T A N U S A G.

A' Christus kén szenvedésének *meg-gondolása és érte-se*, oly nagy bánatot indit a' szívben, hogy azt nem csak sohajtás, könyvezés, hanem jajgatás által-is ki-jelentik. Text. *Plangent.*

Oka: Mert a' szent Lélek oly gondolatokat önt akkor siveinkbe, mellyen sziveink ugyan meg-fatsarodnak, sebelednek, mint Dávidé, 2 Sam. 24. 10. Act. 2. 37. A' *segek* mellyekkel a' keresztfára szegeztetett 1. *Voltak a' mi bűneink*, Esa 53. 4. 2. *Az Atya Istennek a' bűnös emberekhez való ki-mondhatatlan szerelme*, Joh. 3. 16. Rom. 8. 32. c. 5. 8. 1 Joh. 4. 9. 10. 3. A' *Christusnak kész indulattya*, hogy mi élhetnenk a' maga életét tette-le, Psal. 40. 8. 9. mellyet láfs Hebr. 10. 4. &c. Ha ki ezekről voltaképpen gondolkozik, lehetetlen hogy szívében meg ne keseredgyék. Ha Dávid látván a' meg-ölo Angyalnak fegyverét Jerusalemben fordulni, hogy azokat-is le vágja, ilyen szokra fakadott-ki, mondvan: *Imé én vétkeztem, &c.* 2 Sam. 24. 17. Mi-is azt mondhattuk, mi vétkeztünk, ez ártatlan bárány &c. az Isten keze méltán fordulhatott volna mi ellenünk.

2. Az

2. Az Atya Isten szerelméről ha gondolkozunk, megindíthat. Saul vévén észében, hogy Dávid az ő életének kedvezett a' barlangban, magát vádolá, s' kecskesvessén sirt, hogy néki kedvezett, 1 Sam. 24. 17, 18. mi is mikor ellenségi voltunk, halált és kárhozatot érdemlettünk volna, szintén akkor kedvezett, Rom. 5. 8.

3. Ha a' Christusnak hozzád való buzgó szeretetét, és a' szenvedésben való készséget meg-gondolod, az indíthat téged a' bánatra. A' Sicheimiták király fiának szereteti Dinához nagy volt, mely arra vitte, hogy csak feleségül el-vehetné, mindeneket valamelyeket tőle a' Jácob fiai kívántak fel-vett, sokkal nagyobb volt a' Christus szereteti hozzánk, holott né csak megalázta magát, Isten lévén, köntösünket rá vőtte, hanē éreztünk meg is holt, Phil. 2. 5, 7. mint a' juh pásztor a' juh bőrt gyapjasból vész-fel, úgy jár a' juhok között, hogy tőle ne féllyenek, így a' Christus-is a' mi természetünket vette-fel, Heb. 2. 14. lakozott köztünk, Joh. 1. 14. Jonathánról irattatik, hogy az ő szíve a' Dávid lelkével egy-ében csatoltatott volt, hogy úgy szerette őtet mint a' maga lelkét, 1 Sam. 18. 1, 2. köntösét le-vervén Dávidnak adta, v. 4. de Dávidhoz az ő atyát meg nem engesztelhetette. Sokkal buzgoságosabb volt a' Christus szereteti, mert soha addig nem nyugott, míg az ő szent Atyát hozzánk meg nem engesztelte, minékünk is békefényt nem hirdetett, a' Prophetác, Esa. 40. 1, 2. cap. 61. 1, 2. és angyalok által, Luc. 2. 10, 11. Dávid kecskesvessén sirt a' Abnert, 2 Sam. 3. 29, 31. noha az ő halálára semmi okot nem adott vala, mi méltábban sírhatunk a' Christus halálán, holott a' mi bűneink szerző és érdemlő

demlő okai az ő halálának, Efa. 5. 3. 4. 6. 7. úgy hogy, hogy ha mi nem vérkeztünk volna, a' Christus sem meg nem testesült, sem holt volna meg olyan gyalázatos halállal, Gal. 3. 14.

III. T A N U S A G.

Oly nagynak kell lenni a' meg-cselekedett bűnő-kön való bánatnak és keferűségnek, hogy az minden bánatokat fellyül haladgyon, kárvallásidon, rajtad lévő nyomorúságidon ne gyótródgyél úgy, mint hogy Istened ellen vétkeztél. Text. *Ugy sirattják őtet, mint szokta ember az ő egyetlen eggyét, &c.* hová lehet a' keferves szűleknek nagyobb szomorúságok, mint mikor egyetlen eggyek szemei elől el-vétettetik, &c. némelyek tellyes életekben gyászolnak, némelyek Ráchellel együtt nem akarnak meg-vigasztaltatni, &c. ide néz Efa. 49. 15.

1. Az Irástanui, Joel. 2. 12, 13. Jerem. 6. 26.

2. Peldák, Dávid Psal. 6. 2, 6, 7. c. 40. 13. *az ő lelke el-hadta magát.* Psal. 51. 10, 11, 14. Jer. 31. 18, 19. Luc. 7. 37, 38. A' bűnös Mária, Péter, Matth. 26. 75. Amaz vér ellen vétkezett ember oly kefervesen sirt, 1 Cor. 5. 1. hogy az Apostol a' Corinthusiakat arra inti, hogy vigasztallyák, 2 Cor. 2. 7.

1. Oka: Mert a' bűn szerző oka minden féle nyomorúságinknak, a' mellyekben eddig estünk, ez után is forgunk ez életben és ez élet után, Jer. 30. 14, 15. Thren. 3. 39, 40. Hof. 5. 5. Efa. 3. 9, 10. Lev. 26. 3. &c. Deut. 28. 15. Matth. 25. 42, 43.

2. Oka: Mert a' bűn el-rekeszt a' minden joknak kútfe-

78 *Idévségét bizonynyal várható embernek*
 kutfejétől: 1. Az Istenről, a' kiben volna minden
 örömünk, személyünket és cselekedetünket utálatossá té-
 sei. Efa. 1. 15. c. 59. 2. Prov. 6. 18. Prov. 28. 9. az idő
 szerint való jokról, Jer. 5. 24. 25. 2. A' Szentek és az An-
 gyalok tarsiágátul, Apoc. 21. 27. és az örök élettől, Apoc.
 cap. 20. ver. 15.

3. Oka: Mert a' bűnök közzül csak egyik is az
 Istennek minden féle átkába ejt, és a' büntetésre kő-
 telez, Rom. 5. 12. egészen meg-motskol, meg-erőtle-
 nit testedre és lelkedre nézve, Psal. 38. 2. 2. örökké,
 úgy hogy soha azt magad le nem moshatod, Jer. 2.
 22, 23. innét az istentelenekre nézve örökké-
 való ma-
 culának mondatik, Jud. v. 13.

F E D D Ő H A S Z O N.

1. A' kik nem hogy bánkodnának, hanem inkább
 meg-cselekedett bűnöket kaczagva beszélnek mások
 előtt, kiknek jajt kiált Efa. 3. 10.

2. A' kik inkább bánkodnak azon, hogy valami
 külső javokban kárt valottanak, hogy sem azon, hogy
 az Isten ellen vétkeztek, Esauval, ki nem azon fir, hogy
 az elsőszülöttségnek julsát meg nem becsüllötte, ha-
 nem hogy az áldástól meg-fosztarott, Gen. 27. 38.

3. A' kik a' rajtok forgo nyomoruságokon sirnak, bán-
 kodnak, mint 1 Sam. 24. 1. Acháb, Judás &c. nem eze-
 ken kellene keletgened, hanem hogy te jo tévő Iste-
 ned ellen vétkeztél, ez indította Dávidot, Psal. 51. 5.
Tibi soli peccavi. A' tékozlót, Luc. 15. 21.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Nofza

Nofza szály magadba, kérd-meg lelked-esméretit, ha érzésé szivedben búnciden valo igaz törődést, bánatot, mely meg-térést szerzene benned, 2 Cor. 7. 10.

1. Jegye: Esméredé bűnödét észinte, az ő természetiben? érzédé annak nehéz terhét? ezek meg-kivántatnak a' bűnön bánkodókban, Jer. 3. 12. Matth. 11. 28. c. 5. 4. esmérté Dávid, Psal. 51. 3. ez szerzett benne ki-mondhatatlan bánatot, mely miatt még csontai-is meg-háborodtanak, v. 10. ennek el mulatásáért panaszkodik Jer. 8. 6. Ha nem tudod 1. mit cselekedtél. 2. ki ellen vétkeztél. 3. magadat miben ejtetted, szived meg nem keledredhetik, ha nem érzéd a' bűnnek terhét, keferű gyümölcsét nem fájlalhatod.

2. Jegye: Meg-aláztadé magadat? meg-hunnyászkodtálé? magad felől nagyokat nem vélszé a' Phariséussal? azt külső magadvifelesében ki-jelentedé a' Publicánussal? Luc. 18 13. és a' Tékozlo fiuval, kia' fiui nevezetre magát méltatlannak ítélé, Luc. 15. 21. Efd. 9. 6.

3. Jegye: Keresveffen sirhatzé? 1. Minden rendbéli bűneiden. ugy a' titkosokért, mint a' nyilvánvalokért, ugy a' leg-kissebbekért, mint a' leg-nagyobbakért; sőt ha látod, hogy a' te leg-jobbik cselekedetedhez-is a' bűn hozzá ragad, sohajtván jajgat, Esa. 6. 5. Rom. 7. 24. Nem-is annyiban, a' menyiben szégyent avagy bűntetést hoz rád ez életben, ez élet után pedig kárhozator, hanem a' menyiben a' bűn tisztálanság, Isten természetivel ellenkezik. 2. Másokéjen-is, ha látod hogy az Istent becsületlenik, avagy másoknak az ő káromlására alkalmatosságot szolgáztatnak. Móss és Aron firtak,

80 Idveségét bizonynyal várható embernek
firtak, Num. 25. 6. Loth, 2 Pet. 2. 7. Dávid, Psal. 119.
136. A' kik *Tau* börtével jegyesztettek-meg, Ezech. 9. 4.

4. Jegye: Az idveségnek eszközeiről tudakozó-
zó, *mit cselekedgyél? mitoda uton jársz? kívánszé meg-
zanittatni az Isten igéjéből?* Act. 2. 37. ily véggel, hogy
annak követője légy, Esa. 2. 3. Lásd, Jer. 50. 4. 5.

5. Jegye: A' te bánatodnak *okát nálad nem marasz-
rodé? rejtegetedé?* hanem azt el-hagyod, ilyen gyűmöl-
csét mondgya az Apostol az igaz bánatnak, 1 Cor.
7. v. 10.

6. Jegye: A' te nagyobbik bánatodban-is az Isten
irgalmasságához bizoló? mikor szived háborog mint.
Dávidé, őtet követedé? Psal. 77. 3. 4. &c. kívánodé
az Isten irgalmasságát? Psal. 51. 2. magadat ottan ot-
tan meg-szollitodé? Psal. 42. 5, 6, 11. Nagy tusakodásban
volt ő, még-is az Urhoz kiáltott, Psal. 38. 9. c. 103. 3. c.
143. 1. 2. Ezeken czirkáld-meg magadat, és fel-találod,
ha idveséges meg-térést szerző bánat vagyóné te-
benned.

I N T Ő H A S Z O N.

Hát mi inkább sirjunk azon hogy Istenünk ellen
vétkesztünk, hogy sem javainkban kárt vallottunk,
és a' pogány insége alá estünk: Az Izrael fiai keserves
sirást tőnek, Jud. 2. 4. hogy nékiek a' Cananeusok-
kal kellették társalkodnioc, kiktől ottan ottan hábo-
rítottak, mi inkább sirhatunk azon hogy a' bűn nem
csak köztünk, hanem ugyan tagainkban lakik, Rom.
7. 20, 23. hidegit, meddűvé téfszen. Anna meddűségén
sira, 1 Sam. 1. 10. mi-is sirhatunk a' mi lelki meddűsé-
günkben, hogy semmi hasznos jó tőlünk nem szár-

mazha-

mazhatik. Gen. 6. 4. Rom. 7. 18. Izrael fiai sirtak hogy
Siontul meszszte estek, Psal. 137. 1, 4, 5, 6. hát mi hogy
a' mennyei paradicsomból ki-űzöttünk, Heb. 11. 10.
ha pedig nem sirunk bűneinken, sirat minket a' Chri-
stus, Luc. 19. 41. Siratnak az angyalok, könyvez az
ég amaz vers szerént.

*Mortales quoniam nolunt sua crimina flere,
Cælum pro nobis solvitur in lachrymas.*

Indito okok a' bűnön való keserves sirásra :

1. Gondolkozzál ki ellen vétkeztél, aboz minémű
kötelekséged volt : az Teremtő, gondviselő, meg-válto
Atyád, te pedig teremtetett állat vagy, mind a' teremtés,
Psal. 101. 2, 3. mind a' meg-váltás kötelezett volna az
ő meg-becsülésére, mellyet mi el-mulattunk és meg-
értettünk, kiknek kezdetek lesz de végek nem.

2. A' rettenetes kínokrol, mellyek a' bűnnek jutal-
mi, mellyeket fogaknak csikorgatásinak, soha meg-
nem halo férgeknek nevez az irás, a' régiek illyen mo-
numentumot hadtak, mellyek a' hiveknek s' keresz-
tyéneknek leczkéi :

Mors tua, Christi mors, infernus, gloria cæli ;

Hæc quatuor semper sunt, meditanda tibi.

Meg-kell bizonyosan halnod és az ítéletre elő kell
állanod. A' Christus, a' miért meg holt te abban ne
vélly. A' Pokolt igyekezzél el-kerülni, és a' menyországot
el nyerni.

3. Az Isten kegyelméről, ki a' bűnökön kesergőkre
tekint, Esa. 66. 1 kedveili, Psal. 51. 19. könyhullatá-
sokat el-törli, Apoc. 7. 17. meg-vigasztallya. Ennek
az Istennek adatsék dicsőség. Amen.

A' Szívnek bűnért való meg-kefe- redéséről.

Text. 2 Sam. 24. v. 10.

*Minekutánna pedig Dávid ezt cselekedte volna, és
meg-sebheték az ő szíve.*

Z Lelki-esméretnek két kiváltképpen való ol-
munkái vadnak: 1. A' *Mentség*. 2. A' *Vádlás*, ezekről emlekezik az Apostol, 1. *Rom. 2. 15.* A' *mentség* akkor lesz, mikor 10
ember magában szál, meg-cselekedett dolgaira visz-
sza tekintvén meg-ijed, gondolkodik mind a' csele-
kedetről, alkalmatosságáról, idejéről, neméről: ha ad
azokat az Isten ki-jelentett akarattya Izerint valok-
nak talállya lenni, a' meg-cselekedett dolognak mod-
gyában nem vétkezett, tehát a' lelki-esméret a' vé-
tektől menti, mint *Rom. 14. 22.* Az Apostol így szol 10
1 *Cor. 3. 4.* Ebből származnak három jok: 1. A' *szív-
nek öröme*, *Prov. 15. 15.* 2. *Békesége és csendesége*, *Rom. 15. 13.* 3. *Istenben való bizodalma*, *Prov. 10. 9. c. 28. 1.*

2. A' *vádlás* akkor lesz, mikor a' meg-cselekedett 11
dolgot jól meg-szemléli, vétkefnek, Isten ki-jelentett 11
karattyával ellenkezőnek láttya lenni, tehát a' bűnért 11
meg-dobbantya, rettentí, vádollya, kárhoztatya, és
és az örökké való büntetésre méltónak ítéli lenni, in
mint *Pfal. 130. v. 3. c. 143. v. 2. Luc. 15. 21.*

Ebből származnak: 1. A' *bűnnek meg-szégyenlése*, 12
Rom. 6. 21. 2. A' *félelem*, *Gen. 3. 10.* 3. A' *banat*, 12
szívnek szomorusága, *Act. 2. 37. 1 Sam. 25. 31* és a' két-
ségbe ad

ségbe esés, Gen. 4. 13. Ihon itt Dávidban láttyuk a'
 lelki-esméret vádolásának gyümölcsét a' bánatot. Tex.
 Minekutánna ezt cselekedte volna meg-sebheték.

S U M M A J A.

Dávidnak bűnein valo törődése irattatik-meg.

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. A' Dávid cselekedete : *Minekutánna, &c.*

II. Annak gyümölcse : *Meg-sebheték.*

Lássunk három Kérdéseket :

1. Mit cselekedett Dávid?
2. Mi követte az ő cselekedetét? *Meg-sebheték az ő szíve.*
3. Az idő, mikor sebheték-meg az ő szíve?
*Minekutánna ezt cselekedte. Most csak a'
 két első kérdésekről.*

A Z E L S Ő R Ő L.

Mit cselekedett? A' népet meg-számláltatta. Mit
 vétett ebben? hiszem a' jo Pásztornak számán kell
 tudni az ő Pásztorsága alatt valo nyáját? a' jo Fejede-
 lemnek-is az ő vitézinek számát? ha ellenségével
 szembe kell menni, mennyi ereje, vitézi legyenek.
 Iám Christus Urunk is Luc. 14. 31. azt mondgya:
 Ha valamely &c. A' Dávid Pásztor és Fejedelme volt az
 Izrael népének, illetl hát neki meg-számlálni az alatta
 valo népet. Moses-is meg-számláltatta a' népet,
 Eod. 30. 12. Azért ugy láttatik hogy ebben nem
 vétkezett.

I. Fel: Majd illetlennék látnak e' dolognak kérdésben való hozatása, ha vértkezetté? 1. Mert Dávid maga téfzen erről vallást, mondván: *Vértkeztem ebben a' mit cselekedtem*, v. 17. az Angyalnak így szol: *Imé &c.* 2. Mert meg-bocsátását kívánnya cselekedetinek: *Mostan Uram kérlek vedd-el, &c.* 3. Mert cselekedetét *bolondságnak* nevezi. 4. mert cselekedetét, *büntetés, dög halál követte*, harmad nap alatt népében hetven ezer férfiak vesztének-el, v. 15.

II. Fel: Igen vértkezett, mert maga hittségéből, kevélységéből cselekedte, nem nézte azt a' véget a' melyre nézve meg-kellett számlálni azt a' népet Isten parancsolatlyából, hogy ki-ki az ő életének váltságáért a' *Szent Siciusnak* felét meg-adná, ez csak észébe sem jutott, meg-számlálni pedig a' népet, a' siciust meg nem venni, csapást vont utánna, Exod. 30.12. Numer. 1.2. ezt az *ambitio cselekedtette* véle, hogy hire neve terjedgyen mely számos néppel bir, mert akkor semmi ellensége nem volt, a' melytől kényszergettetett volna.

2. Mert Isten parancsolatlyából husz esztendősek-től fogván kell vala meg-számlálni, Exod. 20.12. a' Joáb da Herczeg a' 18.19. esztendőseket-is meg-számláltatta a' 2 Chron. 27.24.

3. Mert rosz véget tölt vala fel; *Hadd tugyam számát a' népnek*; vétett ebben, Istenét kísértette, ki azt a' népet meg-számlálhatatlannak igézte vala lenni, Gen. 15.5. Jer. 33.22. annak ő számát akará tudni, a' melyet még Joáb is ellenzett. Ez végre a' Lévi és Benjámin nemzetét meg nem számlálá, 1 Chron. 21.6. az

honnan

honnan szedegetheted, ámbár valaki Istentől parancsoltatot dolgot cselekedgyék-is, de ha azt a véget nem teszi-fel, mellyért Istena' parancsolatot ki-adta, vétkezik, Matth.6.12.

Ellenvetés: Hogy hogy vétkezhett Dávid a' népnek meg számlálásában, holott az mondatik, hogy az Isten indította-fel őtet, v. 1. mit tehetett róla csak eszköz volt ő, hiszem az Isten akarattjának senki ellene nem állhat, Rom.9.19.

Fel: Ugy vagy a' népnek meg-számlálására való fel-indítás mind Istennek s' mind pedig a' Sátánnak tulajdonittatik, de meg-különböztetéssel: 1. Az Istennek v.1. mint leg-felső és mindeneket gondviselesével jó végre igazgató oknac, ki e' végre indította-fel Dávidot, hogy az ő cselekedete mind az Izrael népe vétkének s' mind pedig a' Dávid hivatkozásánk büntetésére való alkalmatosság lenne, mert így szól: Az Urnak haragja Izrael ellen fel-gerjedett vala. Gyakorta vagy az, hogy a' királyok és Fejedelmek cselekedeti alkalmatosság, a' szó fogadatlan népnek büntetésére, Prov. 21.1. 2. A' Sátánnak tulajdonittatik 1 Chron. 2.1. mint eszköznec, ki az alkalmatosságra vigyázzván, a' mire hajlandóságát láttya valakinek, arra igazgattyá, hogy a' bűn által embert magájévé tehesse, és az Isten haragjába ejthesse. 3. Nem képtelenség ez, hogy azon egy munkában az Isten, ember, és a' Sátán munkálkodgyanak, mint a' Christus halálában, és a' Jobnak meg-nyomorításában, de végekre nézve különböznek, nem egyre irányoznak.

A' MASODIK RESZRÓL,

Mi követte Dávid cselekedetét? Text. Így szól, Es meg-sebheté. &c. Az hol két kérdéseket lássunk-meg:

1. Mitsoda a' szívnek meg-sebhetése?
2. Csak az Isten felő embernek szívében szerezé sérelmet és törődést a' bűn? Erről odcb aláb szollok.

Az első: A' szívnek meg-sebhetése semmi nem egyéb, hanem a' vádoló lelki esmértnék oly munkája az Isten-felő emberben, mellyen a' szív a' bűnön törődik, kesereg, nem úgy a' büntetésért, mint az Isten méltóságának meg-sértésért, mint Psal. 51. 6. Esd. 9. 6. Ez a' szívnek meg-sebhetése, szomorúsága két féle: Istenes és Világi, 2 Cor. 7. 11.

Az Istenes bánat három utakon léssen :

1. Akkor mikor valaki az ő saját bűnein siránkozhatik szíveffen, az ily ember nagy munkáját vette a' szent Léleknek, Rom. 7. 22.

2. Mikor másokon-is, mint Dávid, Psal. 119. 158. 136. Luth, 2 Pet. 2. 8. Jer. 13. 17. c. 9. 1. & sequentibus, Esd. 9. 3. Christus, Marc. 3. 5. Luc. 19. 41. Paulus, Rom. 9. 2. 2 Cor. 2. 4. 2. a' kikben ilyen bánat, szíve törődés vagyon, boldogoknak, Matt. 5. 4. Psal. 51. 17. áldozatnak mondatik. Ezek Thau bőttövel jegyeztettek-meg, Ezec. 9. 4. ezekre tekint zz Ur, Esa. 66. 2. és lakik, Esa. 57. 15. Ezek Isten eleibe eresztetnek, nem úgy mint az Persiai királyok eleibe a' siránkozók és gyás ruhába öltöztek nem bocsáttattak, Esther 4. v. 2.

3. Midőn magunk és vallásunkon levőknek nyomoru-

moruságin szomorkodunc, Neh. 2. 3. Psal. 137. 1. Jer. 14. 17. Joh. 16. 20. Ennek el-mulatasáért feddi Urunk, Amos, 6. 6. Abdia, v. 10, 11, 12. hanem örültök.

II. E világi bánat-is két féle: Az 1. Tettes, Mtat. 6. 16. Esai. 58. 1. 5. mellyet halottakon-is cselekefznek, kik ugyan fiokat fogadnak, mellyet elsőben az Egyptusbeliek a' Chaldeusoktól vőtenek, Jer. 9. 10. 2Chron. 35. 24. Herod Diod. Görögöktől a' Romaiak, mely még az Isten népe közzé-is bécsuszott volt. 2. valóságos bánat, mely ugyan meg-emészti, kétségben ejti az istentelent, 2 Cor. 7. 10. világi mert nem a' bűnön, hanem a' reájok következő büntetésen szomorkodnak, mint Pharaoh, Acáb. 2. mert világi joktolvalo meg-fosztatásért, Gen. 30. 1. Esau az áldásért, &c.

T A N U S A G.

A' bűn első tekintettel, míg ember meg nem cselekefzi, igen jonak, gyönyörűségesnek, kicsinynek mutattya magát lenni, de minekutánna véghez mégyen, a' szívet rettegővé dobogová telzi, meg-késérti, győtri, nyughatatlanokdattya. Text. Dávidnak jonak tetézék a' népnek meg-számláltatása, hogy abból hire neve, népének számos volta, ki-hireledgyék, de minek utána meg-számlálta volna, gondolkozék mit cselekedett, mitsoda oktol viseltetett, fel-találván győtrődik az ő szíve, meg-sebheré őtet.

Az irás tanui bizonyittyák:

I. Az O Testamentombeliek, Prov. 20. 17. a' hol hasonlatosságot véli a' meg-éhezett emberről, kinek sakarmely eledel-is jó elsőben. Lásd ehez hasonlót

Prov. 9. 15, 16. Deut. 32. 32. a' hol a' bünt az *Aspis kigyónak mérgéhez hasonlittya*. a' mérget megédesítik ug' adgyák-bé, de minekutánna a' gyomorba kál, onnét a' belső ré-
 sekre béhat, a' belső részeket igen meg-háborittya, vég-
 re meg-öli, ezt cselekezi a' bűn-is, Prov. 14. 13. Amos 8.
 10. 1 Sam. 25. 31. A' hol Abigail midőn a' Dávid harag-
 ját csendesíteni, és fel-tett szándékáról el-vonni akar-
 ná, a' bűnt hasonlittya az *utón járó sarujába esett kö-
 vetskéhez*, mely a' lábat sebesíti és sérti mind addig,
 míg ki nem vétettetik, ilyen munkáját a' bűnnek lát-
 tyuk Dávidban, Psal. 32. 3, 4, 5. *mikor veszteglet*, &c. Az
 Új Testamentomnak tanúi; Luc. 6. 24, 25. Rom. 2. 8, 9.
 c. 6. 21. *mi hasznát vettétek*, Jacob. 4. 1, 8.

II. A' Peldák erősítik: *Eva* előtt jonak látczék a'
 meg-tiltott fának gyümölcsének meg étele, Gen. 3. 6.
Mikoron látná, &c. de minek utánna szakasztván ötte-
 nek volna abbul, nagy szívbeli gyötrelmet, félelmet,
 rettegést, nyughatatlanságot szerze, az Isten szavának
 zengésétől el-rémülnek, bujkálnak, meztelensége-
 ket füge fa levéllel fedezgetik, Isten nem vádollya, de
 lelkek-ésméreti reájok támadott, v. 10. Az után Isten
 előtt mentegetni akarván magokat, *Adam Evára, Eva*
a' kégyora vele, de eg'gyik-is büntetés nélkül nem ma-
 rada, v. 12, 13, 14. 2. *Dávid* mikor az *Uriás feleségét* fe-
 redni látná, a' kívánság meg-indul benne, jonak győ-
 nyörűségeseinek itéli lenni, ha ő *Betsabéval* közösül-
 hetne, mellyet végbe vivén, az aszszony meg-terhe-
 sedik, mellyet Dávidnak meg izen, ezt értvén Dávid
nyughatatlankodik, hogy ki ne nyilatkozzék vétke, Uri-
 ást a' hadból haza hivattya, meg-részegíti, házához kül-
 di,

di, amaz mint isten-félő ember, a' hadnak idején, a' szabados dologtól-is meg-tartoztattya magát, Dávidot is kárhoztattya cselekedetével, 2 Sam. 11. 11, 12, 13. &c. végtére Joábnak levelet küld tőle, hogy a' hartznak sullyára állassa, mellőle fuffanak-el, hogy ott meg-ölettelesék, ezt-is véghez vitettetvén, noha Joáb meg-izeni, hogy el-esett az Urias, ezen meg-nem indul, 1 Sam. 11. v. 24. 25, hanem Joábot biztattya, maga-is örvend, hogy Bersabét feleségül vehette, magát úgy viseli mint-ha semmi gonofzságot nem cselekedett volna; majd egész esztendeig csendességben vala, nem szomorkodik bűnén, mind addig, mig Isten Náthán Prophetát hozzája nem küldé, magára törvént nem tétete, reá nem szabá, mondván: *Te vagy az az ember a' halálnak fia, a' büntetéseket, mi követné őtet, elő számlálá, akkor kezde meg-keseredni, nyögni, kiáltani, mondván: Vétkeztem az Ur ellen, 2 Sam. 12. 1, 2. & seq. kegyelmet kérni, nagy sirással, mint a' Psal. 6. 1, 2, 6. c. 51. 1. & seq. Az Izrael fiainak jonak tetczék a' Királynak választása, és a' Samuel igazgatásának megvetése, unraták Samuelt, hogy királyt adgyon nékik, ki az Isten szavát értvén, engede kívánságoknak. Ez mit szerzenékiet? félelmet. Midőn eszekbe vevék hogy az nem tetczett az Urnak, hallának rettenetes menydörgéseket, meg-ijedének, kiáltának Samuelhez, hogy érettek könyörgene, mert ezzel öregbítették vétkeket, hogy magoknak királyt kértek, 1 Sam. 12. 28. & seq.*

Az Okok erősitik a' tudományt:

- I. Vétetik; *Ab ipso homine corrupto*: Mert az el-esete emberben.

emberben, a' tilalmas dolgokhoz való kívánság erős, mely miatt némellyek halálra betegűnek, el-szaradnak mint *Amnon*, 1 Sam. 12. 1, 2. *Acáb*, 1 Reg. 21. 4. ez kívánság annyéra meg-gyózi elméjét, annyéra megvakittyá, hogy a' bűnt ószinte, a' mint a' maga természetiben vagyon, ne láthassa s' meg se ítélhesse minémű, hasonló itt az ember a' részeghez, kiről Prov. 23. 35. vagy a' haragra fel-gerjethet, ki akarmit cselekedgyék mikor fel-buzdul, akkor vétkefnek nem ítéli lenni, de ha haragja el-mulik, tehát maga meg-ítéli magát, karhoztattyá, így az ember is mikor meg-elsméri magát, ószinte meg-nézi cselekedetét bűrin, akkor busul-meg, háborog, gondolkozik mi követheti bűnéért. Pelda erre *Cainnak* az *Abel* halálára való kívánsága és szándéka, mely oly erős volt benne, hogy az ő orczája el-változott, noha Istentől meginteték, Gen. 4. 6. de még is meg-né bűnt, mert a' bűnnek természetit nem láthatta, hanem a' cselekedet után kezdé osztán vizsgálni, mikor Isten megszolitván ezt mondá: A' te *Atyádfiának vére kiált*, mint lón dolga, kezdé rettegni, mindenektől, s' minden helyeken felni, mint Gen. 4. 14.

II. *A Diabolo corruptore*: Mert az Órdög a' bűnt mig meg nem cselekeszszük, soha az ő színében nem mutatattyá, sem nem nagyittyá, hanem bé-fedezi, takargattyá a' jonak, a' gyönyörűségnek, és a' haszonnak színe alatt, mint bűntén a' halás a' horgot eledellel bé-fedezi hogy a' hal ne láthassa, és így a' hal az eledelhez kapván a' horogra akad. Midőn *Evát* el akará ejteni, elsőbenn-is kérdé tőn mintha nem tudná a' dolgot, Gen. 3. 1, 2. Mondotta é Isten, hogy a' kertnek fáinak semmi gyű-

míg gyümölcsét en ne egyetek? hogy beízedben cressz ked-
heslek vele; az után az alszóny feleletit mellyet tön
v. 2, 3. kétségsévé tévé v. 4. és az Istent-is vádoló irigy-
seggel v. 5. hogy még jobbakká teremthette volna,
de az ő boldogságát irigylette, mellyet halván az alsz-
szóny, hitelt ada néki, és évék a' tiltott fának gyümölcsé-
ben v. 6. mellyért az élet után az Istén így csufollya az
embert, hogy forszával meg nem elégedett, Gen. 3. 22.
Imé az ember olyanná lett &c. Midőn Christus Urukat
a' pusztába kísérteté, egy nagy magos hegyre vivé fel,
onnet mutatatta meg e' világnak szépségét mondván: Ha
tédre esvén imádná, tehát mivel mind azok övéi né-
kie adná, Matth. 4. 8, 9. de ha vétekre viheti, a' bünt
az ő tulajdon színeben mutatya öregbíti, elméjét embernek
meg-háborította, csak az Istén bünteti ő igazságát forgat-
tya, és végtére a' bűnőst kétségbe ejti.

III. *A natura peccati;* Mert a' bűn, a' meg-vesztett ter-
mészetnek hízelkedvén, kedveltet magát; melyre ké-
pest hasonlíthatni, 1. a' faskákhoz, kikről Apoc. 9. 7, 8.
9. kik az ő farkokkal csipnek. 2. A' Syrenesekhez, kik
szép leányi ábrázatot vitelnek, csudálatos gyönyörű-
seges notákat énekelnek, szépségekkel és ekes ének-
lélekkel, annyira hozzájuk édesítik a' tengeren járo
goromba hajósokat, hogy ugyā tellyességgel el-aluttyák
a' hajóban, azonban orrokkal meg-furják a' hajot, és
a' hajósokat veszedelembe ejtik, de a' kik okossak a'
tengeren járok között, fülöket bé-dugják, hogy a-
zoknak énekléseket ne halhassák; így a' bűn-is a' go-
romba embereket, annyira hozzája édesíti, hogy a-
zoknak cselekedetire adván magokat tellyességgel el-
alusz-

Idvétségét bizonynyal várható embernek
 alusznak, mint *Sámsom a' Dalila* ölében, veszedelemben
 etnek, ellenlégektől el-fogattatnak, Isten előtt ked-
 vetlenségben jutnak, mellyet midőn eszokban vehet-
 nek, keferegnek és busulnak, *Psal. 13. 1, 2. Rom. 7. 24.*
 mert a' jó léleknek nincs nagyob keferűsege, mint mi-
 kor úgy képzik hogy Istentől el-hagyatott, mivel
 minden ő boldoglága az Istennel való *Communiobol*
 származik, *Psal. 23. 4. 6. 27. 1, 2. 6. 46. 1, 2, 8.*

F E D D Ő H A S Z O N.

Há a' bűn meg-keferit, tehát feddendők a' kik a'
 bűnnek cselekedése előtt annak keferű gyümölcséről
 nem gondolkodnak, hanem mihelt valami kedvek
 szerint való bűnnek nemével meg-kéfertetnek, s' al-
 kalmatosságok vagyon reá, ottan mindgyárt enged-
 nek. Gondold-meg bolondhoz illik az, ha valamit ja-
 valnak, ottan a' dolognak meg-vizsgálása nélkül hozzá
 fog; ellenben az eszes emberhez ez illik, hogy a' dol-
 got elsőben jól meg-rostálja, arról elmélkedgyék,
 hogy magát veszedelemben ne ejtse. *Judás* az ő meste-
 rének árultatásából mi következék? először jól végére
 nem méne, hanem a' harmincz ezűst pinzeknek sze-
 retetítől meg-vakittatván; Urát el-árulá, magát rette-
 netes veszedelemben ejté, látván hogy *Jésus* halálra ítél-
 tetnék, vévé a' harmincz ezűst pénzeket, viszfza vivé,
 magát az után fel-akasztá; *Matth. 27. 1, 2.* Haa' bűnnek
Consequentiajat először meg-néznéd, soha oly bátran
 minden tartozás nélkül nem mennél reája, mert a'
 bűnt minden közben-verés nélkül követik ezek: 1. A'
 testi és lelki átkoknak reád szállása, *Deut. 28. 15.* seq:
 ezen

ezzen az értetlenségben panaszkodik, Deut. 32. 29. *ő vajha! &c.* a' Babylont ezért feddi, Esai. 47. 7, 8, 9. 2. Mindgyárt az *elmének vaksága*, úgy hogy még a' maga hasznára való jot-is ne elmérhesse-meg, mellyen maga-is sir Urunk, Luc. 19. 41, 42. *seq.* Sohajtva kívánna Pál, 81. 12. Esai. 48. 18. 3. A' lelkiezméretnek háborgása és rettegése, mint Cainban, Judásban láthatni, kik inkább válatztották a' halált az életnél, annyéra kinzotta őket. 4. A' Izivnek meg-keményedése, mely sem a' fenyitekre, sem intésre meg-nem hajol, míg veszedelemben nem esik, mint Pharaho, nincsen-is egy nagyobb büntetése Istennek ennél, mert az ilyen az idevességtől ki-rekeszterik, ha ezekről jozanon gondolkodnál, késég-nélkül el-kerülnéd a' bűnt.

O K T A T O H A S Z O N.

Ha a' bűn meg-keseríti a' szívet, s' annak gyötrelmét el akarjuk kerülni, cselekedgyűk ezeket: 1. A' bűnnek cselekedeti előtt légyünk elzessék, vigyázzunk izorgalmatosán szíveinkre, Prov. 4. 23. a' Sátánnak praktikáiról, mellyekkel a' bűnnek hálojába akar keríteni, ojjuk magunkat, mellyek ezek: 1. A' bűnben lévő hasznot mutogatgya, tisztességet, méltóságot ígér, a' mellyre juthatunk, mint *Evának*, Gen. 3. 15. Christus Urunknak, Matth. 4. 8, 9. de itt gondolkozál, ha szíven igazat monodánd-is az ördög, még se hajoly akarattyára, mert azt-is meg-csalasodra cselekeszi, mint Aét. 16. 13, 18. 2. A' tisztességet &c. csak ideig való tettetés, színes jók, mert el-mulik e' világ minden ő tettetes gyönyörűségével együtt, 1 Cor. 7. 31. ha ezeken

ezenek kapdosz nincs az Isten szereteti benned, 1 Joh. 2. 16. oltán ha az egész világot, és abban lévő minden boldogságot, becsülletet, tiédde tennéd-is, mit használna ha szegény lelkedet el-vesztet, Matth. 16. 26. mert e' világnak minden javainál drágább egy lélek, azok mind el-vesznek, de örökké meg-marad a' lélek.

II. El-hiteti; ha *vétkeznek-is*, de mindazonáltal el-kerü lhetik az *örökkévaló kínokat*; ugyan idvezülhetnek. Nám a' régi szentek, *Dávid, salamon. &c.* vétkeztek, de ugyan el-nem kárhoztak, ha ezekből bizodalmat veszsz a' bűnre, meg-bátorodol, s' azt mondod, ha én-is ilyen s' amollyan vétkeket cselekezzem-is, idvezülök. Jegyezd-meg mit mond az Isten, Deut. 32. 19. *Meg-nem kegyelmezek az olyan fiúknak.* 2. A' régieknek esetek meg-irattattak, de nem azért hogy őket a' vétkekben kövessük, hanem hogy azokat a' vétkeket el-kerülnők, a' mellyekert Isten őket keményen meg-büntette. 3. Nem csak bűnőket iratra-meg, hanem büntetések-is. *Dávidot* számkivetésben üzeté, feleségeit meg-ízeplőtteté; *Salamont* az országot el-szakasztá, a' mi intésünkre irattattak-meg, 1 Cor. 6. 11. Hogy a' másokon esett Istennek oltorai nekünk tanító mestereink légyenek, Luc. 17. 32. 2. hogy ezen tanulván, vigyázobbak legyünk, felelemmel és rettegéssel munkálkodgyuk idveségünket, Phil. 2. 12. *Christus* Urunk erre inti tanítványit *Vigilate &c. Orate*, Matth. 26. 41. ha az Istennek szenteit meg-kerülvén el-ejtette, mennyivel inkább el-ejt minket ha *testi bátorságra vetemedünk.* 1 Pet. 5. 7. mert mint a' *Sivó orosz-*

de oroszlán, sokszor meg-kerül, mint egy várat, a' hol leg erőtlenebbnek, vagy valamely vétekre hajlandobnak esmérlelni, abban ejt-meg.

III. Hogy ha meg-cselekeszik-is ez avagy *ama' bűnt*, de még idővel el-hagyhatták, ha akarják; így csal-meg sok ifiakat: Azt kérдем, ha valakinek szolgálul avagy jobbágyul adod magadat, a' mikor akarod annak szolgálattya s' birodalma alol ki-menekedhetelé? Így tud-meg, ha bűnt cselekezel, mindigárt az ördög szolgálává térszed magadat, Rom. 6.16. Joh. 8. 34. 2. Pet. 2. 19. az ő akarattýára fogva tart, 1 Tim. 2. 25. elég gondot ád ha ki akarnál-is birodalmából menni, olyan mint Pharaoh, ki Egyiptomból ki-menő népet a' szolgálatra ismét viszsza akará vinni; vagy mint Lábán, ki Jákobot kergeté, és ugyan gonoszul bánik vala véle, ha Isten étczaka meg-nem inti vala. E' gonosz lélek-is *sokkal serényebben* jár utánnad, hogy ismét meg-foghasson, és kétszerte nagyobb őrizet alá vét ha meg-foghat. 2. Gondold-meg, hogy a' bűn a' lelki életre való erőt el-fogyattya benned, meg-erőtlenit, mint *Sámsonnak haját* el-beretválák, ereje el-fogya, ellenségin győzedelmet nem vehete, azok még szemeit-is ki-tolyák. Így cselekeszik a' bűn által az ördög, minden jora alkalmatlanná téfszen; Jer. 13. 23. Matth. 18. Ha Isten rend kívül az ő Lelke által a' bűnből ki nem vonszon, soha magadtól meg-nem térherz, a' jot meg-sem gondolhatod, 1 Cor. 3. 4. el sem kezdheted, Phil. 2. 13. bűneiden meg nem keferedhetel, Zach. 12. 10. Sirt Péter *keservefen bűnein*, mert Urunk előben reá tekintett, ki ment

ki-ment a' gonosz társaságból, mert a' kakas szo által cselekedetire emlékeztetett, melyről Matth. 26. 57.

Nincs hát hatalmadban a' te meg-térése, Isten adgya azt a' kinek akarja, s' a' mikor, A. t. 5. 31. 1 Tim. 2. 25.

Innen a' Szentek-is Istentől kérik, Jer. 31. 18. Pál.

51. 12. te-is ő felségétől kérjed s' meg-adgya.

A M E N.

A' szívnek bűnön való meg-kefe- redésének idejéről.

Textus: 2 Sam. c. 24. v. 10.

*Minekutánna ezt cselekedte volna meg-sebheték
az ő szíve.*

Nnek-előtte két kérdésekről szoltam:

1. Mit cselekedett Dávid? Felel: Az ő birodalmában lévő népet meg-számláltatta. 2. Mi követte cselekedetét? Felel:

Meg-sebheték a' Dávid szíve.

Mostan a' Harmadik Kérdésről, és a' Tanúságból el-maradt Hatznokról szollyunk.

Lássuk az időt mikor keleredett-meg Dávidnak szíve? Text. *Minek utánna ezt cselekedte volna.*

A' cselekedet után a' lelki-ésméret három időben szomorította-meg a' szívet a' bűnért: 1 Mindgyárt a' cselekedet után, 1 Sam. 24. 6. Marc. 6. 26. 2 Egy kevesé a' cselekedet után, Matth. 27. 3. A. t. 2. 37. mint Dávidban láttuk, kilencz holnapig és husz napokig gőcsesen alutt benne a' bűn, míg a' Joáb a' népet számlálta, nem érzette addig szívének fájdalmát, térelmét,

hanem

hanem minekuránna Joáb a' meg-számlált népnek számát bé-atta volna, akkor nagy febesék szivén, el-keferedék, melynek nem zöje volt az Istennek rettene-tes büntetése és haragja felől valogondolkodás. 3. Sok i-ndóknak haladási után, mint a' Joseph bátyjait husz esz-tendőkel-telven, Gen. 42. 21, 22. Plurarch. de ierâ vindicta, Bessufrolirja, hogy minekuránna meg-ölte volna édes Attyát, egykor másokkal vendégségben mulatván, hirtelen fel-ugrik az asztaltól, és a' fecskék-nek fészkeket kezdé le-hánni, melyet midőn kér-denék tőle miért cselekedné, azt feleli, hogy azok miatt nem nyughatik, mert azok-is azt kiáltják, hogy ő gyilkosa az ő attyának: erre a' lelki-esméret emléke-zetete, úgy kintá, hogy vétkét ki-mondatta, melyből veszedelmelön. Nero a' természetnek monstruma, az ő édes annyát meg-ölvén, soha az után csendesége nem leheté, hanem féle, rettege, Cain modgyára, Gen. 4. látása rémité, még csak a' szonak zengésétől, az e-öcknek ugatásától, a' kakas szollásától, a' fa levél zör-Hülésétől-is fél vala, még szólni sem mér vala, sem azt el-nem szenvedheti hogy mások véle beszélgetné-nek. Xiphil in Nerone. Ihon ez a' lelki-esméretnek munkája, melyben Dávidnak-is volt réle, és meg-feb-nette őtet, &c.

Kérdés: Csak az Istenfélő embernek szivében sze-rezé sérelmet és törődést a' bűn?

F. A' meg-cselekedett bűn mind az Istenfélő és hi-etlenek szivében fájdalmat, törődést szerez, de külö-m-öző okoktól származik, az Istenfélőknek szivekben Isten önti a' keferúséget, őket szomoritván előbbeni

vétkekért, mellyel haragra ingerlették, mint Jerusálem meg-vallá, Thren. 1. 12, 13. Helinek-is így szól, 1 Sam. 2. 33. Immár csak azoknak szivek sebefedik-meg az ő bűnökön valo bánatnak miatta, a' kiknek Isten az ő sziveket kegyelmével meg-illeti, meg-lágyítja. Joáb hathato beszédekkel inté Dávidot, hogy a' népet ne számláltatná-meg, mert vétek volna, de semmiképpen szive meg-nem lágyula, *mig Isten meg-nem illette*, cselekedetét véteknek nem esmérte, azt meg-esmérvén ottan mindgyárt szívbéli bánat foglalá-el. Text. *Es meg-sebheté: &c.* Innét vagyon hogy némelleyeknek szivek meg-nem törődik, keseredik, hanem inkább meg-keményedik a' sok intések-re-is, mert az Isten azoknak sziveket még meg-nem illette az ő kegyelmével, mint hogy szabados Ur, a' *kín akar könyörülni, könyörül*, Rom. 9. 18. Némelleyeknek engedetlenségét szívének, keménységgel bunteti-meg, mint Pharaónak. Némelleyeket szívnek rettegésével vér-meg, hogy még a' fa levélnek zördülése miatt-is féllyenek, Deut. 10. 28. 65.

2. A' hitetleneknek szivekben-is szörnyű dobogo, éretteggő szívet, lelki-esméretnek nyughatatlanfágatás szerzi a' bűn, Esa. 57. 20. mind addig mig őket kétség-be nem ejti, mint Caint, Judást, Boldisárt, Dan. v. 5. ez a' Sátántól származik, ki ennek végbe vitelére Istentől hívészen hatalmat, ő tőle bocsáttatik-el, mint Saul példad, 1 Sam. 16. 14. & sequent.

I. T A N U S A G.

A' meg-cselekedett bűn idővel még, a' szívet rette-
gővé

Övé téfzi s' meg-keferiti. Textus. *Minék utánna eze cselekedte, &c.* Lásd ennek bizonságit a' fellyeb lévő Tanuság alatt Lássuk most az Oktato, Czirkáló, Intő szafznokat.

OKTATO HASZON.

Ha a' bűn meg-keferiti a' szívet, s' annak gyötrel-
 mót el akarjuk kerülni, tehát tegyünk szert az jó lelki
 mérethez, azt szorossan tartsuk-meg, 1 Tim. 1. 19.
 Enki kedvéért meg ne sértsük. Miért? mert ez ben-
 nünk lévén nagy dolgokat cselekeszik, 1. *Kötelez*
az Istennek ki-jelentet akarattyának cselekedésére,
ahoz való engedelmeségre, még pedig ogy szorossan,
mellyet emberi parancsolat fel nem bonthat, Aét. 4.
9, 20. mint a' három Iffiakban láthatni, Dan. 3. 17,
8. Danielben, Dan. 6. 7, 8, 9. Lásd. v. 10. Danielt,
mit cselekedett. 2. Kényszerit, izgat, tiszúnknek vég-
ben vitelére, a' mit Isten meg-jelentett hogy előtte
medves, Aét. 20. 22, 23. 1 Chron. 19. 20. Jer. 20. 9.
Amos. 3. 8. Aét. 17. 46. 3. Nézeti a' cselekedet előtt a'
dolgot minémű, mint Jösepphel, ki így szolla a' Po-
stfárnénak, hogy hogy cselekedném? Itt ketűt cselekezik:
1. Azon szorgalmatoskodik hogy mindenekben I-
stennek és embereknek tessék dolga, Aét. 24. 16. 2. Fél
vétkéztől, a' miben csak kicsiny vétet lát-is, attol
magát el-vonsza, ha gyarlóságból vétkezik-is, előt-
ted forgattya, Psal. 51. 5. Istenedet s' felebarátodat mi-
ben fertetted-meg, s' lelked esmérítit. E' munkáját
1. lelki esméret négy utakan cselekefzi: 1. Vagy az
Istennek bűnért való fenyegetése előtt int. In Textu. 2.

Vagy a' fenyegetés után, de az Isten ítéletének, büntetésének ki-szolgáltatása előtt, Mal. 2. 2. a' Ninivébéliekkel, Jon. 3. A' Sidokkal, 2 Chron. 12. 12. erre inti Sophon. 2. 3. 3. Vagy Isten ostromnak rajtok lételekkor, Hag. 1. 5. & seq. Dan. 9. 13. De mennél hamarébb cizkállya-meg a' dolgot, annál kedvessebb Isten előtt. 4. Meg-dobbantya fájósá téfzi a' szívet, kereszteri az orvosságot, mint Dávid e' leczkében, és a' tékozlo fiuval, *Atyám vérkeztem, &c. Ezen fáj szívem.*

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Nofza szálljunk magunkba, ha szíveink bűneinken igazán meg-keferedteneké, mert ha a' bűnnek cselekedetiért fájdalmat nem érzünk szívében, roszszul vagyunk dolgunk, a' lelki-esméret meg-holt bennünk, lelki gutta-utésben feksznünk.

Lassuk a' jegyeket: 1. A' Textusban a' bűnön meg-keferedett embernek két jegyei találvánt: 1. A' nevezet szerint esmért vétket, arról vallást téfzen, károhoztatya magát, mint Dávid: *Vérkeztem ebben a' mit cselekedtem.* 2. Az Istennek irgalmaságát szomjuhozza, és az ő bűneinek terhe alól akar fel-oldoztatni: *Móstan Uram vedd-el kérlek &c.*

2. jegye: Az, bánatos szomorú ortzávaljár, minden öröme keferülésre változik, mellyét veri, Neh. 2. 2, 3. Thren. 3. 48, 49. Job. 30. 29. fohászodik, Job. 3. 22. szíve benne meg-lágyult, Thren. 1. 20. mint Josiáfbán, 1 Reg. 22. Ezt kívánnya Isten Jac. 4. 8. ez ilyennek szíve meg-lárgul, étele, itala izetlen, avagy ugyan nem-is éfzik, mint Dávid, 2 Sam. 12. a' ki így cselekezik

kefzik, abban istenes bánat vagy on, melynek hét-
gyümölcsseit jelenti az Apostol, 2 Cor. 7. 11. 1. A'
vértes életnek meg-jobbitása felől valo szorgalmatos-
kodás. 2. Mások vérkeiről valo mentség. 3. Maga el-
len valo bosszszonkodás. 4. Fiui félelem, mellyel meg-
hozza magát az Istennek meg-sértésétől. 5. A' kíván-
ság mellyel igyekezik azon, hogy Istene előtt kedves le-
hessen. 6. Az Isten dicsőségéhez valo buzgoság. 7. Az
ró romlandosága ellen valo bosszszuállás, 1 Cor 11. 31.

3. Jegye; a' maga méltatlanságának esmérése az Isten
kegyelmere, Luc. 15. 17. *Non sum dignus.*

4. Jegye; Maga meg-szégyenlese, valamikor Isten-
nek előtte bűneinek bocsánattyaért escedzik, mint a'
Publicanus, Luc. 18. Eld 9. 6.

5. A' feddése életének meg-jobbitása, mint Dávid
a' Náthán feddésére meg-hunnyáztokodék, 2 Sam. 12.
Ha ezeket a' jegyeket fel-találod magadban, vagy e-
zek közzül valamelyiket, hidd-el, hogy szived meg-
keferedett bűneiden, jo uton jársz.

I N T Ó H A S Z O N.

Ha szintén meg-keferítő ereje vagy on-is a' bűn-
nek, oly keferőséged, szomorúságod ne legyen, mely
tellyességgel meg-emélszen, Isten kegyelnében va-
lo reménlegedről meg-fel-szon, Plal. 4 2. 5. mert nem
csak meg-keferiti Isten a' szívet a' bűnért, hanem meg-
vigasztallja, bé-kötözi, 1 Sam. 2. 6. Hof. 6. 1. Adámost
Evát meg-keferite, minden nyomorúságokat, fajdal-
mokat reájok vetvén, a' Paradicsomból ki-űzé, de az
után meg-vigasztalta, Gen. 3. 15. Dávidot-is, Te vagy az

a' férfit, abstulit Dominus, 2 Sam. 12. 13. De itt mitsoda orvosságokkal éllyünk. a' szívnek szomorúsága és habarja ellen? 1. Soha szívünknek bánattyát el ne titkoljuk, hanem elsőben Istenünknek meg-jelentsük, mert úgy járunk mint Dávid, Pál. 32. 3. 4. mint a' rúz belől éget, és meg-emészt, Prov. 17. 22. főt halált hoz, mint a' Phineás feleségében, kétségbe esett, maga meg-ölelt, mint Achitophelben, Judasban, ilyen gyümölcséről az Apostol-is szol, 1 Cor. 7. 10.

2. Jelents-meg a' Tanítónak hogy az Isten igéjében tett ígéretekkel vizsgáltallyon, mint Náthán Dávidnak meg-keleredett szívét, nem halsz-meg, el-vette Isten a' te vétkeidet, 2 Sam. 12. 13. 1 Sam. 12. 20. Ennek az Isten követinek tisztí, először hogy meg-tanítsa a' pasienst, a' nyomorúságnak fő szerző okára, kitől származnak s' vagy büntetésül a' meg-cselekedett bűnért, Jer. 44. 18. meg-felel, 11, 22, 23.

Ezek a' büntetések két-félék: Avagy közönfészek, Avagy kiváltképpen valok: 1. Közönfészek, az emberi nemzettel, Gen. 3. 17. A' betegségek, Pál. 36 10, 11, 12. az halál, Rom. 5. 12. Heb. 9. 27.

2 Kiváltképpen-valok, mellyek esnek némely czégeres bűnben élőkön, Luc. 23. 41. Num. 25. 14. 1 Cor. 10. 11.

II. Correctiojokra, ezek Atyai ostromozások, Heb. 12. 7. 1 Cor. 11. 3. mellyek vezetnek naponként való fogatkozásoknak esméretire, Jer. 30. 11. hogy az előbbi vétkekre vizsgálja ne térjenek, Joh. 5. 14. ide való a' szívnek meg-sebhtése a' hivekben.

III. Probálásokra, minémű vala az, Job. 5. 1, 19.

Jac. 4.

Jac. 4. 11. Itt három próbáltatik-meg: 1. *Hitünk*, mely a' jó állapotban titokban vagyon, mint nappal a' csillagoknak fények nem lázrik, hanem éjtszaka: Igy a' hit-is a' nyavalyáknak idején mutatya-ki magát, mint Abrahámban, Gen. 22. a' Canahán nemzetségéből való aszfzonyi-állásban, Matth. 15. Erről Jac. 1. 2, 3. 1 Pet. 1. 6, 7. 2. *Békeséges túrésünk*; a' Jobnak békeséges túrését kitsoda tudhatta volna meg, ha Isten meg nem nyomorgatta volna? Senki; a' nyavalyák szenvedéséből midőn így szolla, Job. 1. 21. *Mezitelen*, &c. Dávidot, 2 Sam. 15. 25, 26. 3. *Álhatatosságunk*; a' ki meg nem kisértetett kedvetlen dolgokkal, kitsoda mondaná azt álhatatosnak, a' honnan a' Sátán az Isten beszédere, mellyel Jobot dicséré, így szól, cap. 1. v. 9, 10. *An gratia timet. Daniel és az bárom iffiak* álhatatosságát a' keresztnemurata-meg, sem az orolánok vermébe, sem a' tüzes kemenczébe való vettetés meg nem változtathatá. Dan. 3. 17, 18. c. 6. 7. 8, 10. mint a' Sidokat, Pál. 44. 18, 19. 2. Tisztí az Isten követének hogy hirdesse a' patientsnek az Isten kegyelmét, 2 Cor. 1. 3, 4, 6. 3. Hogy imátkozzék érte, Jac. 5. 14. mint Móses, Exod. 32. 10. Samuel, 1 Sam. 12. 23.

Második orvoság; A' bánatnak meg-ujjito és nevelő okait távoztasd-el. Azok: 1. A' *bűnöknek gyakorlása*, mellyek magok után keferúséget hadnak, mint Jáhel az Izrael háborgato Siferát meg-ölé, Jud. 4. 14, 19. így öld-meg a' bűnt, hogy benned ne maradjon, és meg ne elevenedgyék. 2. *Az ártalmas emberek*, valakik az előtt a' vétkekre vontanak, okot

104 *Idzességét bizonynyal várható embernek*
szolgáltattak, tőled el-rekeszszed, Prov. 5.8. az jegye
az Isten féltő embernek, Psal. 1.1, 2. c. 15. 4. c. 26. 4, 5. c.
101. 4, 7, 8.

Harmadik: Az Isten igéjét olvasd, halgassd,
mint Asaph, Psal. 73. 22. c. 119. 50, 76. 2 Cor. 3. 4.

Negyedik: Mennél hamarébb lehet békéllyel-meg
Istenneddel, mely ugy lehet-meg, ha azokat cseleke-
szed, mellyeket tanácsol Jeremiás, Thren. 3. 39. 40.
& seq.

Mitsodák inditsanak ezekre?

1. Ha meg-gondolod, hogy *ugyenyhiti és könnyeb-
biti*, orvosollya-meg Isten szivednek sérelmér, igéreti
szerint, Matth. 11. 28. Esai. 61. 1, 2, 3.

2. Hogy szivedet *meg-erőssiti*, Szent Lelkének ke-
gyelmével, hogy a' reád eresztett terhet békével szen-
vedd, Psal. 27. 14. Sőt ugyan kevés ideig valonak tes-
sek, mint Jákobnak Rachelért való szolgálattya,
Gen. 29. 10.

3. Hogy minden *keserűségedet örökre fordittya*, a'
jót és az örömet, *nagyob mértékben potollja-ki* a' rajtad
lévő gonoszról, Rom. 8. 28. Psal. 3 c. v. 12.

4. Hogy mikor a' meg-szabadításnak *orája s' ideje*
el-jő, minden *nyomorúságidból*, szivednek háboruiból
ki-szabadit, 1 Pet. 2. 9. és meg-vigasztal oly örömmel,
mellyet senki el nem vehet, s' meg nem háborithat, Joh.

16. 22. Ennek a' mi sziveinket meg-vigasztalo

Istennek adásék a' dicsőség.

A M E N.

Idea,

Idea, Ex 1 Sam. c. 25. v. 31.

S U M M A.

A' meg-haragutt Dávid haragja engeszteltetik.

Az honnét ezeket lássuk:

I. Az engesztelő személyt; Ki légyen az?

AZ Négy dolgokból esmérteik: 1. *A proprio nomine*, Abigail, v. 3. 2. *A forma venustate*, v. 3. (szép természetű vala, 3. *A prudentia*, meg-értvén szolgáljától urának darabos beszédét, melyet tőtr vala a' Dávid követinek, mindgyárt készül ajándékokkal Dávid eleibe, v. 18. elől-találván Dávidot, térdre esik előtte, audentiát kér, v. 23. beszédében kéri, hogy magáért bocsfzut ne álljon ártatlan vért ontván, v. 25, 26. &c. 4. *A' Relatione*, Nábál felesége, ki darabos beszédű ember volt, Caleb nemzetéből való, v. 3.

II. *Két engesztelt?* Fel: Dávidot, ki tisztességes szokkal szolgait Nábálhoz küldte vala, v. 7, 8. de ő illetlen választ tőn néki, vádolván Dávidot; 1. *Perfidia*val, v. 10. nevezvén őtet fugitivusnak. 2. *Injustitia*val, v. 11. a' mellyekért annyira fel-gerjede, hogy négy száz magával fel-fegyverkezvén, Nábálnak minden cseledinek ki-gyomlálására mégyen vala, meg-esküvén, hogy még az ebét-is elevenességben nem hagyja, v. 13, 22.

III. *Mitsoda ockal inditrya Dávidot fel-tett szándékának el-hagyására?* *Ab inutili*; Mert az ártatlan véro-

Idűségét bizonynyal várható embernek
ontás szivénck sérelmére lenne, a' hasonlatosságot vé-
szí az uton járó sarujába esett követéskeről, v. 31.
szintén ugy őtet nem hadná nyugodni.

I V. Mikor lenne ez sérelem benne? Idejéről így szoll,
v. 30. Mikor az Izraelen királyságra emelietnék.

T A N U S A G.

A' bűn maga után keferűséget és gyötrelmet hágy a'
szivben. Text. *Akkor tenéked én uramnak ne legyen ez s
bántására és szivének fájdalmára.* [Láld a' felső
Tanuságot abból bővitsed.]

A' Kétségbe ejtő és Isten kegyelméből
ki-rekesztő bánatrol.

Textus. Matth. c. 27. v 3, 4, 5.

*Akkor Judás, ki őtet el-árulta vala, látván hogy ha-
lálra kárhoztatták volna meg-báná dolgát, &c.*

Oha e' világnak Istentelen fiai, az Isten hi-
veit hirekben nevekben, egy ideig, meg-
mocskolhatták. életeket gyalázatos balálnak
nemével el-fogyathatták; de mindazonáltal
Istennek az ő hiveire oly szorgalmatos gondgya va-
gyon, hogy soha az ő ártatlanságok homályban nem ma-
rad, hanem uap-fényre hozatik, és még ellensége-
től-is dolgok igazittatik, Psal. 31. 5, 6. Dávidé, 1 Reg.
2. 44. mit cselekedett Sémci, 2 Sam. 16. 6, 7. &c. Saul,
1 Sam. 2. 18, 19. c. 28. 18, 19. Mephiboseté, 2 Sam. 16.
3, 4. Nap fényre jöve, 2 Sam. 19. 24, 25. A' Josephé,
a' három

a' három *iffiaké*, a' Danielé, Dan. 6. Keresztelő Jánosé, Matth. 11. 10, 11. *Pálé*, Act. 26. 23, 28. A' *Christusé* a' Pilátus felelőge által, ki az ő Urát inté, Matth. 27. 19. *Pilátus*, v 24. A' *százados*. 54. A' *Judásis*, v 4. *Vérkeztem el-árulván*, &c.

S U M M A.

A' melyben a' Judásnak az ő bűncin való busulása, az ő veszedelmes gyümölcsevel együtt jelentetik.

K E T R E S Z E I V A D N A K.

A' Judás szívének meg-háborodása, mellyet nyelvel jelent-ki. v 3, 4.

A' Papok és a' Sido Véneknek a' Judás beszédére való feleletek, *Mit gondolunk mi véle?*

Mostan Izollyunk az első részről. A' hol ilyen czikkelyeket lássunk: 1. A' *bánatnak idejét*. *Akkor*. 2. A' *bánkodo személt*, Judás. 3. *Cselekedtetit*, *Megbáná dolgát*. 4. *Bánatinak Ki-menetetit*, v 5. *Fél fél méne és fel-akasztá magát*, &c.

Lássuk rendessen.

Ideje a' bánatnak, ez igében vagyon, *akkor*, néz az első és a' második versekre. Az Evangelisták, a' Sido tanácsnak háromszori gyűlésekről emlekeznek, melyben a' Christust mint egy gonosz tévőt halálra sentenciázták; az elsőről, Job. 11. 52. Másodikrol, Matth. 26. 1, 2, 3. A' harmadikrol, Matth. 27. 2. a' melyben ugyan meg-kötözve vivék, és adák Pilátus külső Tisztarto kezébe, hogy *meg-ölettetnék*, ezt látván, hogy halálra kárhoztatott volna, akkor szíve megdobbant

108 *Idveségét bizonynyal várható embernek*
dobbant s' meg-keferedék.

II. A' *bánkodo személt* e'képpen írja-le az Evan-
gelista: 1. Az ő saját nevérol. 2. Az ő cselekedetiről
vett nevérol, v. 3. *Judas a' ki őtet el-árulta.*

Az Evangelisták a' *bánkodo személt* négy-képpen
esmértetik: 1. Az ő *tisztiról*, Apostolnak, Tanít-
ványnak nevezik, Matt. 10. 10. A' mely Apostoli tisztí
vértékét nehezíti, mert Christus Urunk ezzel nem csak
meg esmértette valamagát, hanem ugyan az ő társasá-
gában cselédi közzé számlálta vala, csuda tetteinek
hatalmával fel-is ékesítette vala, még-is ihen mely
háládatlan lőn az ő Urához, ez ellen panaszkodott
Dávid által, Psal. 41. 10. c. 55. 13, 14, 15.

2. Az ő *saját nevérol Judásnak*, mely jött ez ígéről,
Judah, mely in Hiph, *Hodah, Celebrare*, Isten dicsirőt
jelentett volna *neve*, deannak meg-nem felelt.

3. *Vezeték nevérol Iscariotesnek*, mely nevet vagy
az ő hazájáról vött, mely annyit tézen, mint *Kari-*
ot városbéli férfi, mely Kariot váróssa volt a' Juda vá-
rosának egyike, Jos. 25. 25. vagy a' Sechariutól,
mely erfént tézen, mivel ő hordozza vala azt, Joh.
13. 6. Ezzel a' *vezeték* nével különböztetik-meg a'
másik Judástól, kinek levele az írárok közzé számlál-
tatik, ki Thaddeusnak és Lebbeusnak hivattatott,
Matth. 10. 3. Joh. 14. 22.

4. *Cselekedetiről neki adatott nevérol, árulónak.* Text.
Judas a' ki őtet el-árulta, kézben attá, magát offeral-
ta, Matth. 26. 14, 15.

III. Judas mit cselekedett? 1. *Meg-bánta dolgát* a'
Metameleteis, nem *metaméteis*. A' bánat két féle: Iste-

nes és a'

nes és e' világi, 2 Cor. 7. 10. mellyet a' Görögök-is meg-külömböztetésnek okáért, kétképpen neveznek. Az első *Metameleja*, mely tulajdonképpen *Paniteria*, a' meg-cselekedett bűnön való gyóttódést, és bánatot télsen, mellyet az életnek meg-jobbulása nem követ, hanem halált szerez, ilyenről vagyon emlékezet Matth. 11. 25. Ez világi bánatnak neveztetik, mert e' világ-fiai néha sirnak, mint Esau, Heb. 12. 17. Saul, 1 Sam. 24. 17. magokat az Isten ostromai alatt meg-alázzák, 1 Reg. 21. 27. kárhoztatják magokat, Exod. 9. 27. de nem a' bűnt siratják, melyben volna az Istennek meg-bántása, és sértése, hanem a' réájok következő és szállando gyalázatot és büntetést, nem-is gyűlölik a' bűnt oly valósággal, hogy azt el-kerülnék, hanem mihelyt a' büntetés el-fordittatik, meg-enyhíttetik, ismét előbbeni vétkekre visszafordulnak, mint *Pharaho*, Exod. 9. 27, 34. Nem-is tolyamodnak az Isten irgalmasságához a' kegyelemért, mint Saul, ki szomorkodék azon, hogy az Isten sem az Urimban, sem a' Thumimban, sem a' Propheták által nem felelt neki, de nem keresé Istenét, hanem kétségbe esék, 1 Sam. 31. 4.

Judás-is bánkodik vétken, de nem kér Istentől kegyelmet, hanem kétségbeesvén magát fel-akasztá. Példák, *Cain* nem azon bánkodik hogy ő képmutató, szofogadatlan volt, gyilkosságot cselekedett, azzal Istenét meg-bántotta, ki a' bűnnek cselekedeti előtt meg-szolitotta vala, mondván: *Ha jól cselekedénnel a-
szág nem léfeszé kedves*, hanem hogy ki-űzettetik, Gen. 4. 13. & seq. és valaki talállya, meg-öli ötet.

Pharaho

Pharaho sem az on bánkodik, hogy az Isten parancsolattya ellen szivét meg-keményítette, hanem hogy büntetés vagy on földén, nem szorgalmazatoskodik az Istennek meg-engesztelésében, hanem a' büntetésnek el-vételében, *Exod.* 10. 17. *Acab-ú* nem azért hunyászkodott-meg, *gyászban* öltözvén, hogy meg-ölte *Náborot*, *1 Reg.* 1. 27. hanem a' büntetésétől féle, mellyel az *Illyés* által meg-fenyegetteték, ilyen büntetésnek félelmétől származott bánattya volt *Judásnak*, eszébe jutván *Urának* mondása, mely vagy on *Matth.* 26. v. 24.

A' másik, *Istenes bánatnak* neveztetik, mellyet a' *Görögök* *Metanojanak* hívják a' *meta & noeo*, *post factum sapio*, ezt *Resipiscientianak* mondgyuk, mert, ember szíve szándékának változását jedzi, előbbeni bolondságáról észére tér, mint a' *Tekozlo fi*, *Luc.* 15. 17. *Rediit ad se*. Ennek a' bánatnak szülő anyja a' *bathatos hivatal*, és az ujja-születésnek kegyelme, a' kiben ilyen bánat vagy on, az nem azon törődik hogy meg-büntettetik, hanem hogy jo-tévó Istenét bántotta-meg, *Dávid* noha hallá *Náthántol* a' rettenetes fenyegetéseket, *2 Sam.* 12. de azok ugy meg nem sérték szivét, mint hogy azt emlité, hogy az Isten volt a' ki őtet *Királyi méltóságra emelte*, kinek szavához engedelmesnek kellett volna lenni, mert így szól: *Miért hogy az Urnak beszédét, &c.* ez keferité-meg szivét, *Psal.* 51. 6. azon fáj a' *tekozlo fiu* szíve-is, hogy az ő atya ellen vétkezett, *Luc.* 15. 21. ez ilyen gyűlölia' bünt, el-kerüli, Isten Irgalmaffágához folyamodik *Dáviddal*, *Psal.* 51. 2. *Publicanussal*, *Luc.* 18. 23.

2. Judás vilz(za vivé a' harmincz ezüst pézt a' Papí Fejedelmeknek, és a' hetven Véneknek, kikről Num.

11. v. 16.

3. Bűneiről vallást tett, mondván: Vétkeztem.

4. A' Christos ártatlanságáról tett bizonysgot, magát kárhoztatván, el-árulván az igaz vért.

5. A' harmincz ezüst pénzt a' Templomban levetette.

IV. Bánattyának gyümölcse; kétségbe esés; Kéreménvén felfelé fel-akasztá magát.

I. T A N U S A G.

A' bűnnek meg-cselekedése maga után a' szivben nem csak keserűséget hágy, hanem ugyan kétségbeesést szerez az istentelenekben, Jud. v. 3, 5. Test: Cain, Gen. 4. 13. 1 Cor. 7. 10. Lásd a' Textust. 2 Sam. 24. 10. 2. A' Tanúságot oda fellyeb.

II. T A N U S A G.

Nem mindgyárt igazán meg-tért embernek kell sajt tartani, a' ki bűneit meg-esméri, azon tőrődik, arról vallást téven magát kárhoztattya. Text. Ezek a' Judásban mind fel-találtattak, v. 3, 4. De azért igazán meg-tért ember nem volt, né idvezült, Act. 1. 25.

1. Oka: Mert a' kárhozatnak fiaí mind ezeket véghez vihetik, vétkeket meg-esmérhetik, meg-valhatatják, azon szomorkodhatnak, sírhatnak, mint Saul, 2 Sam. 24. 17. c. 26. 21. Fel-emelvén szavát sírt.

2. Meg-alázhatták magokat mint Achab, 1 Reg. 21. v. 27.

3. Kárhoz-

112 Idveségét bizonynyal várható embernek

3. Kárhoztathattyák magokat, Exod. 9. 27.

4. Külső jeleit-is mutathattyák életek meg-jobbítatának, Marc. 6. 20.

5. Kivánhattyák másoknak érettek való törekedéseket, Act. 8. 24.

Kérdés: Micsodák fundamentomi az ő cselekedeteknek? Három: 1. A' magok szereteti, mikor veszik észekbe, hogy a' bűnért való gyalázat és büntetés jelen avagy közel vagyon, valamit cselekesznek, azt mind csak magokért cselekeszik, mint Acab, 1 Reg. 21. 2. A' közönséges ajándékok, melyekben részek vagyon, a' minémű a' bölcsesség, elméjeknek megvilágosítása, Isten akarattyának tudása, &c. Heb. 6. 4. &c. Ezek némely bűnt nem javálnak, annak retteneteségéért ijesztik. 3. A' jó társaság közt való fel-nevedés, valami szikráját az Isteni felelemnek bé-szidták, noha az nem gyökeres, mint Joasban, 1 Chron. 24. 17, 18. melyet Jehodaja Pap halála után ki-mutata.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' Pápisták kik az igaz meg-térést három részekből állattyák lenni: 1. A' szívnek bűnön való törődésében. 2. A' bűnről való vallás tételben. 3. Az elégtételben, a' minéműek, bőjölésben, szent helyekre való bujdosásban. Ezek mind fel-találtatnak a' Judásban: 1. Bánkodott. 2. Vékéről, vallást tett. 3. A' szent helyre a' Templomba bé-ment, ott vetette-le a' harmincz ezüst pénzeket, de még-is senki nem mondhattya felölle, hogy igizán meg-tért. Mondhatnád: Nam a' régi tiszta Ecclesiákban, a' kik közönséges bótánkozást fi

botránkozást tettek, különben feregekbe bé nem ver-
tek, hanem ha e' három dolgokat cselekedték a' bo-
tránkoztatók? Felel: Ezek a' belső igaz meg-térés-
nek bizonyító jelei voltak, nem azért hogy Isten-
nek tőrttek volna az által eleget, hanem hogy a' bo-
tránkozást ki-venék a' gyülekezetből, a' ki-rekesz-
tetett botránkoztató, közönséges helyen *sírva kéri va-*
a' gyülekezet közzé való be-vételét. 2. A' vallás-
tétel, nem magános *fülben sugó volt*, hanem avagy az
egész gyülekezet előtt közönléges helyen bűneinek
meg-vallása, vagy a' Presbyterek előtt, kikre az Eccle-
siák igazgatása bízattatott vala, kikiről Matth. 18.
7. kiker részekre oszt i Tim. 5. 17.

Az elég-tétel nem a' bűnért lőtt Istennek, hanem a'
gyülekezetnek, a' botránkozást ki-vette, meg-feddette
bűnéjért, a' kiker meg-bottánkoztatót meg-követte:
a' minémű vallás-tételt költötték a' Pápások, azt
akkori időben nem-is tudták, hogy a' bűnös minden
bűneit a' *Papnak füleibe sugja*, elő számlállyá, nem fog-
nak ezeknek etzekbe jutniok a' Dávid szavai, Psal.
59. 13. c. 40. 12. 13. Az elég-tételt érdemesnek mond-
ják amaz ellen, Luc. 10. 17. sőt annyira mennek
nár a' Simon Magussal, Act. 8. 19. hogy pénzen árul-
ják a' bűn bocsánatot, Lásd az Indulgentiákat, & *Ta-*
nam Pontifitiam, a' hol minden bűnnek meg-váltására,
üzonyos pénzbeli fizetés rendeltetett, mely a' Chri-
stus elég tévő érdeme ellen vagyon, ki nem aranyat
szetett a' bűnért, i Pet. 1. 18, 19.

T A N I T O H A S Z O N.

Hát igazán meg-térteknek nem kell azokat tartani,

H

a' kik

a' kik csak betegségnek idején, avegy egyéb csapáskor, a' rájuk következendő veszedelemtől félvén, magokat meg-alázzák, sirnak, könyörögnek.

II. Veszedelmes állapottyok vagyón azoknak-is, kik a' judásnál tovább nem mennek, gyótródnak, de az Isten irgalmaságához nem ragatzkodnak.

Mit kell hát cselekednünk, hogy igazán meg-térőnek elméretesünk lenni? Ezeket: 1. Légyen Isten színt való bánat bennünk, ezt miből esmérhettyük meg? Kettőből: 1. A' mi szíveinknek változásából, 2. A' mi belső cselekedetinkből. A' szívnek változásának jegyei ezek; 1. Vagyóné hajlandóságod, kívánságod a' szent dolgoknak cselekedésére, ha szinten sok akadályidbi vadnak-is, de még-is ellenek harczolván, mint a' lángg az égh felé fietz, mely az Istenes dolgokhoz való szertednek jele, mint Pálban, Phil. 3. 14.

2. Erzedé hogy Istenes igyekezetednek végbe vitelére alkalmas vagy? mint Phil. 4. 13. mert az Isten teleneget egyebet bűnnel nem cselekedhetik, mivel se szíve, se akarattya, se elméje el-nem változott, hogy ellenkezhetnék a' bűnnel, Jer. 13. 23. Matth. 7. 18. 3. Kívánságod és ohajrodé a' szent életnek gyakorlását, Pál. 119. 5. 4. Minden bűnöket egyaránt gyűlölszé magadban és másokban? Pál. 119. 128. Prov. 29. 27. 5. Istenedet szívesen szeretedé? mely az ő parantsolattyának meg-tartásában retzik-meg, 1Joh. 3. 21.

II. A' külső cselekedetekből, melynek jegyei: 1. AA valóságos jog munkálodé? nem csak el-kezzed, hanem abban mind végig meg-maratz, mert vajki sokan jog kezdettek futni, de meg-csökkentek, 2 Pet. 2. 20, 21.

Démás, Alexander, 1 Tim. 1. v. ult. 2 Tim. 4. 10.

2. Nem változolé-meg az el-kezdet jobban, valami tekintetre nézve, mert sokan az idővel és az alkalmatossággal meg-változnak, mint a' Rák a' bő vízben.

3. Meg-batározás-nélkül, az Istennek minden beszédével engedelmes vagyé? nem mondodé, ebben engedek, ebben nem: hanem mihelyt értésedre esik Istened kivánsága, ottan mindgyárt azt mondod, Im hol vagyok, Samuellel.

4. A' bűnnek meg-gátolására minden eszközzel él-vezé? a' bűnnek minden alkalmatosságát kerülödé, he-lyét, idejét, a' személyeket? Psal. 26. 6, 7.

5. A' bűnt magadbol nem csak irtogatod, hanem ugyan meg-fosztod, Gal. 5. 24. mint Dávid, 2 Sam. 22. 14.

6. A' kegyes életben nevekede? egyik virtust a' másikhoz ragasztodé, 2 Per. 1. 7, 8.

7. Az Istennek kegyelmét, és az Ur Christus ki-onta-ott vérét, bűneid el-mosására tulajdonítani, kívánodé? mint Dávid, Psal. 51. 2, 7.

8. A' lelkieket a' testieknél nagyobra becsüllödé? melyből tetszik-meg, ha amaz regulát meg-tartod, Matth. 6. 35. Dávid Psal. 63. 2, 7, 8. 2. Ha abban boldogságod nem helyhezteted, 1 Joh. 2. 14. 15. Ezek meg-mutatják szivednek változását. Ha ezeket magad-sian fel-találod, igazán meg-tért ember vagy, te-is meg-hallod ama' szép szöveget; Ne fély jo fiam, bízzál meg-bocsáttattak bűneid, Matth. 9. 2.

III. T A N U S A G.

A' mint viselte ember életében magát, olyan léfzen

116 *Idvefségét bizonynyal várható embernek*
 neve és emlékezete is holta után. Ihon Judás, az ő
 cselekedetitől néki adatott névről, gyalázatos áruoi
 nevezettel illetetik az Evangelistától, Judás v. 3.
 Test: Prov. 10. 7. *Jól viselték magokat, Mozes, kiról*
 Num. 12. 3. *szép emlékezete marada,* v. 7. Heb. 3. 2.
 Loth, Gen. 19. *szép hirt maradt,* 2 Pet. 2. 8. Abrahám-
 nak, Gen. 18. Dávidnak, Ezechiásnak, Josiásnak, és
 mind azoknak kiknek neveket laistromba szedte az
 Apostol, Heb. 11. v. 4, 5. az aszfszonyi-állatok között
Sárának, kit követésre példájul tétzen fel, 1 Pet. 3. 5, 6.
A' Sunamites, Abigail, 1 Sam. 25.

2. *Gonoszul viselték magokat Cain,* nem csak rossz
 emlékezete vagyon, 1 Joh. 3. 12. hanem ugyan jajt ki-
 ált azoknak, kik őtet követik, &c. Judas v. 11. Jero-
 boámnak gyalázatos hirt vagyon, 2 Reg 10. 29. Acháb-
 nak és egyebeknek.

Az Ok vétetik, A justitia distributiva, ki, kinek kinek
 cselekedeti szerint fizet, 1 Sam. 2. 30. Keresztelő Já-
 nos holta után is meg-tiszteltetik, Matth. 11. 10, 11. a'
 kenetet Christus fejére töltő aszfszonynak dicséretes
 hirt neve ma is praedikáltatik, &c.

2. *A virtutum natura:* Mert a' jószágos cseleked-
 tek, halhatatlan hirt nevet szereznek, mint a' Poëta is
 mondta:

Semper honos, nomenque tuum laudesque manebunt.

3. *A Testimonio hominum:* Mert azok is, haláluk
 után, minden irigység, felelem-nélkül az igazat fe-
 lőldök ki-mondgyák, a' mit tirokban tartottak szaba-
 doffan beszéllik, a' ki Judás, Judásnak; a' ki tisztá-
 lan tisztátalannak hirdetik.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik az ő gonosz cselekedetekkel jó hireket^s neveket meg-motskollyák, a' Pogány Cato-is így szollott:

Omnia si perdas famam servare memento,

Quâ semel amisâ postea nullus eris. Prov.22.1.

I N T Ő H A S Z O N.

Ojjuk hát magunkat a' gonoszságtól, ha meg-csoré-
básítottuk hírünket, tehát az igaz meg-térés által ál-
lassuk helyére, hogy gyalázatos hírünk nevünk hol-
tunk után fenn ne maradjon, mint Coré, Dáthán,
Abirámnak. Job tudgyátok az ő nyomoruságának napján,
békételen volt, születésének napját-is meg-átkozá, de
azért hogy meg-tére, ezzel tiszteltetik, hogy mások-
nak a' békeséges téréiben példájul téterik-fel, Jac. 5.7.
Ha azért valami vétekben estel, annak el-hagyásával
Zachéussal állásd helyére jó hiredet, mutogassd jó illato-
dat, melyet mások-is szagolhassanak, mint Dávid,
Psal. 51.15.

De ez miképpen lehet? 1. Ha szivedet meg-tar-
toztatod a' bűnnek bé vételétől, mert abból származ-
nak-ki, Matth. 15.19. 2. Ha az Isten kegyelmének
olajjával, a' tisztasággal, buzgósággal, és Isteni felelemmel
szivedet meg-olajozod, a' miként ha valamely tiszta pa-
piroffat olajjal meg-kenesz, az után ha tentát ontasz-ú rá,
meg-nem fogja, hanem mindgyártrolale-foly, így
rajtad-is nem fog a' gyalázatos hír.

INDITO OKOK.

1. Mert a' te tisztettséged, mely a' *fiuvá való fogadtatás*, örökké maradando lesz. Dávid csak a' Saul leánya után való fiuvá lérelét-is nem kicsiny méltoságnak és becsületnek tartotta, 1 Sam. 18. 23. Mennyivel az Istennek fiává léelt, &c. Job. 1. 12. c. 3. 1. Erre nézve a' szent Lélek ajándéki véle közöltetettnek, Galat. 4. 6. örökösök, Rom. 8. 18. E' világi tisztesség csak olyan mint a' *kéményen ki-ment füst*, mely kevesse ter-
 czik, ugy mint a' *hajo nyoma a' vizen*, mely hamar össze-
 megyen, helyét meg nem esméri. Hámán egy nap tiszteltetik, más nap a' mely akasztó fát *Mardocheusnak csináltatott vala* arra akasztaték, Esther. 3. 2. c. 7. 9. de a' hiveknek tisztetések állandó, változás nélkül való, Jer. 31. 3. Apoc. 3. 11. Psal. 16. 11.

2. Mert az utolsó napon ez egész világ hallására *tiszteltetel-meg ama' szép nevezettel: Atyámnak áldottai jövetek*, Matth. 25. 34. Ezt nekünk-is adgya-meg. A M E N.

A' szívnek meg-keseredésének eszközi okárol.

Textus, Act. 2. 37, 38.

Ezeket pedig mikor hallották volna, *szívekben meg-keseredének*, &c.

Z Istentől ki-küldetett személyektől *prädikáltatott igének minémű creje* legyen, az Esaiás c. 55. v. 10, 11. ki-jelenti, a' hol az *igét hason-*

hasonlítja az égből le-szállott hóhoz és esőhöz, melyeknek munkájok ezek: 1. Hogy a' száraz földet meg-nedvesítsék, 2. Hogy a' belé vetett magot táplálják. A' földet termővé tegyék: Így az Istenről ki-küldetett igének-is e' munkája, hogy a' szívet meg-hassá, lágyítsa, mint Jo siását, 2 Reg. 22. 19. és gyümölcshözőve tegye, mint az igékben láttuk. Ezeket halván, &c.

S U M M A J A.

Summa szerént meg-jelenti a' jószívben a' prädikálatott igének minémű ereje légyen.

K E T R E S Z E I V A D N A K.

I. Az Isten igéjének hathatósága s' ereje; Ezeket halván, v. 37.

II A' Péter Apostol tanáts adása, v. 38.

Szolljunk most az első részről.

Abban három czikkelyeket forgassunk-meg:

1. A' személyeket, kik a' Péter Apostol prädikálásának halloi voltak.
2. A' Prädikationak materiáját, mit prädikállott?
3. Szerzeményét; Mitsoda gyümölcse volt prädikálásának. Votum.

A Z E L S Ó R Ó L.

A' halgatók kik voltak? Azokat az 5, 6. vers meg-jelenti, hogy Jerusálemben lako Istenfélő Si-Hok és minden, &c. kiket lako helyekről-is le-ir.

A' másodikról: Miket prädikállott nekik a' Péter Apostol, melyeknek halloi voltak?

Felelet: Ezeket. Micsodák azok? *Ői karban állattya* a' szent Lukács: 1. Hogy *nem részegek az apostolok a'* mint ókalittyák, hanem az ő reájok láthatos formában le-szállott szent Léleknek illéséből és igazgatásából szollanak különb különb féle nyelveken, v. 14. melyet erőssít a' Joel prophetiájából c. 2. v. 28. mely akkori időben től-bé v. 16, 17. ez a' mi megmondott azért, &c.

2. Hogy a' Názáretbéli Jésust, ki a' csudatételek által magát Istentől bocsáttatott Messiásnak lenni megbizonyította, kinek ők *nem-hittének*, hanem megfogván meg-feszítették és ölék, azt az Isten fel-támasztotta, v. 22, 23, 24. Ennek penig így kellett lennia a' jövendőlélek szerint, melyet erőssít a' Psal. 16. 10. azt meg-magyarázza hogy ott Dávid nem magáról szollott. v. 29, 30, 31, 32.

3. Hogy a' Názáretbéli Jesus meg-dicsőítettett, mennyégben fel-menvén, az Istennek job karja felől ültetett, v. 33. melyet erőssít a' Psal. 110. 1. Ez prophetiát Christus Urunk is magáról magyarázza, Matth. 22. 42, 43. Az Apostol-is, Heb. 1. 13.

4. Hogy a' szent Léleknek ajándékát láthatos formában az ő igéreti szerint ő töltötte-ki, v. 33. Hol igérete, Lásd Luc. 24. 49. Joh. 15. 26. c. 16. 7. Használ néktek ha én el-menédek.

5. Hogy a' régi szent Atyáknak meg-ígirtetett *Messiasok*, kit a' sok Propherák és Királyok kívántak látni, Luc. 10. 24. *nem egyéb hanem az ő tőlök megfeszítettett Názáretbéli Jesus* v. 36. ihon ezeket hallották Pünkösöd napján Peter Apostoltul.

III. *Mitsoda gyűmöltse volt ezeknek hallásának?*

Felelet: Kettők; 1. Szívekben meg-keferegettenek *Kia-
tenúgesan te kardia*, a' hasonlatosságot vészi az éles
fegyverről, tőről és pallosról, mely az ép testet által jár-
ja, szurja, ökleli, ehez hasonlítja a' praedikáltatott
igét, mint Heb. 4. v. 12. mellyel azt akarja tanítani,
hogy mikor azt hallották volna, hogy ők feszítették-
meg a' Messiást, nagy *seb esett szíveken*, meg-dobban-
ván, *sírtak*, fájlaltak. 2. Pétertől és a' több tanítvá-
nyoktól, *tudokoztak*, mit kellesték cselekedni k,
hogy Istentől ilyen nagy *bűnök bocsánattját nyerhesék*.
Ihon ezek voltak munkái a' praedikáltatott ígének
a' Péter halgatoiban.

T A N U S A G.

A' szív addig igazán meg-nem keferedhetik a' meg-
cselekedett bűnön, míg ember *valósággal bűneit meg-
nem látta, érzi és esméri*. Text. Elsőben ezek halgan-
tak a' Péter Apostol praedikálását, abból meg-értvén,
hogy ők feszítették-meg a' Messiást, úgy keferedék-
meg osztán szívek, Ezeket, &c. Text.

E' Tanuságot, 1. az írálnak Tanui; 2. A' Példák.
3. Az okok bizonyittyák.

I. Az írálnak tanui ezek: 1. A' Jeremiásnál 31. 19.
az Ephraim így szól: *Minek utánna meg-esmértem ma-
matot vertem, &c.* A' 2. Ezech. 36. 31. c. 20. 43. Az
Job. 36. 9, 10, 11.

II. A' Példák bizonyittyák. Az Isten népe meg-
nem keferedék addig, míg az *angyal szavából meg-nem
értette miben vétkeztek*, az után oly *keservesen sírtak*,

H s

hogy

hogy a' helyt-is *Bochimnak* nyiták, Jud. 2. 1, 2. Dávid-is két czégéres vétkeket cselekedék, mig *Náthán* az Ur hozzája nem küldé, a' példa beszédet reá nem szabá mondván: *Te vagy az az ember*, addig szive meg-nem keseredék, hanem az után mondá hogy *vétkezett az az Ur ellen*, 2 Sam. 12. 7, 13. A' *Josiaf*-is, mig a' törvény könyvből végére nem ment volna, a' nép mi-ben vétkezett, a' törvény ellen, addig szive meg-nem lágyula, hanem az után, 2 Reg. 22. 18, 19. Lásd Eld. 9. 6. Dan. 9. 5.

2. Az Új Testamentombul; A' *Christust* háromszor meg-tagado *Péter* mig a' kakas háromszor meg-nem szollala, meg-nem emlekezék Urnak beszédéről, Matth. 26. 33, 34. addig meg-nem keseredék, hanem az után ki-menvén az *istentelenek* közzül *keservesen síra*, Matth. 26. 75. *Saulus*-is mig Urunk őtet meg-nem szolitá, tudtára nem adá, *két kergetne*, addig nem keserge, az után osztán szive meg-lágyulván; Kérdezi: *Mit akarsz Uram hogy cselekedgyem?* Act. 9. 5, 6. Ama' bűnös *Maria Madalena*-is először bűnös voltát meg-esméré, ugy mégyen a' *Christushoz*, *hátról meg-álván könyv hullatásával* ugy kezdé *mosogatni a' Christus lábait*, Luc. 7. 37, 38.

III. Az Okok bizonyittyák. 1. Mert a' bűnnek esmérési nélkül *fájos lelke nem lehet*, sem bűneiről igazán *vallást nem tehet* Dáviddal, Psál. 51. 3, 4. 2. Mert a' bűnnek esmérési nélkül, *maga nyavalyáságát nem tudhattya*, mint Pál Rom. 8. 18. *sem igazán magát meg-nem alázhattya* a' Tékozlo fiuval, ki elsőben magában szál, vétkeinek esmérvén magát, még csak a' fiui nevezet-

nevezetre-is méltatlannak ítéli magát, Luc. 15. 19.
 3. Mert a' ki nem látta bűnét mint a' Phariseus, Luc.
 18. 11, 12. azt el-nem hagyhatta, vallást arról nem te-
 het, életének meg-jobbitására nem igyekezhetik, sem
 az orvost szívesen nem keresheti, mint a' beteges em-
 ber.

Itt két kérdések támadnak :

1. Mitsoda a' szívnek meg-keseredése?
2. Mitsoda a' bűnnek idveséges és meg-térést nemző
 eszmérése?

Az elsőre felelet : Az meg-keseredés kétfele : 1.
 Törvénybéli, 2. Evangeliombéli. A' törvénybéli meg-
 keseredés az, mellyel a' bűnös meg-sebesítettén, lát-
 ta az ő nyavalyás állapotját a' bűn miatt, annak érdem-
 lett büntetésével és kárhoztatásával, Rom. 3. 20. c. 7.
 7, 9. azokról meg-győzöttén az Isten haragjától el-
 rémülvén, úgy meg-háborodik, hogy kétségbe esik
 bűneinek bocsánattya felől, mint Cain, Gen. 4. 13. Saul.
 Sam. 15. 30. Judás, Matth. 27. 4, 5. kik az ő bűnöknek
 nehézségét meg-élmévén, itt ez életben kezdik-el a'
 gyótródást, félnek, rettegnek, mert az Istenről csak úgy
 gondolkoznak, mint a' bűnnek büntetőjéről, a' tör-
 vénynek prädikállása sebesíti, a' vetket mutattya, a' bű-
 nöst kárhoztattya, vádollya, ijeszti.

2. Az Evangeliumbéli törődés ez, midőn a' meg-es-
 mért bűnön kesereg, de a' bűn ellen orvosságot az
 Istennél keres, bizván az Istennek véghetetlen irgal-
 maságához, fél ugyan, de nem kételkedik az Istennek
 meg-térő bűnösökhöz való igéreti felől. Példák erre,
 a' Ninivébéliek, meg-ijedének a' rettenetes izenettől,
 Sákba öltözvén, és hamuba ülven könyörgének,
 remél-

reménlvén hogy az Isten az ő haragját rólok el-fordí-
tana, és hozzájok térne, Jon. 3. 5. &c. Dávid meg-ke-
seredék *paráznaságán és gyilkosságán*, arról vallást te-
vén, nem esék kétségbe, hanem kegyelmet vára-
z Sam. 12. 15. Így a' Péter-is az ő esetin sira keservelle-
sen, Matth. 26. 75. de nem szűnt-meg az *Isten kegyelme-
mében való bizodalomtól*. Így a' Sidok-is a' Péter prädiká-
kálására szívekben meg-keseredtek, de Isten *jóvoltái-
ban és sokságu irgalmasságában* bizván, az idveségnél-
eszköziről tudakoztak az Apostoloktól, mondván *Mit cselekedgyünk? &c.*

Immár a' *szívnék meg-keseredése*, melyről a' kérdés-
vagyon, nem egyéb, hanem a' *meg-esmért bűnön vala-
kánat, törődés*, mely embernek külső maga viseleséből
ból és szóllásából-is ki-tetczik, Pál. 6. 1, 2. &c. Pál. 3.
38. 2, 3. &c.

A' Második kérdésre való felelet ez? A' *bűnnek nem-
minden meg-esmérése idveséges, és nemz meg-térést*; mel-
lyet láthatunk Cainban, Pharahoban, Saulban, Judás-
ban, kik nem csak esmérték, hanem ugyan vallást-í-
tettek, de nem használt nekik.

2. A' bűnnek esmérési kétképpen léfzen: 1.
Confusè, midőn közönségesen az emberek mindnyá-
jan magokat *bűnösöknek*, Isten törvényének meg-há-
borítóinak esméri és *vallyák lenni*, 1 Reg. 8. 46. Jac. 2. 3. &c.
de azonba életeknek nemét meg né *változtatták*, minni-
Dávid, Pál. 119. 59. sem a' bűnnek minden nemeit egya-
ránt *nem gyűlölik*, Pál. 119. 128. *nem-is keseregnek úgy a'
bűnön*, mint a' kikkel Isten az ő kegyelmét közlőtte, Zach.
12. 10. ez ilyen esmérési a' bűnnek né idveséges.

2. *Distin-*

2. *Disztingtse, szőrin, a' czégéres vetkeknek egyenként való esmértele, mint Daniel, c. 9. 5. &c. Pál, 1 Tim. 1. 13. cselekedtek.*

Ez hogy idvességes lehessen, ezek kívántatnak :

1. Hogy a' bűnt az ő tulajdon maga színében, és formájában nézzed, nem a' hasznót, gyönyörűséget abban, és így eszedbe veheted hogy az merő utálatossá, rufnyaság, téged egészen meg-rufnyit, utálatossá tészén, Pfal. 38. 2, 3.

2. Hogy a' bűnnel a' mennyei felség bánthatik-meg, zinek szolgálattýára, mind a' teremtésre, gondviselésre, és meg-váltásra nézve köteles volnál, Pfal. 97. 5. c. 10. 2, 3.

3. Hogy a' bűn oly gonosz, hogy az mind a' testi, és lelki nyavalyákat maga után vonzza, nem-is csak ma-
jadra, fiadra, máhádra &c. hanem lelkedre-is, Oeut. 28. úgy gondolkozzál azért a' bűnről, hogy abban nagyobb gonosz vagy, hogy sem pokolban az el-kárhozottaknak kínokban: mert a' bűnért az Isten minden fele büntetéseket rájok bocsát, de még-is nem tehetnek eleget az Isten igazságának a' bűnért, minden kinokat csak a' bűnért szenvednek, a' büntetéseknél akar nagyságát és örökké tartosságát nézzed, a' bűn azoknak oka, nagyobbak kell hát lenni a' bűntetéseknél.

2. Mert a' bűn szakaszt-ela' leg főb jótól az Istentől, kiből volna minden örömünk és boldogságunk, mely után következnek a' nyomorúságok, nem ide-
vénül-el Isten, sem meg nem utál ezekért, ha koldusok, szegények, betegek vagyunk, tömlőczben fogva tartatunk, gyálasatos halál által végeztetik-el életünk, figyél ezekért

ezekért velünk fel-nem bontya: Hanem egyedül csak a' bűnért idegenül-el, Esa. 59. v. 2. Jer. 5. 24. 25. légyen ámbár valaki rettenetes ki-mondhatatlan nyomorúság közt, forogjon gyalázatos állapotban az emberek előtt, mint Joleph, Sulánna, de csak bűne ne légyen reá, *ott-is szereti Isten őtet*, és azokból csudálatossan ki-menti: Ellenben, légyen üres valaki minden büntetésektől, tisztelése, nagy érteke légyen-is, de ha istentelen, *gyűlöli azt az Ur, és színe elől öröcké el-verti*, Matth. 7. 23. és az Istennek átka öröcké rajta marad, Joh. 3. v. ult. *nincsen hát nagyobb gonosz a' bűnnél*, ha a' leg nagyobbik gonosznak ezt esmérned lenni, magadat ettől meg-oltalmazad, idveséges esmérési vagy on így a' bűnnek benned Dáviddal, Psal. 51. 3.

F E D D Ő H A S Z N O K.

A' kik életeket meg-nem czirkállják; minémű bűnök légyen annak esmérétre a' törvényből nem-igyekeznek, magoktól meg-nem kérdik, *mit cselekedtenek*, miben voltak foglalatofok *iffiuságoktól fogván*. Illyek voltak Jer. 8. 6. 2. A' kik másoknak életekhez mérséklék magokat, azokban a' vétkeket meg-látják, *eszekben vészik*, de magokban nem, mint a' Pharisaeus, Luc. 18. 10, 11. *Másokra hamar sententiát mond*-nak Dáviddal: *Halálnak fia a' ki azt cselekedte*, 2 Sam. 12. magoknak ellenben kedveznek.

T A N I T O H A S Z O N.

Hát a' kik nem esmérhetik bűnöket, felette igen nyavalyás állapotban vadnak, a' Laodiceabéli Tanito-
val A--A

val, Apoc. 3. 18. mert a' bűnön nem törődhetnek, az id-
veségnek eszközei nem kapnak. Ezeket sirattya Urunk,
Luc. 19. 41. Ezek ellen panaszolkodik Jer. 8. 7.

2. Mert azok az Isten bűn bocsáto kegyelmében
nem részesülhetnek, sem a' veszedelem melyben forog-
nak, rolok el nem fordíttatik, mivel azoktól meg-
kivánnya hogy nyavalyájokat esmérjék, Jer. 3. 12.
Soph. 2. 1, 2, 3.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

A' teszivednek meg-keferedése, a' bűnnek igazán
valo meg-esméretiből származotté? jegyei ezek:

1. Erzié a' te lelked a' bűnt, mint egy nehéz terhet,
Pfal. 78. 2. kíváncziké az alól fel-fzabadulni, Rom.
7. 24. 2. Bánkodhatolé bűneiden szíveffen, úgy hogy
minden világi károdon valo bánatodat fellyúl-mul-
lya ez, hogy Istened ellen vétettél, Zach. 12. 10. Ezen
fája szíve a' Tékozlo fiunak, Luc. 15. Dávidnak,
Pfal. 51. 5. 3. A' bűnt álhatatoson gyűlölödé, sőt ugyan
magadat-is azokért utálodé, és karhozratodé, Ezech.
20. 43. 4. El szakasztottadé magadat úgy- a' meg-es-
mért bűntől, hogy soha többé arra viszsza nem térsz, Ju-
dával, Gen. 38. v. 26. erre inti ezeket-is, v. 40. Ha
ezeket magadban fel-találod, jól vagyon dolgozod.

Kérdés: Ezeket véghez viheté ember maga-
erejéből?

Semmiképpen-nem; Mert soha senki eszében nem ve-
herné bűnös voltát, ha az Isten nem költegetné, és nem-
zörgetné. Job. 33. 15. Néha az onyilaival lővöldözi úgy-
mint Davidot, Pfal. 38. 2. A' Joseph bátyait; néha az
ige ál-

*Idveségét bizonynyal várható embernek
ige által serkenti-fel, mint Dávidot: Te vagy az; és a'
Sidokat, kikről így szól: Halván meg-keseredtek. 2.
Soha addig szíveffen és igazán nem sirhatnak, míg Iste
reájok nem tekint, mint Péterre, avagy az ő Lelkét
reájok ki nem ontja, Zach. 12. 10.*

I N T Ó H A S Z O N.

Igyekezzünk hát mi a' mi bűneinknek esméretire
jutni, értsük-meg miben vétkeztünk, hogy szíveink
igazán keseredhssenek meg, és árvízkeppen orczánkon
kőnyhullatásunk le-follyanak a' Mariával, Luc. 7. 39.

Itt három dolgok kívántatnak:

**I. Az Eszközök a' mellyek segíthetnek a' bűnnek
esméretiben, mellyek ezek:**

1. Kérj Istentől *lelki szemeket, értelmet*, hogy meg-
érthessed, te ki légy természetedre nézve, láthassad
bűneidnek rutságát, ártalmas gyűmölcsét. A' vak Bar-
timæus kérvén Urunktól szemének világát, mind-
gyárt azt felelé neki: *Akarom hogy láss, maga-is ezt*
kívánta az Laodiceabéli Tanítotul, ki gazdagnak ité-
li vala magát lenni, Apoc. 3. 18. Végyén tőlem: Ezt
eszelekedte Dávid, Psal. 119. 34. &c.

2. *Az Isten törvényéről elmélkedgyél.* Az meg-mutat-
tya bűneidet, Rom. 3. 19. Az Apostol a' kívánságot
bűnnek nem esméte volna lenni, ha a' törvény nem
mondta volna, *Ne kívány, Rom. 7. Lattatott a' Gama-*
liel lábainál tanulván segíhetetlennek, de meg-térése
után vette elzébe a' törvényből a' fogyatkozásokat, s úgy
kiált-fel, Rom. 7. 24.

3. *Adgy hitelt azoknak, mellyek az irásból nekedbe*
hirdet-

hirdetnek, mint Pál, Act. 24. 16. valamely bűnnek büntetését hallod, hidd el hogy te-is úgy jársz mint azok, ha meg-nem térsz, a' minémű büntetés rendeltetett valamely bűn ellen, *várjad veád bizonyossan.*

2. Az akadályok mellyek meg-késlelhetnek:

I. A' *hihetetlenség*, nem hiheti hogy oly ártalmas és veszedelmes legyen a' bűn, a' mint hirdetik, mások-is élnek olyan bűnben mint ő, ha ő parázna, részeges, mások-is azont követik. F. A' *hihetetlenség* magában nagy véték, Psal. 95. v. ult. 2. Azok-
kal együtt esel a' kárhozatba, Jud. v. 11. járj te a keskeny uton, Matth. 7. 14. De azt mondod: Ez egész világ a' gonoszban helyheztetett, én-is egyebet nem cselekedhetem, hanem a' mit e' világ.

F: Halládé: A' Christus a' gonoszban élő, s' el-merrült világért nem könyörgött, Joh. 17. nem-is szenvedett érettek, hanem azokért, a' kik e' világtól el-szakadtanak, ezért gyűlöl titeket e' világ, Joh. 15. 19.

II. Akadály, *Irgalmas az Isten ha vétkezem-is:*

Fel: Igaz az, de nem mindeneknek. 1. A' *kik szabad akarattok szerint vétkeznek.* Deut. 19. 19. Heb. 10. 27. 2. A' *kik a' meg-térésnek idejét el-mulatták,* Apoc. 2. 21, 22. 3. A' *kik a' bűnnek mértékét el-érték,* Jer. 15. 1, 2. Ezech. 14. 13. 4. A' *kik meg-térhetetlenek,* Jer. 14. 12. Ezech. 7. 8. 9.

III. Az Indító Okok: 1. Mert a' bűnnek esmértéle, és azon valo meg-keferedés volt a' régi út az ég-felé, Thren 3. 40. 2. Mert azoknak ígérte az Ur hogy *trólok baragját el-fordítja,* Jer. 3. 12. Így ha mi-is, meg-

*Idvességét bizonynyal várható embernek
elmérjük bűneinket, azon tóródunk, s' el-hidgyük
irgalmasságát közli velünk, Prov. 28. 13. Ennek
az Urnak adásék dicsőség.*

A M E N.

Az Isten igéjének hathatos ere- jéről.

Text: Act. 2. 37. 38.

Ezeket halván meg-keferevének. &c.

Z örök életre el-választottaknak bizonyos jelek ezek: 1. Hogy mikor űk az Isten igé-jéből feddettetnek, *tehát szivekben meg-keferevének*; Merta' bűnő a való szives bánatás a' Szent Léleknek munkája a' hivekben, Zach. 12. 10. 2. Hogy az idvességnek eszközeiről tudakoznak, mint Act. 16. 31. 3. Hogy a' nékiek mutattatott eszközökkel élnek. Példá erre a' Péter Apostol halgatoijai-
kikben elsőben a' prädikáltatott igének ez volt munkája: *Compuncti sunt*. Másodszor, *Tudakoztak*, mond-
ván: *mit cselekedgyünk?* 3. Az nékiek mutattatott eszközökkel-is éltek; mint a' Textusból meg-tetczik.

Mostan immár szollok az ő tudakozásokra tett fele-
letről, monda Péter: *Térjete meg, &c.*

A' hol két dolgok vadnak:

I. A' Péter Apostol tanács adása; *Monda, &c.*

II. Az indito ok mellyel az ő tanács adásának vé-
telé e indittyja: *mert így résztetek, &c.*

A' tanács-adás három dolgokat foglal-bé magában

I. A' meg-

1. A' meg-térést.
2. A' keresztséget.
3. Az istentelenektől való el-válást.

Először: A' meg-térés mitsoda legyen? Ennek világosítására, mely sok tévelygéseknek nyakát szakasztja, szükséges meg-tudni, hogy a' miként a' meg-térést a' Deákok három ízokkal fejezik-ki. *Pœnitentianak*, *Resipiscéntianak*, és *Conversionnak* hívják, egyiket a' másiktól meg-külömböztetvén; így a' Görögök-is mellyel az *Evangelisták* élnek, *Metameleanak*, *Metanojanak* és *Epistrophénak* nevezik; az elsőben a' meg-vettetteknek-is vagyon részek, mert ők-is fájdalmat szenvednek; innét vett a' *Pœnitentia* eredetet à *Pœna*.

A' másíkbán csak a' hiveknek vagyon részek, kik észekre térnek, előbbi szándékokat el-változtatták, mint a' Tékozlo fi, Luc. 15. 17. *Rediit ad se.* hát az előtt el-távozott volt magától. Innen a' *resipiscencia* à *resipiendo*, mint a' *Metanoa*, a' Görögöknél a' *Meta & anoja* mondatik, mely annyit részen mint *dementiae correctio*. Ezekről oda felleb-is tanítottam. Itt-is ezzel a' szóval él az Apostol. *Resipiscite*, Térjetelek elzetekre.

A' harmadik *Epistrophe*, *Conversio*. Mely két-képpen vétettetik: 1. *Latè*, az Istennek ujjá szülő kegyelméért, mellyet mi ő tőle kérünk, Jer. 31. 18. kinek gyümölcse jelentetik v. 19. 2. *strictè*, a' mi cselekedetünkért, mellyet a' mi velünk közlő kegyelem által viszunk véghez, 2 Pet. 2. 5. mert mi fordulunk-el a' gonosztól, 1 Thess. 1. 9. mellyet Isten kíván tőlünk, Esa. 1. 16. Psal. 34. 15. akkor színtén annyi ereje

I 2

vagyon

132 Idvefségét bizonynyal várható embernek
 vagyon e' szonak mint a' resipiscentianak, Act. 16. 188
 melynek ezek kiváltképpen valo részei: 1. a' bűnnek es-
 mérése. 2. arról valo vallás-tétel. 3. Bánat. 4. Szé-
 gyen. 5. Gyúlólése, és el-hagyása. 6. Isten irgalmassá-
 gához valo folyamodás, melyet láthatni Psal. 51. 2, 3. &
 Dan. 9. 5. & seq. Eld. 9. 6. a' Publicánusban, Luc. 18. 13. &
 ez az első tanács.

II. Hogy az idvefségnek külső eszközeivel éllye-
 nek, mellyel az ő hitek bűnők bocsánattya felől erőf-
 sítessék, Keresztelkedjetekek-meg.

III. Hogy magokat az istentelenektől szakasz-
 szák-el, v. 40. Sok egyéb beszédekkel-is, &c.

A' Második részben az indito okot lássuk. Vészitek
 a' Szent Lelket. A' hol kettő vagyon: 1. Kik vészik
 A' meg-tért nagy bűnösök a' Christus meg-ólói. 2. Mit
 vésznek? A' Szent Lélek ajándékát, nyelveknek tudását.
 és Consequenter a' bűnnek bocsánattját, melynek bizony-
 ságára a' Keresztiséget fel-vészik.

LÁSSUK A' T A N U S A G O K A T.

I. A' prädikáltatott igének figyelmetessen valo halga-
 tása, embereknek magokra valo szabása oly kivált-
 képpen valo eszköz a' meg-térítésben, hogy az a' szivet a'
 bűnért meg-inditja, keferiti, fájossá teszi. Ezeket hal-
 ván meg-keseredének; miért? Lásd v. 23.

II. A' bűnön meg-keseredett idvefségnek eszkö-
 zeiről tudokozokat a' Tanítoknak igazgatni és vigasz-
 talni kell. Textus. Monda, &c. Act. 16. 31.

III. Valaki bűne bocsánattját akarja nyerni, an-
 nak előbbeni vétke cselekedetét, el kell hadni és az I-

stentől ló

főöl rendeltetett eszközökkel kell elni; *Resipiscite. Textus.*

IV. Lehetéges az hogy még a' nagy czégéres bűnben élők-is, ha meg-térnek és az idvességnek eszközeivel élnek, tehát az Isten bűn borsáto kegyelmében részesülhetnek *Text.* Ihen a' kik a' Christust meg-ölték, nagy hűnösök voltak, még-is azzal biztattyá, ha meg-térnek, meg-keresztelkednek, vészik a' Szent Lélek aján-dekát,

Lássuk az első Tanuságot.

I. Annak három ágai vadnak: 1. Hogy az Isten igéjét figyelmetességgel kell halgatni, mely kivált-keppen ezekben áll: 1. Hogy szivedben *bé-vegyed*, *el-rejtsed*, mint Mária, Luc. 2. 19. c. 10. 39, 42. Dávid, 1. Psal. 85. 9. 2. Hogy az okrolemélkedgyél, 1. Psal. 1. 1, 2. c. 63. 7. 3. Hogy azt meg-becsúlván *meg-tartsad*, Jac. 7. 22, 23. ezt tisztí, Eccl. 12. 15.

II. *Aga*; Hogy a' meg-hallottigét magadra szabjad, mert ugyan-is mi haszna a' drága eledelet gyomrodba békébe vened, ha meg-nem emészted, tested táplálására nem fordítod, ha mindgyárt ki-hányod: így az ígét mi haszna hallanod, ha szivedben *el-nem rejtéd*, magad életének meg-jobbítására *nem-fordítod*, mint amazok, Heb. 4. 2. csak olyan vagy mint a' süket kinek fülei vadnak, de nem halhat, vagy a' kőszvényes ember, kinek kezei és lábai vadnak, azonban nem járhat és foghat.

III. *Aga*; Hogy a' praedikáltatott ige oly eszköz, mely a' szívet a' bűnért meg-indíttya, kelesriti és fájóssá téstí: *Text.* Ezeket halván *Compuncti sunt.* mely hasonlatosságot az éles fegyverről, pallosról vészen,

134 Idvefségét bizonynyal várható embernek
mellyel az ép test meg-szurattatván, fajolsá teszi.

Ennek igalsága meg-terezik: I. A' prädikáltatott igének nevezetiből, az élőnek, hatonak, és hatatobnak mondatik minden két-elő fegyvernél, Heb. 4. 12. életnek Phil. 2. 16. órók életnek, Joh. 6. 68. Léleknek es Isten szája fegyverének, Eph. 6. 12. Apoc. 2. 16. Fejszének, Matth. 3. 10. Pórólynak, Jer. 23. 29. Isten hatalmas erejének, az idvezítésben, Rom. 1. 16. 1 Cor. 1. 18.

II. A' prädikáltatott igének munkáiból; Mert az oly dolgokat viszen véghez a' halgatokban, mellyek emberi erőt fellyül haladnak: 1. A' bűnösnek szívet meg-téríti, ujja-szüli, 1 Pet. 1. 23. eleveníti és vídámítja, Psal. 119. 8. 9. c. 119. 50. 93. 1 Tim. 1. 11. 2 Cor. 3. 6. 2. Hitet nemz, Joh. 17. 20. Rom. 10. 17. 3. Elmét meg-világosítja, Psal. 119. 105. mint az Lydiáját, Act. 16. 14. 4. A' bűnről meg-gyózi, 1 Cor. 14. 24. 25. meg-alázza a' kevélyeket, 2 Cor. 10. 5. megzabolázza és tartoztattya. Joh. 7. 46. 5. A' Christus-hoz vonson, Matth. 4. 25. véle egybe-köt, Luc. 24. 29. Joh. 6. 68. 6. Meg-gyógyít; Matth. 8. 9. 7. Tare és sókélletessé részen, 2 Tim. 3. 16. Táplál, Deut. 8. 3. 8. Szentel, Joh. 17. 17. 9. Gerieft, melegít, Jer. 20. 9. Innen tűzhöz hasonlittatik, Jer. 23. 29. Illyen munkáit érzeték szivekben az Emausba menő Tanítványok, Luc. 24. 32. illyenek és ezekhez hasonló munkái találtnak a' prädikáltatott igének.

III. A' Példákból. Text. A' Peter prädikállása. Keferité, &c. A' Dávid értelmes ember vala, a' magavét két nem láttya, másra sententiát mond; de mikor reá fejeszte volna Náthán, mondván: Te vagy az, az ember,

ember, annyira meg-indul, hogy fel-kialtván így szól: *Vetkeztem az Ur ellen*, 1 Sam. 12. 13. Ezen alkalmatossággal írja a' Plal. 57. az hola' 6odik versben így szól: *Tenéked, csak, &c.* A' Jonás prädikállása inditá-fel a' Ninivebélieket, kik gyászban öltöztek, Jon. 3. 4, 5, 6. A' kereltzelő Jánosé a' Phariseusokat, Vamofokat és vitézlő rendeket a' lokasággal együtt, Matth. 3. 5. & seq. Luc. 3. 10, 11, 12, 13, 14.

Kérdés: Csak a' választottak szívét indittyaé-meg? azokat költié-fel? Fel: Nem, hanem még a' *meg-vertetett embereket-is* meg-háborította, nyughataatlankodtatta, mint Achabot, 1 Reg. 21. 19, 29. Amos prädikállása a' Béthel papját, cap. 7. 10. Zachariásé a' Joást, 2 Chron. 24. 20, 21.

Kérdés: Mikor vagyon a' prädikáltatott igének ilyen ereje? Felel: 1. Mikor a' Tanito az ó *halgatoira, személyre való nézés nélkül*, rájok szabja vetkeket, ki-kialtja, mint Péter, Act. 2. 23. Illyés, 1 Reg. 21. 19. Nathán, 2 Sam. 12. 7, 9. Kereltzelő János, Marc. 6. 18. Pál, Gal. 2. 14. Christus Urunk, Act. 9. 6. Ezech. 16. 1, 2. Tit. 1. 10. Matth. 23. 11. Semejas Propheta, 2 Chron. 12. 5, 6. mert ez az Ur parancsolattya, Esa. 58. 1. úgy menthetik-meg lelkeket Isten előtt, Ezéc. 3. 17.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kiknek szívek mikor meg-indittatik és febesítetik a' feddés és dorgálás által, tehát *haragúznak, dőlősködnék*. Ezek a' prädikáltatott igének természetit nem tudgyák, *nem az igében vagyon a' meg-inditásra való erő*, mert minden halgatoknak szívek fájósá-

lenne a' bűnért, sem nem a' Prædikátor *sebesíti és ökleli-meg* a' bűnért a' szívet, mert ők csak etzközök, hanem az *igében szollos Isten*. Azok hát az Acháb lelkével, 1 Reg. 21. 8. Amasiaséval, 2 Chron. 25. 16. a' Sidokéval, Act. 7. 51, 54. c. 22. v. 22. *birnak*, nem a' Dávidéval, ki kívánnya a' feddést, Psal. 141. 5. Nem-is ugrott szembe Náthánnal, 2 Sam. 12.

Kérdés: Mi lehetessen az oka, hogy az Isten igéje gyümölcsét nem termi mindenkiben a' kik halgatták, holott azt szíveket meg-indító és által-járol eszköznek tanítod lenni? Felclet: 1. Nem az Isten ennek oka, ki az ígét prædikáltatta, mert azért hirdetterti az ígét, hogy az által az emberek jobbullyanak és meg-térjenek, Act. 17. 30. a' prædikálás által minden rendeket az ő esméretre akar vinni, 1 Tim. 2. 4. Ezért mondá Matth. 28. 19. 2. Nem az *igében vagyon a' fogyatkozás*; Mert az Istennek hatalma, Rom. 1. 16. és életnek illattya az életre, 2 Cor. 2. 6. 1 Cor. 1. 21. 3. A' *halgatók okai*, kik illendőképpen magokat el-nem-készítik az ige halgatására, hanem úgy mennek-fel a' Templomba mint egy *paraszti munkára*, minden Istenes elmélkedés és tanulásra való igyekezet nélkül, némellyeknek szíve mint Urunk mondgya, az ut-hoz, kő sziklához, és tővisses földhöz hasonlo, kikben a' gabona mag gyümölcsét meg-nem teremheti, Luc. 8. Vajki lokan vadnak, a' kik csak *szokásból halgatták* a' prædikációkat, *test szerint vadnak jelen*: de elméjük széllyel csavarog, mint Ezec. 33. 31. Sokan csak *újságot* akarnak hallani az Athenásbéliekkel, Act. 17. 21. és ha azon *dologrol* hallottak valaha prædikál-

dikálást, a' melyről a' Tanito akar discurrálni, ottan-
mindgyárt unadalommal halgatták, maga az Apostol
igy szól Phil. 3. 1. Sokan hogy alkalmatosságot talál-
hassanak a' rágalmazásra, Act. 13. 45. Jer. 18. 18. Sokan
csak az ékezen szollásra néznek, nem a' prädikáltatott
igékben való dolgokra. Sokan a' szollonak együgyű
személyében útkéznek meg a' Sidokkal, Matth. 13. 55.
Sokon az igében szollo Szent Lélek ellen tusakodnak,
Act. 7. 51. ihen effélék és ezekhez hasonló fogatko-
zások gátolják-meg az igének fogonattját, és
nevekedését.

T A N I T O H A S Z O N.

Ha az igének bűnért meg-indito ereje vagyon,
tehát felette igen igen szükséges az igének prädikál-
tatása az Ecclesiában, ezt parancsolja az Apostol
1 Tim. 4. 1, 2. Mert ez által kóltetnek-fel a' bűnnek
álmában lévők, mint Dávid, &c. Text.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Ha az Isten igéjének volté valami munkája te ben-
ned? érzettedé annak valami erejét? Ezek a' jelek:

1. A' te bűneidnek igazán való meg-esméretire jutot-
tálé? lelked esméretiben meg-győzöttettrélé? hogy te
vagy az a' kinek az Isten az ő követé által szoltat, hiv,
fenyeget, és fedd.

2. Ha meg-győzöttetett bűneiden szíved szerint
báncodhatolé? nem ugy a' büntetéstől való félelemért,
mint az Isteni méltoságnak meg-sértéséért, mint Psal.
51. 6. Luc. 15. ha így vagyon, nagy munkáját érzed

138 *Idvességét bizonynyal várható embernek
benned a' Szent Léleknek.*

3. Ha bűneiden való bánatod nem el-ijesztő, rémitő, mint Cainé, Judásé, hanem Istenhez vonó, Job. 13. v. 15.

4. Ha bűneiden való bánatod állandó? mint Dávidé, Pál. 6. 7. c. 32. 3. Mert még Elau-is firt, Judás-is bánkodott, Pharaoh-is, de csak kevés ideig, nem úgy a' bűnért mint a' rajtok lévő, és reájok szálló büntetésekért.

5. Ha életednek meg-jobbitását nemzetteé? 1. Cor. 7. 10. mellyet a' következőkből érthet meg: 1. Kissebedetté-meg benned elébbi nagyra nézésed? 2. Ha sem magad, sem mások bűnein az előtt nem szomorkodhattál, most meg-tanítatván az írásból a' bűnnek természetéről és gyűmölcséről, annyéra meglágyult és gyengült szíved, hogy el-keseredel, látván az Isten ellen való vétkeket nevedni az emberek közt, Pál. 119. 128. 3. Úresítédé naponként magadat a' bűnöktől, azok ellen hadakozván. 4. A' dorgálást örömeft vészédé? ahoz engedelmes vagyé? Aét. 9. 6. 5. Az igének hallásán szívedben gerjedeszé? úgy hogy értvén az Isten kívánságát mi legyen, örömeft kész vagy meg-cselekedni Abrahámmal, Gen. 22. 3. Samuelel, 2 Sam. 3. 10. és Saulussal, Aét. 9. 6. Ezeken cirkáld-meg magadat, eszedbe veheted reád nézve, minémű munkája lehet a' prædikáltatott igének.

INTÓ HASZON.

Ha a' prædikáltatott igének meg-indító, bűnből fel-terkentő ereje vagyon, nosza hát mit cselekedgünk?

gyünk? Ez három dolgokat: 1. Tanulo es Isten igé-
jét éhező szívet vigyünk a' Templomba, a' meg-hallott
igét örömmel vegyük szíveinkbe, meg-tartjuk, életünk meg-
jobbítására fordítsuk, ne legyünk ollyak mint a' rosták,
mellyeket ha a' vízbe merítenek mihelt belőle ki-vé-
szik, egy csep vizet sem tartnak-meg magokban, hanē
eselekedgyünk ugy mint a' tiszta állatok, kik a' mit
észnek, vízont meg-kérődzik, mi-is a' meg-hallott
igéről ottan ottan elmélkedgyünk, mások előtt tisz-
tellyük. Ez penig így lehet, ha az akadályokat elő-
lünk el-háríttjuk: 1. Ha az Isten igéjét szollo sze-
melyeket nē gyűlölljük achabbal, 1 Reg. 22. 3. 2. E' vilá-
gi emberek társaságát el-kerüllyük, kik mint az Alpis ki-
gyok fülöket bé-dugják, Psal. 54. 5. 3. E' világi jok
környűl valo szorgalmatoskodás, ez az eggyik tövis,
Luc. 8. 14. nincs effélékben az Istennek igazán valo
szereteti, 1 Joh. 2. 15, 16.

II. Annak halgatására el-készítsük magunkat, szép
Istenes elmélkedésekkel, buzgo áhíatos tanulo el-
mével, mint Esa. 2. 3. ne ugy halgassuk az Isten igéjét
mint halando embernek beszédét, 1 Thef. 2. 3. 1 Pet. 4. 11.

2. Kőnyörgéssel. Ezekért kell kőnyörgenünk, hogy
Isten adgyon: 1. Figyelmeztiséget a' hallásra, mint
Lydiának, Act. 16. 14. 2. Erteimet, Psal. 119. 34. Phil.
1. 9. a' bé-vételre, és bölcseséget a' reánk szabásban. 3.
Hitet az el-hívésre, Luc. 17. 5. Eph. 3. 14. 4. Memo-
riát a' meg-tartásra, és emlékezősre, Eph. 3. 17. Luc.
2. 51. Psal. 119. 11. 5. Erőt a' végbe vitelre, Matth. 7.
24. Joh. 13. 17. Jac. 1. 22. hogy gyümölcsét terem-
jük; mellyek három félek: 1. Az Istenre nézve, a'

hit.

140. Idveségét bizonynyal várható embernek
 hit, melyben az ő esmérési bé-foglaltatik, *Timor, invocatio, patientia, gratiarum actio.* 2. Felebarátunkra nézve, *A' szeretet*, melyből az Igaság, *Misericordia, Liberalitas, Hospitalitas, remissio injuriarum,* Galat. 5. 22.
 3. Magunkra nézve, az jó lelki esméretet, és a megtérést, melynek gyümölcsei, *Pudor, confessio, odium peccati, desiderium sanctæ vitæ;* ne nezzük 10ha azt a' ki szollya, hanem mit, ki beszédét, nekünk tisztünk mi legyen, az a'ya mit kívánnyon, Lásd. Deut. 4. 1. Psal. 78. 1. Matth. 3. 17. 2. *A' Fiu,* Matth. 7. 24. c. 11. 15. Apoc. 2. 7. *A' Szent Lélek,* Marc. 4. 24. Matth. 7. 15. Act. 17. 11. 1 Thess. 5. 21. 1 Joh. 4. 1. 1 Sam. 8. 7. Luc. 10. 16. c. 11. 28.

Mtisodák inditsanak ezekre minker?

I. *A' Tanito által szollonak méltosága,* maga az Isten az, 2 Cor. 5. 19. kinek szavának hallására kötelesek vagyunk, mert Urunk, teremtőnk. Ha e' világi Fejedelmek szolgáljokat ki-küldők ti hozzátok, szorgalmatosson meghalगतyatok, beszédekre vigyázatok, mennyivel inkább, &c.

II. *A' régi Szenteknek cselekedetek.* Samuelt az Ur meg-szolitá, mindgyárt készségét igéri, Im hol vagyok. Abrahám kész, meg-értvén az Ur parantsolat-tyát, véghez vinni, Heb. 11. 8. Gen. 12. 5. c. 22. 3. Jákobnak mihelt azt mondá, kely-fel meny-el Bételbe, csinály oltárt, mindgyárt indula, Gen. 35. 2. & seq. Dávid-is, 2 Sam. 24. 18, 19.

III. *A' jutalom;* Mett csak azok boldogok, Luc. 11. 28. és az Istennek lelki és testi áldási csak azokra tartoznak, Deut. 28. 1, 2. & seq.

IV. *A'*

IV. A' kár; Mert ha az igének prædikállása által nem jobbulunk, kárhoztatásunk öregbül, Joh. 12. 48. c. 15. 22. 2 Cor. 2. 15, 16. Col. 4. 2.

VIGASZTALO HASZON.

Ha az igének prædikállása fájdalmat szerzett szivekben, ti szeginy bűnösök, legyetek jó reménységben. De itt négy dologrol gondolkodgyál: 1. A' meg-sebhetőről, az Istenről, ez nem olyan mint ama' Tolvaj, ki a' Jericoba menő embert meg-sebefitvén el-hagyá, hanem meg-vigasztal, bé-kötöz, mint a' Samaritanus, Hof. 6. 1.

2. A' meg-sebhetőnek szándékáról, hogy meg-térj, és bűncidben el ne veiz, 1 Cor. 11. 32.

3. A' Sebnék szükségéről, mert ennélkül a' lelki orvoson a' Christusson nem kapdosnál, Matth. 9. 12.

4. A' Sebnék hasznáról, 1 Cor. 7. 10. Az Ur az a' ki meg-sebefiti fájdalmas sziveinket, kötözzze-bé az ó vigasztalásával, és gyógyítsa-meg, bűneinket meg-bocsátván. A M E N.

A' bűnnek meg-vallásáról.

Textus, 2 Sam. 24. 10.

Monda az Urnak, igen vétkeztem ebben, a' mit cselekedtem.

Z szivnek bűnön való meg-keseredése, magát kétképpen szokta ki-jelenteni: 1. A' száj által a' vallás tételben, mint Luc. 18. 14. Psal.

142 Idvefségét bizonynyal várható embernek
Pfal. 51. 8. c. 38. 9.

2. A' sírás és zokogás által, mint Péter, Matth. 26.
v. ult. Mária Magdalena, Luc. 7. 38. Itt Dávid szája
által jelenti-ki, mondván: *Monda az Urnak &c.*

R E S Z E I K E T T Ó K.

I. *Az bűnről való vallás-tétel.*

II. *A' vallás-tételnek objectuma, Kinek val-
lya-meg?*

Az első részben négy czikkelyek vadnak:

1. *A' vallás tévő személy, Kicsoda?* Dávid, kit a' Joáb
Herczeg, a' népnek meg-számlálása előtt el akara von-
ni szándékától, tudván hogy csapás szállana ezért a'
népre, de a' Király nem engedene ki, v. 3.

2. *A' vallás tétel, mely bűneinek esméréséből és
azon meg-háborodott szívének bánattyából száрма-
zott, ez; Vétkeztem.*

3. *Bűnének nevelése, igen, igen; nem kissebíti, sem
másokra nem vét, mint Adám Evára, Eva a' kigyora,
Gen. 3. 12, 13.*

4. *Meg-határozza, miben vétkezett? ebben a' mit
cselekedtem; hogy a' népnek számát meg-akarta tudni,
v. 2. mellyet Isten meg-számlálhatatlannak ígért vala
lenni, Gen. 15. 5.*

A' Második részében lástuk kinek vallotta-meg bű-
neit? Az Istennek. Text. *Monda a' Jehovának, vétkez-
tem igen, igen.*

T A N U S A G.

Az Isten haragjának le-csendesítésére, és a' bünte-
tesek-

véteknek el fordítására, igen hathatos eszközök a' bűnőknek egyenként való esmérése, és azoknak Istennek előtte fájdalmas szível való meg-számlálása. Text. Dávid az Istent hozzája meg-akarván engesztelni, ezeket cselekeszi, &c.

A' Tanuságnak két ágai vadnak:

Első Ága: Nem elégséges a' bűnről való vallás tértelben, hogy csak közönségesen bűnösöknek esmérjük és vallyuk magunkat, hanem, szükségesképpen ez-is meg-kivántatik, hogy nevezet szerint értrük, elő-számlállyuk s' meg-jelentsük Istennek előtte, miben vétkeztünk. Dávid így szol: Ebben vétkeztem, &c. nem ál itt meg, hogy szívének keferúségéből azt mondá, vétkeztem, (mint egyéb emberrek) hozzá téfzi, ebben a' mit cselekedtem, hogy a' népet szűkség kívűl, kevélysegből meg-számláltattam. Esdras, c. 9. v. 6. nem csak közönségesen tón vallást, hogy vétkeztek, hanem a' vétkek nemeit meg-jelenti, hogy a' pogányokkal az Isten parancsolattya ellen ószue elegyedtek volt. Daniel, c. 9. v. 5. nem elégzik-meg hogy így szol, vétkeztünk; hanem a' vétkekre alá-szál, mondván: nem voltunk engedelmesek az Ur szavához, v. 6. 1. 1. 1 Sam. 12. 19. 1 Tim. 1. 13. 1 Cór. 15. 9. Act. 22. 19, 20. c. 19. 18. 19 Neh. 1. 6.

O K A I A' T A N U S A G N A K.

1. Mert a' bűnőknek egyenként való esmérése és előszámlálása, indittya és keferiti-meg-a' szívet hathatosképpen. Dávidot e' keferite meg, hogy Náthán-tól meg-érté miben vétkezett az Ur ellen, az után tón.

144 Idvefségét bizonynyal várható embernek
tön vallást, 2 Sam. 12. 7, 8. ez alkalmatossággal írta
Psal. 51. 5, 6. Thren. 3. 40, 41. Efd. 9. 6.

2. A' tékozlo fi elsőben magában szál, Luc. 15. 17,
18. A' Publicánus távol állott, nem merete szemeit az
égre fel-emelni, mellyét verte, mely bűneinek esmé-
retiből származott, az után kiáltott Luc. 18. 13. Isten
légyirgalmas kegyelmes, &c.

2. Mert a' bűnről való vallás-tétel a' meg-keseredett
szívnek gyűmölcsre. Text. Meg-veré őtet az ő szíve és
monda, Vétkeztem, &c.

3. Mert azoknak ígérte az Isten a' bűn bocsána-
tot, Prov. 28. 13. 1 Joh. 1. 9. Dávid példa, Psal. 32. 4.
Meg-vallom magam ellen, és te meg- bocsátod. Ha
nem esméred s' nem tudod mit cselekedtél, hogy tudcz
vallást tenni, és az Istét ostoni alatt meg-hunnyászkod-
ni, az Istent igazítani, magadat káchozratni ama' Tol-
vajjal? Luc. 13. 40, 41. Daniellel, c. 9. 14. Neh. 9. 33.

Monddhatnád, lehetetlen dolgot tanítasz, hogy eg-
gyenként meg-vallyuk bűneinket? Fel: Halládé,
A' bűnők léfznek vagy a' Törvény ellen, ott Isten, Fe-
lebarátunk, értetik-meg. 2. Vagy az Evangelium el-
len; Ezek 4. Agakra hasadnak: Avagy a' Christus el-
len vétkezel, tagadván Isteni természetit, testben el-
jövését, 1 Joh. 4. 3. c. 2. 23. közben járásával meg-nem
elégzel, 1 Tim 2. 5. 2. A' meg-térés ellen; Mikor bű-
neidről vallást nem térszel, Prov. 28. 13. nem siratod,
Jer. 5. 3. el-nem hagyod, gyönyörködöl a' gonosz-
ban, nevetve beszélsz, Prov. 2. 14. c. 14. 9. Efd. 3. 10.
szemérem nélkül cselekedsz, Jer. 3. 3.

A' Hit ellen vétkezel; 1. Mikor a' Christusban nem m-
hiszel, &c.

hiszefsz, bűnöd bocsánattját tőle nem várod, Joh. 3. 17. 2. Mikor a nyomorúságoknak idején kételkedel az Istennek jó akarattja felől, Esa. 49. 14, 15.

4. Az Istē Lelkének kegyelmes ajándéki ellen; 1. Mikor meg-világosít, az igazságra meg-tanít, te pedig el-szaktatz a' meg-esmért igazságtól, 2 Pet. 2. 20. 2. Mikor az ő munkáit benned el-oltod, 1 Thess. 5. 19. meg-szomorítod, Eph. 4. 30. Efféle czégeres vétkeket egyenként meg-tudhatz, nézvén a' törvényre és az Evángeliumra, a' több erőtlenségeket pedig a' mellyek naponként esnek, lehetetlen azoknak számaikat megtudni. Lásd Psal. 19. 13. *kitröda tudhattya a' vétkeket?* Ec. Psal. 40. 12, 13. c. 38. 5. itt így kiált; *Az én ritkos bűneimtől én Istenem tisztíts-meg. A' Tanúság szol a' Czégeres vétkekről.*

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik szégyenlenek a' bűnről vallást tenni, de nem szégyenlik a' vétkeket meg-cselekedni, mikor az idő, az alkalmatosság hozza. Ez az ördög álnok praktikája, ki hasonló a' Farkashoz, az legelsőben is a' juhnak torkát ragadgya-meg hogy ne béghessen, a' pásztor azt halván segítségre ne jöghessen, így az ördög is a' bűnőssel el-hiteti, hogy szégyen ba meg-vallya bűneit, és így torkánál fogván fojt-meg sokakat, hogy az ő bűnökről vallást ne tehessenek, és a' meg-gyógyulásért a' mennyei Pásztorhoz az Ur Jesus Christushoz ne kiáltsanak Dáviddal, Psal. 51. 2.

2. A' kik résznek ugyan vallást *in genere*, hogy bűnösök, *vétkeztek*, de miben ki nem fejezik, mint Pha-

K

raho,

Idvefségét bizonynyal várható embernek
raho, Exod. 9. 27. semmiben el-nem változnak, hogy
azoknak valet mondanának.

3. A' kik tellyeséggel vétkeket rejtegetik, mint Ge-
házi, 2 Reg. 5. 25. 26. Ananiás Saphirával, Aét. 5. 1, 4.
Ezekről lásd mit mond Prov. 28. 13. Ez attol vagyon
hogy vagy *kicsinynek* tartják vétkeket, vagy *nem esmé-*
rik, mint Sámloának szemét a' lelki Philisteus ki-vájta.

4. A' kik tettetés színes okkal mentik cselekedeteket,
1 Sam. 15. 21. áldozatra valok azok. Judás, a' szegé-
nyeknek el-adhatták volna, maga lopo volt, azon-
zugolodott, Joh. 1. 2. 5, 6. Jezabel Achábbal bőjtőt hir-
det, úgy palástolják a' Nábot ártatlan halálát, 1 R. g.
21. 8, 9, & seq.

5. A' kik másokra *bárittyák* vétkes cselekedete-
ket, mint Saul, 1 Sam. 15. 24. a' néptől féltém. Adám,
Evára, Eva a' kigyora, alitván, hogy a' büntetés alól
fel-szabadulhatnak, de mind a' *bűn tevő mind az eszköz*
meg-büntettetének, Gen. 3. nem így cselekedett Dá-
vid, nem menti magát, sem fűgefá levéllel nem fedez-
geti meztelenségét. Adámként, nem-is szól így, ha-
meg-számláltam-is a' népet, mit vétettem abban, az
előtt-is számlálták-meg a' népet; mások nagyobb vét-
ket-is cselekedtek ennél, hanem meg-vallja vétkeit,
mondván: *Vétkeztem &c.*

O K T A T O H A S Z O N.

Akar nagyok, akár kicsinyek legyenek bűneid, de
soha *el-netitkold* Istened előtt, se magadat ne mente-
gesd, hanem e' kertőt cselekedgyed: *Vádollyad, Kár-*
hoztassad.

Itte kéne

Itt e két dolgok igen szükségesek: 1. A' maguk vádlása. 2. A' magunk meg-ítélése és kárhoztatása. Az elsőben a' Sátánt *előzzük meg*, kicsak el-pirul, s' nem vádolhat, meg-némul, ha mi magunk vádoljuk magunkat. Itt pedig nem kell úgy cselekednünk, mint Nabugodonozor, az ő bűvös-bájos bölcsével az ő álma felől, ő azt mondgya, hogy álmodt, kívánnya magyarázattyát, Dan. 2. de minémű az álom eszébe nem jut, hanem mitsoda az a' véték mely lelkeket győtri, mellyik sebesítette és háborította-meg csontyaiddat, nem elég, hogy azt kiáltsad, *nagyok, sokak bűneid*, hanem rendel rakjad elődbe gyermekségedtől fogván való czégérés bűneidet, mert Isten rendel rakja az ítéletben elődbe, ha meg nem térsz a' szerint fizet, Psal. 50. 21. Ez a' tanács, cselekedd hát ezeket: 1. A' *legnagyobb és terheeseb vétkeidről* emlékezzél-meg, azokról tégy vallást, mellyek lelkeket *leg-inkább győtrik*; így cselekedett Pál, 1 Tim. 1. 13. Act. 19. 18, 19. c. 26. 9, 10. Mert a' ki *kedvessebb és leg-nagyob vétkeiről* vallást téstzen, s' meg-tér, az *sokkal hamarab meg-tér a' kisebbekről*. A' miként a' hadban a' két fél egy-más ellen harczol ugyan, de leg-kiváltképpen a' hadnak elől-jároi ellen, kik el-esvén, a' többinek eszek vész: Így te-is a' *leg-czégéresebb vétkek ellen vítézkedgyél*: azokat öld-meg, hogy többek attól ne szaporodhassanak, Jac. 1. 14, 15. 2. A' *leg-nagyob vétkekről szálly alá a' kisebbekre*, kezd-el az első Táblán lévő parancsolatok ellen való vétkekről, mint Dávid, Psal. 51. 5. *Tíbi &c.* szálly a' második Tábla ellen való bűnökre, mint ezen Dávid, Psal. 51. 16. vá-

Idvességét bizonynyal várható embernek
dollyad magadat, mert mikor te azt cselekedsz, ak-
kor az Isten Fia lézen szoszollod az ő szent Attya előtt és
meg-ment téged, 1 Joh. 2. 1, 2. Joh. 17. 24.

II. Itéld, és sententiázd, kárhoztassad magadat, 1
Cor. 11. 31. &c. mert mikor te méltatlannak itéled
arra magadat, hogy az Isten bűn bocsáto kegyelme-
veled közöltessék, szintén akkor Isten az ő Fiának ér-
deméért, méltová téfszen arra, hogy kegyelmébe
vegyen, és bűneidet meg-bocsássa, avagy az idő szerint-
valo büntetést elhárítja. Acháb hypocrita lévén, meg-
ítélé magát, sákban öltözvén, és hamuban úlvén, az
Isté azt mondgya Illyésnek, nézhetze-meg mint meg-
alázta magát Acháb, azért az ő idejében nem viszem
reá a' büntetést, 1 Reg. 11. 29.

Itt penig, 1. A' bűnnek minéműségét meg-gondold
mit cselekedél, magad ellen keménkedgyél, Job. 39.
37. Prov. 30. 2. Az Apostol annyéra meg-ítélé ma-
gát, hogy maga felől azt mondá, hogy ő leg nagyobb a'
bűnösök között, 1 Tim. 1. 15. az Apostolok között leg-
kiseb, 1 Cor. 15. 9. 2. A' bűnnek érdeméről, gyű-
mölcséről, hogy mindenféle büntetésekre érdemes vol-
nál, sokkal nagyubbakat érdemenél azoknál, a' mel-
lyek eddig rajtad forgottanak, sőt a' halált, s' még pe-
nig az örökkévalót, Ezech. 36. 31. Luc. 15. 21. *non
sum dignus.*

A' TANUSAGNAK Második Aga.

Hogy az Istennek előtte fájdalmas, keseredett fzi-
vel tégy bűneidről vallást. Text. *Meg sebhette Dávidot*
az ő szíve, és monda az Urnak, vétkeztem ebben.

1. Oka:

1. Oka: Mert a' szívnek bűnön valo meg-kefe-
redése s' fájdalma, bizonyos jele a' szívnek elevenségének,
és muratoja a' meg-cselekedett bűnnek bánásának és
meg-utálásának. Példa a' Mária Magdaléna, kiről Luc.
7.37. &c. írja, hogy nevezetes parázna volt &c. ki
midőn meg-értette volna, hogy Urunk a' Simon Pha-
riseus házában le-ült volna ételhez; 1. Hozzája mégyen.
2. Eleibe szegyenli menni, hanem hátul lábainál meg-
al. 3. Szemeit könnyhullatásoknak forrásivá változtató,
mert a' mely szemeinek nézésével annak előtte sok
iffiakat meg-csált, magát el-árulta, tisztátalan életét
jelengette, most abból bánattyának miatta, bőséges
könnyhullatások folynak, mellyekkel Christus Urunk
lábait mosogattya, a' mely haját az előtt simogatta, Isten
boszszuságára fodorította. imé mostan a' Christus lá-
bainak kendő keféken öjévéteszi, a' mely beszédével az
előtt fajtalan beszédek szollott, másokat csokolga-
tott, ihen mostan az ő száját a' Jelus lábainak csokol-
gatására fordította, a' mely drága kenettel az előtt ma-
gát ékesgette, kenegette, most a' Christus fejére kene-
geti, ezekből szívének elevenségét és meg-változta-
tását mutogatta, mellyért dicséri, sőt ugyan azt mond-
gya, hogy sok bűnei bocsátattak-meg, v.47. az Afszfonyt-
is vigasztalá, v. 48, 50.

2. Oka: Mert az Isten a' fájos szívet szereti, Psal.
51. 19. Azokhoz vagy közeli, Psal. 34. 19. Azokra
tekint, Esa. 66. 2. azokat foglaltya magának lako hajlé-
kul, Esa. 57. 15. Azokat vigasztaltya, Esa. 61. 1. &c.
vigasztaltattya, Esa. 40. 1, 2.

3. Oka: Mert a' szívnek fájosága szerzi a' bűn-
nek el-

150 Idvességét bizonynyal várható embernek
nek el-hagyását, 2 Cor. 7. 10. Erre mint szükséges do-
logra intetünk, Joel. 2. 12, 13. Jac. 4. 9.

F E D D Ő H A S Z O N .

1. A' kik sziveknek meg-keferedése nélkül mennek
Istennek eleibe, niicsen semmi Isten szerint valo bánat
bennük, mely a' bűnnek el-hagyását és meg-utálását
nemzené, mondgyák ugyan Pharahoval, Saullal, mi-
kor az ostor rajtok vagyon, hogy *vérkeztek*, de bű-
nőket *valósággal el-nem hadgyák*, mihelt az ostor rolok
el-mulik, szintén olyanok mint az előtt, vagy még
gonoszabbak, mellyért méltán panaszkodik Efa. 1.
5. Jer. 2. 30. c. 5. 5. kiáltyák naponként hogy az I-
sten bűnőket meg-bocsássa, de ők bűnőktől el-nem-
távoznak, Ezekről szol, Efa. 29. 13.

2. A' kik meg-cselekedet bűnőkön űrülnek,
Prov. 2. 14. *kérkesznek*, Efa. 3. 10. csak tettetéskép-
pen-is Achábbal nem szomorkodnak.

T A N I T O H A S Z O N .

Hát soha meg-keferedett szív nélkül, bűn bocsá-
natért Isten eleibe ne meny. Keferegj, írj, ezeken:
1. Hogy *ez ideig, tudva hanyat-homlok* mentél kü-
lőmb külőmb-féle bűnőknek nemeire, és még mo-
stann-is nem tudcz ki-fejtőzni bűneidből. 2. Hogy
félelem nélkül vékezted, minden tehetségedet a' bűnnek
cselekedetire fordítottad. 3. Hogy a' Sátán *hizelke-
dő szavának inkább hittél* Evával, Gen. 3. 17. hogy sem
az Istenének. 4. Hogy még ma-is ujjab *vérkeknek*
nemeivel *terheled* lelkedet. 5. Hogy a' bűnnek alkal-
matof-

matosságát el-nem kerülöd, haladgya tellyül bánatod azt az örömet, melyet a' bűnben tapasztaltal lenni, valamikor lárod, hallod, hogy mások azt cselekedzik, a' miket te cselekedtél, szived keferedgyék-meg, és még csak azonn-is fájjon, hogy valami bűnre valo hajlandóságot érzesz magadban, Rom. 7. 24.

C Z I R K A L O H A S Z O N.

Visgállyuk-meg; Ha a' mi bűneinkről valo vallástételünk szivefé, nem tettetésé.

1. Jele: Ha a' bűnről valo vallástétel, szívünknek bűnén valo fajdalmából, meg-keferedéséből származiké. Text. meg-sebheté Dávidot az ő szive s' monda az Urnak: *Vérkeztem, &c.*

2. Ha a' mely bűnről vállást tészsz, szüntelen-előtted forgatodé, elmédből ki nem vethetedé, Psal. 51. 3. c. 38. 19. Mert a' régi bűnökről valo meg-emlékezés hasznos és szükséges: 1. *Ad humilitatem*, Deut. 9. 6, 7. 2. *Ad gratitudinem erga Deum*, 1 Tim. 1. 12, 13. 3. *Ad cautelam in similibus peccatis vitandis*, 1 Cor. 6. 11. 4. *Ad lenitatem erga similes peccatores conservandam*, Tit. 3. v. 2, 3.

3. Ha azokon a' bűnökön törödik *lelked leg inkább*, a' mellyek minden közbe vetésnélkül Isten ellen lőrtének, Psal. 51. 6. Luc. 15. 21.

4. Ha akarminémű büntetése szál-is Istennek te reád, magadat meg-alázzván az Istent igazítod, minden vétektől üresnek mondod, mert a' kia' rajta lévő büntetésnek okának a' bünt esmérí lenni, az még a' nehéz büntetések-is zugolodás nélkül el-szenvedi, Psal. 119.

152 Idzefségét bizonynyal várható embernek

75, 137. Neh. 9. 33. Dan. 9. 7. Thren. 3. 22.

5. Ha a' mely bűnről vallást tóttél, arra többé visza nem tértél, Gen. 38. 26. Ezeken czirkállyátok-meg magatokat.

I N T Ő H A S Z O N.

Nofza szálllyatok magatokba, oh ti szegény bűnösök! ha lelketek kárát nem akarjátok, mennyetek a' könyörülő szivű Istennek eleibe, és fájdalmas szível bűnőtökről tegyetek vallást ő előtt. A' Joseph bátyjai az ő attyoknak halála után a' Joseph bosz(szuállásától félvén, hogy bűnöket meg-büntetné, eleibe mentek, térdre esvén kértek kegyelmet, Gen. 50. 25. szive meg-esett rajtok, vizgaltalta, mondván: *Ne félljétek én rinéktek táplálásokra léfzek*, jusson eszetek be néktek-is hogy a' Christuson lévő nyavalyákat ti szerzettétek, térdre esvén tegyetek vallást bűnőtökről, meg-esik szive rajtatok. A' *Gibeoniták*, halván az Izrael fiai felől, hogy a' Canán földén lako népeket fegyverre hánnyák, hogy a' Josue Herczeg előtt kegyelmet nyerhetnének, az ő szánakozásokra szivét inkább fel-indithatnák, meg-szakadozott köntőben, meg-fellet saruban mentenek eleibe, Jos. 9. Kiket látván, s' beszédeket halván, szive meg-esék rajtok, és fegyver alá nem bocsátá: Igy ti-is hasogatott, és megszaggyattatott szível mennyetek az Ur eleibe, Joel. 2. 12, 13. A' *Délnek Királyné Aszfzonya*, ki feketecábrázatu vala, a' Salamonhoz ment, és az ő szivében lévő kétséges dolgait meg-jelentette neki, jo válaszfzal járt, 1 Reg. 10. 1. Igy ti-is kiknek lelketek a' bűnnek

kormá-

kormánytól meg-feketedett, a' lelki Salamonhoz az Ur
Jesús Christushoz mennyetek, a' ti sziveteknek két-
ségeit, és fájdalmit öntsétek ki ő előtte, Psal. 62. 9.
mert ugyan-is mit használ a' betegnek, ha ő tudja
hol fáj, azonban az orvosnak meg nem jelenti, sem
az orvosággal nem él? Semmit.

De itt mitsoda *Regulákat* tartunk-meg a' *Confessio-
ban*, mikor szivünk meg-keferedik bűneinken, és bűn
bocsánatért supplicálunk? Felelet: A' bűnről való
vallás-tétel, 1. Légyen *hírből*, mely az Istennek atyai
indulattyán fundállyon, Dan. 9. 5, 6. Psal. 130. 3, 4.
Esd. 10. 2. 2. *Esméretből*, a' bűnnek el-tirkolása nélkül
légyen, Psal. 51. 3. Prov. 28. 13. 1 Joh. 1. 9. 3. Sziv-
nek meg-keferedéséből, úgy hogy szemeid a' könyhulla-
ráloktól nedvesítettessenek-meg, Job. 42. 6. ennélkül
haszontalan, Psal. 51. 19. 4. Légyen *alázatossággal*,
magunk meg-szégyenlésével, Esd. 9. 6. Dan. 9. 7, 8. Jer.
31. 19. Luc. 18. Mert vajki sokan kérik az Istennek
kegyelmét a' Publicánussal, de a' földre nem függesz-
tik szemeket, az ő méltatlanságokat a' Tékozlo fiu-
val nem esméri, sem Abrahámmal, *por, hamu, változ-*
kat nem esméri. Illyen volt a' Saul, 1 Sam. 15. 30. *En*
vérkeztem, de az én véneim előtt becsüly-meg engemet, ke-
vély szivből lőn ez. 5. Légyen *szabad akaratból, önként*
való, nem valami kin, avagy nyavalya vegye ki be-
lőled, mint a' Joseph bátyjaiból, és a' Pharahoból,
Exod. 9. addig szivünk meg-háborodgyék bűnein-
ken, mig Istentől a' Gád Prophéta hozzánk küldetik,
2 Sam. 24. 11. mert Bálám Propheta-is látván az Ur-
nak Angyalát meztelen fegyverrel ellene állani. arcz-

154 Idvefégét bizonynyal várható embernek
 ra le-borula, vétkeiről vallást tőn, Nű. 22. 31. 34. a'féle-
 lemtől vífeltetett és nem a' szabad akarattul. 6. Le-
 gyen bűnnek meg-utálásával és el-hagyásával, Esa. 55. 7.
 Prov. 28. 13. 7. Magunk kárhoztatásával, és az Isten
 ítéletinek s' rajtuk forgo büntetésének igazításával,
 Thren. 11. 8. Dan. 9. 14. 8. A' büntetésnek el-fordítá-
 sának kérésével, 2 Sam. 24. 10. Pál. 51. 2, 3. &c.

Mitsodák inditsanak ezekre?

1. Az Isten igéreti, 1 Joh. 1. 9. Prov. 28. 13.
2. A' Példák, kik így cselekedvén nyerték-ol
 az Isten kegyelmét, 1 Sam. 12. 13. Manasses, Mária
 Magdolna, és a' Publicánus meg-igazítván ment há-
 zához, Luc. 18.
3. A' kár, mert sebeinket bé-nem kóti, ha nya-
 valyáinkat nem esmérjük, azokról vallást nem té-
 szünk. Ez volt az oka, hogy akarmely nyavalyában
 lévők a' Christus eleibe mentek, tőlők azt kérdezte,
 mit akarnak, nem e' végre, mint ha nem tudta volna
 kívánságokat, hanem esmértetni akarta vélek nya-
 valájokat, hogy magok-is nyelvekkel azokról te-
 gyenek vallást, az után gyógyította osztán meg őket.
 Az Ur a' mi fájdalmas sziveinket-is kötözzé-bé.

A M E N.

Következnek oly Textusok mellyek-
 nek alkalmatoóságával a' felső Ta-
 nuságot taníthatni.

Textus, Prov. c. 28. v. 13.

A' ki el-fedezi vétkeit jól nem léssen dolga, &c.

Az testi

AZ testi betegségben lévő ember ha gyógyulást akar venni, három dolgok kívántatnak benne: 1. Nyavalyájának érzése és eszmérése. 2. Az orvosnak keresése. 3. Nyavalyájának meg-vallása, ki-jelentése, az ő testének mellyik részében legyen. Példak Bartimæus, a' Cananeabéli Afzifony, és többek. Így a' lelki betegeknek-is ez három dolgot meg-kell cselekedni: 1. *Eszmélni* kell vétkeiket, Psal. 51.3. ezt kívánnya, Jer. 3.12. 2. Az *orvos* kell keresni, Esa. 55.6. Matth. 11.28. 3. A' nyavalyát *meg-kell vallani*, mint a' Textus tanítja; *a' ki el-fedezi vétkeit*, &c.

R E S Z E I.

I. A' bünt el-titkolo embereknek nyavalyás állapotok, *a' ki el-fedezi, &c. nem jól lesznek.*

II. A' bűnökbold meg-térteknek boldogságok, *a' ki meg-vallja.*

Az első részében három dolgokat lássunk-meg.

1. Mit értsen a' *vétken*? 2. Mikor *fedeztetik-el* a' véték? 3. Mitsoda ártalmas gyümölcse legyen?

Az Elsőre; Péságon, mellyet magyarul vétéknek fordítottanak, értetik akarmely nagy bűnnnek neme, valamelybe a' választatott ember eshetik.

A' másodikra; 1. Mikor *simpliciter*, *apertè*, nyilvánlagadgya a' vétket, hogy ő nem cselekedte. 2. Mikor magát *színes okokkal* mentegeti, Ember vagyok. 3. Mikor vétékét *kiszebiti*, mint Saul, 1 Sam. 15. Ezt nem csak én magam cselekedtem, hanem a' nép hozott-el a' barmoknak kővériben, avagy így, nem én vagyok ebben első, nem-is én leszek utolsó. 4. Mikor *másra*

*bánni*ya.

156 Idvességét bizonynyal várható embernek
hárittya a' vétkei, máfra ad utat, mint Adám és Eva,
Gen. 3. 12, 13. 5. Mikor valaki lelki-esmértiben meg-
győzöttetvén, *Hypotheticè* tészén vallást, *Ha vétkeztem.*

A' harmadikra; A' bűnnek el-titkolásának ártal-
mas gyümölcse ez, hogy *nem jól léfzen dolga*, avagy a' Sá-
dobótú berint, *nem szerentséssittetik*, kárt vall; a' miként
valaki nyavalyáját titkollya, életét veszedelembé ejti,
így valaki lelkének nyavalyáját el-titkollya, nyilván-
sággal magát az örökkévalo halálba ejti.

A' Második részében kettőt forgat: 1. A' meg-té-
résnek két gyümölcseit említi: 1. A' bűnről valo *val-
lás-tétel.* 2. A' bűnről valo *el-szakadást.* Az elsőről
így szol: *A' ki meg-vallja vétkeit.* A' bűnről valo val-
lás-tétel az ő nemére nézve két féle, 1. *Közönséges*, mi-
dön az egész gyülekezet tészén vallást bűneiről, 1 Sam.
12. 19. Erre inti Efdrás 10. 11. Ez ismét két féle: 1.
Rend szerint valo, midön estve réggel tésznek vallást,
mint a' mindennapi Imádságban; *Bocsásd meg a' mi bű-
neinket*, mint régen az áldozatoknak végbe vitelekor,
Heb. 10. 3. Lev. 16. &c. 2. *Rend kívül valo*, mikor
fegyver, éhség és egyéb féle nyavalyáktól szorongat-
tattak, *akkor rendkívül valo* órákon egybe gyűlvén val-
lást tettek bűnokról, Jud. 10. 15. 1 Sam. 7. 6. Neh. 9. 3.
négyyszer tettek vallást bűnokról napjában, néha csak
egy személy-istett vallást a' *közönséges* bűnokról, Dan. 9.
5. & seq. Neh. 1. 6, 7.

II. A' vallás-tétel, *kiváló-képpen valo egy személyé*,
minémű vala Dávidé, Psal. 38. 29. c. 5 1. 5. Luc. 15. 21.
itt is az igékben ilyen vallás-tételről szoll, *A' ki meg-
vallja, &c.* Ez ismét az objectumokra nézve két féle,
vagy

vagy Istennek vagy embereknek vallyuk-meg. Az Istennek vallották-meg a régi szentek, Psal. 32. 5. c. 41. 5. Mert csak egyedül ő bocsáthattya-meg, Matth. 9. 2. 3. & seq. ő rórólheti-el, Esa. 44. 25. Mich. 7. 18. 19. ő egyedül ama' Samaritanus, ki sebeinket bé-kötözi és meg-orvosol és könnyebít, Matth. 11. 28. 2. Az Embereknek vallyuk-meg, nem azért mintha a' bünt és büntetést rolunk el-vehetnék, hanem ezekért: 1. Hogy a' mi lelkünk-esméretit gyótró bűnök ellen vigasztalást vehessünk, Jac. 5. 16. 2. Hogy a' kiket meg-sértettünk, hozzánk meg-engesztelhecsük, Matth. 18. 3. Hogy az Isten neve dicsőíttelsék, és a' botránkozás a' gyülekezetből ki-vétettsék, Jos. 7. 16. 2. Gyümölcs a' bűntől valo meg-szűnés, a' ki el-hadgya, nála meg-nem marasztya, el-távoztattya, kerüli, gyúlóli. 2. Mitsoda ez két cselekedeteknek jutalma? Text. Irgalmasságot nyer, az az, bűneinek bocsánattját vész, melyről világos, 1 Joh. 1. 9.

I. T A N U S A G.

Valaki bűneinek meg-bocsáttatását kívánnyá, annak a' meg-esmért bűnről szükséges Istennek előtte vallást tenni. Text. A' ki meg-vallya irgalmasságot nyer. Példa Dávid, 2 Sam. 12. v. 13. Psal. 32. 5.

C Z A F O L O H A S Z O N.

1. A' kik a' bűnről valo vallás-tételt szükségesnek nem itélik lenni. 2. A' kik meg-nem elégsznek azzal, ha Papjoknak fülökbe sughattják; itt az tanítatik, Istennek kell meg-vallani, mert a' ki ellen a' bűnök

*Idvefégét bizonynyal várható embernek
nők léfznek, csak az engedheti és bocsáthattya-meg,
Pfal. 5 1. 6, Tenéked, ezt kéri hogy könyörullyön rajta, mo-
fogassa-meg, &c.*

INTŐ HASZON.

Nofza hát mi, a' minden titkokat tudo Iſten előtt
kefcredett ſzível tegyünk vallást; de vallás-tételünk,
1. Jo gyökérből ſzármazzék; 1. *Hítből*, Iſten kegyel-
méhez ragaszkodó bizodalomból, mert egyébként nem
haſznál, mint Pharahonak, Judásnak vallás-tételek,
mit haſználta hogy magokat kárhoztaták? Pharahó,
meg-ſzúnvén az oſtor előbbi vétkére viſzfá tére,
Judás pedig ki-menvén fel-akasztá magát? Semmit
ſem. [Láſd ez előtt valo predicátióban ezen Tanuſágot.
otta a' mod-is meg-irattatik, Hogy jo modgyával légyen,
keſergéſſel, orcza piruláſſal.]

INDÍTÓ OKOK.

1. Mert azoknak léfzen jól dolgok; A' külső tör-
vény ſzé ken a' *malefactornak* maga nyelvével valo
vallás-tétele ezer bizonság s' veſzedelmes, de Iſten
előtt nem, 1 Cor. 11. 3 1.

2. Mert a' bűnről valo vallás-tételnek el-mulatáſa
veſzedelmes. Text. *A' ki el fedezi vétkét nem jól léfzen
dolga*, mint Cainban láthatni.

3. Mert a' bűnnek eſméréſe és meg-valláſa gyű-
mölcsé az igaz meg-teréſnek, és bűnön valo törő-
déſnek, 2 Sam. 24. 10. Luc. 15. 21.

4. Mert ez meg-tartoztató eſzköz a' bűnökbe va-
lo viſzfá eſésben, mikor Dávid és Péter bűnöknek
meg-

meg-vallása után rézesültének volna az Isten bűn bocsáto kegyelmében, tehát soha többé előbbeni vétkekre vizslá nem tértenek, hanem még másokat-is tanítottak, Psal. 51. 15. Urunk erről Péternek parancsolat-is ada, Luc. 23.

5. Mert a' bűnről való vallás-tétel, hathato eszköz a' könyörgésre való fel-serkentésre, valahol olvassuk az írásban a' szives vallás-tételt, utánna mindenütt buzgoságos könyörgés következik, 2 Sam. 24. 10. Dan. 9. 5. Neh. 1. 5, 6, 7. Psal. 51. 6, 8. &c.

II. T A N U S A G.

A' bűnnek el-titkolása, minden valóságos jótul meg-folzt és el-rekeszt, úgy mint Isten áldásától és bűn bocsáto kegyelmétől. Text. *Tegens pravaricationes suas.* lo jáczlich, nem szerencsésítetik.

Bizonysági a' Tanuságnak Psal. 32. 2. A' hol azt tanítja, hogy a' csalárdság az igaz boldogsággal egygyütt meg-nem álhat, valahol a' bűn rejtegettetik, ott javaltatik, tápláltatik, a' szív ott üres a' tökéletességtől, magának a' bűnben kedvez, és így a' jót magától el-rekeszti, mint ezen Dávid, v. 3, 4. tanítja, míg el-halgatta és titkolta bűneit, az ő csontai meg-háborodtak, semmi örömet nem érzett, ordított, de minckutánna meg-vallotta bűneit az Istennek, ottan mindgyárt a' nyavalyától úrfedett, mert nyavalyájának szerző oka a' bűn meg-bocsátatott, v. 5. 2. Job. 20. 12, 13. A' hol azt mutattya-meg, hogy minden valaki kedvelli és el-titkolja a' bűnt, minden gonofzsága valami jonak tetzett az előtt, *Assu kégyo mérgéné változik,*

rozic, v. 14. &c. ártalmára fordul, úgy hogy még az ő rend szerint való étele, itála, mulatsága, szavai, egy szoval valami öröme volt kényyára lészén, a' mely világossan meg-mutattya káros voltát az el-titkolt vétkeknek. 3. Efa. 29. 15. A' hol fenyegeti azokat, kik bint csinálnak cselekedeteknek, hogy Isten és emberek előtt ne láttassanak, ezekre veszedelem száll, a' jaj, v. 20.

2. Oka a' Tanuságnak: 1. Mert a' bűnnek rejtegetése és el-titkolása, bizonyos jele a' bűnnek szeretetének és abban való gyönyörködésnek; Ez két vétkek ki-rekesztői a' valóságos jonak, és az Isten bűn bocsáto kegyelmének. 2. Mert a' bűnt titkolo *hypocrita*, ki nem csak utálatos Isten előtt, hanem meg-is büntettetik. A' Hypocritaság ez, midőn valaki annál jobbnak, szetebnek mutattya magát lenni, a' minémű *valósággal*; a' kegyességnek csak külső formáját, 2 Tim. 3. 2, 3, 4, 5. ártatlan, fegyhetetlen életét mutogattya, melytől *valósággal* távol vagy on, mint a' Phariseus, Luc. 18. 11, 12. Illyen vala Dávid minekutánna paráználkodék, el-rejti vala Uriás előtt, tettétvén jo akarattját küldi felesége látogatására, &c. a' mely vétket elő hoza az Urnak Lelke, a' többit el-halgatván, 1 Reg. 15. 3. 3. *Abia szíve nem volt tökéletes az Istenhez*, mint Dávidé, ki el-nem távozott az Isten parancsolatitól, bántszándékkal, lelki-esméreti ellen a' bűnnek javallásával, &c. hanem az Uriás dolgában, mellyet tudva rejtegetett, gyilkosságot-is cselekedtetett, &c. de azt-is a' Náthán dorgálására meg-vallotta, 2 Sam. 12. v. 13. és megvigasztaltatott.

3. Oka. Mert a' bűnnek el-titkolásának ártalmas gyümöl-

gyümölcssei vadnak, 1. Azokat Isten *meg nem halgat-
tya*, Pfal. 66. 18. Efa. 1. 15. c. 59. 2. Pfal. 5. 6. 2. A-
zok a' *Sacramentumban* lévő Christus jo-téteményében
nem részesülhetnek; A' Judás a' Sacramentumi kenyec-
ret vévé, de nem használá néki, mivel hypocrita vala,
hanem a' falat bé-vételének utánna a' Sátán ménebe-
léje, ki őtet nagyob gonoszára vivé az elsőnél, Joh. 13.
26, 27. az előtt a' kenetért zugolodék, most mesteré-
nek árultatásában forgolodik, v. 30. Simon Mágus-
nak-is a' keresztség nem használá, Act. 8. 20. & seq.
csak olyak a' hypocriták, mint a' Pharahotul álmá-
ban láttatott őszitővér tehenek, kik a' hét kővértehe-
neket meg-ették, de még-is még csak meg sem teczet
rajtok, így ezeknek-is nem hogy használna a' Sacra-
mentummal vala élés, hanem inkább árt, 1 Cor. 11. 28.
3. A' *prédikáltatott ige* benne idvességes gyümölcsöt
nem teremhet, mert az nem minden szívet szerez, ha-
nem csak a' tisztát, abban-is szenvedéssel hoza gyü-
mölcsöt, Luc. 8. 12, 13, 14, 15. Ezek ártalmas gyü-
mölcssei a' bűnnek el-titkolásának.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik bűnöket rejtegetik, azoknak palástot csi-
nálnak Adámmal, Gen. 3. 12. & seq. 2. A' kik a' bű-
nöket a' virtusok kőntőfibe öltöztetik; A' fősvénysé-
get takarékságnak, &c. mondgyák, ezeknek jajt
kiált Efa. 5. 20. a' rélzegést, trágárt, nyájának, jo
kedvűnek, barátságosnak, &c.

T A N I T O H A S Z O N.

I

Halá-

Ha látod hogy nincs dolgaiddba elő-meneteled, munkád-
kádnek szaporaja, szerencsétlen vagy, ottan ottan kár-
talál, *hidd-el ritkos bűn vagy benned*, mellyet még rejte-
gettél, térj-meg, róla gondolkozzál, Pál. 4. 4. fogadd-
meg a' mit Thér. 3. 39, 40. mond, és szerencsés lélsz.

III. T A N U S A G.

Nem elég a' bűnről vallást tenni, hanem valóság-
gal a' meg-vallott bűnt el-is hadgyad. Ezt a' kettőt
egybe-köti Salamon mondván: *a' ki meg-vallja vét-*
keit, s el-hadgya, az nyer ingalmasságot. A' Tanuság-
nak bizonsági, Esa. 55. 7. Jer. 3. 12. Esa. 1. 16, 17.
Act. 19. 18, 19.

Oka. Mert az előbbeni *vétkes életnek meg-jobbitása*
nélkül, nem lehet igaz valóságos meg-térés, mivel a' hol
meg-maradnak a' bűnök a' szívben, ott nincsen *igaz*
hit, Act. 15. 9. nincsen ott a' Szent Lélek, mert valahol
ezek vadnak, ott a' szív meg-tisztogattatik a' bűntől, el-
a' bűn ott nem lakos, nem uralkodo, hanem jóvevény,
és meg-erőtlenített.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik a' puszta vallás-tétellel meg-elégesznek,
csak mondhatják azt, hogy *vérkeztek*, azonban az
ő szerelmes meg-ízokott vetkeket magokban meg-
marasztják; jól tudgyák mitsoda bűnökről vonattak-
sának-el *teg-inkáb*, még-is azok ellen nem harcolnak.
ezek meg-mutatták, hogy ők nem a' Christusi,
mert nem feszítették-meg a' testi kívánságot, Rom. 8. 2.
13. Gal. 5. 24.

I N T Ó H A S Z O N.

Hát vegyünk bucsut meg-szokott bűneinktől: Mert így nyerhetjük-el az Isten bűn bocsáto kegyelmét. De itt mitsoda eszközökkel éllyünk? 1. A' bűnre való alkalmatosságot szorgalmazasson kerüld-el, mert igen hajlando vagy a' vétkezésre. 2. Az idvefségnek minden eszközeivel ély, az ígét halgassad, olvassad, Joh. 5. 39. azokrol elmélkedgyél, könyörögj, a' Sacramentumokkal gyakran ély, ama' parancsolat szerint: Ezt cselekedgyétek az én emlekezetemre. 3. Ot-tan ottan sirassad meg-cselekedett bűneidet, gyarhoságot előtted forgassad, régi bűneid feledékenységben ne legyenek, Psal. 51. 3. s' mond Dáviddal, Psal. 26. 7. Az én iffiúságomnak bűnéről Uram ne emlekezzél-meg, &c.

V I G A S Z T A L O H A S Z O N.

Akarmely bűnökben éltél ez előtt, oh te szegény bűnös, ha el-hadtad azokat, valósággal tőlök el-bucsuz-tál, ezzel vigasztald szeginy lelkedet, hogy bűneidért Isten el nem vét tégedet, ihen az igiret ez, A' ki el-had-gya vétkeit irgalmaságot nyer, &c. A' mely irgalmaságnak nyeresé kiváltképpen ezekben áll: 1. Minden bűneid meg-bocsáttatnak, Esa. 1. 18. Psal. 103. 3. soha emlékezetben nem léfznek, Ezec. 18. Mich. 7. 19. 20. 2. A' bűnnek szolgálattya alol fel-szabadítottatol, e-rőtleniséged naponként az ujjá-születés által meg-gyo-gyittatik, 1 Cor 6. 3. Személyed s' mind Isteni szolgál-atod kedveltetik, és idvefségedre kívánando eszközök ki-szolgáltának, ha az ígének halgatására megy, szive-

der meg-ujjítja, az ígét szivedbe bé-írja hogy el ne felejtessed, ha a' Sacramentumokkal élsz, te nem csak az áldott kenyeret és bort vészéd, hanem a' *Christust* az ő *jöteleményivel* edgyütt, 1 Cor. 10. 16, 17. Ha imádkozol *e' földön*, akarmely helyben, akár tömlőczben, Manafessel; 2 Chron. 32. 12, 13. akár a' *czethal győrában* Jonással, Jon. 2. könyörgésed *az égben* meg-hal-gattatik, és jó válaszdod leszen Daniellel, c. 9. 21. mert mindezek a' frigyben meg-ígértettek, Ezec. 36. 35. Jer. 31. 31. Ha pedig valami bűn által el-kezded tévelyedni fel-keres, és az akolba, több juhaid közé bé-víszén, Luc. 15. Ezek derekas vigasztalások, noíza hát mongyad ezekért az Uré legyen a' dicsőőség.

A M E N.

II. Text. Azon Materiáról.

Pfal. 106. 6, 7. *Vétkeztünk a' mi Atyáinkal, álnokul cselekedtünk &c.*

AZ Propheta így szol, Pfal. 38. 19. *Az én hamisságomat &c.* A' melyben két dolgok vannak, 1. A' bűnről való vallás-tétel. 2. A' bűnök bocsánattya felől való szorgalmatoskodás. Az elsőben 2. dolgok vannak: 1. A' *Magános és személyi* vallás-tétel, *En az én hamisságomat meg-jelentem*; ez minémű volt, az ő *nagyságára* nézve, két hasonlatosságokban fejezi-ki, az első a' *ki-áradot* víztől vészti, mint Pfal. 42. 8. c. 88. 18. c. 124 4, 5. a' másikat a' *nehéz terfektől*, v. 5. melyben a' bűnökért *Isten haragja-*

ragjánakel-viselhetetlenségét jelenti. 2. Modgyát a' vallás-tételnek, *valósággal igazán* jelentem. A' másodikban, A' bűn bocsánat felől való szorgalmazkodás vagy on, hogy hogy és miképpen békélhessék-meg Istenével, és a' bűn bocsánatban részesülhessen. Itt-is az Izrael népe, mind az ő régi Attyok, s' magok vékéről résznek vallást, e' végre hogy az Istennek szívét hozzájuk meg-engesztelhessék, mondván, *Vétkezünk.*

R E S Z E I K E T T Ó K.

I. A' közönséges vallás tétel, v. 6. *Vétkezünk.*

II. A' Magános, bizonyos személyek vétkeiről, v. 7.

Az első részében két dolgokat lássunk-meg; 1. A' vétkeknek neveit minéműek voltak. 2. Kik cselekedtek? Az elsőről hogy szívek inkább meg-keferezhessék, nevelvén vétkeket három igékben fejezzik-ki, külömbséget tevé a' bűnök között így szólnak:

1. *Chattanu, Vétkezünk*; Ezen értik a' tévelygésnek tudatlanságnak és a' testnek erőtlenségének vétkeit, és a' minéműek ez életben, az ujjá született emberekben-is fel-találtatnak, mint Pálban, Rom. 7. 18. ide tartoznak a' mi tiszteink el-mulatásának vétkei, melyek *peccata omissionis* hivattatnak, Jac. 4. 17. Matth. 25. 42, 43. akkor az Isten törvényétől távozzunk-el, ezt a' Görögök Anomiának mondgyák a' *nomos*-ról, 1 Joh. 3. 4.

2. *Henyevinu, Alnokul cselekedünk*, Ezen a' tudva, fel-emelt kézzel, szánzándékból és gonofzságból származ-

zott vétkeket értik, mert a' véteknek gyakorlásában a' gonofzságnak, uttyait, modgyait, alkalmatofságit, idejét, helyét, fel-keresték, ez bé-foglaliya a' második Tábla ellen valo vétkeket, ugymint lopást, paráznaságot, &c. 3. Hirsányenu, Hitetlenül cselekedtünk, az az, az Istennek adott hitet meg-szegtük, Ezen értik a' legnagyobb vétkeket, mellyek az első Tábla ellen léfznek, A' minéműek a' hihetetlenfég, Isten kísértése, Isteni tífzelettől valo el-fszakadás, bálványozás, hamis esküvés, szombatnak meg-rontása, mellyel azt akarják jelenteni, hogy az Isten törvényének egésfzen meg-rontoi; nem lehetett oly bűnnek neme, mellyel magokat meg-nem ferteztették volna.

I I. A' személyek, kik cselekedték ezeket a' vétkeket? Magokat az ő régi Attyokkal egybe-kötven vádollyák, mondván: *Mi a' mi Atyáinkkal*: láttatnak e' vallás-tételnek formáját venni a' Danielből, c. 9. v. 5, 6. &c. ki így szoll, *Vétkezünk, &c.*

A' Második részében az ő Attyok személyi vétkeiről téfznek vallást, mondván: *A' mi Atyáink, &c.* Az ő Attyoknak vétkeit három ágakra hasfityák: 1. Mindgyárt *Ægyptomból* valo ki-hozattatások után, mit cselekedtek v. 7. 2. A' *pufztában* 40. éfztendeiglen valo bujdosfokban, v. 14, ad 34. 3. A' *Canaán földén* lakasfokban, mig a' *Babyloniai* fogságra nem vitettek, v. 34, 35, 36, 37, 38, 39. Most az elsőről, az hol két dolgok vadnak: 1. A' veres tengernél mit cselekedtek? zugolodtak, v. 7. ez miképpen lótt láfđ Exod. 14. 11, 12. 2. Miből származott e' vétek? 1. Az értetlenfégből, nem gondolkozfanak, elméjekben

nem

nem tartották, az Ægyptombeli csodatételeket, azokból az Istent hatalmáznak, minden tehetőnek, nem szedegették lenni. 2. A' jo-téteményeknek feledékenységből, v. 7. nem emlekeztek, &c. Micsodák voltak ezek? 1. Ægyptomból való szabadítás. 2. Az Ægyptomi gazdagságnak nékiek adása. 3. Az égből a' mannának adása. 4. Canaán földé felé való vezetések, nappal felhőnek és éjczaka tűznek oszlopában járt a' Jესus Christus előttők. Ezekből nem szedegették az Istent gondviselőjöknek és oltalmazójoknak lenni.

T A N U S A G O K.

I. A' miként a' bűnben való részesülés közönséges, így a' bűnről való vallástételnek is néha közönségesnek kell lenni. Text. *Peccavimus cum Patribus nostris*, Dan. 9. 5, 6. &c. Efd. 10. 2. Jer. 14. 20.

II. A' régi Atyákat nem azért kell emlitenünk a' bűnről való vallás-tételekben, hogy vétkeinket kissebítsük, hanem hogy inkább vétkeinket nehezítsük, hogy nem csak most, hanem eleitől fogván gerjesztettük Istenünket. Text. *Peccavimus*, Neh. 1. 6, 7.

III. A' jo-téteménynek el-vételének követője a' háládatlanság. Text. Ægyptomból ki-szabadittya, nagy gazdagsággal ki-hozza a' Sídokat, ők ihen mindgyárt zugolodnak a' veres tengernél Isten ellen, v. 7. Efd. 1. 3, 4, 5. Mich. 6. 3, 4, 5. Noe a' bárkából ki-szabadittaték, ottan hamar meg-részegül, Lot Sodomából ki-vonatuk, ottan kettős vétekbe keveri magát, Tiz bélpoklosok tisztittatnak-meg, a' kilencze nem tér visztá, hogy hálákot adgyon Istennek, ihen

168 *Idvefégét bizonynyal várható embernek*
ilyen háládatlanok az emberek.

IV. Az Isten csudálatos cselekedetinek nem értése,
és a' jótéteményről való el-felelkezés oka az Isten
ellen való reitenetes vétkeknek, v. 7.

V. Szükséges a' bűn bocsánatnak el-nyerésére a'
bűnnek esmérése, és annak fájdalmas szívvél való
meg-vallása. Text. *Peccavimus.* [Lásd e' Tanuságot a'
felső két Prædikációkban.]

III. Text. Azon Materiáról.

Psal. 31. 5. *Meg-vallám. &c.*

 Z többi közt a' vallás-tételben szükségessék
ez négy dolgok: 1. A' bűnöknek igazán va-
ló esmérése, a' mennyére lehet őszinte, Jer.
3. 12, 13, és mellyik parancsolat ellen lett. 2. Valosá-
gos értefe a' bűnöknek az ő természetekre, gyümölcsök-
re, és kárhoztato erejekre nézve, minéműek. 3. A' val-
lás-tételhez illendő indulatok, a' minéműek magunk
meg-szégyenlése, a' fájdalmas bánat, bűntől való irtozás,
gyűlölség, Efd. 9. 6. Dan. 9. Luc. 18. 4. A' magunk
méltatlanságának esmérése, és kárhoztatása. Ezt az utol-
sat láttuk Dávidban, maga ellen tett vallást. Text.

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. A' bűntől való vallás-tételben magát kár-
hoztattya Dávid.

II. A' magát kárhoztato vallás-tételnek gyü-
mölcsse, *Meg bocsásd, &c.*

Az I. Részében ezek vannak: 1. A' vallást-tévő
személy

személy, ez igékben, *Meg-vallám és mondék*; Dávid szavai ezek. 2. Mit vallott-meg? Azt három nevezetekkel illeti: 1. *bűnnek*, 2. *álnokságnak*, 3. *el-szadásnak* nevezi, 3. ki nek vallotta-meg? *A' Jehová-nak*, 4. ki ellen? *Magam ellen*, magát kárhoztattya.

A' II. Részében a' vallás-tételnek gyümölcse, *Es te meg-bocsátád, &c.*

Itt két dolgok vadnak: 1. Kitsoda a' bűn bocsáto? Felel: *Te Jehova bocsátád-meg.* 2. Mit? *A' bűnnek büntetését.*

I. T A N U S A G.

A' bűnt meg-vallo részesülhet az Isten kegyelmében. Text. *Meg-vallám, &c. és te meg-bocsátád.*

I N T Ó H A S Z O N.

Nofza hát mi a' mi Istenünk előtt vallyuk-meg bűneinket. Erre inditsanak: 1. Ha a' bűnt titkoljuk, tehát az Istennek kezei rajtunk fullyoíssodnak, v. 3,4. 2. A' haszon; mert azoknak bocsáttya-meg bűnöket, *Es te meg-bocsátád, &c.*

II. T A N U S A G.

A' bűnről valo vallás-tételben magunkat kell kárhoztatnunk, vádolnunk. Text. *Magam ellen vallottam-meg, &c.* Pál. 5. 1.6. *A' te szemeid előtt, &c.* Neh. 9. 33. Dan. 9. 5,6. Luc. 15. 21. [Lásd ezekről a' felső Prædikációkban lévő Tanuságokat.]

A' bűn bocsánattyának kéréséről.

Text. 2 Sam. 24. 10.

Mostan Uram kérlek vedd-el, az &c

Boen a' vérsben három derekas dolgok foglaltatnak-bé. 1. A' Dávid szívének bűnein valo meg-kefereudése. 2. Bűneiről valo vallás-tétele. Ezekről szollottam. 3. Az Isten irgalmaságához valo folyamodása. Ez igékben, *Mostan oh Uram kérlek &c.*

S U M M A J A.

Bűneinek bocsánattyát kéri.

R E S Z E I.

I. A' kérés; *Mostan Uram.*II. Az indito okok, mellyet az ő Istenhez valo kötelelségétől vészti. *Uram, &c.*

Az első részében négy dolgok vadnak: 1. A' könnyörgésnek objectuma, kinek esedezik? Azt *Uranak* nevezi, *Mostan Uram.* 2. A' kívánság. Mit kér? *Vedd-el kérlek.* 3. Mit? Az álnokságot. 4. Kijé ez? A' *Jehova* szolgájáé Dávidé. Kérdés: Miért nevezi a' bűnt álnokságnak. Felelet: Három okokra nézve: 1. Az ő szerzőjére az ördögre nézve, ki ezt csalárdsággal és ravalzsággal a' jonak színe alatt hozá-bé e' világra, Gen. 3. 5, 6. &c. 2 Cor. 11. 3. Ezért mondgya Urunk hazugnak, Joh. 8. 44.

2. A' bűnnek természetire nézve, mert a' bűn felelté álnokul szokott bé-csuszni, a' jonak színe alatt, hízeltkedik, kedvelteti magát, Syr. 21. 2. mutatván a' benne

benne való tetteres halznot és gyönyörűséget.

3. A' *Subjectumokra* nézve, mert azokat-is álnokká téfzi, a' honnan álnokságnak cselekedőjének hivattatik, Matth. 25. Prov. 30. 20.

A' Második Részben az indito okok vadnak.

A' két elsőket vészti à *Relatüs*:

1. Mert *te vagy nékem Uram, mostan oh én Uram.*

2. Mert *én te szolgád vagyok*, mellyeknek annyi erejek vagyon, miot ha azt mondaná: Noha vétkeztem, de ugyan nem szakadok-el tőled, hanem én Uramnak esmérlek és vallak lenni, noha tiszttem kívül cselekedtem, de ugyan még-is a' te szolgálid közé számlálom magamat, itt fejezi-ki a' hit magát.

Kérdés? Miért nevezi magát Istennek szolgájának? Felelet: Nem csak azért, hogy a' mint a' teremtetett állat, szolgál az ő teremtetőjének, az edény a' fazakasnak, hanem a' tisztre nézve, mert fel kenetett király vala, kit Isten a' végre emelt vala fel az ország birodalmára, hogy néki szolgálna. Lásd Pál. 89. 21. Méltóságos titulus ez, mikor valakik Isten emberinek hivattatnak, Deut. 33. 1. 2 Pet. 1. 21. Pál. 90. 1. 1 Sam. 9. 6, 11. 1 Reg. 18. 24. Szolgainak neveztetnek Jer. 25. 4. Dan. 9. Molest e' nevezettel illeti, Heb. 3. 5. az Apostolok e' nevezettel élnek, és mindnyájan magokat az ő levelekben *Christus* szolgainak mondgyák, Rom. 1. 1. Philip. 1. 1.

3. Indito Ok: Mert felette igen igen, bolondul cselekedtem, a' hol magát hasonlittya a' bolondhoz, nem azért, mint ha az okos léleknek erejétől, az értelmétől, és a' természeti okosságtól meg-fosztatott volna; ha-

nem

nem hogy azokat a' Joáb intésére el nem kerülte, a' mellyek őtet veszedelembé ejtették, Prov. 24. 16. c. 7. 7. Innét az irás a' bűnben élőket bolondnak hívja, Deut. 32. 6. mert csak a' maga indulatit, szívének javallását követi, a' jelen valót és nem a' követhőzendőt nézi. Deut. 32. 39.

II. A' bűnt bolondsághoz hasonlittya, mert megháborítván, az elmét el-vészti, Hol. 4. 11. Dávid ilyen Titulust ad a' bűnnek, Plal 38. 6. 1 Sam. 13. Samuel monda Saulnak, bolondul cselekedtél, hogy más dolgában maga gondolatlanul avatta vala magát.

T A N U S A G.

A' nagy bűnösöknek a' bűn bocsánatnak el-nyeré-ért csak egyedül Istenhez kell folyamodni, Text. Mostan Uram vedd-el, &c. Bizonságok:

1. Az Isten saját szavaiból, Esa. 43. 25. cap. 44. 22. mellyet még a' Sídok is állattak, Matth. 9. 3. Marc. 2. 7.
2. Hivatallýából, Esa. 55. 1. Matth. 11. 28.
3. A' Prophetákébol, Mich. 7. 18, 19. Psal. 85. 3, 4. Esa. 55. 6, 7.

A' TANUSAGNAK OKAI.

I. Ok: Mert csak az engedheti-meg a' bűnt, a' kinek törvénye az által megháborítatik és rontatik, de ez csak az Istené, 1 Joh. 3. 4.

II. Ok: Mert a' bűn Isten ellen való adótság, Matth. 6. 12. c. 18. 24, 25. Im már az adótségnek meg-engedéséhez senkinek jussa nincsen, hanem csak annak a' kinek tartozunk. A' bűnők Istennek előtte, mint valami

valami adósságok jedzésben vadnak, Efa. 65. 6. Jer. 17. 1. ezért kéri Pál. 5. 1. 3. Töröld-el &c.

III. Ok: Mert minden szentek a' bűn bocsátásért Istennek könyörgöttek, Pál. 32. 6. c. 15. 6. 7. c. 51. 2, 3, 4. c. 14. 2. 2 Chron. 3. 12. 13. Dan. 9. 17, 18, 19. Luc. 18. 13. 2. Másokat is Istenhez igazítottak, Hol. 14. 2. 3. Joel. 2. 12, 13. Jer. 2. 13. &c. Amos. 4. 12.

F E D D Ő H A S Z O N.

1. A' kik bűn bocsánatért az Isten irgalmasságához nem folyamodnak, a' teremtetett állatnak vétkeik nagyobnak ítélik lenni az Isten kegyelménél Cais-nal, Gen. 4. 13. Oh halandó férgek a' ti bűneitek akarmely nagyok legyenek-is, de csak az Egig érnek, mint Sodomájé, Gen. 18. Ninivéjé, Jon. 1. 1. De az Isté irgalmassága az egeknél-is fellyeb ér, s' el-fedezheti vétkeidet, a' te vétkeid csak teremtetett állatnak cselekedeti, de az Isten irgalmassága véghetetlen Isten munkája.

II. A' kik bűnök bocsánatjáért, a' teremtetett állatokhoz, ugymint gyöntato Papokhoz mennek, és azoknak fülökbe fogják, szent helyekre, szentek koporfoihoz, Temető helyekhez bujdosnak: Dávid nem azt cselekedte, hanem csak az Isten kegyelméhez folyamodott, mondván: Mostan oh Uram &c.

Judás minékutanna vétkeik meg-esmerte volna elméne a' Papokhoz, de semmi orvosfságot nálók nem talála, a' Templom-is a' hol a' harmincz ezüst pénzeket el-veré meg-nem szentelé, vízfíza vivéna' fő Paphoz és a' vénekhez, eléggé kiáltja: vétkeztem, vétkeztem. De azok azt felelek: Am te lassad, mi közünk minékünk,

ahoz,

ához, Matth. 27. 4. 2. Azok a' helyek, a' hol a' Mártyromok testei nyugusznak, csak addig voltak szentek, míg az Isten ott tiszteltetett, de mihelt az Isteni tisztelet azokban meg-szűnt, az Ut az ő igéjét onnét ki-költőztette, meg-változtak, átok alatt vadnak, büntetést szenvednek, Mich. 3. 12. Jer. 26. 18. 2 Chron. 7. 20. *Capernaum Christus városa* volt, de hogy meg-vetette tanítását, hald-meg mit mond felőle, Matth. 11. 23, 24. *Te-is Capernaum, &c.* A' Jérusálembéli Templom felől mondatik, hogy Isten háza volt, maga-is így szol Psal. 132. 14. De hogy az Isten rendelese ízerint való tisztelet benne meg-háborított, latroknak barlangjának mondatik. 3. A simili; A' miként a' szolga avagy jobbágy azt a' vétket meg nem bocsáthattya, mely a' Király személye és törvénye ellen lett, mikor idvezitőnk a' gutta-útótt embernek Matth. 9. 3. Luc. 5. 21. azt mondá, *Bizzál jo fiam*, a' Sidok ezt halván, csupa embernek itélvén, azt mondgyák vala, hogy káromkodik, mert az Isten kívül senki a' bűnöket meg nem bocsáthattya. hirdetheti ugyan a' Tanító a' meg-tért embernek az Isten ígéreti szerint a' bűn becsánatot, biztathattya a' meg-térőt az Isten kegyelmével, de a' bűnt el-nem veheti, törölheti. Ezt magának tulajdonittya Isten, Esa. 43. 25. Matth. 7. 18, 19. Esa. 1. 19, 20. Dávid-is Istentől kéri, nem Náthántól, Psal. 51. 2. Isem Gádtol, mondván: *Moslan oh Uram vedd-el, &c.* Harmadszor. A' kik azt állattya, hogy ha valaki az egytzeri meg-térés után vékezik, az soha többé az Istennek kedvébe és kegyelmébe nem vétetik: Felelet: Ugy vagy, az

nagy sebet ejt magán, de azért ha igazán meg-tér, a' kegyelemből ki nem rekesztetik, mert az Istenfélő emberben-is, *mig ez életben él*, a' meg-veszett természetnek maradványi benne vadnak, Galat. 5. 17. Pál maga felől, Phil. 3. 12. Salamon, Prov. 24. 6. Psal. 37. 24. Péter mikor kérdené hányszor bocsásson-meg? Lásd Matth. 18. 21, 22. & seq. mitsodás példát vét utánna. Azokat penig az írásnak tanuit, a' hol tagadtatik a' bűn bocsánat, ugymint Heb. 6. 4. c. 10. 28. kell érteni a' Szent Lélek ellen való vétokról, melyről Matth. 12. 45. szol mit tégyen, *sem az égen, sem a' földön*, meg-magyarázza Marc. 3. 29. *Soha* ebben a' vétékben nem eshetnek a' választottak, mert azok Istennek ereje által óriztetnek, 1 Pet. 1. 5.

Mit cselekedgyünk hát mi?

I. Tanács: Nékünk ne lehessen soha olyan bűnünk hogy Istentől el-szakadgyunk, az ő kegyelme felől kételkedgyünk, hanem mindenkor az ő irgalmaságát kérjük fejűnkre, Psal. 40. 12, 13. kiáltunk, Matth. 15. 22. *Mert a' hol a' bűn nezekedik, &c.* Rom. 5. 20. Hár mit kételkednél az ő irgalmasága felől?

II. Tanács: Soha addig könyörgéssed által Istenedhez ne folyamodgyál, valameddig bűneidet-el nem hagyod. Hadd méltázza tőled, mint Ábrahám szamarát és szolgáját, mikor áldozni menne, Gen. 22. 5. mert azoké a' kegyelem, Prov. 28. 13. Esa. 55. 6, 7. 2. mert meg-nem halgattatol, Eia. 1. 15. Psal. 66. 18. Saul könyörgé de nem halgattatek-meg, 1 Sam. 15. 15. A' Phariseus, Luc. 18.

De mitsoda akadályozhat-meg az Istenhez való mené-

176 Idveségét bizonynyal várható embernek
menetelben?

Felelet: 1. A' vétkes félelem, Exod. 20. 18, 20. Jácob. 2. 19. Rom. 8. 15. mely kétségessé teszi az Isten bűn bocsáto kegyelme felől, mint Caint, &c. ne fély, mert csak egyet-*is* a' nagy bűnösök között Isten tőle el nem űzött, Eia. 1. 16, 17, 18. Joh. 6. 37. Sőt azokat hívja, Matth. 11. 28. c. 9. 13.

2. A' *hihetetlenség*, mert az Istennek bűn ellen való fenyegető beszédét nem hiszi, akarmint hirdessék neki. Joáb eléggé inté Dávidot; hogy ne számlálta meg a' népet, mert csapás esik érette, de ugyan nem hivé-el, hanem el-végezett akarattját csak véghez vívé, ezért mondgya *erőt vóna Dávid szava*, 1 Sam. 24. Nabugodonozornak Daniel álmának értelmét meg-jelentvén, tanácsolgya mit cselekedgyék, hogy eleit vegye a' büntetésnek, Dan. 4. 24. De nem halgatá, sem neki nem engede, hanem fel-fuvalkodott elmével birván, egykor így szol: *Nemde nem ezé?* v. 26. *ám barommá változék* v. 28. *még a' szó szájában uala*, &c. Illyenek valának az első világbeliek, kiket százhusz éltzendeig intete, a' Sodomabéliek. &c. Ezt a' *hihetetlenséget vesd-ki szivedből*, hidgy az Isten fenyegető beszédének, retteny-meg Noeval, Heb. 11. 7. Hab. 3. 1, 2. Josiással, 1 Reg. 22. ez a' félelem azt cselekeszi, hogy *orvosságot keress*, mint Jácob meg-ijedvén Esautól, égész étczaka nem alutt, Gen. 31. az Esaut meg-engesztelé, az elzöközőket kereste. Noé-*is* csinál-tatá a' bárkát, míg az özön viz el-jőne.

III. Akadály a' *meg-szokott bűnnek nem esmérése*; mert a' mely vétket gyakorol, az *kitsiny, közönséges* az embernek

emberek. közt azonban természet-e is azt kedvelli, azt mondgya. Felelet: A' bűnők között csak egyik-is természetire és gyümölcsére nézve nem kitsiny:

1. A' trágár hivalkodo beszédet kitsinynek tartod, de azért számadásra elő kell állanod.

2. A' gonosznak meg-gondolasát, de azért-is el-kárhozol, ha szivedet meg-nem tisztítod, Jer. 4. 14. Urunk-is így szól Matth. 9. Miért gondoltok, &c.

Azért akar mint kitsinyitse a' Sátána' bűnt elötted, de soha reá ne hajoly, mert ha szivedbe öntheti s' meg-kívántathattya, fogattathattya, készülteti tagaidon, szemeidon, kezeiden, nyelveden, Jac. 1. 14, 15. Ha a' kisebbik vétekre reá vihet, onnan a' nagyobbikra által-vitlen, mint Dávidot, Pétert.

2. Felelet: Mi lehet közönségesb vétek a' részeg-ségnél, és a' hazugságnál, de ezek Isten országából ki-rekesztenek, Gal. 5. 21. Az első az jó indulatokat el-oltya, Eph. 5. 18. rettenetes vétekbe ejt miut Lothot, Gen. 19. 35. kinek fiai nem számláltatnak az Isten frigyes nepei közzé, noha Loth keresztyén ember val-la. A' másik vétekről lásd Apoc. 21. 27.

3. Felelet: El-hiszem kedvelli természeted a' mely bűnt gyakorolsz, mely csak ezekből-is ki-terzik:

1. Mert tudod hogy bűn a' mit cselekezel, meg-is keseredel néha rajta, mint Herodes, &c. Márc. 6. 26. de ugyan valósággal nem hagyod-el.

2. Vélzed eszedbe hogy kárral, nyavalyával bű-neidért látogat Isten, úgy hogy azt mondgya lelked beféméreti, nyilván amaz vétkemért lett ez, de ugyan nem térsz ki belőle, hanem abban ugyan meg-

M

maratz,

3. A' csapásokat ugyan bokrósával bocsátta Isten rád, egyik a' másikat ott éri, fenyeget utolsó veszedelemmel is, mint a' Sidokat, Luc. 13. 5. De még is meg-szokott bűneidről úgy el-nem válsz, mint a' gyermek a' csöcsről. Miért? mert kedvelled a' bűnt, melyet már meg-szoktál: de gondold-meg ezeket, *keserűre fordul, mind ez életben* lelked eszméretit nyug-hatatlanokdattya, rettegetti, Gen. 4. a' *halálban* rémit, kétségbe ejt, Dan 5. a' *halál után* pokolban kínokkal fizet, mint a' gazdagnak, Luc. 16. Matt. 22. 13.

CZIRKALO HASZON.

Nofza, czirkállyuk-meg magunkát, ha mi szé-gény bűnösök az Isten irgalmaságához folyamod-tunké?

Elő jele ennek ez: *Erzedé nyavalyádat*, bánkodtaté, fájlottaté? a' testi betegségben is az kereszt az orvost.

Második jele: Ha a' mi cselekedetünkben elégsé-
ges erőt az idvezítésre nem találtunké, hanem így szo-
lunk Dáviddal, Pál. 103. 3. c. 142. 2. Pállal, Roman.
7. 24. Ezzel ellenkezőt cselekedtek, a' Phariseus, Luc.
18. és a' Laodiciabéli Tanító, Apoc. 3.

Harmadik jele: A' szent szomjuság vagy oné ben-
ned, kívánodé a' Christus érdemét, az Isten jó kedvét
jelen létet, a' bűnöktől teljes szabadulást, és a' leiki bűn-
terésnek el-fordítását? ez a' szomjuság bizonyos je-
le az Isten irgalmaságához való folyamodásnak, az
ilyeneket hívja, Esa. 55. v. 1, 2. Ennek a' kívánságnak
1. áthatatosnak és szüntelennek kell lenni, éjjel és nap

pal, Esa.

pal, Efa. 26. 9. Pfal. 63. 1, 6. 2. *Serénynek*, minden eszközökön kapjunk, valamellyek által az Isten kegyelmében részesülhetünk, Pfal. 1. 2. c. 17. 4. 1Pet. 2. 2. Act. 2. 37. 3. *Buzgóságosnak*, Pfal. 63. 1, 2. csak meg ne epedgy a' nagy kívánság miatt, Pfal. 42. 1, 2. mert az ilyeneket *öntözi-meg*, Jer. 31. 25, 26. Efa. 44. 3, 4. *Vizeket tölt-ki*.

INTŐ HASZON.

Hol vattok hát ti? oh szeginybűnösök! Nosza bizodalommal jőjjetek az Isten kegyelmének el-vételeére. Ha *Benhadád* halván hogy az Izrael Királyi irgalmasok köteleit vetvén nyakába &c. 1Reg. 20. 31. & seq. Mennyivel inkább mi az irgalmaságnak Istenéhez, holott *sok*, bőséges irgalmunak, *könyörülő szívűnek*, mondatik, Pfal. 51. 2. 2Sam. 24. 14. *Essem az Isten kezébe*, mert nagyok, &c.

INDÍTÓ OKOK.

I. Mert maga édes-séges szokkal hij, Efa. 55. 1. a' *Baragra méltokat kínálta kegyelmével*, egygyet-is a' bűnösök között ki nem rekeszt, hanem minden szomjuhozot hij; Lázárt az ő szeginségéért, Bartimæust vakaságáért, a' Cananeát nemzetségeért, Magdalenát paráznaságáért, Luc. 7. 37. meg nem veti, mert ő nem személy válagato, Act. 10. 34. Gal. 3. 28. Valaki kéri, ohajtya szívből, el-vészi, Matth. 7. 7. Assverus az ő gazdag ebédére csak a' fő rendeket hivatá, Esth. 1. ez pedig a' szegényeket, a' kiknek pénzek, *könnyűsők*, *nincsen*, Luc. 1. 53.

II. Mert a' szegény bűnösöknek akarja és kívánja idveségeket, mely ezekből tetteik-meg: 1. Mert mindeneket el-készített az ő számokra, Luc. 14. 2. Hija, Matth. 11. 28. 3. Fel-keresi az el-téveteket, Luc. 15. 4. Igéri kegyelmét hogy meg-könnyebíti. Nézd a' példákat, jöjjön elő a' *siránkozó* Péter, Luc. 22. 61. az ő mellyét verő *Publicánus*, Luc. 18. 14. A bűnös *Mária Magdolna*, Luc. 7. 48. A' sohajto maga vét-két meg-esmérő *Saulus*, ki így kiálta, Rom. 7. 24. Aét. 9. 6. A' ruhátalan *Tékozlo* fi, ezek mind meg-elegítették, és bűnőktől meg-könnyebbítették. Ha te-is a' őtet kívánod, a' *Zácheussal* meg-hallod ama' szép és édes beszédek, Luc. 19. 9. Ha a' *Tékozlo* fival méltatlannak valod magadat a' fűságra, Luc. 15. Szíves meg-esik rajtad, nyakadra esvén meg-csokolgat, a' *Christus* köntösébe, az ő igazságába fel-öltöztet, Esa. 61. 10. Es az örökké való örömbe bé-víszel.

II. T A N U S A G.

Valaki az Istennek szívét a' szánakozásra, és a' könyörületetiségre fel-akarja indítani, annak az ő könyörgésében oly szokkal kell élni, mellyek az Isten fel-indítsák a' jó teteményre. Text. Ihen itt kettőt foglalt: 1. Az Istennek hozzá való köteletségét, mondván: *Uram vedd el, &c.* Ilyen az Atyai nevezet melyről Urunk azt mondá: *Mikor imádkoztok azt mondgyátok Mi Atyánk*, Matth. 6. Láttálé oly atyát, kinek szíve meg nem esett volna fia nyavalyáján. Ephraimról így szól Jer. 31. 18. Urunk-is, Luc. 11. 11, 12. Ilyenek az Isteni, Királyi, Pfal. 5. 1, 2. Teremtői nevezetek, hogg

mi ő kezei munkái vagyunk, Efa. 64. 9. 2. Ő szolgál, mint a' Textusban, Psal. 142. 2. mellyel a' könyörületiségre úgy fel-indirá Istent, hogy más nap reggel a' Gad Propheta hármas büntetésekkel hozzája küldvén a' büntetésben hagyá választani, 2 Sam. 24.

Kérdés: Hát ezeken kívül nem kellé egy-beket említenünk és forgatnunk a' könyörgésben nyomorúságunknak idején? Igen-is.

Kérdés: Miket? 1. Az Istennek dicsőségét, hogy az killyeb killyeb, terjedgyen, Psal. 25. 11. c. 79. 9. Dan. 9. 19. Erre nézett, azért nem vesztette-el az Izraelt, hogy az ő neve meg ne káromlattatnék; Deut. 32. 26, 27. Inségéből ezért szabadította-meg, Efa. 48. 9, 10. Ezt forgatta Moses, Exod. 32. 12. Mert vigyáz az Ur az ő dicsőségére, 2 Reg. 19. 34. 2. A' Messiás érdemét, Dan. 9. 17. Mert őbenne kedvel és halgat-meg, Joh. 16. 23. 3. Az Isten irgalmaságát, Psal. 130. 34. c. 44. 27. Ezt forgatta David szomorúságának idején, Psal. 77. 9, 10. A' Babyloniai fogságban lévő nép, Efa. 63. 15. Dávid, Psal. 51. 2. 4. Az Istennek velünk kötött frigyét, Psal. 74. 20, 21. Ezt parancsollya Joel. 2. 17. 5. A' mi nyavalyáságinkat és szegény igye fogyott állapotunkat, Psal. 25. 16. Luc. 18. 11 3. 6. Az Istennek fogadásit és igiretit, Neh. 1. 6. Ha ezeket cselekeszszük, szíve rajtunk meg-csik, és ve-
lünk jól téssen.

Más textus, Azon Materiáról.

Pfal. 51. 11. *Rejts-el a' te haragos, &c.*

Ebben a' Soltárban ez igék előtt valo versekben három emlekezetes dolgok forgattatnak: I. Hogy még a' Szentek közzül-is ez életben tenki oly tökéletes állapotra nem juthat, hogy a' vétkekről tellyesgessen üres leherne, Dávid maga a' felől taníttya. v. 5, 6. az Istennek Lelke a' Soltár iratának alkalmatosságát meg-jelentvén így szól: Dávid Soltára, minek utánna vétkezett volna Bersabeval, v. 2.

II. Hogy az Isten rendelt oly eszközt, a' mely által őket bűnöknek eszméretire jutattya, és a' bűnnek álalmából fel-ferkenteti, az pedig né egyéb, rend szerint, hanem az igének prædikállása, mellyet ebben fejezt ki, *Náthán bé-mene Dávidhoz, v. 2.* Mit cselekedett láld 2 Sam. 12. 9. akkor serkene-fel az ő feddőző be-szédére s' monda: *Vétkeztem az Ur ellen, 2 Sam. 12. 13.*

III. Hogy a' lelki eszméretnek bűnein valo meg-keferedése után vallást kell tenni, az Isten búséges sok-ságu irgalmasságához kell folyamodni a' bűn bocsánat-ért, mellyet itt Dávid sok izben kér, külömböztetvén ugyan a' szókat, de az értelme azon egy, mint az igék mutattyák, *könyörűly rajtam, töröld-el bűneimet, mosogass-meg, tisztíts-meg, ihen most-is ezen könyörög* mondván: *Rejts-el a' te haragos orczádat, &c.*

S U M M A J A.

Dávid két czégéres vétkeknek a' paráznaságnak, és gyil-

és gyilkoságnak alkalmatosságával, minden bűn-
nek bocsánatyaért könyörög.

A' könyörgésnek részei kettő:

Elsőben könyörög az Isten haragjának el-fordi-
tásáért, *Rejts-el &c.*

Másodszor, a' büntetéseknek meg-engedéséért
könyörög, *Töröld-el, &c.*

Az első Részében hármak vadnak:

1. A' kívánság, *Rejts-el.*
2. Mit? *A' te haragos orczádat.*
3. Mitől? *Az én bűneimtől.*

Ezt a' hasonlatossággal való szollást, midőn azt
mondgya, *Rejts-el*, vélzi a' meg-bántattatott atyák-
tól, kik az ő erkölcsstelen fioktól meg-bántatván sze-
meket rolok el-fordították, hogy reájok nézven ha-
ragra ne gerjesztessenek, vélek kémélletlenül busul-
tokban ne bánnyanak, mint Dávid Absolonnal, ki
Joábnak meg-hagyá, hogy az ő fiát haza hozván az ő
orczáját ne lássa; Így szól azért a' bűnből fel-serkent
David: *Rejts-el.*

2. Micsoda az Istennek *Orczája*? Felelet: Tulaj-
donképpen nincsen az Istennek *orczája*, mert ő Lélek:
Hanem az ő *orczáján* három dolgok jelentetnek:
1. Az ő jelen léte, *Psal. 31. 21.* 2. *Az ő jo kedve*, *Psal.*
27. 8. 9. c. 31. 17. c. 114. 7. c. 67. 2. 3. *Az Isten haragja*,
mint in Textu. *Rejts-el. fordits-el.*

3. Mitől? Az én bűneimtől, Hypocritaságát, Joáb-
nak bűnbe való ejtését, paráznaságát, és gyilkosá-
gát.

A' másik részben, bűneinek meg-engedését, a'

184 Idveségét bizonynal várható embernek
büntetésekkel együtt kívánnya, mondván: Töröld-el
minden bűneimet.

A' hol két dolgok vadnak:

Először, *El-töröltetést kíván.* Másodszor, minek
el-töröltetését? Minden álnokságomat.

Az első szolásnak nemét vészí az *adofrol*, és az *adof-*
ságról, kinek neve és adofsága a' számtarto könyvben
fel-irattatott, azt mondgya szintén olyan a' bűn, fel-
irattatott, tudva vagyon az ő cselekedete Isten előtt;
azon kéri azért, hogy az ő minden tudofságának em-
lekezetiből *töröllye-ki*, legyenek előtte feledékeny-
ségben.

2. Mit töröllyön? Minden álnoságát [Lásd ez előtt
valo prädikátióban miért mondásék a' bűn álnok-
ságnak.]

T A N U S A G O K.

I. Minden bűnök fel-vadnak jegyeztetvén az
Isten számtarto könyvében. Text. Mert egyébként
nem kívánná, hogy mint egy adofságot le-törlené,
Jer. 17. 1. c. 2. 22. &c. Esa. 65. 6. Apoc. 20. 12. Ezek a'
könyvek kettők: 1. Az *Isténnek minden tudofsága*, mely
emlekezetben tartja és elődbe rakja, Psal. 50. 21. 2.
A' lelki esméret, a' ki minden cselekedetidet fel-rojja,
azokért vádol, Rom. 2. 15. Ez az Istennek hely-tar-
toja az emberben.

II. T A N U S A G.

Ha kéri-is valaki bűne bocsánattyát, nem olyan
hamar nyerheti-el a' mely hamar és hirtelen vétke-
zik,

zik, hanem későre, nagy eledézéssel, kesergéssel és sirással. Text. Dávid csak igen hirtelen esék paráznságba, az után gyilkosságba; de imé *oly hamar nem nyerheti-meg* a' bűn bocsánat felől való vigasztalásnak érzését, kiáltja ugyan Náthán, hogy el-vette Isten bűneit, de ő nem érezheté, lelkében gyötrődék, csontai bánatjának miatta meg-háborodtanak, azért ottan ottan supplicálván ilyen szokra fakad-ki: *Könyörűl-én rajtam én Istenem, töröld-el bűneimet, meg-fogás-jol-meg, tisztíts-meg, Rejts-el orczádat.* Ezek a' szók azt mutatják világosan, hogy nem oly hamar lehet bizonyossá a' bűnös az ő Istenével való békesége felől, mint az mely hamar vétkezik.

Az írásnak bizonyosági tanítták: 1. 2Chron.33.12. Manassésről mondatik, hogy noha igen bűnös volt, de min tázonálál az Isten meg-kegyelmezett néki, könyörgését meg-halgatta, de vajki sok *esedezésében*, és *síránkozásában* esett ez néki, míg erre juthatott, nézd-meg és jol vedd eszedbe, a' Textus miképpen hozza elő.

1. Az ő Urához Istenéhez fel-foházkodék, 2. *Magát igen igen meg-alázá*, 3. *Könyörge néki*; a' hol vedd eszedbe, hogy nem hiábanvaló repetitio ez, fel-foházkodék, és könyörge, hanem azt akarja meg-mutatni, mely nehezen juthatott az Isten kegyelmének érzésére, még a' rendkívül való maga meg-alázása után-is.

2. *Bizonyság*, Matth. 26.69. & seq.75. A' Péter igen hamar vétékbe esék, még pedig ott a' hol ingyen sem gondolá, az ő Mesterét egy étzaka eskü-

véssel, és átkozódással *háromszor* meg-tagadá : avagy az ő bűneinek bocsánattya felől oly hamar bizonyossá lőné a' mely hirtelenséggel vétkezék? Semmiképpen nem. hanem sokat *síra*, *keserge*; azért tészí hozzá az Evangélista ezt, *keservesen síra*, nem csak egyszer *kétszer*, hanem *sószor*, sőt mikor hallaná hogy fel-támadot az Ur, el-indul a' koporsóhoz, kezd sietvén futni, de az ő bűnei reitentik, hátra vonszák, úgy hogy a' másik tanítvány megelőzi, hamarab a' Christus koporsójához jut. Az ő bűnein valo *keserűségét*, a' Christussal járván-is, fel-támadála után, szívében viseli vala, mint ez meg-tetzik Joh. 21. 15, 16. Mikor Urunk *háromszor* kérlette volna, hogy ha őtet szeretné, el-keseredik, sírván azt mondgya: *Te tudod Uram hogy szeretlek tégedet*; ihon láddé mely igen *keservesen* meg-sebesítette szívet, hirtelen vétkezvén, alig nyerheté annak gyógyulását sok sírányozási után-is.

3. A' hasonlatosságokkal valo szollások tanítványok mellyekkel a' könyörgésben a' hivek élnek, a' minéműek ezek: *purga, munda, ablue, absconde*, mint e' Textusban *töröld-el*, a' hol a' bűnt a' Laistromba fel-irt adótságához hasonlittya, nézvén arra, hogy igen igen könnyen és hamar adótságban verheti akár ki-is magát, de későre *fizethet-meg*, és contentalhattya a' *Creditort*. Egy óra alatt oly kötelesség alá veheti magát ember, hogy tellyes *életében* szabados nem lehet; Így egy óra alatt, vagy egy szempillantásban, oly vétkekbe eshetel, hogy te azért az örökké valo kárhozatra köteleztetel Cainnal, Judással.

Mond-

Mondhatnád: Ellenkezik e' Tudomány az Esa. 51. 7. ísmét Psa. 103. 7. 8. a' hol azt tanítták hogy az Isten kész az irgalmaságra, hát igen hamar el-nyerhetni az ő kegyelmét.

Felelet: Mikor az Isten késznek mondatik a' kegyelemre, nem azt téli az, hogy az Isten mindgyárt meg-bocsátja a' bűnt *akar kinek is*, ha ő hozzája kiált, mert az ő kegyelmének bűnösökkel való közlése elől véli ezeket: 1. Ha az idvességnek eszközeivel éleldelez. 2. Kőnyhullatásiddal engeszteld. 3. Szíved szerint bűneiden törődöl, azokat el-hagyod, Prov. 28. 13. 4. Kérülöd. 5. Gyúlólöd. 6. Magadat jó életre fogod. tehát meg-kegyelmez néked, de ugy-is nem oly hamar érezheted a' bűn bocsánatnak erejét, mint a' mely hamar a' bűnt cselekedted. Példa erre Dávid, kinek noha Nathán így ízolla; *El-vette Isten a' te bűneidet*, de ugyan gyótródik vala. Text. v. 10. Láttatol mint egy magadnak hagyattatni, a' félelem, rettegés, szívednek gyótródási, mellyek még testednek tagait-is meg-háborították, környül vészen, mint lásd Psa. 38. 3, 4, 5, & seq. c. 6. 9. c. 32. 3, 4. Az Isten itt majd ugy viseli magát az ő fiához, mint Dávid Absolonhoz, ki mikor az ő atya ellen vétkezék-is, akkor-is benne volt Dávidban az atyai indulat, az meg nem hűlt, de azért ugyan sok törekedésekre engedé-meg, hogy számkivetett fiát Joáb haza hozza, azt-is ily conditioval, hogy az ő orczáját ne lássa, 2 Sam. 14. 24. ezt miért cselekedte? azért hogy Absolon inkább eszébe vegye magát, bűnein törődjék. Ha az emberek a' vétkes személyekkel így cselekezz,

nek

Idvességét bizonynyal várható embernek
 nek, mit nem cselekszik az Isten. A' Mozes könyörgétere mit felelt legyen olvasd-meg Num. 12. 13. 14. mert noha az Isten választottához való szeretetit le nem térti még akkor-is mikor vétkeznek, de mindazonáltal lelkekben meg-keferiti, nyavalyák alá rekeszti, hogy bűnőknék *utálatosságát és nagyságát*, s' mind pengig a' személt a' ki ellen vétkeztenek meg-ésmérjék, az Isten *irgalmaságával többi viszsza ne éllyenek*, ha egyfzer el-nyerhetik.

F E D D Ő H A S Z O N .

A' kik ugy gondolkoznak, ha az ő idejeket e' világi hivságokban töltik-is-el, a' vétkeket kedvek szerint, *nagy serénységgel* viszik-is véghez, de ha életeknek végc felé meg-ízűnnék gonofságoktul, vagy a' Jesusi nevet említhetik-is, tehát Isten kegyelmes léfzen nékik? Fel: Ez illyenek igen meg-csallyák magokat, a' tanuság azt állattya. Nézd-meg Dávidot, ki *Istennek szíve szerént* való embere volt, ugy hogy dicsíretessen emlekezik felőle, 1 Reg. 15. 5. még-is hányszor kiált e' Soltárban, mondván: *Könyörűl rajtam, töröld el, moss-meg, tisztíts-meg, &c.* de még-is nem mindgyárt adaték-meg szívének öröme, és érzé bűneinek bocsánattyát: te pengig bűnös lélek mitso-da vagy Dávidhoz képest, *igasság, engedelmeség és buzgoság nélkül* való. minden fele *vétkeknek fészke*, ki csak akkor nem vétkezel, mikor az alkalmatosság nem hozza, hát *sokkal későbbre nyerheted-meg a' bűn bocsánatot*, és érezheted az Istennek jo kedvét, ne csald hát meg magadat *hizelkedő biztatáloddal*, mert igaz az, és *bé-*
 is telik

is telik a' mit Pál mond, Gal.6.7. valamit az ő igéjében a' bűnösök ellen mondott, csak egy-is abban el-nem mulik, mert niacsan az Istennek porban heverő szava Jehuként, 2 Reg.10. 10. Fély hát az Istennek bűn-tetéstől: mert ha a' meg térésnek idejét meg nem bocsúllód, *si van kiáltás* Esauval, de jó válaszdod nem léfzen, Heb.12.17. *ki-terjeszted kezeidet*, sok szokkal imátkozol, de el-rejti orcáját előled, Esa.1.15. *fo-házkodol*, a' veszedelemben keresed, de meg-nem ta-lálod, Prov.1.23,24. & seq. *könyörögnek az Istennek szen-tei éretted*, de kemény válaszdok léfzen Jeremiással, c. 15.1, 2. mert a' kegyelemnek idejét el-mulattad; úgy gondolkozzál, *vagyon meg-találásnak ideje*, Psa. 32.6. Esa.55.6. Jer.29.13. *vagyon meg nem találásnak ideje-is*, Prov.1.28. Zach.7.13.

II. Fel: A' Jesusi névnek említése igen jó, de az-is nem használ, mint az ördögöknek, Matth. 8.29. mert azt kívánnya, hogy a' ki a' *Jesust*, avagy a' *Chri-stus nevét* említi, a' gonolzságtól távozzék-el, 2 Tim. 2. v 19.

T A N I T O H A S Z O N.

Hát ne csak egyszer kétszer, hanem ottan ottan, szűnetlenül és buzgoságossan, kérjed Istentől azon egy bűnödnek bocsánattját. Dávid a' mely kéreft fel-tett, ottan ottan azont hozza-elő: Mert a' könyör-gésnek a' fizének bőv indulattjából kell lenni, melyet egy s két szoval ki nem fejezherni, mint Dan.9.19. &c. 2. Mert a' jó Isten gyakorta halasztja a' válaszdó tételt, a' mi könyörgésünkben való álhatatosságunknak meg-probál-

190 Idvességét bizonynyal várható embernek
próbáltatásáért, de e' vegre meg-felel, Matth. 15. 22.
Luc. 11. 8. c. 18. 1, 2, &c.

I N T Ő H A S Z O N.

Hát könyű dolognak, játéknak ne tartsad a' bűnt,
ojjad igen magadat tőle, ihen hallod mely nehezen
nyerheted-meg annak meg-bocsáttatását, rémitsen
Esaú példája, Heb. 12. 17. Saulé, kiért Samuel-t-is
meg-izollitá Isten, 1 Sam. 16. 1. Meddig, &c.

I N D I T O O K O K.

1. Ha meg-gondolod, hogy a' bűn *egészlen* meg-
rutit, lelkedre, annak tehetségire, testedre, és annak
minden tagjaira nézve, azért könyörögj itt, mondván:
Moss-meg, tisztíts-meg, fordíts-el, &c. töröld-el.

2. Mert a' bűn téged *meg-fizethetetlen adósságba*
ejt, Matth. 18. az Isten igazsága szerint a' büntetésre
kötelez, mint a' Laistromban fel-jedzett adósság a'
meg-fizetésre, ezért mondgya, *Töröld-el.*

3. Mert az Istennek *színétől és kegyelmétől ki-rekeszt*,
Esa. 59. 2. hová lehet ennél veszedelmesebb, mint a'
kiket Isten el-vét szemei elől? merő átok az, Istennek
minden seregei annak ellenségivé változnak, hát
ojjad magadat a' bűnnek cselekedetiről, hogy az Isten
kegyelmében részesülhess.

I I. T A N U S A G.

Az el-esett bűnösök, mikor lelkek esméretiben
fel-serkentetnek, egy vagy két bűnőktől meg-győ-
zettetnek, tehát azoknak alkalmatosságával, minden
bűnők-

bűnőknek büntetési alól való fel-fizabadulásokat kívánnyák. Text. *Töröld-el minden én álnokságimat, &c.* a' hol nem csak a' paráznaságot, és az Urias meg-ölettetését érti, hanem a' kik ő mellette el-estek is, kik az ő parancsolattyaiból rendeltettek volt melléje, és ezeken kívül való vétkeik-is, *töröllye-el*, azon kéri.

Oka a' Tanuságnak: Mert a' választottak minden bűnökről, valamelyek ellenek az Isten haragját gergeljeztük, *készek meg-válni.*

III. T A N U S A G.

Addig a' bűnös lélek derekas örömet szevében nem érezhet, míg az Isten haragját rola el nem fordítja, és a' bűn bocsánatot véle nem érezteti. Text. A' 10. versben kívánnya, hogy örömet éreztessen véle, de miképpen, *előben* haragos orcáját fordítsa el rola. Oka: Mert a' valóságos öröm a' lelki-eszmé-*vetnek* békeségéből, Rom. 5. 1. és a' *mi Isten előtt való kedveségünknek* érzéséből származik, Luc. 10. 20. a' hol immár harag vagyon, annak jeleit érezzük, nincs ott békeség, annál-is inkább nem lehet állandó öröm, hanem tűznek várása, Heb. 10. 27. Az Ur rajtunk könyörüllyön, haragját rolunk el-fordítván, minden bűneinket bocsássa-meg. A M E N.

Text. Azon Materiáról.

Luc. 18. 13. *Isten légy kegyelmes nekem, &c.*

Ogy Isten az emberekre tiszteltetve taníthatná, és jöendő dolgokról tudósíthatná, tehát a' tanításnak két modgyait találta: 1. Tanította őket

Idvességét bizonynyal várható embernek
 őket látható jegyekkel. Ennek háromágai vannak, néha
 mikor émettek voltak, vigyáztak, Jer. 1. 11, 12.
 c. 27. 2. Ezech. 4. 5. 2. álmokban, Gen. 28. 12. & seq.
 Gen. 37. 5. 7. c. 41. 1. 3. elméjébe való el-ragadtatás
 által, 1 Reg. 22. 17. Amos. 7. 14. c. 8. 1. Aét. 10. 10.
 Apoc. 1. 10. 2. Tanitotta élő beszédekkel, a' Tör-
 vény és Evangelium által, Gen. 2.

Az Evangeliumban hogy inkább tompa elménk bé-
 vehetné a' mennyei tudományt: 1. hasonlatosságokban
 tanított, mint Matth. 20. 1, 2. & seq. Luc. 14. Matth.
 25. 1. & seq. 2. példabeszédekben, mint ez igékben a'
 Phariseus és Publicanus nevezeti alatt, két rendbéli
 embereknek állapattyokat rajzolja-le, a' Publica-
 nusrol azt mondgya, hogy a' bűn bocsánatért az I-
 stenhöz folyamodott, mondván: *Isten légy kegyelmes*
nékem, &c.

S U M M A J A.

A' Publicanus Istentől kéri bűneinek bocsánattját.

R E S Z E I K E T T Ó K.

I. Bűneinek esmérése. Text. *Nékem bűnösnek.*

II. Az Isten kegyelmének kérése, *Isten légy ke-
 gyelmes.*

A' honnét három kérdéseket lássunk: 1. A' kő-
 nyörgőt. 2. Könyörgésének czélljat, kinek? 3.
 Kivánságát.

Az elsőről; A' könyörgőt kétképpen írja-le: 1. 1.
 Rendről. 2. A' könyörgésben való maga viseléséről. Ren-
 diről, Publicanusnak mondgya, a' mely izzo nem tu-
 lajdonom

Lajdon neve valamely személynek, mint a' Phariseusi nev-
 is, mely meg-tetzi Luc. 15. 1. Matth. 5. 1. és több
 helyekből: hanem akkori időben lévő embereknek
 értelmek szerint különböző rendnek, Sectának nevezeti,
 Act. 26. 5. Christus Urunk példa beszédben, oly két
 rendű embereket hoz elő, kik életeknek nemére,
 magok viselésére és professiojokra nézve egymáttól kü-
 lömböznek; 1. A' Phariseusi rendből, kik a' köznép-
 nek közönséges ítéletire és a' magok vélekedésére
 nézve szenteknek tartattak, ezek hosszúság könyörgé-
 sekkel éltenek láto helyeken, uczákon, &c. Matth. 6.
 2. 5. böjöltenek, alamitnát, osztogattak, a' Moses
 Ceremoniás törvényt szorosan meg-tartották, és a' jo
 cselekedetekből, mint most a' Pápiák akartak id-
 vezülni, de szégyent vallottak.

II. A' Publicanus rendből. Ezek nyilván valo bü-
 nösöknek tartattak, a' honnan neveket-is vették
 vult, kik bizonyos summán a' vámokat, és harmin-
 czadakat a' Romaiaktól meg-vévén, az embereket
 rend-kívül sarzoltatták, &c. mellyért a' tettes Sidok
 vélek nem társalkodtak, még Urukat-is a' Phariseusok
 azzal káromlották, hogy a' Publicánusoknak barát-
 nya, ilyen két rendű embereket hoz-bé, kik könyör-
 geni mentek, v. 10. kiknek a' mint hogy könyör-
 gések különböző volt, így az ó könyörgésekre valo
 válaszok-is, v. 11, 14.

2. A' könyörgésben valo maga viseléséről: Őt dolgo-
 kat cselekedett; 1. Hogy a' Jerusalemben Templomá-
 ba indul imátkozni, de nem mér bé-menni, hanem
 távol állott meg, a' hol az ó méltatlanságának esmé-

Idveségét bizonynyal várható embernek
 rését jelenti, mint Lúe. 7. 38. A' százados méltonall
 nem ítélte magát arra, hogy a' Christus az ő házába
 mennyen, Matth. 8. 8. így a' Publicánus, hogy az U
 házába mennyen. 2. Le-írja az ő szemérmetségéről
 mert szemeit-is az égre nem meri vala fel-emelni
 tudvan hogy az égben lako Isté ellen vétkezett, minn
 Eld. 9. 6.

3. Az ő *mellyének veréséről*, mint amazok, Lu
 23. 48. mellyel, 1. Azt mutattya hogy az ő vétke
 mellyeket külső tagjai által véghez vitt, az ő szivéből
 származtak, Matth. 15. 19. 2. hogy az ő szive meg
 keseredett. 3. Fájlallja vétkeit. 4. Bűnének esme
 réseből, melyről vallást részen, mondván, *Nékem bűn*
nőnek. 5. A' bűn bocsánat kéréséről, *Isten légy ke*
gyelmes nékem. melyre minémű válasza lett, *Lásd*
 v. 14.

II. Kinek könyörgött? Az Istennek. Text. *Isten*
légy, &c.

III. Kévénsága mi volt? *Légy kegyelmes nékem*
 az az, bűneit bocsássa-meg, &c.

I. T A N U S A G.

A' nagy bűnösöknek csak egyedül az Istennek
 irgalmaságához kell folyamodni a' bűn bocsánatért
 Text. [Lásd e' Tanuságot a' felső Prædikációkban.]

II. T A N U S A G.

A' kevés szokból álló rövid buzgó könyörgés
 kedvesebb Istennek előtte, a' hosszú szokból álló
 hideg könyörgésnél. Text. A' Publicanus könyörö
 gellő

egése kevés szokból állott, de az buzgoság nagy lévén benne, meg-halgattaték, és meg-igazítatván ment házához, ellenben a' Phariscusé *hosszas beszédekből* állott, de nem halgattatott-meg.

Informáló Magyarázat; Nē Kárhóztatik itt minden *hosszas könyörgés*, mely a' szívnek buzgo indulattyaiból származik, minémű vala Danielé, c. 9.5. &c. Efd. 9.v.6. hanem a' *hideg tettetes könyörgés*, melyről Matth. 6.7. szol, mely csak fok szokból áll, azonban *nem lelkes, nem ábitatos.*

A' Tanuságnak bizonyági, Jac. 5. 16. melyre ugyan ott az Illyést hozza elő, v. 17, 18. Idvezitőnk a' kertben csak kevés szóval könyörgött, Matth. 26. 89, 41, 44. de *nagy hathatósága* volt könyörgésének, Luc. 22. 41, 43. Jonás-is, c. 2. 2, 3. a' Czet. hal gyomrában, Mulier Cananea, Matth. 15. 22, 25. *kedvesége.* 28. oh *Aszszonyi állat*, &c.

Oka. 1. Mert az Isten a' könyörgést, nem a' *hosszas voltából* és az igéknek *külső állapotjokból* mérséklés és itéli-meg, hanem a' léleknek *buzgo indulattyaiból*, mert a' ki buzgo lelkében, az fokot könyörög, ha keveset szol-is, a' ki pedig fok szóval él szívének kívánsága nélkül, szol ugyan, de nem könyörög, mert a' *könyörgés a' szívnek kívánsága* mellyel kialszta a' szent Lélek Istenhez, Rom. 8. 15, Gal. 4. 5, 6.

A' Tanuságban két dolgok vadnak, 1. Vagyon emlékezet a' könyörgésről. 2. Annak kedves, és kedvetlenségéről. A' mi az első nézi, A' könyörgés két féle: 1. *Publica*, egész gyülekezeté, mint Jon. 3. 8, 10. 2 Chron. 20. 4, 13. erre inti Joel 2. 12. & seq. 2.

Privata, Esa. 38. 2. 3. 2 Sam. 7. 17, 18. & seq. Ez az
Magános könyörgés ismét két féle: 1. Avagy csak *elme-*
béli, a' mineműek a' sohajtások, foházzkodások, és
 nyögések, mint Mofesé, Exod. 14. 15. Annájé, 1 Sam.
 1. 13. Dávidé, Psal. 38. 10. mert tulajdonkeppen az
 könyörgés nem az *ajakaknak* hanem a' buzgó *szívnél-*
munkájá, az Isten-is a' szívre tekint a' könyörgés-
 ben, azt halgattya-meg, Rom. 8. 27. Innét a' kö-
 nyörgés *szívnél kívánságának*, Psal. 10. 17. *fohász-*
kodásának, Rom. 8. 26. *fel emelésének*, Psal. 25. 1. *kü-*
áltásának, Psal. 119. 141. *ki-öntésének*, Psal. 62. 9. &
 mondatik. 2. Avagy *szózatbéli*, *mellyekkel kívánság-*
unkat és nyavalyáinkat jelentjük, nem azért min-
 ha nem tudná, Psal. 139. 2. Illyen volt Abrahámé
 Gen. 18. 27. ezt néha *kiáltásnak* nevezi az írás, Psal.
 22. 1. c. 34. 7. ennek két nemei vadnak; 1. *kérés-*
mellyel azon esedezünk, hogy Isten vagy jót adjon
 nekünk, és felebarátinknak, vagy a' gonoszt fordítsa-
 rolunk. 2. *Haláadás a' jókért és a' gonoszokért*, Philli.
 4. 6. Az elsőre maga int Matth. 7. 7. Psal. 50. 152
 A' másikra, Deut. 8. 10. Innen *beszédeknek* mondat-
 nak a' szentek könyörgési, Hos. 14. 3. Illyen szó-
 zatbéli könyörgése volt a' Publicánusnak és a' Phari-
 seusnak, egygyiké rövid, a' másiké hosszús, buzgó, és
 buzgóság nélkül.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik úgy vélekednek hogy a' könyörgéseknek
 hosszús és bizonyos számú voltaért halgattatnak meg
 soha nem néznek a' szívnek indulatára, csak szájallo-
 mozog-

mozogjon. Ilyenek ma a' Papisták, régenten a' Phariseusok, Matth. 6. 7, 8. kiknek könyörgéseket megvetette az Ur.

Kérdés: Kiknek könyörgéseket veti-meg Isten, és kiket nem szokott meg-halgatni.

Felelet: 1. A' meg-térhetetlenségért, kik az ő meg-szokott bűnőket el-nem hadgyák, veszes életeteket meg nem változtatták, Esa. 1. 15. c. 19. 1, 2. Plal. 6. 18. 2. A' szentekét, mikor a' meg-térhetetlenségért könyörögnek, Jer. 15. 1. Jeremiást tilalmazá, Jer. 7. 16. c. 11. 11, 14. c. 14. 11, 12. Samuelt meg-szollitá, hogy Saulért könyörge, 1 Sam. 16. 1. Lásd Eze. 14. 14. & seq. 3. A' kegyetlen kemény szívűekét, kik a' szegényeket nyomorgatták, meg nem halgatták ügyekben, előlők el-űzik, Prov. 21. 13. Mich. 3. 4. 4. A' kik ellen a' szegények sohajtának, kiknek sohajtások az őket nyomorgatók ellen hathatos, Exod. 3. 7. Plal. 10. 13. c. 10. 17. c. 12. 6. Deut. 15. 9. 5. A' kik az Istennek hívagato kegyelmét meg-vetették, és a' rá a' minnek mértékét be-töltötték, sem iatés, sem áldás, sztorozás rajok nem fogott, hanem a' meg-látogatások és haragnak ideje el-jött, Esa. 65. 12. c. 66. 4. Prov. 1. 24. — 31. Zach. 7. 13, 14. Ezech. 8. 18. c. 11. 11. 6. A' kik az Isten törvényéhez engedetlenek, Prov. 28. 9. minéművétek legyen ez, Lásd. 1 Sam. 15. 23. minémű átkokat vonnyon utánna, Dent. 28. 15. & seq. 7. A' kik rosszul könyörögnek, Jac. 4. 3, 4. pedig ilyen utakon leszen: 1. Mikor az igaz Istennek esmérési nélkül könyörgetsz, nem annak eszméje a' kinek kellene, mint 1 Reg. 18. 26, 27. 2. Mi-

198 Idvefégét bizonynal várható embernek
 kor a' izoknak értelme nélkül könyörgesz idegen nyelv-
 ven, 1 Cor. 14. 14, 15. 3. Mikor kérelkedve, hit nélkül
 Jac. 1. 4, 5. Heb. 11. 6. mert a' hit véfzi-el, Matth. 21. 21
 22. 4. Mikor közben-játo nélkül könyörgesz, az o'
 halálát, kénfzenvedését nem forgatod, mert erőo'
 tettigiretet Joh. 16. 23. 5. Mikor szívnek alázatosá-
 ga, törődése és tisztasága nélkül könyörgesz, mint a'
 Phariseus, nem ugy mint Abrahám, Gen. 18. 27. vagy
 ez Publicanus, mert azokra teként, Esa. 66. 1. tisztu'
 kezeket kíván fel-emeltetni, 1 Tim. 2. 8. 6. Mikor
 csak szokásbol szívnek buzgosága nélkül imátkoznak
 magok mutogatásáért, Matth. 6. 5. 7. Mikor nem
 Isten akarattya szerint valokat kérnek, 1 Joh. 5. 14
 mint Sálomé a' Zebedéus felesége.

T A N I T Ó H A S Z O N.

Hát nem minden könyörgés halgattatik-meg
 mellyet az emberck Isten előtt téfznek, nem csudá-
 hát hogy a' mit kérnek el nem nyerhetik.

I N T Ó H A S Z O N.

Ha akard hogy kevés szokbol állo könyörgés
 sed kedves legyen, tehát elmélkedgyél; I. A' könyörgé-
 gésnek formájáról. II. Materiájáról.

I. Formájáról, 1. Rövid legyen, Eccl. 5. 2. Matth. 6. 7. II. Hitból, Jac. 1. 4, 5. A' mely hit ót dolgoz-
 fundállyon: 1. Az Isten hatalmán, Rom. 4. 20, 21. Dan. 3. 17. 2. Az Isten meg-változhatatlan ígéletin, Róm. 4. 20. 3. Az Istennek Atyái indulattján, ki inkállá-
 szeret és több jokat ád a' földi atyáknál, Luc. 12. 13

Pfalle

Pfal. 27. 10. 4. A' *Christus* érdemén, mely véghe-
 ren erejű, ezért mondgya, *Bizony* &c. Job. 16. 23. 5.
 Az *Experientian*, az Istennek régi rajtuk, és arya-
 inkon meg-tapasztalt jótéteményén, Pfal. 22. 5. 6. 11.
 85. 2. 3. 5. III. *Lelkes* legyen, Ez így lesz; 1. Ha
 helyes szivből, Jer. 29. 13. 2. Ha *buzgóság*ból szárm-
 azik, Jac. 5. 16. 3. Ha *alázatos* mint a' *Publicánusé*,
 Abrahámé, Efdrásé, Pfal. 95. 6. 4. *Szünetlen* való lé-
 tizen, Luc. 18. 1. & seq. mert az untato kéro't szereti
 az Isten, ezért mondgya Matth. 7. *kerjete*k, *zörgess*etek.

IV. A' *Christustól* előnkben irattatott könyör-
 gással eggyező legyen, Matth. 6. 9. 10.

II. A' könyörgésnek *Matéria*járól elmélkedgyünk,
 mely hármat foglal-bé magában: 1. Az *alázatos val-*
ás-tétel, Pfal. 32. 5. Prov. 28. 13. 2. A' *bizodalommal*
való kérést, Pfal. 145. 18. Matth. 21. 22. 3. A' *szivbeli*
áláadást, Pfal. 68. 26. c. 103. 1, 2. & seq. c. 105. 1.

Az alázatos vallás-tételben két dolgokrol gondol-
 kozzál: 1. Istenedről. 2. Magadrol.

Istenedről. 1. gondold-meg hogy a' ki eleiben ál-
 tottal az *rettenetes Ur*, Deut. 28. 58. Pfal. 99. 3. Mal. 1. 14.

2. *Dicsőséges, méltóságos Ur*. Pfal. 104. 1, 2, 3. 1. Exod.
 34. Pfal. 24. 10. c. 72. 18. 1 Tim. 6. 18. Exod. 40. 35.

3. *Mindeneket tudó, által-értő látó*, nincs ő előtte sem-
 mi titokban, Pfal. 139. 1. Prov. 5. 21. c. 15. 3. c. 24. 12.
 Jer. 16. 17. 1 Joh. 3. 20.

4. *Szent és tiszta természetiben és munkáiban*, Job.
 5. 5. Pfal. 5. 4. az *Angyalok* ezt kiáltják hármazta-
 szoval, Efa. 6. 3. Apoc. 4. 8.

5. *Igaz*, Prov. 24. 12. Jer. 32. 19. Rom. 2. 5, 6. 1 Pet.

1. 17. az Angyaloknak kik lelki állatok voltak nem kedvezett, 2 Pet. 2.4. sem pedig az ő szent emberek, hanem a' bűnért meg-ostorozta, a' honnan *igaznak kiáltották a' bűntetésnek idején-is*, Dan. 9. Neh. 9. 33. Thren. 1. 18.

6. Buzgo és kemény haragja a' bűnösök ellen, Psa. 2. 11, 12. c. 76. 7. c. 18. 7. Neh. 1, 2, 3. ettől meg-ijedve így szólnak, Apoc. 6. 16. c. 20. 11. Innét mondgya, Hea. 10. 31.

2. Magadrol gondolkodgyál, minémű vagy természetedben, magad viselésére &c. nézve. 1. alál való állat, *kinem méltó volna arra hogy Istened eleiből állanál. Por és hamu lévén*, Gen. 3. 19. c. 18. 27. *bejábarm valóság*, Psa. 39. 11. *annál-is aláb való*, Esa. 40. 11. Psa. 103. 14. 2. nyavalyás, minden jotul üres, Job. 14. 1. Rom. 7. 18, 24. melyre nézve csudálkozik Dávid az Isten jövoltán, mellyet az emberekkel közöl, Psa. 8. 4. c. 144. 3. Lásd 2 Sam. 7. 18. & seq. 3. *bűnös fészke vagy*, mindenféle bűnökkel tellyes, Gen. 6. 5. 1 Reg. 8. 46. Job. 14. 4. Psa. 14. 3. c. 51. 7. c. 19. 12. Esa. 64. 6. Jac. 3. 2. melyre nézve senki nem mondhatja hogy ő *tiszta*, Prov. 20. 9. hanem inkább így szolhat, Psa. 130. 3. c. 143. 2. 4. *Alkalmatlan vagy* a' jonak még csak meg-gondolására-is magadtól, 2 Cor. 3. 5. Joh. 15. 5. ha mi jot érzel magadban, az mind Isten munkája, 1 Cor. 4. 7. Phil. 2. 13. 5. *Erő demes vagy és méltó mindenféle büntetésekre*, Neh. 9. 33. &c. eddig-is csak az Isten kegyelmessége volt az oka, hogy meg nem emésztetél, Thren. 3. 21. Psa. 78. 38, 39.

11. Szükségednek bizodalommal való keresésben

ör dolgokról elmélkedgyel 1. Az Istennek emberek-
hez való buzgó szeretetéről, Esa. 43. 4. Joh. 3. 16. Tit.
3. 4. Apoc. 1. 5, 6. 2. Az ő buzgszu túrótságáról és ir-
galmaságáról, Exod. 34. 6. 2 Chron. 30. 9. Neh. 9.
31. Psal. 103. 8, 11, 12, 17. Mich. 7. 18, 19. Rom.
2. 4. 2 Pet. 3. 9. 3. Az ő igiretiben való hűségéről, Esa.
1. 18. Psal. 103. 3, 9. c. 30. 5. Esa. 54. 8. Ezech. 18.
2. 23. c. 33. 11. Hof. 2. 19. Matth. 12. 20. c. 11. 28.
Rom. 8. 1. 1 Joh. 1. 9. 4. minden tehetőségéről, és minden-
re való elégségéről, mert hatalma vagyon mind azok-
nak meg-adására, a' mit tőle kérünk bőségesben
hogy sem mint elménkben foghatnok, Eph. 3. 20.
Gen. 17. 1. Rom. 4. 21. 2 Cor. 9. 8. Rom. 10. 12. 5.
A' Christus bűneinkért eleget tévő tökéletes engedelmesse-
géről, Esa. 53. 5. Rom. 5. 19. 2 Cor. 5. 21. Matth. 20.
28. Joh. 10. 15. Aét. 20. 28. 1 Tim. 2. 6. Heb. 9. 14.
1 Pet. 2. 24. 1 Joh. 1. 7. Apoc. 5. 9. 2. Erettünk va-
ló esedezéséről, Psal. 110. 4. Rom. 8. 34. 1 Tim. 2. 5.
Heb. 7. 21. c. 9. 24. 1 Joh. 2. 1, 2.

III. A' háláadásban két dolgokról gondolkod-
gyál: I. A' lelki jokrol, mellyeket Isten veled köz-
lított: 1. Világ teremtmése előtt magának választott, Eph.
1. 4. a' honnan választottaknak Apoc. 17. 14. Joh. 15.
6. Rom. 8. 33. 2 Theff. 2. 13. választott és királyi nem-
zetnek hivattatol, 1 Pet. 2. 9. 2. Teremtésed előtt nyu-
godalmat szerzett számodra, Matth. 25. 34. 3. Idő
szerint hathatóképpen el-hívott, hittet meg-ajándékozott,
meg-váltott, szentelt, meg-is dicsőít, bizonyosan hid-
gyed, Rom. 8. 30. II. A' testiekből anyád méhében for-
mált, Job. 10. 9, 10. ép tagokkal e' világra hozott,

Pfal. 12. 10. nevelt, táplált, oltalmazott, &c. Ezekért indullyon-meg szived és mondgyad Dáviddal, Pfal. 103. 1, 2, 3. Eph. 5. 20. Col. 3. 17. 1 Tneff. 1. 2. c. 5. 18. a' Samaritanus dicsértetik Luc. 17. 16, 18. Ha ezek szerint formáloed könyörgésedet, hidd-el, ha rövid léfszen-is, a' Publicanussal meg-igazittatván bocsáttatol házodhoz. Melyre segellyen az Ur,
A M E N.

Az Isten dicsótságének meg-mockoltatásáért való buzgoság.

Text. Num. 25. v. II.

Phineás az Eleázár fia, ké Aron fia &c.

AZ Istennek előtte minémű nagy kedvességben legyenek az hivek meg-terzik ezekből, hogy egyért-is azok között Isten nagy dolgokat szokott cselekedni; néha azt a' helyet, ház-népet, éstartományt meg-áldgya, a' hol laknak, mint Jakóbert Lábánt, Gen. 30. 30. Josephért a' Potifár házát és az Ægyptus mezejét, Gen. 39. 5. néha a' kik egy úton, társaságba vadnak vélek, azoknak-is érettek kedvez és a' veszedelemtől meg-menti, mint Pálért, Act. 17. 24, 33. néha a' büntetést-is meg-tartoztattya addig, míg az ő hiveit a' bűnösök között ki nem viszi, Gen. 19. 22. Noét a' bárkába szállitá, az után borittaték-el a' föld özönvizzel, Gen. 7. 7, 10. Jofias mint egy jogabona el-takarittaték, az után jöve a' rettenetes veszedelem Judára, 2 Reg. 22. 19, 20. néha érettek a'

nyomoruságoknak napjait-is meg-rövidíti, Matth. 24. 22.
 neha az ő tel-getjedett haragját tellyességgel meg-is
 szünteti, az ő oltorit rolok el-fordittya, mint ihon az
 Isten felő Phineás cselekedetiért az Izraelt az ő bűné-
 ért nem emelzté-meg. Text. mellyek az Isten szavai
 a' Moseshez, Phineás, &c-

S U M M A J A.

A' Phineásnak a' nyilván valo bűnösökön tett bosz-
 szu-állásért fordítatik-el az Izrael néperől az Istének
 oltora.

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. Az Isten haragjának le-szállito eszköze, v. 11.
 Phineás az Eleázár fia, &c.

II. A' Phineás buzgoságának jutalma v. 12, 13.
 Mostan csak az első részről szollyunk.

Abban négy czikelyeket forgassunk-meg:

1. A' meg-haragutt Istent meg-engesztelő sze-
 mélyt.
2. Annak cselekedetét melyre nézve meg-csen-
 dedett az Isten.
3. Az időt mikor.
4. A' cselekedetnek hasznát. Votum.

Az elsőről; Az Istent meg-engesztelő személyt Moses
 háromképpen esmérteti: 1. Tulajdon nevérol: Phi-
 neás, 2. Nemzetségeről, Eleázár fia, ki Aron Pap fia
 volt, 3. Tisztiről, papi tisztben volt foglalatós.

A' másodikrol; Mit cselekedett Phineás, arról az
 Istē maga ilyen bizonyyságot télsen, *Zelavit zelotipiam*
meam inter eos, buzgotta az én boszszumat ő köztök.

Hogy

Hogy hogy? 1. A' gyülekezet közül fel-költ meg-g
keleredvén szívében, hogy az ostor rajtok, Moses a
gyülekezet fir a' rajtok levő csapáson, még-is a' po-
gányok leányival paráználkodnak, kezébe ragadá
dárdáját, v. 7. 2. A' paráznáknak sátorába bé-men-
vén, által veré mind a' kettőt, az Izraelbéli férfiat és
a' Midian nemzetéből való asziszonyi állatot a' vét-
ken, v. 8. ihen így állotta-meg az Isten boszszuját
meg-olvén a' paráznákat a' vétken.

Kérd: Mitsoda az Istennek Zelotypiája? Felel: Ez
az indulat az Istennek hasonlatosság (zerent tulajdo-
nitatik, mely vétetik a' házasságban levő tisztességes
személytől, ki mással való paráználkodását feleségé-
nek el-nem szenvedheti, hanem azon felette igenn
meg-indul, néki nem kedvez, életét kész el-fogyat-
ni: Így az Isten-is az ónépének bálványokkal való eg-
gyesülését soha semmiképpen el-nem szenvedheti,
emészti, rontya, elöle el-veti, Jer. 2.8. reájok pana-
szolkodik. v. 12, 13.

II. Fel: A' Zelotypia, mikor Istennek tulajdonita-
tik az írásban, két dolgokat jegyez: 1. Avagy az
Istennek az ő népéhez buzgo szerelmét, melytől indi-
tatván fel-kél az ő népe segítségére, és a' hitetlenek
veszedelmére, buzog az ő népe mellett, Joel. 2.18, 19.
Zach. 1.14. cap. 8.2. ezt sohajtya a' Babyloniai fogság-
ban meg-keseredett nép, Esa. 63. 15. Hol vagyon a' te
buzgo szerelmed? Ettől indítván látta-meg Izraelnek
Ægyiptomban való nyomoruságát, Exod. 3. 7, 8. 2.
Az Istennek nehéz és forró busulását azok ellen, kik az ő
véle kötött frigyét fel-bontyák, Deut. 32. 22. Neh. 1. 2.

Exod.

Exod. 34. 14. melyből egyeb nem származik a' romlásnál, ezt immár az Istennek forro és meg-emész:ő haragját szállította-le Phineás.

A' harmadikrol; Az időrol. Mikor buzgott az Isten mellett?

Fel: Akkor, mikor immár a' bűn annyira erőtvőtt és nevededett volt, hogy azt a' Sidok minden szemérem nélkül cselekedték, a' Simeon nemzetének Fejedelme Zimri, és a' Midián Fejedelmének leánya a' Cosbiparáználkodának a' Moses és a' gyűlekezetének láttára, v. 7, 8.

II. Fel: Akkor, mikor az ostor rajtok volt, Isten a' Moséssal és a' Birákkal a' véteknek *authoris* öletve, ők még-is nem szüntenek-meg a' vétkektől, oly szemtelenek és vakmerők voltak, v. 4, 5.

Kérd: Mitsoda véteknek neme lehetett, a' mellyel Sittimben a' Moáb földén annyira fel-gerebesztették Istent harag a, hogy egy lábíg csak meg-nem emészte a' Sidokat?

Felel: Két fele bűnök volt: 1. A' *testi paráznaság*, a' Moáb leányival fertelmeskedtek, v. 1. 2. A' *lelki paráznaság a' bálványimádás*, v. 2. mellyel az ő Istenekkel kötött frigyot fel-bontották, melyről szollott vala nekik, Exod. 20. 4, 5. Psal. 106. 28. véteket el-bűbösen ez igével fejezi-ki a' Sidoban, *Czanád*, mely öszveházafulást, egy járomban való léteit jegyez: ide méz az Apostol-is 2 Cor. 6. 14. jelentvén ezzel a' Sidoknak hit-szegéseket, hogy az ő Istenekkel való belki házafágokat, kit hittel, szeretettel örökké magának el-jedzett volt, Hos. 2. 18, 19. fel-bontották.

2. *Ették a' halottak áldozattya.* A' Sidoknak szokása, hogy az áldozatból ettenek mellyet Istennek fel-vísznek vala, mellyel arra emlekeztettek, hogy oly szoros egyesülés *vagyon* ő közöttök és az Isten között, mint a' kik egy asztalról, egy kenyérből élnek, és Isten előtt *valo vendégeskedésnek* *hivattatott,* ezek a' Moáb leányinak kedvéért el-hagyván az Istent, a' halottak áldozattyaiban ettek, jelentvén velekl való egyesüléseket. Ihen ilyen vétkeket jelenti a' *Propheta.*

A' negyedikről; Mitsoda gyümölcse volt a' *Phi-neás cselekedetinek?* Fel: Arról az Isten maga *ket-* *tött* mond: 1. *El-fordította az én busulásomat az Izrael fiairól:* hogy hogy? mihelt a' paráznakat a' vétken által-verte, mindgyárt meg-fzúnt a' népen való oltor, Psa. 106. 30. 2. *Ezért nem emésztettem meg az Izraelt busultomban;* a' hol az ő haragját hasonlítja a' tuzhoz, mely semmi meg-éghető állatnak nem kedvez, de az el-oltatott, meg-csendesítetett

Kérd: Minémű büntetésnek neme lehetett az, a' mellyel Isten a' bálvány imádásért és a' paráznaságért ezeket büntette? Felel: A' *Moses és az Izrael biráinak* *kezek által lett veszedelem.* Mosesnek azt parancsolá Isten, hogy a' népnek eleit kiknek részek volt a' vétekben akasztassa-fel, ezek szám szerint ezren voltak, a' kiket pedig a' Birák a' Moses parancsolattyaiból fegyverre hántanak, huzon három ezren voltak, csak ezeket említi az Apostol, 1 Cor. 10. 8. el-hal-gatván az ezért, mellyet együve számlálván Moses, mind a' kik fel-akasztattak és fegyverre hányattak mond--

mondgya húszon négy ezernék, Num. 25. 9. hogy
annyi számu erejében lévő hadakozó férfiak a' nép
közül egy napon el-eszenek, ez nem kicsiny csapás
és szomorúság volt, kinek attya, fia, bátya, és fogora.

Kérd: Miért hogy a' Phineás cselekedetiért mond-
gya az Ur hogy az ő haragja el-fordított, és nem a'
Moses, és birákéért?

Felelet: A' Phineás a' mit cselekedett azt az ő szí-
vének buzgó indulattyából cselekedte, busulván az Isten
Hűségének meg-mocskoltatásán, azt szíveffen faj-
dalmán, hogy az Isten bűszszontatik, égett forrott ma-
gában. Emezek parancsolatból, nem lévén olyan rend-
kívül való indulat benne mint Phineásban. Az Isten
igen néz a' szívnek indulattyára és a' cselekedetnek mód-
gyára, 1 Sam. 16. 7. Efa. 1. 17.

T A N U S A G O K.

I. Gyakorta Isten a' bűnöst, a' bűnnék cselekedetia
bűneti-meg, a' helyről és a' vétokról el-menni nem
engedi. Text. Phineás azon helyen veré-által dárdá-
jával és ölé-meg a' paráznákat, a' hol és mikor szin-
tén paráználkodnának, v. 8.

Ezt bizonyították az ő Testamentumbéli példák.
Nádáb-abiu, Lev. 10. 1, 2. Nabogadnezárt azon orá-
ban, helyben bünteté-meg a' hol és mikor az ő palotá-
jában, fel-fuvalkodásból szolla, Dan. 4. 27, 28, 30.
Boldisár királyt az ő fiát azon asztalnál a' vendégek
között a' hol és mely orában vétkezett, Dan. 5. 5, 6.
A' Sidokat a' hol húst kívántak, Pfal. 78. 30, 31. Num.
11. 33. Loth feleségét ott változtatá so bálványá a' hol
a' paran-

Idveségét bizonynyal várható embernek
a' parancsolar ellen. Sodomára vizsgál, tekintet
Gen. 19. 26.

Az Uj Testamentombéli példák-is. Ananiás és Sa-
phira *ott büntetének-meg a' hol* hazudának, Act. 5. 2. 3. 4.
Herodes Agoppa-is, Act. 12. 22, 23.

Kérd: Mit akar ez az ige, *Gyakorta*, ebben a' Tanu-
ságban?

Felel: Hogy az Isten az ő holtszu túróságát meg-
mutathassa, néha a' helyről, vétekről el-bocsáttya a
bűnöst, utánna lok ideig várakozik, de ha meg-nem
tér, az Isten várakozásának idejét meg-nem bocsúlli
mennél több ideig várakozott utánna, annál súlyosabb
büntetést bocsát rája, Rom. 2. 3, 4, 5, 6. Apoc. 2. 11. 2. 2. 3.

RETTEGŐ HASZON.

Fély hát te vakmerő bűnös az Istennek rettenetes
ítéletiről, ne meny olly bátrana' vékekre, mit tudsz
belé, talám mikor szintén tested gyönyörködtetnéd, b
akkor érkezik az Istennek büntetése rád, mint ezekre
v. 8. talám akkor akatz oly *báloban*, a' hol' életed el-fogy
e' világbol-is gyalázatos ki-meneteled léfzen, legye
nek hát a' másokon esett Istennek ostorai, bünteté
fi, tenéked tanító mestereid, Luc. 17. 29. te érette
irattattak ezek-meg, 1 Cor. 10. 11. 2 Pet. 2. 6. Soph
3. 6, 7. tanuly a' régieken, mert ha te-is ollyan vétke
cselekedsz a' minéműeket űk, s' meg-nem térsz, bi
zonyosan ollyan büntetések várhatz rád, a' min
néműeket Isten azokra bocsátott, légyen helye i
amaz intésnek, Apoc. 18. 4.

II. T A N U S A G.

A' nyilvánvaló bűnösöknek, paráznáknak, gyilokoknak, az Isten népe között való ki-gyomlálása az Istennek fel-gerjedett haragját meg-szünteti, és a' bűnösökre veszedelmet a' gyülekezetről el-téríti:
 Text: Isten szavai ezek, *Phineás fordítá-el Izraelről az haragomat*; de miképpen? én érettem bosszút állott, meg-ölte a' paráznákat, v. 8. Lásd Amos. 5. 14, 15.

A' Tanuságnak első oka véterik *à remotione causa*, *sublata enim causa tollitur affectus*. Mig az Istent ingerlő bűnös a' nép között vagyon, soha addig az Isten haragja le nem csendesedik. Mig a' szentség törő Házán az Izrael népe között vala, mind addig az Izrael ellenségtől meg-veretteték, előtte meg-nem álhatta, még a' *Josué könyörgésére-is azt felelé Isten*, hogy mig a' bűnösök között ki-nem tisztítják, addig vélek nem leszen; sors általa' bűnös ki-kerefteték, meg-köszözteték, az után meg-csendesedék az Urnak haragja, Jos. 7. 12. 22. 20. Mig az Isten előtt futo *Jonás a' hajóan vala*, mind addig a' tenger háborga, el annyira, hogy a' tengeri szélvész miatt csak el nem merüle a' hajó, de mibeli az engedetlen *Jonás a' tengerbe vetteték*, ottan mindgyárt nagy csendesség lőn. Jon. 1. 15. így a' gyülekezet között is gyomláltsák ki az Istent ingerlő vakmerő bűnös, meg-szünik az Ur haragja.

A' második ok véterik *ab exemplo divino*: Mert az Isten maga-is az ő büntetésének ki-szolgáltatása által csendesítette-meg magát. Példák erre: Az első világ-

Idvességét bizonynyal várható embernek
 nak bűnein az Isten felette igen igen meg-háborodék
 melyre képest azt mondá, hogy bányá az emberek
 nek teremtsét, de az özönvizzel a' földet el-borítván
 és a' bűnösöket meg-fojtván ki-tisztítá, az után meg-
 csendesedék, el-annyéra, hogy a' vizeket le-szállítá
 és a' Noé áldozattját kedvelvén azt mondá: *Soha többé*
 66. Gen. 8. 21. A' Saul gyilkosságaért a' Canaán földbe
 re éhséget bocsáta Isten, soha addig meg nem csende-
 sedék míg a' Gibeoniták haláláért a' Saul fiait fel nem
 akasztatá, 2 Sam. 21. 1, 2. Az Izrael népében 70. ezer
 férfiak hullának-el a' dög halál miatt, 2 Sam. 24. 15
 úgy csendesedék-meg az Ur a' csapástól, ide néz a'
 Prophéta Jer. 23. 20.

F E D D Ő H A S Z O N .

Mind azok akar-mely rendből valok legyenek
 valak-k a' nyilván valo bűnösöknek kedveznek birodal-
 makban, cselédek közt el-szenvedik, mások ellen-
 oltalmazzák, meg-gratiázzák. Ezek nem hogy ol-
 tanák az Isten égni kezdett haragját, hanem inkább
 gerjesztik, felerősítik a' vézedelemet magok és az alatis-
 tok lévő nép ellen, mint Acháb 1 Reg. 20. 43. jaj
 kiált ezeknek Esa. 5. 23. Prov. 17. 5. mert nem fo-
 gadgyák az Isten szavát, ki így szól: *Tolle malum*
ex medio populi, az Apostol 1 Cor. 5. 11. Nincs effeleke-
 ben a' Dávidnak lelke; Pál. 101. 4, 5, 6, 7, 8. c. 75. 11
 Hazi cselédek gazdák, *Héli szomorú példa* lehet néktek
 valakik magzatitoknak kedveztek a' bűnben, 1 Samu-
 3. 11, 13, 14. mely véghez-is méne, lásd a' negyedik részt

T A N I T O H A S Z O N.

Ne csudáld hát ma hogy az Istennek ostroma forog
 valamely ház népen, városon, tartományon, mert a' bű-
 nösöket közzűlők ki nem irtyák, kik az Isten harag-
 ját ottan ottan gerjesztik, az Isten egy meg-átalkodott
 angyalánál, annál-is inkább többekért, egész nemzetséget
 befzedelem alá rekeszt, Jud. 19. tudta ezt Dávid,
 ezért halála előtt testamentumban meg-hagyá Sala-
 monnak, hogy Joábot vér nélkül koporsójába ne bo-
 sásatáná (noha nékiattyafia vala) 1 Reg. 2. 5, 6. Jácob-
 s az ő fiaiban a' vétkeseket el nem szenvedé, Ruben
 parázna-ságért az első szülöttségnek julsátol meg-
 fosztá, Gen. 50. 3, 4. Lévit és Simeont az ő atyafiai
 között el-széleszté, v. 5, 6, 7. a' mint Judát tévé első
 szülötte 1 Chron. 5. 1, 2. így Lévi és Simeon helyett a'
 Joseph két fiai Manassét az Ephraimot tévé Patri-
 archákká. De oh boldog Isten mely kevesen talál-
 sátnak ma a' fő rendek közzül, kik az Isten ingerlőket
 öntetnék, udvarokból, cselédek közzül tisztogat-
 nák, hanem inkább többire udvarok népe gyilkol-
 tokból &c. állanak, ne csudáld hát hogy a' nagy
 Urak lako helyeit gaz és bojtorján nőtte-fel. Isté azt
 kiáltattya: *Tolle malum*; ők ellenben, *recipe, defende*,
 meg-látom én ki bántya csak szolgályn engem, e-
 zekről szól Rom. 1. 29, 30.

I N T Ő H A S Z O N.

1. Közönségeesen mindnyájan öszve-fűlt szivel
 abban munkálkodgyunk, a' mellyek a' közönséges
 bűn-

büntetést rólunk elfordíthatták, és a' már égni sőt
ugyan lobogni kezdett Isten haragját lecsendesít-
hetik.

De miképpen?

1. Minden ember személy szerént kezdgye-el ma-
gán a' cirkálást. Kérdgye meg magátul, minémű fzi-
vet viszen Isten eleibe, gonofsággal, felebaráttya ell-
len valo gyűlölésséggel nem rakvaé? Rom. 1. 29, 30. az
istentelenségre nem vágyodiké? álnokságot nem for-
ralé? Igen-is. Ezek az Hácának, kik az Isten népét
megháborítták, ezekért száll a' veszedelem reánk
és cselédünkre, Col. 3. 5. Rom. 1. 18. Prov. 6. 17, 18.

Hát itt mivel előzzük-meg az Isten haragját?

Fel: Ezekkel, 1. Az Isten Lelkének kegyelmon
altal a' bűntől sziveinket úresítsük, Jer. 4. 14. Jac. 4. 8, 9.
Esa. 1. 16, 17. c. 55. 7.

2. Szívünket őrizzük, mihelt valamely bűn szív-
vünkben ótlódik, azt mindgyárt első mozgásában foj-
tsuk-meg, Prov. 4. 24. mert ha a' szív be-fogadgya
meg kívánnya a' bűnt, idővel külső tagaidon ki-is szűli il
Jacob. 1. 15. mint Cain és Ablool erre példák.

3. Sziveinket Istennek szentellyük, mert több taga-
ink köztezt kívánnya teginkab, Prov. 23 26. hogy az
Ur azt ne mondgya felőlünk: Ez nép, Esa. 29. 13. A' Jo-
sué felől mondatik, hogy az ő szive az Urhoz ragasz-
kodott volt, melyre képest minden dolgaiban szerencsén-
volt, Jos. 24. 15. az Urnak haragja sem cselédét sem az ő
alatta valo népet nem emészette, pufftitotta, hanem
minden ellenségén diadalmat adott néki, maga-is az
égből harczola mellette, Jos. 10. 10, 11.

4. Vigyáz-

4. Vigyázzunk minden cselekedetünkre, Pſal. 119. 59. Soha olyat ne igyekezzel cselekedni, melyből az Isten nem dicſóítetnék, 1 Cor 10. 31. Col. 3. 17. tagaid között ſemeidre, nyelvedre, ezek ſok gonofzra vezető ſzükszók.

5. Viſellyünk gondot cselédünkre, udvarunkra, a' gonofz életüektől tiſztítsuk-meg Dáviddal, Pſal. 101. 7. 8. mert azok átkot vonnának rád. vajha ezeket cselekednők, és cselekednék a' fő rendek, tiſztviſelők, kétség nélkül az Ur haragja csendesednék, és a' mi nemzetünk az idegenek praájára nem lenne, de nagy vagyon moſt az állapot mint Jeremias idejében, zap. 5. v. 5.

II. Kiváltképpen valo intés: Minden tiſztviſelők, akarmely nével nevezteſſenek, intetnek, hogy a' bűnösök ellen buzogjanak, azokat fogyalsák, mint egy kerészek, és vinczelérek az Iſtennek lelki ſzólójéből a' gyűlekezetből gyomlállyanak-ki minden rendbeli ſzarvas vétekben előket, mint Moſes és az Izrael birái &c. Ezechiás, Joſiás, Dávid, Pſal. 101. 8. gondolkozzanak rola ki képét viſelik, mire hivattattak, Rom. 13. 4. Exod. 21. 14. Ha az Iſten ſzavát fogadgyák, mellette buzognak, ebből meg-mutattják valoban hogy ők az Iſten pártján vadnak, mint a' kik Jchu ſzavát teljesíték Jezraelben, 2 Reg. 9. 32, 33.

Hogy az intésnek minden tiſztviſelők el-követői teheſſenek, ſzükséges két dologra vigyázniok:

1. A' bűnösök ki-gyomlálásának modgyára.
2. Az indító okokra.

Az elsőről. Miképpen kell a' nyilván valo bűnösöket

sőket a' nép közzül ki-gyomlálni? 1. *Sincerè*. Ez így lehet, hogy ha e' három dolgok benned találtatnak. 1. Az Istennek *szíves szereteri*, lehetetlen hogy ne fáss lallyad az ő gyalázattyát, mellerte ki ne kelly. 2. A bűnöknek *álhatatos gyűlölése*, ha ez benned vagyon, nem csak társaságokat utálsz a' gonoszoknak, hanem a' gonosz tévőket-is cseléded közzül irrogatod. 3. A A Isten népének *meg-maradására való igyekezet*. Mozes hála van Istenből hogy a' nép kit Ægyptomból ki-hozott, mig ő a' Sinai hegyen mulatna Istennel, *el-szakate* Istentől, hamarsággal alá menvén, midőn hallaná a' kiáltást és látná a' tánczolóást, mellyet az öntött borjók kép előtt cselekednének, annyira meg-buzdula lelkében az Isten bosszontásán, hogy a' kezében lévő két kő Táblát, mellyekre Isten szent ujjaival a' törvényt írta vala, egyben csapván *el-rontá*, mellyért Istentől nem feddeték-meg, Exod. 32. 10. mert *szíves buzgó ember* vala, az után ugyan ezen bűnért közzűlők leszárgata három ezer férfiakat, Exod. 32. 27, 28. így áll a' bosszút az ő Istenének gyalázattyáért. Christus munk-is Joh. 2. 17. *Kenderből oltott csinálván*, az Attyának házát meg-ferteztetőket ki-űzé: mitől indítottatott? Az ő Attyának házához való buzgó szerelmétől, mely csak nem meg-emészttette. A' Phineás-is ilyen *sincerus volt* Istenhez, nem tűrhette az ő gyalázattyát, a' nép közzől-fel-állott, Psal. 106. 30. dárdáját kezébe kapta, a' földhöz szegezte a' paráznákat, Numm. 25. 4, 5. A' Jehu felől-is olvastatik, 2 Chron. 22. 8. hogy buzgott, minekutánna fel-kenetteté a' királyságra az Acháb háza ellen, de mivel a' maga javáért csele-

kedte

Kedte inkább, hogy birodalmát meg-erősíthetné, és nem az Isteni szeretettől és az Acháb bűnének gyűlölésétől, melytől ő el-nem távozott, 2 Reg. 10. 31. Azért valamiket cselekedett, az nem Isten ügye mellett való buzgóság, hanem gyilkosságnak íteltetett, a' mellyért dő el-telvén az Istennek haragja szállott a' Jehu házára, Hol. 1. 4. ne legyen hát csak palást a' cselekedetben az Isten dicsőségeinek forgatása, hanem szives buzgó indulatu légy.

2. Magnanimiter, bátran, ne félelmeffen irtogasd a' gonosz tévőket, minden akadályokat harits-el előled, valamelyek az igazságnak ki-szolgáltatásában meg-gátolnának.

Mellyek azok?

1. Akadály, melyet vas zárnak mondhatunk, az emberektől való félelem, Prov. 29. 25. Ez tartoztat meg Dávidot, hogy a' Joábot hogy az Abner és a' Harnasának haláláért meg nem büntette, mert fél vala tőle, a' mely győtrötte szivét, és még halála oráján-is, 2 Reg. 2. 5, 6. meg-emlekezett róla. Te pedig ne fély az emberektől; ha az ő utai izerént cselekedszel, veled élfzen.

2. Akadály, arany zár, Ez az ajándék vétel, mely az igaz ügyet el-fordítja, valahol az ajándék kívánat vagyon, ott soha az igaz törvénynek elő meneteli nincsen. Bálám még az Isten népét-is kész vala meg-át-kozni az ajándékért, ettől tilalmazta Isten, Deut. 16. 18, 19. Exod. 23. 8. Josaphat a' tiszteket, 2 Chron. 17. v. 6, 7.

216 Idvefségét bizonynyal várható embernek

3. Akadály. A' nemzetségnek, atyafiságnak, fogor-
ságnak, és barátságának zárja. Vajki gondol ez midő
így gondolkodol: Ez ilyen fő ember atyafia, szoko-
gája, nekem bátyám, joakarom &c. Ez mitsoda
nem egyéb, hanem személy válogatás, mellyet Isten
meg-tiltott, Deut. 1. 17. Lev. 19. 15. Ha tiszt vagy
személy válogató ne légy, ne a' népnek szegényit
csak, az idegeneket, hanem a' főrendeket-is, az hazs-
fiat, vér szerint való rokonidat-is meg-büntessed, na-
cselekedgyél Saulként, ki az Agag királynak, és a'
barmok kővéinek kedveze, azonban a' kősségog
és a' barmoknak allvasát fegyverre hányatá, 1 Sam.
15. 18. mellyért Istentől tisztiből ki-vettedék. 2. Légy
ollyan indulat benned mint Lévíben, mikor fegyver-
ránta az Isten mellett Deut. 33. 9. az Isten dicsőiséggel
mellett való buzgoság felre tételé véle a' természeti im-
dulatot, fegyverre hányá atyát, anyját, vér szerint való
rokonit, valakiknek a' bálványozásban részek valak.
A' Mosef-is az egész föld színén lévő embereknek
szelideb volt, Num. 11. de még-is az ő nemzetségog
nek az Izrael főfő népeinek nem kedveze, valakik-
nek a' paráznaságban és a' bálványozásban részle-
vala, le-vágata és fel-akasztata ugymint 24. ezer fér-
fiakat, Num. 25. 9.

3. Celeriter, hamarsággal, Jer. 21. 12. Psal. 101. 88
ne vontald, ne halogald időről időre: mert a' halo-
gatás a' meg-bántatott szívet gyótri, busittya, Isten
haragját neveli, és a' bűnőfnek szívet a' gonofságban
meg-keményíti és szabadulására reménséget nyujt
mint Agagnak, 1 Sam. 15. 32.

4. Pro-

4. *Proportio* legyen a' bűn, és a' büntetés között, egyik a' másikat meg ne haladgya, a' ki halált érdemel annak halállal fizessenek, Efd. 7. 26. Exod. 21. 12, 13, 14. a' ki vereséget meg-verettség, a' ki számkivetést, számkivetésbe üzettség, Lev. 19.

II. Mitsodák inditsanak a' bűnőknek ki-gyomlálására? E' következők okok:

1. Ha meg-gondolod hogy a' nyilván valo bűnösöknek ki-gyomlálását az *Isten javallya, kedvelli, akarja*, azért ugyan parancsolatot-is adott felőlők, kedvellé Phineás cselekedetit, Agag királynak és a' barmok kóvérinek *fegyverre valo hányásók*, inkább tetszett volna Istennek, hogy nem a' Saul áldozattya, 1 Sam. 15. 22.

2. Mert az Istennek haragját a' népről el-fordittya. Text. v. 11. Az Isten maga bizonyittya. Innét a' *Prophétának* parancsollya, Jer. 5. 1.

3. A' veszedelem: Mert valakik a' nyilván valo bűnösöknek kedveznek, azokra büntetés szál, példa Acháb, 1 Reg. 20. 42. mely bé-is tellyesedék, 1 Reg. 22. 38. Az Isten a' te nyakadba fordittya, fiadat leányidat előtted fegyverre hányattya, mint *Sedechiásnak*, vagy *csudálatos halálnak* nemével minden cselédestől el-töröl, ihon miben ejted magadot, ha igazságot nem szolgáltat, a' bűnösnek az Isten parancsolattya ellen kedvesz.

4. Indító ok: A' juralom, Phineas hogy a' paráznákat meg-ölé, olvasd-meg mit izene Isten néki Mosestól, v. 12, 13. hate-is az Isten ügye mellett buzogsz, fájlalod az ő tiszttségének meg-mocskolatá-

Idvességét bizonynyal várható embernek
tatását, tehetőségét Izerént a' bűnösöket a' nép köz-
zül gyomlálod, meg-jutalmaztatol. Ez életben ol-
lyan hited léfzen mint Jobnak, c. 1. 8. ez élet utáni
meg-hallod ama' ízép ízozatot: *Jol-vagyon jo es hü-*
szolgám, jój-bé a' te Uradnak örömebe, Matth. 25. 23.

A M E N.

A' buzgoságnak meg-jutalmaztatá- sáról.

Text. Num: 25. v. 12, 13.

Annakokáért mond-meg néki: Imé &c.

Z Apostol 1 Tim. 4. 7, 8. versekben intvémm
a' Timotheust így szól: *Gyakoroldyd maga-*
dat a' kegyességben. A' mely igékben két dol-
gok vadnak: 1. Az *Intés*, Abban ísmét-
hármak: 1. A' munka, *Gyakorold.* 2. *kit?* Maga-
dat. 3. *miben?* a' kegyességben; jelentvén ezzel, hogy
a' keresztyéni szent élet munka nélkül nem lehet,
mint Phil. 2. 12. Col. 3. 1, 2. 2 Pet. 1. 7. Matth. 7. 14.
2. *Intésének okát* adgya, v. 8. *Mert a' testnek gyakor-*
lásának &c. A' hol 1. a' kegyességnek a' testnek gya-
korlását veti ellenében, mely a' külső ceremoniákban,
ételtől való meg-tartoztatásokban, böjtölésekben helyhez-
tettetett, ezeknek kevés hasznai vadnak, Eia. 1. 11, 12.
cap. 55. 5. Psal. 50. 9. Ellenben a' kegyesség minden
féle áldásoknak nemzője, erre nézve mindenre hasz-
nosnak mondgya lenni. 2. Helyeit emliti, hol vagyon
használ. 1. Ez életben, Lev. 26. 3, 4, 5. Deut. 28. 1, 2.

Psal.

Pfal. 128. 1. 2. c. 34. 10. Deut. 1. 36. ez élet után dicsé-
retes hited neved marad, Pfal. 112. 6. Prov. 10. 7. 2.
Az utolsó napon a' nyugodalon ba bé-szolittatol, hit-
ből származott cselekedetidelő számláltatván, áldot-
nak neveztétel, Matth. 25. v. 34, 35. mert Heb. 6. 10.
nem felelkezik-el a' jo teteményről. Ennek igazsága
világos ez el-olvasott igékből. Mond-meg.

S U M M A J A.

Az Istennek a' Móses által Phineásnak tött izeneti.

Az Isten izenetinek két részei vadnak:

I. A' jutalom, v. 12. A' békeségnek frigye, &c.

II. Oka a' jutalomnak, Ezért hogy buzgott &c.

A Z E L S Ó R Ó L.

Az 1. részben vagyon az ígélet, Mond-meg-néki.

A' melyben három dolgok vadnak:

1. Az ígéletet meg-előző szok, mely nem egyéb
hanem az Istennek parancsolattya Móseshez. Text.
Mond-meg-néki.

2. A' jutalomról valo ígélet, Imé én adom &c. melly
két személyeket néz: 1. magánossan Phineást, Imé a' bé-
keségnek szövetségét adom néki &c. 2. közönségesen
Phineást és az ő maradékit. A' Papság felől valo frigy
kötés, mely méltóságos állapot vala, mert az Istennek
titkainak, törvényinek magyarázása, a' népért valo
áldozás, népnek meg-áldása, és Isten előtt valo töre-
kedés, közben-járás, ezek tisztí vala. Sőt a' fő Páp a'
Christusnak példázója vala, Exod. 30. 10. Heb. 9. 7.
25. 3. Az idő, meddig? örökké a' mely nem végetlen-
ség,

*Idveségét bizonynyak várható embernek
séget, hanem bizonyos meg-határozott időt je-
lent, mely időnk el-vagyon rejtetvén, azért el-
Sido igével másutt-is gnoiam. Ez szintén a' Messiásna-
testben valo el-jövedeleig terjedett-ki. Lásd ilyen en-
telemmel ez igéket, Gen. 17. 13. Le niolam, a' ho-
nem perpetuitas sine caritura, sed diuturnitas longo tem-
pore duratura & certo termino inclusa intelligitur.*

A' MASODIK RESZRÓL

Két okai említetnek a' jutalomnak: 1. mert buz-
gott az ő Istenéért, fájlalta az Isten dicsősége-
meg-mocskoltatását. 2. Mert az Izrael fiait meg-tisz-
tította, hogy hogy? A' parázna ferfiat és asziszony-
állatot a' vétken meg-ólte.

Kérd: Mitsoda az Isten dicsősége mellett való
buzgoság?

Felel: Mig a' kérdésre meg-felelnénk, lássuk az em-
beri buzgoságnak nemeit. Az léssen, *avagy az Istenért, vagy
vagy az ő népéért.* Az Istenért valo buzgoság két féle:
avagy jó, Isten előtt kedves; vagy vétkes. A' vétkes buz-
goság három féle:

1. *Zelus hypocriticus*, tettetes és színes; midőn valaki
ugy tetteti, hogy már ő az Isten tisztessége mellett
indult-fel, akarja az Isten tisztességének előmenete-
lit, fájlallja bűncstelenségét, azonban valósággal a'
maga hasznár, és tisztességét keresi, mint Jehu, 2 Reg. 9.
10. 16. és a' hamis Doctörök, Gal. 4. 17.

2. *Zelus cæcus, errans*; mely keveset különbözik a'
furortul, azt az Apostol értelem nélkül valo buzgoság-
nak hívja, Rom. 10. 2. Ez két utakon léssen az em-
berek-

erekről: 1. Mikor azoknak meg-tartásáért buzog-
nak, nyughatatlankodnak, azokat oltalmazták,
mellyeket az Isten *utál, gyűlöl*, mint a' képeknek a'
Templomokban való létét, mellyeket Habac. 2. 18.
azugságra tanító eszközöknek nevez, a' szenteknek
segítségül való hívását, amaz ellen, Psal. 50. 15. 2.
Midőn a' mit *Isten kedvel*, azt *rontya*, az ellen tulako-
lik; Ez fel-találatott Pál Apostolban-is *meg-térése*
előtte, Act. 22. 3. 6. Gal. 1. 14. Phil. 3. 6. Act. 21. 20.
A' Sidokban kik a' Moses tudományáért a' Christust
meg-vetettek, Joh. 9. 27, 28. mintha ezek egymás-
al ellenkeztek volna, holott a' Moses irásának veleje
Christus volt, Joh. 5. 46. az Isten szolgait üldözték,
Joh. 16. 2, 3. Ennek két szülő anyyai vadnak: 1. Az
Isten ki-jelentett akaratiának *nem tudása*. 2. A' véle-
kedés, Lásd ezek öl Joh. 16. 2, 3.

3. *Zelus intempestivus & preposterus*; Midőn vala-
mi maga gondolatlanságából fel-buzdul, sem a' *hellyel*,
idővel, *alkalmatlansággal* semmit nem gondol, más-
képpen akarja az Isten tisztességét elő-mozdítani,
oltalmazni, és annak meg-sértését helyre állatni,
nogy sem a' mint Isten akarná, másoknak veszedel-
mével, mint Saul, 1 Sam. 21. 2. Ez még a' szentek-
ben-is fel-találatott, Péter a' keriben Christus Urunk-
at kardal akará oltalmazni, Matth. 26. 51. A' *Tanít-
ványok* tüzet akárnak Samariára az égből szállítani,
nogy Christus Urunknak szállást nem adának, Luc.
9. 54. A' *konkolyt* mihelt láttyák a' buza között, mind-
gyárt ki akarják szaggatni, Matth. 13. 27, 28, 29. Ezt
az *indiscretus zelust* lásd Jánosban, cap. 4. 1, 2, 3. Péter-
ben,

*Idvességét bizonynyal várható emberne-
ben, Matth. 16. 21. 22. A' Papi fejedelmekben, Act. 5. 17.
A' Sidokban, Act. 7. 57. cap. 13. 45.*

2. Az emberi buzgoság léfzen vagy az Isten népé-
ért, midőn annak nyavalyáján törődnek, firnak, mint
Neh. 1. 4. sőt gyalázattyáért boszszut állanak, mint
Dávid a' káromló Goliáton, 1 Sam. 17.

A' második zelus jo és Isten előtt kedves, erről vagyonn
a' kérdés. Ez semmi nem egyéb, hanem az Isten Lel-
kének oly kiváltképpen való fel-indítása, melyből a'
választottak az Isten tisztességének oltalmazására és
dicsőségének killyeb terjedésére szíveffen és serényem
igyekeznek. Ellenben nagy fájdalommal és boszszonko-
dással szenvedik, a' mellyek az Isten ki-jelentett akarat-
ya ellen léfznek, a' mennyiben tőlök lehet meg-gátol-
lyák, a' bűnösökön boszszut állanak, mint Phineás,
Illyés a' Báál Papjait meg-ölé, 1 Reg. 18. 40. Samuel-
Agagot ugyan meg-szaggatá, 1 Sam. 15. Urunk Joh. 2.
14. Ez buzgoságtól indittatván a' szentek között firtak,
kesergettek, lelkeket gyótrótték mint Dávid, Psal.
119. 136, 158. Mozes, Exod. 32. 19. Loth, 2 Pet. 2. 8-8
Illyés, 1 Reg. 19. 10. Jer. 23. 9, 10, 11. Act. 17. 16, 17.
1 Cor. 5. 1.

Ennek nemzője a' Szent Lélek, 2 Chron. 24. 10. 2.
Az Istennek és az ő tisztelietiek szíves szereteti, Psal.
69. 9. Külsőképpen a' mely embert szeretünk, a' mel-
lett meg-indulunk, oltalmazuk, mentyük, mint Jo-
nathán Dávidot, 1 Sam. 19. 4, 5.

T A N U S A G.

a' bűnökért való boszszu-állásnak, és az Isten tiszt-
telségg

essége mellett valo fel-állásnak olly jutalma vagyon,
 melly még a' fiakra-is ki-hat. In Textu. Phineás, hogy
 bősztut állott a' paráznákat meg-ölvén, hald-meg
 mit izen Mósestől Isten néki, a' Papi méltóságos tisz-
 tét még maradékaival-is meg-erősíti, v. 12. 13. Jého
 olgában fok fogyatkozások voltak, de hogy a' bál-
 ányozo vér-onto Acháb maradékot ki-gyomlálá,
 hald-meg mit ígér néki Isten, 2 Reg. 10. 30.

Lássuk a' Tanuságnak Okait:

A' két első Okok vétenek *à prauin*.

I. Mert az Isten dicsősége mellett valo buzgo-
 ság, mellyel az Isten ellen vétkezett népen bősztut
 llanak, az *átkát is áldásra fordította*. A' Levi nemzer-
 tége meg-árkoztaték Jacobtul a' Sichemiták halálá-
 rt, és az ő fiai között el-ozlatá a' Patriarchaságból ké-
 etvén, Gen. 49. 7. De midőn az Isten ügye mellett fel-
 ólt volna, fegyvert kapván ezek ellen, kik a' Horeb
 egye alatt borju képet öntvén imádták, meg-álda-
 ták, Exod. 31. 26, 29. Mitsodás áldás lehetett ez? Nem
 gyéb hanem a' Levi nemzetsége az Aron pap mellé
 endelteték, hogy az Urnak Sátorában szolgálnának,
 Num. 3. 6. az első szülöttek helyett vétettének-fel,
 1. 2. a' mely bűc-ületes és tisztetséges állapot volt,
 mert a' több nemzetnek tanitói és szövéneki voltak,
 Deut. 33. 10.

II. Mert a' kik az Isten ügye mellett buzgottanak,
 nem szenvedheték az ő tisztetségének meg mocskol-
 atását, azokra Istennek kiváltképpen valo gondgya-
 solt, a' veszedelem elől el-takarította, mint Josiást, ki
 mit cselekedett Lád 2 Chron. 34. 3. mivel jutal-

mazta-

maztatá-meg, olvasd-meg 2 Reg. 22. 10. szűkségekből
 el-tartya, és még az okatlan állatokkal-is szolgáltat né-
 kik, maga-is szomorú állapotokban hozzájuk men-
 vén vigasztalíya, mint Illyést, ki midőn a' Báál papjai
 meg-ölte volna a' bálványozásért, és az Izrael népé-
 nek el-csábításáért, a' Jezabel dühösége ellen el-rej-
 teté, Angyala által meg-intvén, 1 Reg. 19. 5, 6, 7. a' hol-
 lokkal, 1 Reg. 17. 6. és a' szűkségben a' Sareptabéli asz-
 szonyi-állattal tápláltatta, 2 Reg. 17. 9. Luc. 4. 25. sőt a'
 Horeb hegyén mikor a' barlangban volna, hozzája-
 menvén véle beszéle, meg vigasztalá, 1 Reg. 19. 9, 10. o
 hogy nem fogyott-el az igaz vallásu ember, mert ha-
 gyott Izraelben magának hét ezer embereket. Lásd
 Rom. 11. 3, 4. az után ezzel jutalmaztatá-meg buz-
 goságát, hogy elevenen az égbe fel-ragadá, 2 Reg. 2.
 11. Az Isten mellett való buzgoságért noha meg-
 ölteték a' Zachariás Jehojada Papnak fia, 2 Chron.
 24. 20, 21. és a' keresztelő János, Matth. 14. 10. az
 elsőnek vérét meg-keresé, Matth. 23. 35. a' másodikat
 meg-dicséré, Matth. 11. 7. 11. mely szép hire neve-
 még ma-is virágzik. Ezechiásról lásd 2 Reg. 18. vv
 3, 4, 5, 6, 7.

III. *A Contrario effectu* vétetik: Mert ha a' lágy-
 melegség, és hidegség büntetést vonson utánna, mint
 Héli Papra, 1 Sam. 2. 29, 31. és Saulra, 1 Sam. 15. 10.
 hátellenben az Isten ügye mellett való buzgoság á-
 dást; az elsőtlásd Apoc. 3. 16. ezért akarja a' Laodü-
 ceabéli Tanítót ki-okádni, hogy sem hév, sem hideg-
 azért ezt a' tanácsot adgya néki, hogy buzogjon v. 191
 A' másodikat Apoc. 2. 4. mi volt a' v. 2. meg-jelentés
 dicséri-i

ücsiri-is, ígeretet tévén, a' 6, 7. versekben.

F E D D Ő H A S Z O N.

1. A' kik keresztyéneknek tartják magokat, azonban nincsen olyan buzgóindulat hennek, hogy az Isten ügye mellett buzognának, nagy készséggel az Urnak kívánságát véghez vinnék s' keménykednének a' bűnösök ellen, 2 Sam. 29. maga ez volna meg-váltásnak egyik vége, Tit. 2. 14. és az ő jó cselekedeteknek lelke, Rom. 12. 11.

2. A' kik a' bűnösöket köztők nem csak el-szenvedik, hanem oltalmazták is, ezek két kézzel vonják az Isten oltorár a' gyülekezetre, ezek valóban meg-mutatják, hogy az ő lelkek hideg, meg-fagyott, Miki hévség nélkül vadnak: Mert az Isten ellen való bűnt látván, Mósessele meg nem indulnak, hogy a' kőt kő Táblát egybevernék, Exod. 32. 19. Lothal lelkeket nem gyótrik, 2Pet. 2. 8. nem sirnak, Psal. 119. 36. busulnak, hogy a' nép el-hadta az Istent, 1Reg. 10. 10. külömben cselekedtek az Izrael fiai, noha csak gyanították, Jos. 22. 11, 12. 2. Meg-mutatják hogy a' bűnt szíveffen nem utállják, mert ennek cselekedőitől-is iszonyodnának, Prov. 29. v. 27. ha enig a' bűnnek valamely nemét utállják-is, talám csak ideig, Apoc. 2. 6. és az álhatalos gyűlölségtől üres-
 3. Talám nem minden bűnöket utálnak Dáviddal, Psal. 119. 128. melyet Isten meg-kivánna tőlök, 1Cor. 7. v. 1.

3. A' kik ugyan nem-is igyekezik a' buzgóságot meg-szerzeni, Istentől nem kérik, hogy az ő szere-

*Idvességét bizonynai várható embernek
terinek tűzét szívekben öntse, hogy lelkekben buz-
gók legyenek, melyre inti Rom. 12. 11.*

4. A' kik űressék az Ecclesia mellett valo buzgo-
ságtul, akarmint háborgatásék a' Joseph háza, az o-
Dáviddal nem gyótródnek, Psal. 74. 1, 2. Amoo
6. 6. csak az ő személyekben és jóságokban meg ne-
károsíttassanak. A' Héli Papban az vala a' dicséret-
dolog, hogy mikor néki a' viadalnak ki-menetele fű-
lől hirt vinnének, hogy a' Philistéusok az Izrael nev-
pét meg-verték, fiait le-vágták, oly igen ezeken me-
nem indula, mint azon hogy az Ur ládája el-fogat-
tott, ezt halván székiből ki-elvén nyaka ki-törékel.
1 Sam. 3. 18.

C Z A F O L O H A S Z O N.

Nofza vizsgállyuk-meg magunkat, ha vagyon Isten
szerént valo buzgoság mi bennünk, gerjedeze a
Isten szerelmétől szívének. Ezt pedig ilyen jelek be-
csmérheted-meg:

1. Ha te Istenes hivatalodat értvén mi legyen, ma-
kivánnyon Istened tőled, tehát annak végbe vitelére
kész vagy tehetiséged szerént, még erőd felett-is igyekezo-
2 Cor. 8. 3. senki kedvéért hátra nem állasz jól es-
kezdettdolgaiddban, sőt addig nem nyugszol-meg-
mig az Isten kívánságát véghez nem viszed, mint a'
Abrahám, Gen. 22. 3, 4. Dávid, Psal. 132. 1, 2, 3, 4.
Pál, Act. 20. 24. Apollos, c. 18. 25.

Ha te szelideb és engedelmesseb vagy azokban a' me-
lyek szeméyed ellen léznek, ha valaki meg-sértés-
mocskol tisztettségében, károsít javaidban, nem kol-
ményu

énykedel, bululsz és forralsz ezekért úgy, mint hogy
 Istened káromlattatik, gyaláztatik, bősfszontatik,
 az fájdalom és bősfszu állás nélkül nem szenvedheted. Il-
 len volt Mofes, a' magára nézendő dolgot könnyen
 szenvedé, könyörge azokért kik ellene vétettek,
 Num. 12. 3, 9, 10, 13. de az Isten ellen lőtt dolgot
 nem szenvedheté, Exod. 32. 19. a' bálvány imádo-
 zat kedvezés nélkül fegyvernek élire hányattata,
 26, 27.

3. Ha magadnak, feleségednek, gyermekidnek, vér-
 roként való rokonságidnak szintén úgy nem kedvesz a' bűnért
 mint az idegeneknek, jele az a' jo buzgoságnak, mert
 ha magadnak kedvesz, hypocrita vagy, Matt. 7. 4.
 a' rokonságidnak, személy válogato vagy, nem így
 cselekedett 1 Reg. 15. 13. Jácob, az ő három fiaiban,
 Rubenben, Lévíben, és Simeonban a' gonofságot el-
 nem szenvedé, Gen. 49. 3, 4, 5. Ezzel ellenkezőt cse-
 lekedett Juda, a' Thámárt tűzre ítélé a' paráznaság-
 ért, Gen. 38. 24. Dávid azt a' ki a' szegény ember bá-
 nyáját el-vette, a' Náthán szavára halálra senten-
 ciázá, és hogy az egy bárányért négy annyit adgyon,
 Sam. 12. 5, 6. azonban a' magokban lévő bűnök el-
 len nem buzogtanak, magoknak kedveztek.

4. Jele: Ha a' bűnök ellen való bősfszonkodásod fáj-
 dalommal és szomorúsággal kötterett egybe, ugyan meg-
 vad szíved, és orczádon hulnak le könyveid, mikor
 látod hogy Istened bősfszontatik, a' bűnök erőt
 vesznek, Psal. 119. 136. 2 Pet. 2. 8. Ez négy jegyeken
 szirkáld-meg magadat, kétség nélkül eszedbe vehet-
 ed, ha az Istenes és szent buzgoság benned vagyoné

I N T Ő H A S Z O N.

Igyekezzél hát szert tenni az Isten szerelmétől feg-
gerjelztetett buzgoságra. De itt ilyen három meg-
késlelő akadályunk lehetnek: 1. Az Isten hozzá-
való szeretetének és jóvoltának nem esmérése. Ha tu-
nád minémű szeretettel légyen hozzád az Isten, még
akkor-is mikor várkezel vagy veszedelemben forgasz,
kétségnélkül meg-indulnál az ő törvényének megrom-
lásán, ellenben az ő tisztelségét eléb eléb monditanád,
mint a' kiket szeretv világ szerént, azoknak gyalázata-
tyokat nehezen szenveded, &c. 1 Reg. 22. 8.

2. A' feslett erkölcsű emberekkel való társalkodásunk.
Ezek még a' jora való igyekezetet-is meg-hidegítik
és el-oltyák, mint Salamonban a' Pogányok leányival való
baratkozás, 1 Reg. 11. v. 2, 4, 6. Hát ne társalkodgya-
v ezekkel 1 Cor. 5. 11.

3. A' testnek tanácsinak és kívánságainak követése.
ezektől ojjuk magunkat, Rom. 13. 14. éllyünk a'
fel-serkentő eszközökkel, 1 Thef. 5. 5. 19. 20. a'
buzgo emberekhez adgyuk magunkat, Prov. 22. 25. ca. 25.
27. 17. oly Tanitokat szerezziunk, kikben lelki tűz
légyen, hogy minket meg-melegithessenek és fel-ser-
kenethessenek a' jonak buzgoságossan való cselekedés-
fére, és a' gonosznak el-kerülésére.

Mitsodák inditsanak minket az Istenes buzgoság-
nak meg-szerzésére?

Fel: Ezek: 1. Ha meg-gondolod, hogy az igaz-
vallás és hit buzgoság nélkül nem lehet, Apoc. 3. 15.

6. a' nélkül az Isten országát el nem nyerheted, Matth. 11. 12. sem Istenedhez való szíves szeretetedet meg nem mutathatod.

2. Minden cselekedeteket csak a' buzgoság teszi kedvesé, ámbár sok jeles dolgokat cselekedgyél, melyekből emberek előtt emlekezeted fen-maradgyon, mint nagy Sándornak, Atillának, de ha Istenhez való buzgoságtól üres vagy, haszontalan; jo az imádság máskor, de ha buzgoság nélkül vagy, meg-vettetik, 1. Cor. 5. 16.

3. Ha Istenedhez való buzgoság benned nem létezik, tehát a' bűnöket sem a' botránkoztatokat nem bocsátolod, hanem az Istennek meg-bántásával és az ő meg-utálásával táplálod, 1 Sam. 2. 23, 29. Apoc. 3. 19. Kiért büntetést várhatz, Apoc. 3. v. 16. 1 Thess. 2. 10.

4. A' haszonindítson, mind ez életben mind a' más világban meg-jutalmaztatol, ez életben-is meg-áld az Ur mint Phineást jo birrel, emlekezettel, ez élet után pedig az egész világ előtt meg-dicsőíttetel, és a' mennyei boldogságba béké-szállittatol, mellyet megadgyen az Atya Fiaért. Amen.

A' bűnnek meg-zabolázásáról.

Text. Rom. 6. 12.

Ne uralkodgyék azért, a' bűn a' ti halando testet : &c.

EZ hatodik részben szól az Apostol, a' kegyelem alatt lévőkrol, azt probállya-meg, hogy a' kik kegyelemben vétetvén meg-igazítottak,

Idvességét bizonynyal várható embernek
 tettek, lehetetlen hogy azok annak utánna szant(z)á-
 dékkal a' bűnben éljenek, magokat a' bűnnek szoo-
 gálattyára adván a' testnek kívánságinak engednének
 v. 1. 2. mit mondunk tehát? meg-maradgyunké a' bűn-
 ben? &c. v. 2. ezt feleli, távul légyen, &c. ezt immár
 már mint erős fundamentumot fel-vevén, bizonyos-
 hatható okokkal erőssíti, a' keresztséget, s' mind p-
 nig a' *Christus* halálát és halottaiból való fel-támadás-
 forgatván a' 4. versről fogván a' 11. versig, a' keresz-
 ségben a' bűn el-temettetett, magokat a' lelki vité-
 ségre kötölezték, a' *Christus* halála által a' bűn el-
 rőtletett, v. 6. melyről 1 Cor. 15. 54, 55. fel-támadás-
 által meg-éledtünk, hogy új életben járjunk, v. 4. 1
 Itt immár ez el-olvasott igékben ilyen conclusio-
 csinál, mondván: *Ne uralkodgyék azért, &c.*

S U M M A J A.

Nem illik a' kegyelem alatt lévőkhöz, hogy ők a'
 meg-veszett természetnek kedvezvén, magokbann
 a' bűnt táplállyák.

R E S Z E I K E T T Ó K.

I. Az intés, Text. *Ne uralkodgyék &c.*

II. Az intésnek magyarázattya. Text. *Hogok
 engedgyetek &c.*

A' honnét ilyen három kérdésekre vigyázzunk:

1. Mit mond az Apostol hogy ne uralkodgyék? &c.

Felel: A' bűnt.

2. Mitsoda a' bűnnek nem uralkodni? Textus.

Fel: Nem engedni a' test kívánságinak.

3. Ho-

3. Hol ne uralkodgyék? Text. A' ti halando tette-
tettekben.

Az első kérdésben az Apostol szavaira kell vi-
gyázni; 1. Nem arra inti hogy bűn ne legyen ben-
nek, mert míg e' világon élnek a' választottak, soha
addig a' bűntől üressék nem lehetnek: a' honnan az
eredendő bűn benne lakozó, hozzájok ragadott
bűnnek mondatik, Róm. 7. 17, 20. mely miatt so-
haj az Apostol, v. 24. látván keferű gyümölcsseit.
2. Nem szól bűnökről, mint sokakról, hanem no-
minter, meg-határozva csak egyről. Text. A' bűn ne
uralkodgyék.

Kérd: Mitsoda bűnről inti-el az Apostol a' ke-
gyelem alatt lévőket?

Fel: Az eredendő bűnről, mely az egész termé-
zetnek veszettsége és romlottsága, mellyet minden
emberek valakik természet szerént származnak az ő
szüléjektől örököslen vésznek, az ő vétkes állapot-
okban részesülvén, Psal. 51. 7. Róm. 5. 14. Eph.

3. *naturâ filii iræ dicuntur.*

Ez gyökere és kut-feje minden gonofságoknak,
salamellyek bennünk és tőlünk származnak, akar-
szok a' szívnek vétkei legyenek, a' minéműek a' go-
nosz káromkodo gondolatok, hihetetlenségek, &c.
Hkar a' száznak vétkei, a' minéműek, a' káromkodá-
sok, rágalmozások, szitkok, átkok, tisztátalan beszé-
dek &c. akar a' külső cselekedeteké, a' mellyek a' töb-
bnyagon fakadnak-ki; innét származott a' Theologu-
soknak ama' *distinguctio* a' bűnről, *ratione subjecti*, pec-
catum est vel cordis, oris, & operis, avagy a' törvény el-

232 Idvességét bizonynyal várható embernek
len való kívánság, vagy belzédbéli, vagy cselekedet-
béli, Matth. 5. 28. c. 15. v. 19.

Ez az egész embert el-foglalta, mind a' léleknek
mind pedig a' testnek részeire ki-hatván: A' léleknek
részeire; 1. Az értelemre, Gen. 6. 5. Rom. 8. 5, 6, 7.
e' miatt setét, vak az elme. 2. A' lelki eszméretre, e' mi-
att aluszékony, rest, tisztátalan, Tir. 1. 15. 3.
akaratra, Gen. 8. 21. e' miatt viszszálgódo, pártos-
engedetlen, jótul el-fordult, Jer. 5. 23. Matth. 23. 35.
Rom. 3. 12. 4. a' szívnek indulatira, melyek minden-
nekben mértékletlenek, Rom. 1. 24.

II. A' testet, annak minden nével nevezendő tag-
jait, Rom. 7. 18. c. 6. 17. innét parázna szeműeknek
2Pet. 2. 14. tisztátalan kezűeknek, &c. Esa. 1. 1. 1.
mondhatnak; Lásd Rom. 3. 13, 14, 15. Psal. 5. 10. e'
ebben az 6 részben őt izben mondgya az Apostol
tulajdonképpen bűnnek, He Hamartíának, az 7 rész-
ben hatszor v. 8, 17, 20. e' miatt mondgya hogy joi
nem cselekedhetik, v. 19.

Ezt az eredendő bűnt sok nevezetekkel illeti az
írás, néha ó Embernek hija, mint in Text. v. 6. Eph. 2.
4. 22. Mert az emberek az Adámtól vették az ő rom-
lottságokat és vétkeiségeket, Gen. 5. 3. az ő képmé-
mely az Isten képméne elsenében tétetik, nemzett fia-
kat, az ő engedetlensége-is nekünk tulajdonittatik
mert mi a' vétkezéskor az ő ágyékában voltunk
(mint a' Léviaz Ábrahám ágyékában meg-déz-máltas-
tott) ezért mondatunk, hogy mindnyájan ő benne-
non *subjectivè tantum*, hanem *causativè*-is vétkezünk
Rom. 5. 12. ő általa szállott reánk az Istennek haragja

Rom. 5.

Rom. 5. 16, 18, 19. néha *testnek*, Gal. 5. 17. Joh. 3. 6. mert a' mi a' testé csak azt munkálodtattya, néha *tagoknak*, sőt *tagok törvényének*, Col. 3. 5. Rom. 7. 13. 1. Mert a' tagok az eredendő bűnnek munkálodo eszközei. 2. mert mind a' testnek és a' léleknek tagjai ehez engedelmessék; néha *kérvánságnak*, mert ebből származik a' cselekedendő bűn és a' halál, Jac. 1. 4, 15. itt pedig az Apostol bűnnek nevezi, mondván: *Ne uralkodjék a' bűn azért a' ti halando testetekben*, &c.

II. Micsoda a' bűnnek nem uralkodni? Fel: Az Apostol meg-magyarázza ezt; 1. *nem engedni az ő kérvánságinak*, 2. *nem harczolni csatázni ő érette*, v. 13. *Ne állászatok a' ti tagaitokat hamisságnac fegyvere gyanánt a' bűnnek*.

Itt ezekre vigyázz: I. Az Apostol, Rom. 5. 14. 17, 21. Két országokat és birodalmakat állata:

Az első a' bűné és a' halálé, ez nem egyéb, hanem a' Sátánnak országa, kinek parancsolati a' bűnök, azokat mivelleti ő az ő jobbágyival, 2 Tim. 2. 26. *mellyeknek gyümölcsei, az átok és az örökké való halál*.

A' másik ország, A' kegyelemé és az igazságé, v. 17. 21. ez a' Christusé, kinek parancsolati az igazság és a' szent élet, ennek jutalmi az idvesség és az örök élet.

II. Mikor uralkodást emleget az Apostol, hasonlatossággal szól, a' bűnt az ő természetite nézve az erőszakos kegyetlen Fejedelemhez hasonlittya ilyen okokra nézve: I. Mert a' miként a' Tyrannus Fejedelem, a' birodalomban csalárdul, és törvénytelenül szinli-bé magát, az alatta valokon kegyetlenkedik,

Idvességét bizonynyal várható embernek
 azokat törvénytelenül vesztegeti, és a' mi néki tetziis
 azt vireti véghez: Igy a' bűn és annak mestere az önd
 dög, csalárdsággal, hízeltkedéssel szinli-bé magát as
 emberekbe, a' kiket birni akar, és az ő hatalma all
 hodoltat, erre példáink lehetnek első szüléink, Gen
 3. 5. 6. Minekutánna ósztán birodalmat véfzen, csas
 az ő kedve szerént hordozza, kiváltképpen az istenn
 teleneket, Eph. 2. 2, 3. Joh. 8. 44, 46. a' hönnet az önd
 dög^t fogva tartattaknak mondatnak, 2 Tim. 2. 25, 26.
 II. Mert a' miként a' *Tirannus Fejedelem*, nem az ő bi
 rodalma alatt lévőeknek, hanem a' maga hasznát vas
 dászsza, és az ő uralkodása a' szegény kólségnek ves
 szedelme, Prov. 28. 15. Igy a' természeti romlottság
 hátra hagyván a' léleknek idvességét, csak a' test haszn
 nát keresi, a' Sátánnak kedveskedik, az ő uralkodás
 sának vége az örökké valo halál, Rom. 6. v. 23.

Ellenvetés: Láttatik itt az Apostol az embernek
 oly erőt tulajdonítani, mellyel ő ellene álhata' benn
 lévő bűnnek, az ellen a' mit fellyebmonda. c. 3. v. v
 11. 12. *Nincsen csak egy igaz-is, &c.*

Felel: Vagyon a' szö olyanokrol, a' kik már meg
 igazitattak, és ujjaszületettek, kik a' nekik adatta
 tott kegyelemnek ereje által munkálodnak, ez illye
 nek a' bűnt magokban meg-fojthatták, el-hadhat
 tyák, meg-térhetnek, Phil. 4. 13. Joh. 15. 4.

Mondhatnád: Leheté az ujja-született emberben
 uralkodo bűn? ha nincsen, haszontalan lesz az Apo
 stol intése: *Ne uralkodgyék a' bűn, &c.*

Felel: Ha azt hijuk uralkodo bűnnek, a' mellyel
 valaki Istennek meg-urálásából, tellyes szivből, lel-
 ki-ef-

zi-elméleti ellen, tusakodás és szomorúság nélkül
 rekedzik, ez nem eshetik a' választottakban; Mert
 noha ők *vérkeznek sokakban*, Jac-3.2. Lelkek elméletit
 meg-sértik, de mindazonáltal nem Istennek meg-utálá-
 sából, né tellyes szívből, hanem a' testnek erőtlenségé-
 ből, tévelygésből, meg-háborodásból, nem is a' lélek-
 nek és a' testnek, tusakodása nélkül, kik ismét fel-ke-
 nek, meg-térnek az Istenhez. Igaz ez, hogy a' kik ilyen-
 képpen vértkeznek, meg-sértik lelkek elméletit, a' Sz-
 ent Lelket bennük meg-szomorították, egy ideig meg-
 fosztatnak szíveknek örömetől és esendőségétől, az
 Isten haragjába ejtik magokat, de mindazonáltal
 el-nem fogy hírek, ismét az esetből fel-kelnek. 1 Joh.
 3.9. Psal. 37.24. mint *Dávid*, Psal. 51.3. & seq. *Péter*,
 Matth. 26. v. ult. 2. Ha pedig olyan vétek értetik
 az uralkodo bűnön, melyből más vétek-is származ-
 zék, mely egy ideig erőt vészen rajtok, és mint egy
 haluttya, mint *Dávidot*, hidegíti, késleli a' szent mun-
 kákban, nem tagadhatni, hogy ilyen bűn nem eshet-
 nek a' szentekben, melytől kívánnak meg-szabadi-
 tatni, Rom. 7.24. meg-is szabadulnak, Eph. 2.5. 1.2.13.
 de ez *im proprie* mondatik *regnansnak*.

III. Hol ne uralkodgyék? Text. *A' ti halando ta-
 sereken*. Mit értsen a' halando testen? nem érti a'
 külső látható formát, mely testből, csontokból, bőr-
 ből áll, hanem az egész embert ki lélekből áll, az az,
 ne uralkodgyék *ti bennetek*: testet emleget, mert az
 emberben lévő bűn, az ő munkáit kiváltképpen a'
 test által viszi véghez. 2. Miért nevezi az egész em-
 bert halando testnek? Fel. Ezért, Hogy meg-emle-
 keresse.

236. Idveségét bizonynal várható emberne
keztesse őket az ő változando sorfokrol. 2. Hogy
meg-értsük azt, hogy a' mi egész természetünk önnön
magában a' halál alá rekesztetett.

I. T A N U S A G.

Noha senki az ujjá-születettek között e' halandó
életben a' buntól üres nem lehet, de mindazonáltal
a' bűnt magokban meg-erősítenithetik, és győzhetik.
Text. A' Romabélieket, kiket itt int, az első résznek
8. vers. hivatalos szenteknek nevezé, hitekről dicső
ré, még-is itt arra inti, hogy a' meg-veszett termé
szetnek kedvét ne keressék, annak szolgálattya alá
magokat ne adják, hanem meg-fojtsák.

Két ágai vadnak e' Tanuságnak.

1. Senkivel Isten ez életben az ujjá-szülő kegyel
met úgy nem közli, hogy semmi bűn benne ne lé
gyen. 2. Hogy a' mely bűn az ujjá-születettekben
vagyon, azon ok a' nékik adattatott kegyelem által
győzedelmeskedhetnek, tagjokat bírhatják, indu
lattyokat meg-zabolázhatják.

Az elsőre való bizonyságok: 1. Text. a' hol az
eredendő bűnt tulajdonképpen való bűnnek mond-
gya, s' arra inti, hogy ne engedgyék bennük uralkod-
ni, a' mely akkor lenne, mikor a' test kívánságainak
engednének. 2. mikor az ő tagjokat annak eszközé-
vé tennék, &c.

Az írástanúi ezek: 1 Reg. 8. 46. Prov. 24. 16. Hét-
szer, az az, sokszor el-eshetik az igaz, Psal. 37. 24. 25.
sokakban mindnyájon el-esünk, Jac. 3. 2. 1 Joh. 1. 8, 9. 10.
2. Példák: Dávid, Psal. 19. 13, 14. C. 38. 2, 3. C. 40. 12, 13.
3. C. 130. 3. C. 143. 2. Pál Apostol, ki ujjá-születetett 33

ember 75

ember volt, de még is azt mondgya, hogy a' bűn benne lakik, hozzá tagadott, vele ellenkezik a' jovan, Rom. 7. 17. ezen sohajt, v. 24.

Az okok erőssítik: 1. Mert ha bűn benne nem volna, tehát az ujja-születettek között csak egy is Hó szerint való halállal meg-nem halhatna, de meg-sal, az experientia mutatja, ez immár a' bűnből jött, 2. Cor. 5. 11, 13. nagyokra és kisdedekre, Heb. 9. 27.

2. Oka: Mert nem szükséges volna az ujjászületetteknek a' bűn bocsánatért könyörgönniük, Urunk tanítása szerint, Matth. 6. 9, 12. de minden szentek ezért könyörgöttek, Psal. 32. 5, 6.

C Z A F O L O H A S Z N O K.

1. A' Pápisták, kiknek vélekedések ezek: 1. Hogy ez életben a' tökéletességre érkezhetnek, mert az ujján való születés ez életben csak el-kezdés és rész szerint vagyon, melyben mindennap kell épülni, gyarapodni, nevedezni, mint az Apostol ízol Phil. 3. 12. nem hogy immár el-értem volna a' célzt, avagy hogy immár tökéletes volnék: hanem igyekezem hogy el-érjem, tanításnak nevezi 1 Cor. 29. 6. c. 13. 12. Mostan tükör és romályos beszéd által látunk, de amakkor szemtől szemben, most rész szerint vagyon bennünk az esméret, &c.

2. Azt tanítják, hogy az eredendő véték nem árhozatos, nem tulajdonképpen való bűn, ezek vékonyították és kicsinyítik. Trident. Conc. Sess. 5. Bell. lib. 4. de amiss. grat. c. 10. Ez a' hamis fundamentumok, Hogy minden bűnnek szabad ákaratból valónak kellene lenni, mely nem igaz, mert az elmének tévelygés

238 Idvességét bizennyal várható embernek
velygése, melyet az akarat követ, bűn. 2. a' tudatlanságból való k-is, melyek nem akaratból lézzenek, de azért ugyan tulajdonképpen való vétkek, melyekért áldozni is kellett az O Testamentumban. Lew. 5. 14, 15. Lásd Luc. 12. 48. A' ki nem tudja, az ő ura akaratját, és büntetésre méltó dolgot cselekedett kevéssé büntetik, *Ignorantia non excusat à toto*. in Text. az Apoc. 17. 17. tulajdonképpen bűnnek nevezi, melyért a' cselekedéseknek is meg-kell halniok. Lásd Heb. 12. 1. 1 Pet. 2. 11. Gal. 5. 17.

3. Hogy nem mindnyájan mocsokoltattanak-meg az eredendő bűntől, valakik az Adámtól a' természetnek folyása szerént származtak, Máriát és a' Keresztelő Jánost ettől ürességeknek mondgyák. Máriáról kettő mond Bell. lib. 4. de amiss. g. c. 15. *Hogy eredendő bűn nélkül fogantatott.* Azt kérde, a' Szent Léleknek miért kellett a' Maria méhét megtisztítani, ha bűnő nem volt, Luc. 1. 35. miért hja hát Mária a' Christus meg-váltojának, Luc. 1. 47. ez csak a' Christusnak propriuma, *excepto peccato*, Heb. 4. 15. 2. Hogy Marián életében semmi bűnt nem cselekedett, Bell. lib. 4. de amiss. g. c. 15. Fel: Miért feddettetett hát meg a' Christustól két ízben? Luc. 2. 49. *Mi dolog hogy engemet keresetek vala, avagy nem tudgyátok valaé: Ec. Joh. 2. 41.* Mitsoda dolgom vagyok nékem te veled aszszonyi állat.

4. Hogy a' keresztség által az eredendő bűn az újjá születettekben tellyeséggel el-töröltetik, Bell. lib. 5. de amiss. grat. cap. 6. úgy hogy az valóságosan nem bűn. Conc. Trident. sess. 5. Stapl. antid. p. 382.

Feleletek: 1. Igaz ez, hogy az újjaszületettekben a'

en a' bűn el-töröltek az ő erejére nézve, de nem úgy
 hogy benne semmiképpen ne legyen, hanem hogy kár-
 szatnyokra ne tulajdonítsák, nem-is a' keresztségben,
 mert a' Sacramentumokhoz az Isten bűn bocsáto és
 újjászülő kegyelme nem köttetett, Lásd, Aét. 8. 13. 21.
 hanem a' meg-igazításban. Innét mondatik: *Justificatio*
solvit à peccato & morte, non immediate tollendo cul-
am, aut maculam, aut omnia effecta peccati, sed obliga-
tionem & reatum ad mortem æteram subeundam, Rom.
8. 13. 33. Amel. Med. l. 1. c. 27. can. 20. mellyet a' több Theo-
szófok így szoktak volt ki-mondani: Peccatū per justifi-
cationē tollitur in regenitis, nō ut nō sit, sed ut nō imputetur.

Ezt tanította Agoston D. Job 1. Retract. c. 15.
Concupiscentiæ reatus in baptismo solvitur, sed infirmi-
tas manet, cui donec sanetur, omnis fidelis, qui benè profe-
ssus, studiosissime reluctatur.

Lássuk mire képest mondgyák: 1. Mert a' ke-
 resztés az újjászületésnek ferdője, Tit. 3. 5. az által
 meg-szenteltetünk, Eph. 5. 26.

Fel: Ugy vagy, *obsignativè, non physicè*, mert
 egyébként ez következne, hogy minden meg-ke-
 reszteltetett újjászülettetnék, mely nem igaz, Aét.
 2. 1. Hát *Baptismus est antitypon, i. e. symbolum & testi-*
monium divinum de remissione peccatorum, regenerationis
spiritus, & nostra cum Christo unione [Lásd a' Palat Ca-
 techist az 71. kérdésben.]

2. Mert az Apostol Jac. 1. 15. Ellenében veti a'
 bűnnek, mondván: *A' kívánság minekutánna fogad-*
ja a' bűnt &c. Fel: Rom. 7. 7. az Apostol a' kíván-
 ságot bűnnek nevezi nyilván: *A' kívánságot-ís nem*
tudtam

zudtam volna bűnnek lenni, ha a törvény nem mondta volna, Ne kívány. 2. Az Apostol effectum à causa desistingi különbséget tesz inter peccatum gignens, & genitum.

II. A' Socinusok, kik ugy vélekednek, hogy nincs eredendő bűn; a' parancsolatnak által-hágásá-
val csak magának ártott Adám, nem az ő maradéka-
nak, azok eredendő bűnben nem születettek; a'
bűnök-is csak követésből és nem származásból léle-
nek. Ha Adám nem vétkezett volna-is, ugyan meg-
haltak volna az emberek. Felel: Ezek éppen a' szem-
Pál tanítási ellen vadnak, Rom. 5. 12. Egy ember által
jöve-bé a' bűn, a' bűn által az halál, &c. az ilyen fenye-
getése ellen, Gen. 2. 17. Valamely napon ejendel a' fára-
gyümölcsében, halálnak halálával bálz-meg. A' Dávid
ellen, ki az ő keitős vétkének kut-fejére menvén
bűneit öregbíti, Psal. 51. 7. Imé én álnokágban fogom
tattam és az én anyám bűnben melegített, &c. ezzel egy-
gyező locufok, Gen. 6. 5. c. 8. 21. ezt mindenkről
mondhatni, Rom. 3. 10, 11, 12. & seq. Gal. 5. 16. 1Pe-
2. 21. Négy monumentumokat állatnak a' Theologusok
a' mellyekben a' bűntől meg-mocskoltarunk. 1. in
Lumbu Adæ, melyről olvasd, Rom. 5. 12. 2. in conceptu
one, Psal. 51. 7. 3. in animatione, Psal. 51. 7. in pecc-
cato calefecit. 4. in nativitate, Eph. 2. 3. A' mit es-
ellen mond Socinus, a' Psal. 58. 4. Esa. 48. 8. helytelen
Mert ezekben a' helyekben az istentelenek az ő ar-
nyoknak méhétől fogván mondának tévelygeni, non
actu, hanem azt akarja jelenteni, hogy az ő tévelygés-
seknek okát az ő annyok méhéből hozták, tisztátar-
lanul születettek, Job. 14. 5. A' testől csak test lett
Joh. 3. 6.

Ellenviv

Ellenverés: Nem látni igazságnak lenni, hogy az
 y Adám vétkeért mindnyájan az ő maradéki szén-
 gyenek. Lám az Ezech. 18. v. 10. az Isten azt
 mondja; *Filius non portabit iniquitatem patris, &c.*
 1. Fel: Még csak a' pogányok közt-is bé-vétettetett ez,
 hogy a' mit a' fő cselekezik a' menyiben fő, az, az
 egész tagnak tulajdonittatik, a' fiak-is minden atyai
 alkutl meg-fosztatnak az atyáknak pártosságokért,
 méltán el-vehetik a' Császárok az ő alattok lévő Fe-
 delmektől az országot, melyet bizonyos condi-
 ciónra nézve adtak vala, ha a' *vasallus* ellenek támad,
 hogy az Isten-is Adámtól és az ő maradékitól méltán el-
 vehette azt a' jót, a' melyet az első teremtésben neki
 adott volt, a' parancsolatnak meg-szegéséért.

2. Fel: A' személyi vétekért nem volna igazság az
 emberek előtt, hogy a' fiu az atyáért meg-haljon.
 Törvény adattatott, Deut. 24. 16. *Meg-ne &c.*
 az Isten előtt igazság lehetne, mert a' fiak az atyák-
 nak részei, Ezech. 18. 4. Az Adám vétke nem sze-
 mélyi vétek volt, hanem közönségesen az egész emberi
 természeté, kiknek személyeket viselte. Innét Thom.
 2. 2. 4. de pecc. orig. art. 1. így szol: *Peccatum*
humani hominis est peccatum commune totius humane
natura, &c.

Kérd: Miképpen kell ezeket meg-eggyeztetni.
 1. 2. 20. 5. *Meg-büntetem az atyáknak vétkét a' fiak-*
nak harmad és negyed iziglen, &c. ismét, Ezech. 18. 20.
 az egész mely lélek vétkezik az haljon-meg, &c. Némelyek
 szollottak ezekhez: Az Isten másnak vétkeért
 meg-nem büntet, ha annak vétkeben nem része-

Q

súl: de

súl: de ez nem elég felelet, mert az Isten a' Sáránas el-vételért *Abimélek* király feleségének méheket bűzárta, kik az ő férjekkel nem hogy meg-eggyeztetek volna, de sőt inkább ellenkeztek volna, hogy a' jövő vént náloknál fellyeb bűcsülte, Gen. 20. 18. *Háca* vétkeben feleségének, fiának, részek nem vala, még is elevenen meg-égettetének, Jos. 7. 24. 25.

Némellyek hogy nem mások bűnéért büntetettek, hanem *mások bűne csak alkalmatosság arra*, hogy ők-is a' magok fáját vétkekért szenvedgyenek, miní *Dávid* vétkéért az Izraelt pestissel veré-meg: de néz meg a' *Textust*, 2Sam. 24. 17. az hol *Dávid* magok kárhoztattya, az népet menti. a' 2 Sam. 21. 1. a' *háro* eszteniáig valo éhség *propter Saulem* szállott a' népre.

Fel: Az Istennek ítéleti, közönségesek, vagy meg határozottak; Az első ízerént az atyáknak vétkek a' fiaknak, és a' köfségnek a' Magistratusokét tulajdonithattya, ez *justitia absoluta potestatis*. A' mági itélete *restricta*, melyből azt az ő izabados, senkitől nem függő hatalmát meg-határozza, úgy hogy a' m cselekedhetnék-is, nem akarja, mint Gen. 18. T. T igazakért *Sodomát* el nem törlehe, nem azért mintl nem cselekedhetné, mert effelét sokszor cselekedtes a' *Babyloniai* fogságban sok Istenfélők voltak, hanem hogy *ex suo beneplacito* erre kötelezte magát, mint *Jes* 5. 1. Itt-is az *Ezech.* 18. 10. azt mondgya, a' *fiu* nem viseli az ő atyának vétkét, &c. nem hogy azt nem cselekedhetné, hanem hogy néki úgy tetszik, hogy a' S doknak szájokat bé-dughatná, kik azon panaszoskodnak vala, hogy az ő atyoknak vétkekért fanyagy

atyá öket; az Isten azt mongya, ez meg-lehetne ha
 urná, v. 4. Mert mind az atyák s' mind a' fiak övéi, de
 halgatván az ő attyok vétkét, elég büntetetre valo
 tot talál ő benne is. Ide illik Tviss. de Elect. lib. 5.
 t. 2. pag. 157. mondása: *Non omnis justa actio pra-*
evitavit causam meritoriam, sed tantummodo justa actio
ut judicis, non autem justa actio Dei, ut Domini vitæ
mortis.

Ellenvetés: Ha a' romlottságot atyáinktól vesz-
 nk a' származás által, miért hát a' meg-szenteltetett
 áktól a' szentséget el nem vehettyük? Fel: Mert
 entség nem a' természeti származásból vagy on-
 nem az Isten kedvelméből, Joh. 1. 13. c. 3. v. 3.

CZIRKALO HASZON.

Ha mi ujjáfszülettetett emberek vagyunké; ezek-
 sz jegyekből meg-ésmérhetni:

1. Jegy, A' Christusban hiszesszé, Joh. 5. 1.
2. Istenedet, felebarátodat igazán szeretedé, Joh.
 . . . *quisquis diligit eum, &c.* 1 Joh. 3. 4. Pál. 15. 4.
3. Isten volt Dávid, Pál. 12. 3. Ez ki-mutattya magát
 tévőség, könyörületesség által.
4. Jegy, a' bűnöket és annak alkalmatosságát
 rólódé, Joh. 5. 18. Illyen volt Joseph, Hogy hogy
 kedném, Gen. 39. 9, 12. Dávid, Pál. 26. 4, 5.
5. Az magát meg-tagatta, az maga' kényen, aka-
 wán nem jár, Matth. 16. 24.
6. Gyönyörködik az Isten hajlékának gyakorlásá-
 , Pál. 27. 4. másokat is arra serkenget, Eia. 2. 3.
 gének halgatásában foglalatos, kész annak enged-

244 Idvefégét bizonytal várható embernek
1 Sam. 3. 10. Pſal. 40. 8, 9. a' könyörgésben buzgó
és egyéb Iſtentől reá biztatott dolgoknak véghez
vitelében hűséges, mint Moſes, Heb. 3. 5.

6. Békeséges turo a' kerestek alatt, mint Dávid
Pſal. 39. 10. 1 Sam. 15. 25, 26. Héli, 1 Sam. 3. 18. 7. Buzgó
az Iſten dicsőíſége mellett, a' gonofznak nem ſzenveo
hetője, 1 Reg. 22. 8. Ne ſzollyon, &c. Moſes a' két k
táblákat öſve rontá. Ezeken czirkáld-meg magadat

I N T Ő H A S Z O N.

Ha a' tókélletes ſzentléget el nem érhetik még g
leg-ſzenteb emberek-is ez életben, hanem benne
vagyon a' meg-veſzett természet, tehát; 1. Alázzák
meg magokat Abrahámmal és Eſdráſſal, cap. 9. v. 1.
mondgyák Dáviddal, Pſal. 130. 3. c. 143. v. 2.

2. Az eredendő bűnnek meg-bocsátásáért könyö
rögjenek, mert ha a' gonofzra kiſztető cſzközöket--
meg-bűntette, mint a' kigyot, Gen. 3. mennyivel ini
káb a' gonofznakut fejét, holott valamiket gondob
lattel és cſelekedetekkel véghez viſeſz, ebből ſzá
maznak.

3. Szomjuhozzad a' Chriſtus igafságát, mert o
nélkül nem idvezülhetz; az ujjáſzülő kegyelme
Pſal. 51. 10. A' békeſégnek Iſtene ſzentellyem
meg &c. 1 Theſſ. 5. 23. Amen.

II. Aga a' Tanuságnak.

AZ ujjáſzületettek a' bűnőknek ellene álhatnals
meg-győzhetik, ſőt ugyan tiſztek hogy a' vöv
kd

és természetet meg-zabolázzák. Text. *Neuralkod-
vók a' bűn a' ti halando testetekben, &c.* 1. Meg-győz-
tetik a' bűnt, Gal. 5. 24. Rom. 8. 1, 9. Matth. 16. 24.
2. Jól. 3. 5. Joseph nem engede az ő aszszonya kíván-
gának, mikor bűnre szorgoztatá őtet, Gen. 39. 9.
3. A' Három iffiak, Daniel, Dan. 3. 18. c. 6. 10. Moses,
Lev. 11. 25. Pal, 1 Cor. 9. 27.

Okai: 1. Mert az újjá-születtetteknek adattatott a'
szent Lélek, Gal. 4. 6. Rom. 8. 15. kinek ereje által
bűn meg-őletik, Rom. 8. 13. 1 Joh. 5. 5. és a' jora-
gítottnak, Ezech. 36. 26.

2. Mert az Isten olyan eszközöket készített az
újjá-születtettek számára, mellyekkel ha élnek, nem
válnak a' bűnnek, hanem még az ördögnek-is ellene ál-
lhatnak, Eph. 6. 10, 11. & seq. 1 Pet. 5. 7.

Kérd: Hát honnét vagyon ez, hogy néha igen
gy vétekben keverik és elegyítik magokat, mint
David, Aron, Péter, &c. Fel: Innét, hogy néha az
Isten az ő kegyelmét ideig tőlök meg-vonsza, hogy
meg-érvén erőtlenségeket meg-esmérjék, és ezekbo-
lól meg-győz-
ggyék, hogy ők az Isten segítő kegyelme nélkül
nem igen szükölködgyenek, és ezt kiáltásák, Psál. 40.
c. 19. 14. 2. Hogy magok felől alatonon értse-
nk, ne úgy mint Péter, Matth. 26. 33. Ha mindnyájan
vétszák &c. 3. Hogy testi bátorságra ne vetemed-
zenek, vigyázobbak legyenek, a' bűntől meg-tartoz-
ko kegyelmet kérjék, 2 Cor. 12. 7.

II. Az újjá-születtetteknek tisztek, hogy har-
collyanak a' bűn ellen, a' vétkecs indulatokat ma-
gokban meg-zabolázzák; Text. *Ne regnet &c.*

246 Idvefségét bizonynyal várható embernek

Az írásnak bizonsági: Rom. 12. 1, 2. c. 13. 14. 1 Cor.

7. 1. 1 Pet. 2. 11. Tit. 2. 12.

Okai: 1. Mert ők lelki vitézek, lelki fegyverek vagyunk.
Hogy vitézek, 1 Tim. 1. 18. harcolnak is, 2 Tim. 4.
Fegyverek vagyunk, Eph. 6. 13, 14. & seq. 2 Tim. 2. 3.

2. Oka: Mert ez vége a' meg-jelentett kegyelme-
nek, Tit. 2. 12. Ezért jelent-meg, &c.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik ujjá-születtetteknek tartják magokat, azok
ban nemhogy a' bűn ellen harcolnának, hanem :
káb a' bűnre való alkalmatosságot vadáltszák, a' m
szívekben bé-vettek, hogy hogy, és miképpen vigy
véghez magok kerelik az utokat, modokat, eszűzőző
időket, és helyeket, ezek valósággal nem ujjá-születtet
jait kiált az ilyeneknek, Mich. 2. 2. Esa. 3. 12. J
izen maga az Isten ezeknek.

C Z I R K A L O H A S Z O N,

A' mi szíveinket el-foglaltaé a' bűn? uralkodí
bennünk? jaj veszedelmes állapotunk vagyunk, had
szívet el-birta, mert abból az életnek cselekedeti n
származhatnak, Prov. 4. 23. hanem az halálnak m
kái, Matth. 15. 19.

Jegyei az uralkodo bűnnek ezek :

1. Ha a' testnek kívánságit örömmel és serénységg
szabad akaratod szerént viszed véghez, Eph. 4. 18. 1 R
2. 1. 23. mint Acháb.

2. Ha gyönyörűségedre vagyunk a' bűnnek cselele
dése, minekutánna azt véghez viheted, Prov. 2. 1. 1

mem

mely magad viseléséből és beszédedből ki-tetzi, Esa.

10. mint Herodiasnak Keresztelő János halála, Je-
sabelnek Nábotnak meg-köveztetése, 1 Reg. 21.15.

3. Ha a' bűnre való kívánság benned meg-indul,
mely miatt ugyan el-száratsz, mint Amnon 2 Sam.13.

2. Acháb, 1 Reg.21.4. meg-betegszel, s' mindad-
ig keresed az alkalmatóságot, míg meg nem csele-
keded, mint Judás, Matth. 26.16.

4. Ha nem hirtelenségből cselekeded a' bűnt,
és nem sokáig tanácskozol magadban, azt miképpen,
hogy hogy, mitsoda helyen és időben vihesd véghez,
mint Absolon, 2 Sam.13.23,28.

5. Ha valaki valamely bűnnek neméről el-int,
és az intést meg-vetvén vakmerőképpen még-is abban
élz, Psal.50.17. mint Amazias, 2 Chron.25.16. meg-
keményited magadat a' jó tanátsellen Nabugodnezár-
nál, Dan.4.24.

6. Ha az Isten fenyegetésével, és másokon lett íté-
sével nem gondolsz, Psal.36.1,2. Deut. 29.19. látod
hogy Isten másokat olyan vétkekért, a' mellyekben
élz, meg-büntetett súlyos ostrommal, te még-is
szonoknak gyakorlásától meg nem szűnsz.

7. Ha a' bűnt táplálsz, takargatsz, oltalmazod,
erről így szol az Apostol, Rom.6.16. *avagy nem tud-
játok?* &c. Joh.8.34. Illye nvolt Saul, 1 Sam.15.21,
széken czirkáld-meg magadat, &c,

INTŐ HASZON.

Ha ujjászülettetett embernek tartod magadat,
ly ellene hát a' bűnnek, zabolázd-meg indulatidat.

Indító okok ezek :

1. Mert a' bűn az Isten törvényének meg-háborozója, 1 Joh. 3. 4. az Isteni méltoságnak és dicsőségnak meg-mocskolója, 2 Sam. 12. 14. Rom. 2. 24. a' Sátán országnak killyeb terjedésére való eszköz.

2. Mert a' bűn a' léleknek meg-ölő mérge, ut és kaja a' veszedelemre, Matth. 7. 4. Rom. 6. 21. a' halál jüalma, ezért jajt kiált Judæ. v. 11. *Jaj azoknak*, &c. Azért valaki lelkére akar vigyázni, az a' bűn ellen harczoljon.

3. Mert a' bűn merő szolgálat, Rom. 6. 16. ki voona a' ki a' Tyrannus szolgálattjától nem iszonyodna, szabadságát ne kívánná?

4. Mert a' bűn meg-foszt minden jotul; 1. az Istentől. 2. a' hivek társaságától, az örök élettől, Eph. 59. 2. Psal. 81. 12. Jer. 5. 23. 3. mindenféle veszedelem alá rekeszt, Deut. 28. 15. & seq.

5. Mert az ujjászülettek lelki vitézek, kiknek fegyverei le-irattatnak, Eph. 6. 11, 13. élyen azoknak jozan, vigyázó lévén, kérje az Urat hogy őtet a' harcban erősítse, segéllye, és tanítsa, mondván, Psal. 143. 101.

Tanits-meg Uram minket a' te utaidra, &c. Így léfzess hogy az Ur melleted léfzen, erőt ad a' testnek

kévánságinak meg-zabolázására. Ennek az Urnak adásék dicsőség.

A M E N.

Textus

Text. melynek alkalmatosságával
fellyebvalo prædikationak Tanusá-
ját, annak akar mellyik ágatskáját
ractálhatni.

I Pet. 2. v. II.

Szerelmesim, kérlek titeket, hogy mint jövevények és
bujdosok, meg-tartoztassátok magatokat a' testnek, &c.

AZ Apostol a' 9, 10. versekben három dol-
gokat forgat: 1. A' hivek a' Christus ál-
tal minémű méltóságos állapotra emeltet-
tek. Text. *Ti választottok*, 2. vége a' mélt-
ságos állapotnak, Text. v. 9. *Hogy az Istennek ha-
tulmas dolgait hirdesétek*, &c. 3. Mostani állapot-
vokat veti őszve régi nyomorult állapotokkal,
akkor minémű boldogtalan állapotban voltak, a'
megyelman kívül, most minéműek, v. 10. ezt azért
selekefszi, hogy annál-is inkább meg-értsék az Isten
megyelmének nagyságát. Mostan immár inti a' bű-
bóknak el-távoztatására. Text. *Szerelmesim*.

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. Az intes. Text. *Szerelmesim kérlek tartoztassá-
tok*, &c.

II. Az intéstnek indító okai; *mint bujdosok*, &c.

Az intéstben ezek vadnak:

1. Az édesleges beszéddel való meg-szollítás.
Text. *Dilecti precor*. 2. Maga az intést vagy kíván-
ság. Text. *Tartoztassátok meg*. 3. A' dolog mitől
testnek kívánságától.

Idvefégét bizonynyal várhatóembernek
 A' mellyekből ezeket lássuk-meg:

1. Mit értsen a' *testnek kívánságán?* 2. A' *meg-tartoztatáson*. Az elsőn érti a' meg-veszett természetnek indulatit, munkáit, mellyeket elő számlál Gal. 5. 19. ezeket hármakra viszi, 1 Joh. 2. 16.

A' másíkra felelet: *Meg-tartoztatni*, nem egyéltől hanem *meg-óni* magokat, *el-kerülni*, Luc. 21. 3:8 *meg-tagadni*, Matth. 16. v. 24. Tit. 2. v. 12. az *isteni telenséget*, &c.

Az másík részében;

Az *intésnek* két okai vadnak; az első vészí *à conditione fidelium*: Mert e' földön jövevények és bujdosók; nem azért mondgya jövevényeknek, hogy v. Christus *Evangeliumáért* hazájokból számkivetést szenvedettek és külömb külömb féle tartományokba el-széledtenek, hanem hogy az Istennek fiai meg-érsék hogy ők e' világon akarhol legyenek akarmellé földnek határiban lakjanak, de itt nincsen nékiök hazájok, örökös lako hajlékok, Heb. 11. 13. 14. hanem az ég az ő hazájok, oda kíváncsozzanak, melyny nézve *mennyei polgároknak* hivattatnak. 2. hogy had szontalan dolgokkal magokat meg-ae terhellyéklés hanem a' mi az ő hazájokban leg szükségesebb arany tegyenek szert, ilyen bujdosóknak és jövevényeknek esmértek magokat lenni az Istennek szentei, Gen. 47.9. Psal. 39. 13.

A' második indító okot vészí *ab effectu pernicioso* Mert a' lélek ellen vitézkednek, annak szereznek veszedelmet, Gal. 5. v. 17. Jac. 4. 1. A' miként a' *Goliáth* az Isten népe ellen harczol vala, így a' meg-veszett természet

természet-is a' lélek ellen, mint az Apostol panaszol-
kodik, Rom. 7. 23.

I. T A N U S A G.

Valakiket Isten saját népévé választott, kegyelmébe
be-vett, azoknak a' vetkes természetnek indulatitól
meg-kell megokat óniok. Text. Ezt a' *connexio* állat-
tya, mert v. 9. 10. az Isten fiainak méltóságos privile-
giumit számlállyá elő, a' honnét ezt hozá-ki, hogy
meg-kell tartoztatniok magokat a' testnek kívánságitól.

I. Az írásnak tanui állatnyák ezt: Col. 3. v. 1, 2, 5.
Haa' Christussal fel-támadtanak, tehát ne e' földieket
keressenek, &c. tehát öldököllyék-meg az ő földi tagjokat.
1 Thess. 4. v. 3, 5, 6, 7. Eph. 5. v. 1, 2, 3, 4.

Okai a' Tanuságnak:

1. Oka; Mert az Istennek reánk fel-virradott ke-
gyelme tőlünk ezt kívánnyá, Tit. 2. 11, 12.

2. Mert a' Christus halálának és fel-támadásának
vége ez, hogy többé a' bűnnek ne élénk, 1 Pet. 2. 24.
ki a' mi bűneinket hordozta, &c. 2 Cor. 5. 15. Tit. 2. 14.

3. Mert az igaz religionak része ez, Jac. 1. 27. és a'
jövendőbéli boldog állapotához való bizodalomnak
gyümölcsse, 1 Joh. 3. v. 2, 3.

4. Mert ez az Isten népének esmértető jegye,
Gal. 5. 24. A' kik a' Christusiéi, &c.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik Isten saját népének tartják magokat, azon-
ban irigységgel, gyűlölésséggel, haraggal, &c. tellyesek.

2. Egyik bűnből a' másikba mennek. 3. Jo gyű-
mölcsöt nem termenek, Joh. 8. 47.

CZIR.

Nofza ember, ha lelkednek idvetségét szereted
szály magadban, czirkáld-meg ha nincsené benned
testnek kívánsága.

Jegyei ezek:

1. Találszé benned olyan *indulatot*, hogy csak
a' te kívánságod meheffen véghez, egy csöppöt sem
gondolsz véle, ha az Isten dicsősége meg-gátolódik
az Ecclesia károsodik, felebarátod gyalázódik. H
ezt magadban fel-találod, hidd-el merő test vagy, o
annak munkái ezek.

2. Ha a' mely dolgokat az irás *vétkeknek* nevezz
te azokat a' *virtusnak* köntösében öltöztetvén jává
lod, dicséred, a' részeges, trágár, csélcsap, hizelked
embereket, jo mulato, nyájas barátságosfoknak tan
tod, azonban az együgyűeket magoknak valoknak
ezért jajt kiált, Efa. 5. 20.

3. Ha te felebarátodnak *elő-menetetlit* látván, szes
mélyi gyűlölségtől víveltetvén, tehetséged szerén
igyekezed meg-gátolni, vagy veszedelembé ejteni, minni
Saul Dávidot, még a' jot-is benne nem akarod megg
eszméni, ez a' természet törvénye ellen vagyona
Matth. 7. 12. nagy testettség.

4. Ha azokat a' vétkeket benned fel-találod, melle
lyeket az Apostol, Gal. 5. 19. *laiszomban* szedvén elől
számlál, hidd-el hogy testi vagy, &c.

I N T Ó H A S Z O N.

Ha Isten sajátinak tartjuk magunkat, tehát a
Istennek, és nem a' testnek kívánsági szerént él-l
lyunkak.

ünk, ne mondgyuk azt, ez *kitsiny bűn*, Isten erre
ámot nem tart, mert a' legkisebbik bűnbé-is Isten-
ek meg-utálása vagyon, 2 Sam. 12. 9.

2. Mert a' kitsinyről szúttak a' nagyobbakra, és egy-
el a' többekre menni, mint Cain, Gen. 4. 6, 18. nem
itsiny az, a' mellyel az egész törvény meg-rontatik,
cc. 2. 10. Istenünk és felebarátunk meg-bántatik, a'
iként a' mely ellenség semminek tartatik, meg-utál-
nik, gyakorta az árt többet i gy a' mely bűnt semmi-
ek avagy kitsinynek alítasz, az szerez veszedelmet.

Az indito Okok:

1. *Köteletségünk* tartya, mert mikor a' keresz-
tgyben a' Christus zászlója alá nevünket bé-adtuk,
magunkat arra köteleztük, hogy a' testet az ő indula-
val meg-tagadgyuk, és az Istennek szolgálunk.
áld Rom. 6. 1, 2, 3. & seq.

2. A' *méltóságos* állapotra valo fel-emeltetésünk-
ek vége kívánnya ezt, v. 9, 10.

3. Az Apostolnak édeséges beszéddel valo kéré-
s, *Dilecti precor, ut inquietini, &c.*

4. Két indito okai; mellyekkel itt serkenget: 1.
gy *jövevények, bujdosok vagyunk e' földön*, hát e' világ
ainak dolgokban magunkat ne elegyítsük, hanem
ég-felé sietsünk, keressük az utat, és nyomjuk, a'
mely a' mi örökös hazánkba vezet, Phil. 3. 14. 2.
mert a' meg-veszett természetnek kívánsági a' Lé-
lk ellen harczolnak, annak veszedelmet munkálod-
nak. Ezért mondgya az Apostol Rom. 8. 13. *Nam si
secundum carnem vixeritis futurum est, ut moriamini,
sed si spiritu actiones corporis mortificaveritis, vivetis.*

Az Us

Az Ur adgya, az ő Lelkének kegyelmét mellyel segítse a' bűnőknak el-távoztatására, és a' szent kegyes életnek napouként való gyakorlására. Amen.

Texrus. [Azon Materiáról; mellyet a' fellyeb valokból öregbithetz.]

Col. 3. v. 5. 6.

Halálofítsátok-meg azért a' ti földi tagaitokat, &c.

Eüggenek ez igék az Apostolnak intéséről, mellyet tött vala az 1, 2. versekben, a' hol a' Colossebélieket két dolgokra inté: 1. Magokon kívül mit keréssenek: 2. Mit távoztassanak-el; az után magokból miket kell ki-gyomlálniok és el-törölniök, miket kell táplálniok és élesztetniök azokra taníttya-meg, v. 5, 8, 10, 12. a' vétkeknek ki-gyomlálására intvén, a' vétkeket két karban állattya. Az első rendbéliek *testiek*, mellyek minden közben-vetés nélkül a' testet gyönyörködte-tik; A más rendbéliek *lelkiek*, mellyekkel felebará-tink sértetnek-meg, v. 8, 9. mellyek két eszközök által mennek véghez: 1. A' *szív által*, a' minéműek, a' harag, hirtelen fel-gerjedés, gonoszság. 2. A' *száj által*, a' minéműek a' káromkodás, rut beszédek, és a' hazugság, ezeket le-kell verni. Ez igékben szol a' testnek vétkeiről, melyben ő lát magának gyönyörűséget, azoknak meg-fojtására inti, mondván: *Halálofítsátok-meg azért a' ti földi tagaitokat.*

RESZ-

RESZEI KETTŐK.

- I. Az intés. Text. *Halálofsítsátok-meg a' ti &c.*
- II. Az intésnek oka: *Mert ezekért jó az Istennek haragja, v. 6.*

AZ ELSŐ RESZRŐL.

Az intésben két dolgok vadnak: 1. *Munkát* ad
 ebbe az ujjonnan született embernek ez igében,
Microfate, Halálofsítsátok-meg. 2. Az *objectumot* mu-
 tyá-meg, a' mely környül kell forgolodni a' meg-
 halálofsítátnak. Text. *A' ti földi tagaitokat, &c.*
 Ez ige *halálofsítsátok-meg*, hasonlatosság szerént
 tettenek a' Borbélyoktól, kik mikor a' szűkség hoz-
 ta, hogy valamely embernek kezét, vagy lábát el-
 mettezzék, hogy a' több tagok a' nyavalyától meg ne vesz-
 tetteffenek, tehát oly szerfzámot csinálnak a' meg-
 vesztett tagra, hogy azt érzéketlenné tegye, hogy azt
 után minden sérelem és fájdalom-nélkül el-metz-
 sésék: mellyel egyebet nem akar, hanem hogy ugy
 vék és *zabolázzák-meg* a' meg-vesztett természetet
 ó indulatira és verkes munkáira nézve, hogy az
 Monlo légyen a' *holt*hoz, se élte, se mozgása, se ne-
 kedése ne lehessen; ez pedig hogy véghez mehes-
 n. 3. dolgok kívántatnak: 1. Hogy *tellyes tehet-*
ssel a' bűnnek ellene álljunk, v. 5. Rom. 13. v. 14.
 Hogy az olyan *alkalmatosságokat* el-kerüllyük, a'
 ellyek a' bűnre izokták az embereket vinni, v. 8.
 Mind azokkal az *eszközökkel* álljunk, valamel-
 nek a' bűnnek meg-erőtlenítésben elő-segithetnek,
 mellyek-

Idvességét bizonynyal várható embernek
 mellyekről *expressè* szol., v. 12, 13, 14. 2. Mit halás-
 losítsanak-meg? Text. *A' ti földi tagaitokat, &c.* AA
 hol ezeket forgassuk-meg: 1. Mit ért *a' tagokon*?
 2. *Minéműek?* 3. Mellyek nevezet szerint azok a
 tagok?

1. *A' tagokon* érti, *a' meg-veszett természetnek vétkei*
 kes és rendeletlen indulatit, kívánságit, mellyeken
 mind meg-kell ölnünk. Három derekas tagjai vadnolle
a' meg-romlott természetnek: 1. *Intellectus obtem-*
peratio & vanitas, az értelemnek fetétsége és hijábann
 valósága. 2. *Voluntatis depravatio & obliquitas*, az akas
 ratnak el-fordultsága és *a' jótul való el-tévelyedés*
 3. *Appetitus rebellio, & ad peccatum pronitas*, az indu
 latoknak pártoságok, s' *a' bűnre való hajlandóságok*
 ezekre nézett Isten Gen. 6. 5. *A' tagokon* nem egybe
 ért az Apostol, hanem *a' mit a' testen* érte, Gal. 5. v. 19.
 20, 21. melynek ártalmas gyümölcsseit számlálá elő
 ibidem.

Kérd: Miért nevezterik *a' meg-veszett természet*
 tagoknak? Fel: *Per Metonymiam subjecti*, mert *a' vétkei*
 kes és rendeletlen indulatok *a' tagokban* vadnak, és
 azok által mennek véghez. 2. *Minéműek* ezek a
 tagok? Text. *Tiétek*, 2. *földiek*; 1. *Vestra*, mert nem
a' teremtetstől vagyom, sem nem az ép természetstől
 hanem *a' maga szabados akarattyából*, Eccl. 7. v. 29.
 2. *Terrestria*, 1. Mert csak *a' földieken*, világi dolgok
 kon tartják az elmét, *Az hol a' te kincséd ott vagyom*
szíved. 2. mert csak *e' földön* vagyom idejek, o
 helyek *a' meg-veszett erkölcsöknek és indulatoknak*
 az égből ki-rekesztetnek, Apoc. 21. 27. c. 12. 15.

3. Mellyek azok a' meg-vezett természetnek tag-
sai? Fel: Azokat az Apostol rendel elő számlállyá,
és őt karban állattya. Text. A' paráznaságot, tisztá-
talanságot, puhaságot, &c.

A' *Scortation* oly paráznaságnak neme értetik, a'
mellyet e' világ fiai az ő buja kívánságoknak végbe-
hajtásáért cselekefznek, oly személyekkel a' bordely-
házakban, mellyek házasság kívül vadnak, nem baporo-
zásnak okáért, melyben Judának-is része vala, mely
büntetése meg-szégyenité, Gen. 38. 15. &c. A' mely erő-
szak szerint léfzen házasságbéli a' szfzonyon vagy szűz
anyon, azt *Stuprumnak* hívják, melynek az Isten nagy
büntetést rendelt vala bizonyos ok alatt.

A' mely házasságbéli személyel, vagy el-jedzett sze-
mélyel, az *adulteriumnak* hivattatott, melyről az I-
stennek törvénye ez volt, mind a' férfi és az a' szfzonyi
törvénnyel meg-öletteffenek; az elsőről inti-el az Apostol,
mely a' pogányok közt akkori időben vétek gyanánt
büntetett tartattatott.

4. A' *tisztátalanságot*, mellyektől még a' termé-
szet is irtozik; erről szol Rom. 1. 27.

5. A' *puhaságot*, mellyel enged a' testnek kívánsá-
gának, mint Sámson Dalila kötözésének, és mint egy
állat állat természet szerint az ő indulattját kö-
veti, Judæ v. 10. 2Pet. 2. 12.

6. A' *gonosz kívánságot*, itt a' fellyeb meg-nevezett
bűnöknek gyökerét akarja ki-szaggatni a' kívánsá-
gok, mellyet gonosznak nevez munkáira nézve,
1. v. 14, 15.

7. A' *fősvénységet*, mellyet bálvány imádásnak ne-

Idveségét bizonynyal várható embernek
 vez, mert a' Iárhoz bizik. Ezt minden vétkeknél
 gyökerének hja, 1 Tim. 6. 10. nincsen oly csalárd
 fág és bűnnnek neme, melyet a' fősvény meg-nem
 cselekezik, innét Prov. 28. 10.

A' Másik Részében :

Az indito ok, *petitur ab eventu pernicioso, v. o.*
Mellyekért jó az Isten haragja, &c.

Az hol hármak vadnak: 1. A' büntetésnek oka
Mellyekért jó, 2. A' büntetés: Text. Az Isten haragja
 3. *Subiecta, sive personæ*, kikre? az engedetlen fiakra
 Az Apeiteja két vétkeket foglal-bé: 1. A' *bihetlenséget*,
 ilyenek a' Noe idejében lévők, kiket a' Péter
 Apostol *incredulosoknak* hiv, 1 Pet. 3. 20. kikiről az
 mondgya, hogy *ettenek ittának*, Matth. 24. 38, 39
 A' Lothnak Vejei Gen. 19. 14. Zacharias halgato
 c. 7. 11. 2. Az engedetlenséget.

I. T A N U S A G.

A' Christussal együtt az fel nem támadott az
 életre, valaki szűnetlen nem igyekezik a' meg-velzés
 természetnek indulatit magában meg-fojtani. Text.
Mortificate igitur membra vestra, &c. Mert a' Christ
 halálának és fel-támadásának velünk közlött erej
 ból származik a' bűnnnek meg-halálosítása, és a' sz
 kegyes életnek gyakorlása, Rom. 6. 11, 12, 13. c.
 4. 2 Cor. 5. v. 15, 17.

F E D D Ő H A S Z O N.

A' kik meg-halálositattak közzül valoknak itél
 magokat, azonban a' testi indulatok benne uralko
 nan

nak, a' haragot, irigységet, &c. nem reprimálhatták.

C Z I R K A L Ó H A S Z O N.

A' kik meg-halálofitották magokat, jegyei ezek:

1. Jegye: Az *meg-tagadta* magát, Luc. 9. 23. e' világot, Gal. 6. 14. annakemlőjén nem csúgg, 1 Joh. 2. v. 16. gyönyörűségét e' világiakban nem helyhezheti.

2. Az Istennek *uttyáról* és hagyományáról nem fordul-el, Psal. 18. 22. ha történik hogy a' testnek erőtelenségétől el-vonattatik, ismét meg-keseredett szízzel vizsgál-tér, mint Dávid, Péter, &c.

3. Nem *engedi* a' bűnt magában uralkodni, hanem első mozgásában igyekezik meg-gátolni, Gal. 5. 24.

4. Az a' léleknek és a' testnek szűnetlen való haragját érzi magában, Gal. 5. 17.

(Lásd oda fellyeb Rom. 6. 12. a' textusnak tanúságát, és az uralkodo bűnnek jegyeit szabjad ide.)

II. T A N U S A G.

A' ujjá-bülettettek ez életben, soha oly tökéletesen testeket meg-nem zabolázhatták, hogy azt ottan ottan nem kellene cselekedni. Text. *Mortificate*, &c.

(Lásd oda fellyeb Text. Rom. 6. v. 12.)

A' kész engedelmeségről.

Text. Rom. 6. v. 13.

Allásátok magatokat az Istennek, mint az &c.

R 2

AZ

AZ Apostol a' 12. versben az ujja-születtetten-
ker tilalmazá a' büntől, mondván: *Neural-
kodgyék a' bűn a' ti balando testetekben, &c.*
Mostan immár arra serkengeti őket, hogy egészen
magokat az Istenek szentellyék. Text. *Allofsátok, &c.*

R E S Z E I K E T T Ő K.

I. Az intés. Text. *Allafsátok magatokat.*

II. Az Intésnek oka. Text. *mint halálból, &c.*

Az Intésben három dolgok vadnak: 1. A' parann-
csolo ige, *Allafsátok*. 2. A' dolog; *Mit?* Text. *magat-*
tokat, tagaitokat &c. 3. Kinek? Text. *Istennek.*

A Z E L S Ő R Ő L.

Ez ige *Parafesate*, mely Görög ige, tulajdoképp-
pen annyit télsen, mint szem eleibe állatni, magás-
szin előtt praesentálni, bé-mutatni, ez szollásnak
neme vétettetett a' jo hűséges szolgáknak szokások-
ból, kik az ő urok előtt fen álva udvarolnak, mellyek
az ő készségeket jelentik, mind azoknak végbe vite-
lére mellyek az ő uroktól parancsoltatnak, a' jo szol-
gák az írásban ilyen szollásnak nemével irattatnak.
1. Reg. 10. v. 8. 2. Reg. 5. v. 25.

Igy Psal. 123. v. 2. A' szolgáknak szemek mon-
datnak nézni az ő uroknak kezekre, a' mely nézés
nagy vigyázást és figyelmetiséget jegyez, mihel-
kezekkel intenek, vagy szemekkel reájok tekint-
nek, tudgyák mire való. Erre a' szokásra néz az
Apostol midőn így szól: *állafsátok.*

Ertelme ez: A' miként az igaz tókélletes és hű
ség

meges szolgák az ő urok előtt talpon állanak, reájok néznek, beszédekre, és még csak gestusokra-is vigyáznak; Így ti-is készlek legyetek, valamit az Ur parancsol és kíván minden haladék nélkül véghez vigyetek, abban meg-induljátok. 2. Mit állassanak? Text. 1. Magatokat, 2. Tagaitokat. Az elsőben azt akarja, hogy egészlen sziveket Istennek szolgálattára adgyák, meg ne oszszák, se kér felé ne szakasszák, mint 1 Reg. 18. v. 21. *Meddig sántáltok két felé, &c.*

A' tagoknak nevezetén a' testnek nem csak külső részeit, a' szemeket, fülöket, kezeket, &c. hanem a' szívnek belső indulatit érti, mint Pl. 103. v. 1. azt kívánja, azokkal-is Istenünk parancsolattához engedelmeségünket és kétségünket meg-jelentsük.

Kérdés: Miért él a' fegyver nevezetivel, mondván: A' ti tagaitokat igazságnak fegyvere gyanánt állíjátok?

Felelet: Ezért, mert a' szent, kegyes élet harczolás, tufakodás, munka, fáradság nélkül véghez nem mehet, 2 Tim. 3. v. 12. Aét. 14. v. 22. nem-is koronáztatik-meg senki, ha igazán nem tufakodik, 2 Tim. 2. v. 5. nehéz ugyan s' veszedelmes-is a' harczolás, mert néha a' lelki vitéken nehéz sebek esnek, de nem kell meg-ijedni, mert a' mi Hadnagyunknak a' Christusnak erejétől retteg az Ördög, Matth. 8. v. 29, 31. nem csak a' Christus gyózi-meg őtet, hanem mi-is ő általa, Apoc. 12. v. 10, 11. Rom. 16. v. 20. Mikor Isten az Izrael fiaita' harczra ki-küldötte, meg-bátorította őket, Deut. 7. v. 21. Így én-is bátoritlak tiktetek,

ne félljetekek, mert a' lelki harcizolásiban nem magatok vadatok. A' miként az Izrael ellenséget nem egyfizer s' mind fogyatá-el, Exod. 23. v. 19. hanem apronként, és *successivè*. Így mi-is naponként világositatván és erősitetvén az Isten kegyelmében fogyatjuk a' bűnt, az Izrael fia mind addig fenn tarták a' harczot, míg a' Canahán földét örökségül el nem verték: Így nekünk-is a' Sátánnal, testtel, &c. a' harczot fenn kell tartanunk, hogy azt mondhaszunk az Apostollal, 2 Tim. 4. v. 7, 8. *A' nemes harczot &c.*

3. Kinek állásák magokat? Text. Az Istennek a' bűnnek ne szolgállyanak, mert ettől tiltja v. 12.

MASODIK RESZRÓL,

Abban az indito és ferkengerő ok ez: mert az halálból meg-elevenítettettek.

Itt két dolgok vadnak:

1. Mit értsen a' halálon? Felelet: A' Léleknek halálát, melyben az ujjászületés előtt a' bűnnek ugy élnek, hogy a' mi a' testé csak azt cselekezik, Eph. 2. v. 1, 2, 3. természet szerént járnak, mozognak, de immár valósággal meg-holtak, Apoc. 3. v. 2. Matth. 8. v. 22. 1 Tim. 5. v. 6.

2. Mit értsen a' meg-elevenedésen? Felelet: Az ujjonnan való születést, v. 11. kinek belső szerző oka az Istennek Lelke, Rom. 8. v. 2. külső eszközi oka a' prädikáltatott ige, melyre nézve életnek beszédének neveztetik, Joh. 6. v. 65. Act. 5. 20.

T A N U S A G.

1. Valakik Istennek szentelték magokat, azokban fűkségesképpen meg-kévéntatik a' kés engedel-messég, buzgó indulat, vidámság és ferénység, mind azoknak cselekedésében valamellyeket az Isten tőle kíván. Text. Ez igében tanítja az Apostol *Párasztate*, állásátok magatokat, az elő számlát dolgokat az ige bé-foglallya, erre képest *comparatio*t téssen v. 19. A' miképpen adtátok a' ti tagaitokat a' hamiságnak, &c. Míg a' bűnben él valaki, kész indulattal vagy on annak cselekedésére, Eph. 4. v. 17. az ő szerelmes bű-nének végbe vitelére való alkalmatosságot, nem hogy el-mulatoá, hanem inkább keresi, &c. Így az Apostol azt mondgya : *Adgyátok most szolgáljul a' ti tagaitokat az igazságnak a' szent életre.*

E' Tanuság meg-erőssítetik :

1. Az Írásnak Tanuiból, 2. a' Példákból, 3. Az Okokból.

1. Az Írásnak tanui ezek; Pál. 2. 11. c. 100. 1, 2.

2. A' példák, Abrahám az Ur szolgálattjára ad-ván magát, a' hivatal után, mihelt érté az ő kívánsá-gát, ottan mindgyárt el-készíté szamarát, és az áldo-zatra való fákat, utnak indula, Gen. 22. 1, 2, 3. &c. Christus Urunk éreztünk kezes lévén az ő Attya előtt ilyen készséget jelenti, Pál. 40. 9. *Imé el-jöttem hogy cselekedjem a' te akaratodat*, abban gyönyörködöm; Lásd; Dávidot, Pál. 57. 3. Samuel, 1 Sam. 3. v. 10. Noé, Heb. 11. v. 7.

R 4

3. Az

265 Idvetségét bizonynyal várható embernek

3. Az Okok: 1. Mert az Isten a' mi cselekedetünkben mindenek felett a' kész engedelmeiséget kívánja, 1 Sam. 15. 22. innét így szól, Prov. 23. v. 26. *Add nékem, &c.*

2. Mert az Isten azokat kedveli, a' kik kész engedelmeiséggel és vidámsággal viszik véghez az Urnak munkáit, Esa. 58. 13. Matth. 25. 20, 21. 2 Cor. 9. v. 7. kedveli a' Tanítót, a' ki a' nyájat örömmel legelteti, 1 Pet. 5. 2. A' Magisztrátust, a' ki az igazságért buzog, és az Isten tisztességét elő mozdítja, ha istentelen-iskolásokkal maradékit-is meg-áldja, 2 Reg. 10. 30. ellenben azokra büntetést bocsát a' kik vidámság és szerénység nélkül cselekszik az ő rájuk biztatott dolgot. Az Izraelt ezért ver-e-meg Deut. 28. 47. Mivel nem tisztelted a' te Uradat Istenedet szívednek örömeiben, és vidámságában, &c. szolgálj a' te ellenségednek, &c. Matth. 25. v. 26, 27.

3. Mert a' miként Isten a' bűnre való igyekezetet és szándékot bűn helyén tartja, Matth. 5. v. 28. és azokért büntetést bocsát az istentelenekre, Gen. 10. 3, 19. Így ellenben a' kész akaratot cselekedet helyett 2 Cor. 8. 12. Abrahám nem ölte-meg Isákot, de ez ő szívének kész indulatjára nézve, úgy tartotta Isten mint ha meg-ölte volna, Heb. 11. 17. Jac. 2. v. 21.

F E D D Ő H A S Z O N.

1. A' kik fél kedvel, szokásból, avagy minden buzgoság nélkül viszik véghez, a' mit az Ur tőlök kíván, és ha az emberek nyelvétől nem felnének, avagy a' külső

külső büntetéstől, tehát meg az Urnak házába sem járnának.

2. A' kik magokat Isten szolgainak, &c. tartják, azonban az ő Uroknak munkáit, és kívánságait nem cselekszik, hanem a' magokét, és a' mi nekik tetszik azokban foglalatosak; gondold-meg ha te szolgát fogadnál, annak ételét, italát ki-szolgáltatnád, azonban az, a' maga akarattján járna, az ő ura parancsolatját félre tenné, azt igaz és hűséges szolgának tartanádé? semmiképpen nem; mennyivel inkább az Isten nem tartja hűséges szolgainak azokat, a' kik az ő parancsolatját meg-vetik. Lásd Matth. 25. v. 26.

C Z I R K A L O H A S Z O N

Mi bennünk vagyoné kész engedelmeség és vídamság azoknak cselekedésében, mellyeket az Ur tőlünk kíván? Annak jegyei ezek:

1. Ha sziveinkben és tagainkban lévő erőnket egészen az Isten parancsolatinak végbe vivésére fordítjuk, Róm. 12. 1. a' hol azt kívánja, hogy mind külső és belső részeinket az Ur szolgálattjára rendeljük; 1. Mert ez a' parancsolatnak tenora, Luc. 10. 27. 2. Mert valamink vagyon, azt csak ő tőle vettük, 1 Cor. 4. 7. Hát valamellyekkel birunk az ő dicsőségére fordítsuk.

2. Jegy: Ha mihelt meg-értheted, mitsoda az Ur kívánsága, ottan mindgyárt annak véghez vivésére meg-indulsz; ámbár a' parancsolat láttassék néked

károdra lenni télt szerént, mint midőn így szól: *Told-ki szemeidet, vágd-el kezeidet*, Matt h. 5. 29, 30. *3°* azt mondod; *Légyen a' te akaratom*, ámbár az emberek mást parancsollyanak kemény fenyegetés alatt, azokat félre tészed, mint az Apostolok, Act. 4. 19. *A' három iffiak*, Dan. 3. 17, 18. Daniel, c. 6. 10. Mert *tu-lajdonképpen* az engedelmeség ebben helyheztetett, hogy mindenekben magunkat az Ur akarattyához szabjuk, Deut. 5. 32.

3. Jegy: Ha az Isten akarattyára ezért akarunk meg-tanítatni, hogy a' mit tőlünk kívánna, véghez vigyúk tehetségünk szerént, jele a' kész engedelmeségnek. Lásd Dávidot, Psal. 119. 33, 34. Act. 9. 7.

4. Ha az Isten parancsolatihoz való kész és buzgó indulat, magunkban el nem fér, hanem másokat is intsz, kívánod hogy azont cselekedgyék vele együtt, Psal. 103. 1, 2, & seq. Esa. 2. 3. Act. 26. 19.

5. Ha el-keferedel magadban, mikor akadályoi vadnak, vagy meg-kélfelteszel, avagy tellyességge meg-gátolratol, hogy a' mit az Ur kíván véghez nem viheted, Psal. 42. 5. *Mikor ezekről meg-emlekezem, festette igen lelkemben meg-keferedem, &c.* Psal. 84. 2, 3. 4. Sőt ugyan el-vezzett napnak tartod azt, mellyen az Isten akarattyát véghez nem viheted.

6. Ha az Isten és a' teakaratom között vagyoni egyezés; ha nincs, a' kész engedelmeségtől, &c. üres vagy, Matth. 23. 37. *akartalak nem akartad*, Jerem. 21. 21.

I N T Ő H A S Z O N.

Hát mi nagy kézséggel és vidámsággal vigyűk véghez a' mi Urunk parancsolattját. Text. 1. *Allásátok magatokat.* 2. Az halálból meg-elevenítettetek.

A' több indító okokat vészem a' századik Soltárból. 1. A' parancsolat, v. 1, 2. örvendeztetek, &c. szolgállyatok az Urnak vigasággal, &c.

2. A' teremtés; mert ő teremtett minket: ez kötelez minket az ő szolgálattjára, hogy életünket és léte-lünket adja, Aét. 17. v. 25. nem-is úgy mint egyéb teremtett állatokét, kiknek teremtséekben e' két igékkel élt, *Fiat, producat*, Gen. 1. v. 3, 20. hanem tanácskozott annak teremtsé felől, a' földnek porá-ból formálta, az után meg-lelkésítette, Gen. 1. v. 26. c. 2. 7. A' több állatokat nem teremtette az ő képére, hanem csak az embert; Ha immár azt kerdik, te ember ki képét viseled? azt felelheted, az Istenét; Ha ismét kerdik, ki atta létedet, a' te anyád méhében ki formált? azt mondhatod, az Ur, Job. 10. v. 8, 9. A' mint azért Urunk mondá Matth. 22. v. 20, 21. Kié ez a' kép, és a' pénzen valo irás? azok azt felel-tek, a' Császáré, s' így én-is azt mondom, hogy a' ki képét viselitek, a' ki teremtett, szolgállyatok an-nak vigasággal, &c.

3. Indító ok: A' meg-váltás, v. 3. *Mert ő népe vagyunk, és az ő mezejének juhái.* A' meg-váltatra nézve ővéi vagyunk, 1 Cor. 6. v. 19, 20. cap. 7. v. 23. 1 Pet. 1. v. 18. ez a' teremtsénel inkább kötelez, mert

Idvességét bizonynyal várható embernek
 egy nap végbe-vitte teremtésünket, és formáltatá-
 sunkat, de váltságunkat harmincz három eszten-
 dőkig munkálodta, sok kinokat szenvedvén, hogy
 a' fogságból meg-szabadíthatna, nem méltóé hát
 nékie szolgálnunk? igen-is, 1 Cor. 5. v. 15.

4. Mert az ő jovoltát és hűségét mind örökké
 meg-tartya mi hozzánk, v. 5. az ő szeretetiben so-
 ha meg-nem változik, Esa. 49. v. 15, 16. Psal.
 27. v. 10. Hát mi-is az ő szolgálattában
 soha hátra ne álljunk; Melyre segél-
 lyen az Úr AMEN.

